



Ud i det blå?

4. semester, Sociologi og
Kulturanalyse
Gruppe 8

Vejleder: Pia Heike Johansen
Syddansk Universitet, Esbjerg

Afleveret d. 11.06.14

Antal anslag i alt: 131.996
Antal anslag i metode: 32.569

Mia Kristensen

Stine Gram Møller

Camilla Ellegaard Olesen

Ditte Helene Vaupell Rasmussen

"Det erklæres herved på tro og love, at undertegnede egenhændigt og selvstændigt har udformet denne rapport. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og rapporten eller væsentlige dele af den har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng"


Mia Kristensen


Stine Gram Møller


Camilla Ellegaard Olesen


Ditte Helene Vaupell Rasmussen

Indholdsfortegnelse

1 Indledning	4
2 Litteraturstudie	6
2.1 Naturvisioner	6
2.2 Sanssemæssige oplevelser & samhørighed	6
2.3 Byen, hjemmet og naturen	9
2.4 Læring i skov- og naturbørnehaver	9
3 Metode	12
3.1 Videnskabsteoretisk ståsted	12
3.2 Casebeskrivelse.....	13
3.3 Data og dataindsamlingsmetoder	15
3.3.1 Spørgeskemaer	15
3.3.2 Deltagende observation	16
3.3.3 Interview	18
3.3.4 Feltarbejde i egen kultur	19
3.4 Databehandling herunder Nvivo.....	19
3.4.1 Muligheder og begrænsninger ved NVivo.....	20
3.4.2 Processen med Nvivo.....	23
3.4.3 GIS	23
3.5 Dataanalysestrategi	27
3.5.1 Kodning	28
3.5.2 Komparation	28
3.5.3 Validitet.....	29
4 Begrebsafklaring	30
5 Analyse	31
5.1 Naturen	31
5.1.1 Plante	31
5.1.2 Stimulering af sanser	32
5.1.3 Bevægelse	34
5.1.4 Naturen som kreativitetens rum	35
5.1.5 Opsamling	37
5.2 Det konstruerede, kulturelle rum.....	38
5.2.3 Rummeligt sand.....	40
5.2.4 Opsamling.....	41
5.3 Kobling	41

5.3.1 Respekt & omtanke	41
5.3.2 Selvstændige børn.....	44
5.3.3 Kreativtetskobling.....	46
5.3.4 Udenfor børnehaven.....	47
5.3.5 Social natur	48
5.3.6 Opsamling.....	49
5.4 Dyr	50
5.4.1 Opsamling	52
6 Diskussion.....	53
7 Konklusion	55
8 Perspektivering	56
9 Litteraturliste	57
10 Bilag.....	60
10.1 Bilag 1 – Spørgeskema	60
10.2 Bilag 2 – Spørgeskemabesvarelser	61
10.3 Bilag 3 – Danmarks Statistik, Økologiske fødevarer.....	89
10.4 Bilag 4 – Feltnoter Mejls	90
10.5 Bilag 5 – Feltnoter Vejle	109
Bilag 6 – Feltnoter Ullerslev	121
10.7 Bilag 7 - Interview 1	137
10.8 Bilag 8 - Interview 2	151
10.9 Bilag 9 - Interview 3	159
10.10 Bilag 10 – Interview 4.....	163
10.11 Bilag 11 – Spørgeguide.....	175
10.12 Bilag 12 – Handleplan, Myretuen i Ullerslev.....	176
10.13 Bilag 13 – Spørgeskemakodning.....	181
10.14 Bilag 14 – Spørgeskemabesvarelser, udsagn	183
11 Gruppens læring	184
11.1 Egen læring – Mia Kristensen	186
11.2 Egen læring - Stine Gram Møller	187
11.3 Egen læring – Camilla Ellegaard Olesen.....	188
11.4 Egen læring - Ditte Helene Vaupell Rasmussen	189

1 Indledning

Naturen har altid haft en afgørende rolle og betydning for os mennesker. Alle mennesker har et forhold til naturen, i større eller mindre grad, og vi har også hver vores meninger, erfaringer eller oplevelser i naturen. Om vi bruger al vores fritid i naturen eller vi kun har en mening om naturen når vi sidder bag vores vinduer og kigger ud, er meget forskelligt, men en ting er sikkert – vi har alle en relation til naturen omkring os.

Vi har uden tvivl forskellige syn på naturen. Ikke mindst forskellige behov, og vi bruger dermed også naturen meget forskelligt, alt efter hvem vi er. Hvis man for eksempel tager udgangspunkt i Gullestads overvejelser om nordmænd og deres forhold til naturen, tegner der sig et billede af naturen, som et sted, der opfylder deres behov for ro i sindet og opnåelse af balance (Gullestad, 1992;145,150).

Hvordan ens forhold til naturen skabes og herunder hvilken rolle det spiller for vores identitet, er én af de ting som Fine (1997) har behandlet teoretisk. Han argumenterer for, at dette er socialt konstrueret igennem vores barndom. Det er med dette perspektiv, vores projekt begynder.

Børn i nutidens samfund tilbringer enormt meget tid i institutioner, og tiden deri sætter derfor også afgørende præg på børnenes fremtid og identitet. Der har særligt de seneste år været stor fremgang i udviklingen af naturbørnehaver. Ser man statistisk på denne type af børnehaver, viser udviklingen at antallet af danske naturbørnehaver, i perioden fra 1996 til 2000, blev fordoblet til 3030 (SFI, 2009;70). Dette er en betydelig stigning, og fra alle samfundets sider er forestillingen, at naturen næsten giver uendelig muligheder for udvikling og læring. Forskning viser, at menneskets udvikling har gavn af naturen, og at de motoriske færdigheder, samt koncentrationsevnen forbedres ved en daglig færden i naturen. Derudover viser forskning, at børnenes opmærksomhed på omgivelserne omkring dem højnes (Lamprecht et al., 2000;86). Yderligere er synspunkter som, at børnene har bedre motorisk udvikling, på grund af det ujævne underlag i naturen og mindre sygefravær, også gennemgående argumenter (Kjærulf, 2007). Generelt kan danskernes voksende interesse for naturen ydermere skitseres via salget af økologiske fødevarer, som fra 2003 til 2012 er steget med 272% (Statistikbanken, 2014). Med Fines argument, og den stigende holdning fra samfundet, om vigtigheden af naturen, virker fremgangen af naturbørnehaver som en legitim udvikling.

Med denne stigende tendens i samfundet, af børnehaver med naturen som et centralt fokuspunkt for udvikling, finder vi det interessant at undersøge børnenes oplevelse af dette. Menneskers oplevelser - herunder vores færden i naturen - er i høj grad influerede og afhængige af de sanselige påvirkninger vi udsættes for. Vi kan ikke være i naturen uden at bruge vores sanser, både til at navigere, samle indtryk og fornemme vores omgivelser. Netop et sansemæssigt fokus anvendes i

dette projekt for se nærmere på hvilken oplevelse børnene får i naturen, i forhold til hvilke sanser som anvendes og dermed få et indblik i den naturforståelse som gives børnene i naturbørnehaver.

For at få et bredere billede af børnenes egentlige oplevelse i naturbørnehaven, mener vi også at det er vigtigt at inddrage og se børnenes liv uden for børnehaven. Her er spørgsmålet, om det naturmæssige fokus fra børnehaven spiller en rolle og kan kobles med livet derhjemme, eller om det så at sige, bliver i den institutionelle ramme? Forstået således, om barnets naturopfattelse er noget som reelt indlejres i barnet og kan viderebringes som en del af deres generelle kulturforståelse?

Under natur som fokus belyses børnenes forhold til naturen, deres brug og syn på naturen som en del af deres dagligdag. Formålet med dette projekt er at bidrage med viden om det stigende fokus til naturen.

For at anskueliggøre dette, vil vi tage udgangspunkt i de sansemæssige oplevelser, indtryk og betegnelser som børnene bruger i deres daglige færden i naturen.

Dette har ført os til problemformuleringen:

Hvorledes kobler børnene i naturbørnehaver deres naturforståelse til samfundet?

2 Litteraturstudie

Litteraturstudiet indeholder en redegørelse for relevant teoretisk materiale, som vil blive anvendt i projektets senere analyse. Teorien vil desuden blive anvendt som basis for projektets diskussionsafsnit.

2.1 Naturvisioner

Fines *Naturework and Taming of the Wild: The problem of overpick in the Culture of Mushroomers* (1997) sætter spørgsmålstegn ved, hvorfor vi opfatter naturen netop som vi gør og stiller spørgsmålet om, hvorvidt naturen er et socialt faktum. Fine argumenterer for at anse naturen som en kulturel konstruktion, og at opståede sociale problemer som omhandler miljøet, altid bunder i kulturelle valg. Han bruger begrebet naturework, som er individers definition af natur set i lyset af kulturelle mønstre og deres forhold til det specifikke miljø. Udover at være en teknik, hvor sociale aktører både individuelt og kollektivt forstår og udtrykker deres forhold til omgivelserne og naturen, er naturework også en proces, hvor igennem man forsøger at afdække, hvordan naturen skal forstås (Fine, 1997;69). Ifølge Fine influerer måden hvorpå man er opvokset, ens erfaringer samt ens kultur, hvordan naturen opfattes og ikke mindst behandles. Naturen er dermed socialt konstrueret gennem kulturen (Fine, 1997;70). Fine opsætter tre ideologiske visioner, views, som alle har til formål at afdække individers moralske standpunkter i forhold til naturen (Fine, 1997;73-78). Den første af de tre visioner er den protektionistiske, som ser natur og kultur som værende skarpt adskilt og som at der er en kontrast mellem det vilde og det civiliserede. Visionen udviser skepsis over for mennesket, mennesket skal distanceres fra naturen og skal ikke styre den, blot beskytte den. (Fine, 1997;73-74) Den anden vision, den organiske, søger at slette skellet mellem mennesket således, at mennesket kan omfavne naturen og gennem oplevelser blive ét med den. Mennesket er ikke uden for naturen, men en del af den organiske helhed. Når der tales om et menneske med en organisk naturvision, er der tale om et individ, som kender sig selv. Hvis mennesket udnytter naturen, skal dette ikke dømmes, da det er en eksisterende del af menneskets natur (Fine, 1997;74-76). Den sidste af de tre visioner som Fine opstiller er den humanistiske, som ser naturen som værende et værktøj og en ressource, som skal tilfredsstille menneskets mål. Som det også ses ved den protektionistiske vision, eksisterer også her et skarpt skel mellem natur og kultur, her skal mennesket dog være hersker over naturen og der beskyttes alene det, som har en værdi for mennesket (Fine, 1997;76-78).

2.2 Sansemæssige oplevelser & samhørighed

En anden tekst, som har relevans for vores problemfelt, navnlig når det drejer sig om naturen og sanselige oplevelser, er *A place of sense: a kinaesthetic ethnography of cyclists on Mont Ventoux* af Spinney fra 2005. Han beskriver i teksten, hvordan man gennem mobilitet kan få en øget

oplevelse og forståelse af naturen. Tidligere har man ifølge Spinney haft en passiv interaktion med naturen, hvorimod man nu optræder aktivt i forhold til og sammen med naturen.

Handlingsmulighederne i naturen øges i takt med den teknologiske udvikling (Spinney, 2005;712-713). Spinney observerer og taler med cyklister om de oplevelser, de har fået i naturen, navnlig oplevelser med bjerge, igennem brugen af deres teknologiske værktøj, deres cykler. Cyklisterne beskriver ikke deres interaktion med bjerget som værende en turistoplevelse eller en oplevelse blot for at være i, eller have naturen omkring sig. Derimod ser de deres udfoldelser som værende en udfordring og en oplevelse i sig selv (Spinney, 2005;712). Når der søges udfordringer og oplevelser i naturen, er anvendelsen af cyklen medvirkende til at skabe en samhørighed cyklen og personen imellem, en samhørighed mellem objekt og subjekt. Denne samhørighed medfører en rytme og en bevægelses-oplevelse, som konstituerer en specifik betydning af stedet. Når dette sker, når to ting og deres rytmer bliver til én, cyklen og cyklisten, kaldes det en hybrid. Det er udfordringen som er i højsædet for cyklisten, bjerget ses som medvirken til at udfordringen kan gennemføres (Spinney, 2005;715-717). Et andet relevant begreb som Spinney præsenterer, er begrebet kinæstetisk, som er den kropsliggjorte følelse og oplevelse af bevægelse – måden hvorpå der relateres til omgivelserne og skabes mening af disse. Man kan også vælge at kalde det for følesansen for muskler og led (Spinney, 2005;712, 715). Individets oplevelser i naturen vil være afgørende for dets holdninger og forhold hertil. Spinney skelner desuden mellem to begreber place og space. Hvor place skal forstås som et geografisk sted uden nogen betydning i sig selv, er space tildelt mening gennem bevægelsen. Et place bliver således til et space gennem bevægelse (Spinney, 2005;712-713).

Michaels *The boots are made for walking* fra 2000 beskriver også en form for samhørighed, i denne kaldet bindeled, her er bindeleddet blot mellem mennesket og naturen, men skabes også her af teknologiske opfindelser (Michael, 2000;108). Ifølge Michael har teknologien været medvirken til at forme menneskets relationer til naturen, dette både fysisk og mentalt. Et eksempel på et stykke fysisk udviklet teknologi, som har været medvirken til at skabe relation menneske og naturen imellem, er vandrestøvlen. Når denne iføres opstår muligheden for at komme tættere på naturen da et sådant fodtøj er fabrikeret til at kunne modstå naturens elementer modsat et par kondisko. Vandrestøvlen er dermed et bindeled mellem mennesket som ifører sig den, og den natur som mennesket søger at opleve (Michael, 2000;112). På den måde kan vandrestøvler og andre teknologier blive til det som Michael præsenterer som begrebet affordances. Affordances kan forklares som det landskabet eller miljøet kan tilbyde mennesket. Dette vil altid stå i relation til, hvad den enkelte har af evner (Michael, 2000;110-111). Således vil et bestemt landskab give forskellige muligheder alt, efter hvad ens krop er i stand til. Teknikker eller teknologier som giver individet øgede muligheder i naturen kan derved betegnes som affordances (Michael, 2000;112). Teknologierne kan ikke alene danne handlingsmulighederne, men kan også modsat blokere

måden, hvorpå naturen opleves og dermed være et forstyrrende element for menneskets ønske om en uforstyrret naturoplevelse (Michael, 2000:110-111). En sådan hindring mellem mennesket, kroppen og naturen kaldes også en parasit. Begrebet er en metafor for denne hindring, et eksempel herpå kan være smerte, da denne fjerner fokus fra det, som det ønskes at opleve i naturen. (Michael, 2000;113-115). Der er i teksten ikke blot tale om fysiske produkter, som fungerer som affordances mellem mennesket og naturen. Dette er blot et symbolsk eksempel på, hvorledes teknologiske opfindelser og menneskelige tiltag er skabt specifikt for at skabe tættere bånd menneske og natur imellem. Disse teknologiske opfindelser har også et semiotisk aspekt da valget af udstyr fortæller om individets identitet (Michael, 2000;108, 117-118). I teksten præsenterer Michael begreberne sublime og taskscape, som er teoretiske relevante, idet sublime som det først præsenterede dækker over den forudgående adskillelse som er mellem mennesket og naturen, som skal forsøges forenet. Det kræver en harmonisk ageren, et harmonisk samspil mellem mennesket og naturen, for at det sublime kan opnås. Mennesket og naturen skal have en gensidig respekt for hinanden og det er afgørende at kroppen har momentvis kontakt med naturen (Michael, 2000;109-110). I følge taskscape er naturen og mennesket allerede forbundet, denne forbindelse er fundamental. Man kan forsøge at opretholde denne allerede eksisterende forbindelse igennem aktiviteter, og dette er essentielt således, at den sociale mening med naturen fortsat kan eksistere. Handlingsmulighederne skal så at sige opretholdes (Michael, 2000;110-113). Begge af disse begreber eller retninger mener, at der skal være et rent forhold mellem naturen og mennesket, forskellen ligger i at taskscape mener, at menneske og natur som udgangspunkt allerede er forbundet.

I *The Smell of Greenness* (2005) af Young, beskrives også relevant teori, når det kommer til naturen og sanselige oplevelser heri. Indledningsvis præsenterer Young begrebet synaesthesia, som er det som finder sted, når sanserne arbejder sammen, når der opleves gennem sanserne og når sanserne forbindes med hinanden. For at opnå en specifik oplevelse, forbindes nogle sanser med hinanden. Eksempelvis kan en særlig lugt være forbundet med det grønne. Hertil ikke blot det grønne som værende en farve, men også naturen i sig selv (Young, 2005;62-64). I følge Young er synaesthesia socialt betinget og påvirket, samt socialt konstrueret og ikke mindst kulturelt forankret. Denne opfattelse hersker der dog ikke enighed omkring. Nogle mener, at synaesthesia er genetisk eller klinisk betinget og forekommer af en overstimulering af sanserne. Youngs argument imod dette er, at natur og en specifik duft begge dele er socialt konstruerede elementer, ergo er menneskets opfattelse af naturen betinget af kulturen (Young, 2005;63-64). Afhængig af hvor i verden man befinder sig, er der stor forskel på hvilke sanser, som er de dominerende. I den vestlige del af verden vil synssansen ofte være den mest fremtrædende og dominante, synet fungerer som indgangen til kommunikationen menneskerne imellem. Når synet eller synssansen anvendes, vil

alle have en mening omkring tingene. Alle har et forhold til de forskellige farver, alle har en ide om hvordan specifikke ting skal se ud. De koblinger som skabes mellem de forskellige sanser kan være skabt på forskellig vis, dette afhængig af kulturen. Så når sanserne sammensættes, reflekterer dette hvordan der tænkes i den specifikke kultur (Young, 2005;61-62).

2.3 Byen, hjemmet og naturen

En anden tekst som har særlig relevans for projektet, dog med fokus på samspillet mellem natur og fritid, er Gullestads *The Art of Social Relations. Essays on the Culture, Social Action and Everyday Life in Modern Norway* fra 1992. Gullestad forsøger i denne at forstå det norske samfunds forhold til naturen. Gullestad undersøger begreberne fred og ro eller stille og roligt, disse med forskellige betydninger alt efter den adspurgte. Gullestad konkluderer, at naturen har to forskellige betydninger for de adspurgte (Gullestad, 1992;140-146, 151). Naturen kan sammenlignes med hjemmet idet, at det er anderledes end byen, et mere roligt sted, mens naturen samtidig kan stå i modsætning til hjemmet, idet hjemmet er stedet, hvor man slapper af og naturen er, hvor man har muligheden for fysiske udfoldelser (Gullestad, 1992;152-153). Til fælles for hjemmet og den urørte natur, er muligheden for at finde fred og blive hel, genoplade. Begge er steder, hvor mennesket er væk fra deres arbejde. Der opstilles i teksten to modsætningsforhold; byen sat over for naturen og naturen sat over for hjemmet. Den første af de to, byen vs. naturen, har på den ene side byen som er fuld af liv og som stedet, hvor der arbejdes, stedet der er synonym med kaos, unaturlighed og fragmentering, mens naturen står som modsætning som værende det rolige sted som forbindes med kosmos, orden og helhed. De andre to opsatte modsætninger, naturen vs. hjemmet, har hjemmet som værende det rolige sted, mens naturen involverer vildskab og risk-taking (Gullestad, 1992;155-156). Udover at etablere de ovennævnte modsætninger, forsøger Gullestad også at skabe forbindelse mellem natur og samfund (Gullestad, 1992;158-160). Naturen ses som værende afskåret fra samfundet, som noget der opleves i små grupper eller på egen hånd. Når man afskærer sig fra samfundet, gør man det for at få fred og derved få en fundamental oplevelse af kontrol af ens selv. Dette medfører muligheden for at involvere sig i samfundet på korrekt vis, altså på den måde som er mindst truende for ens autonomi. Individet søger i naturen for at kunne gå tilbage til samfundet og medbringe vigtig tillært viden (Gullestad, 1992;158-159, 161).

2.4 Læring i skov- og naturbørnehaver

KID-projektet (Kvalitet I Dagtilbud) med titlen *Liv, leg og læring i naturen – Børns kropslige-sansemæssige læring i og om naturen, som den foregår i en skovbørnehave* fra 2004, er udarbejdet i forlængelse af et allerede eksisterende projekt *Udeleg*, der tilsvarende har fokus på udebørnehaver. Institutionen, hvor projektet foregår, består af tre grupper – en modtagergruppe,

mellemgruppe og skovgruppe. En 'skovdag' forløber over 4-5 timer, hvor børnene derefter køres tilbage til børnehaven og de andre grupper. Der er intet skemalagt ud over madpakkerne og børnene kan frit vælge, hvem de vil lege med, hvor og hvad de vil lege (Lamprecht et al., 2004;9).

Naturens muligheder er utallige, og for børn indbyder den til mange aktiviteter og udviklingsmuligheder. Børn har mulighed for at eksperimentere med forskellige lege, udvikle sig, og bruge deres krop til udfoldelser i naturen. Naturen dikterer ikke kun én slags leg eller kropslig udfoldelse. Dog kan årstiderne og vejret være afgørende for hvilken leg eller aktivitet børnene vælger, når de er i naturen, som derved også giver børnene skiftende udfordringer. Hvis man ser på grænser og regler, findes der næsten ingen i naturen – hverken fysisk eller pædagogisk. Naturen giver plads til alle, og de individuelle kropslige og sansemæssige oplevelser og erfaringer, der kan erhverves, er mange (Lamprecht et al., 2004;5). Naturen giver børnene mulighed for, at de kan udforske og undersøge deres omgivelser på deres egen betingelser, så det passer til deres udviklingsniveau. Børn er nysgerrige og styret af et behov for viden og information, samt lysten til at opleve og undersøge deres omverden. Børn er opmærksomme på deres omgivelser, herunder naturen de færdes i, og menneskerne de omgås (Lamprecht et al., 2004;5). Med børnenes nysgerrighed følger også et ønske om og lyst til læring og et behov for viden. Projektet beskriver, hvordan børn i en skovbørnehave anvender naturen – herunder hvordan børnene gennem kropslige og sansemæssige læreprocesser samler erfaringer og dermed lærer sig selv og deres omverden at kende (Lamprecht et al., 2004;6). De definerer læringsom en udvikling af barnets almene dannelse, og for børn i børnehavealderen, er det væsentligt at medregne leg og selvvalgt aktivitet som en vigtig del (Lamprecht et al., 2004;12).

Konklusionen blev, at de gav en bred skildring af naturen som et væsentligt og fremtrædende sted for kropslig og sansemæssig læring. Med den teoretiske baggrund, blev der lagt vægt på børnenes egne iagttagelser, undersøgelser, eksperimenter samt deres gentagelser af disse nævnte aspekter, for derved at erhverve sig erfaringer og ny viden (Lamprecht et al., 2004;78). Disse fire aspekter – iagttagelse, undersøgelse, eksperimenter og gentagelse – er gennemgående i projektets udformning og konklusion. Børn iagttager andre børn og voksnes aktiviteter. De undersøger naturen og igennem gentagelse og øvelse får de viden og bliver i stand til at skelne og kende det, de finder. Når de gentager og øver sig, eksperimenterer og udforsker de deres viden og dette gentages med nye iagttagelser, undersøgelser og eksperimenter (Lamprecht et al., 2004;78).

Resultatet i projektet viser, at det er igennem de kropslige-sansemæssige undersøgelser børnene lærer deres omgivelser at kende. De får en forståelse af sammenhæng, kan skelne mellem særlige fænomener, som årstiderne og vejret, men også liv eller død. Børn som tilbringer deres institutionstid i skovbørnehave, får gennem de kropslige og sansemæssige læringsprocesser, skabt et

erfaringsbaseret billede af naturen og naturens love, gennem erfaring og viden, samt udviklet deres kropslige færdigheder. Den erfaringsbaserede viden, vil på den ene side, ofte blive udtrykt som en handling. Og på den anden side, skabe ny nysgerrighed, og derved en reflektiv viden (Lamprecht et al., 2004;79).

Projektet anskueliggør derfor, at børnene i skovbørnehaven, dagligt og hele året indgår i kropslige og sansemæssige læreprocesser i naturen. Børnene deltager aktivt og nysgerrigt i de udfordringer, som omgivelserne bringer dem. Hvilket vil sige, at børnene har de bedste muligheder for både at lære sig selv og sine omgivelser at kende (Lamprecht et al., 2004;80).

3 Metode

I dette kapitel redegøres der for metoden anvendt i dette projekt. Kapitlet vil udover videnskabsteoretisk ståsted, indeholde en casebeskrivelse samt en beskrivelse af dataindsamlingen og databehandlingen. Derudover vil der blive redegjort for brugen af Nvivo 10, GIS samt Grounded Theory.

3.1 Videnskabsteoretisk ståsted

I starten af vores projekt tog vi udgangspunkt i en hermeneutisk-fænomenologisk tradition. Senere blev vores tilgang dog mere socialkonstruktivistisk i og med, vi begyndte at opleve nogle kulturelt opstillede grænser mellem natur og kultur.

Hermeneutikken og fænomenologien har det til fælles, at de er fortolkende og forstående frem for forklarende, og tager udgangspunkt i de involverede personers egen forståelse og fortolkning af sociale handlinger (Jacobsen et al., 2012;216). I fænomenologien skelner man ikke mellem genstandens eller fænomenets fremtrædelse for os, og den objektive genstand. Vi kan kun erkende verden, som den fremtræder for os, og ikke som den er uafhængigt af os. Det gælder derfor ikke om at komme ud over fænomenernes verden og finde den sande viden, men om at finde ud af, hvilke betingelser vi har for at erkende og erhverve viden inden for fænomenernes verden (Jacobsen et al., 2012;234). I vores projekt søgte vi netop i starten at forstå børnenes, såvel som de voksnes, forståelse af fænomenet natur, og hvilken mening de tilskriver at være i naturen.

Igennem projektet valgte vi dog en mere socialkonstruktivistisk tilgang til projektet.

Socialkonstruktivismen er kendetegnet ved, at menneskelig erkendelse er socialt konstrueret og står således i modsætning til positivismens idealer om en endegyldig sandhed. Selv ting, som vi normalt betragter som en del af virkelighedens fundamentale struktur, er kun skabt og opretholdt gennem samfundsmæssige, sociale praksisser (Jacobsen et al., 2012;335). Socialkonstruktivismen kan deles i en ontologisk og en epistemologisk retning. Socialkonstruktivismen kan desuden forstås enten i relation til den fysiske eller den sociale verden. Har man en socialkonstruktivistisk tilgang til den fysiske verden vil man mene, at vores erkendelse af den fysiske virkelighed er produktet af sociale omstændigheder (epistemologisk) eller, at den fysiske virkelighed blot er et produkt af vores erkendelse af den (ontologisk). Med det samfundsmæssige perspektiv skelner man mellem om den sociale virkelighed er et produkt af sociale omstændigheder eller om den sociale virkelighed er et produkt af vores erkendelse af den. I dette projekt har vi taget udgangspunkt i en socialkonstruktivistisk forståelse af den sociale virkelighed (Jacobsen et al., 2012;336-337). I vores projekt kommer socialkonstruktivismen især til udtryk i opdelingen af natur og samfund. Hvor positivismen ville sige, at der findes en klar forskel på natur og samfund, og at det derfor gælder om at komme så tæt på denne i sin erkendelse, vil man med socialkonstruktivistiske briller altid se

denne grænse som konstrueret af mennesker. Således er de grænser der er for, hvornår noget er opfattet som kultur, og hvornår noget er natur, altid være skabt af os selv, ud fra vores sociale kontekst (Jacobsen et al., 2012;336). Der findes altså ikke én sandhed, men mange alt efter, hvilken social kontekst man befinder sig i. Disse sandheder vil således være resultatet af sociale praksisser og vil derfor ikke kunne generaliseres.

3.2 Casebeskrivelse

I dette projekt er der taget udgangspunkt i tre naturbørnehaver. De tre børnehaver er udvalgt på baggrund af, at de selv viste interesse for projektet. Vores krav til børnehaverne var, at naturen spillede en central rolle i deres pædagogik, at børnene var ude det meste af tiden og at de havde adgang til naturfaciliteter.

Da der ikke fandtes nogle naturbørnehaver i vores område, udvidede vi vores søgning, men begrænsede os stadig til, at de skulle ligge i nærheden af, hvor vi boede, så det var relativt nemt at komme til og fra børnehaven. Derefter tog vi kontakt til dem og fik positivt svar fra tre børnehaver i Mejls ved Varde, i Vejle og i Ullerslev ved Nyborg.

Alle børnehaverne er medlem af "De Grønne Spirer" og har "Det Grønne Flag", som er Friluftsrådets mærkningsordning for daginstitutioner. I De Grønne Spirer er der fokus på udeliv, natur og miljø samt en grøn og sund kultur i daginstitutionerne. Alle kan få del i kurser og materialer fra De Grønne Spirer, men for at få flaget skal man opfylde nogle særlige krav (groennespirer.dk: Om de grønne spirer). Blandt andet skal institutionen lave en grøn handleplan og institutionerne skal gennemføre to temaforløb, natur- eller miljøprojekter (groennespirer.dk: Kriterier).

Alle børnehaverne lægger desuden meget vægt på forældreinddragelse, og det forventes, at forældrene bruger meget tid på blandt andet at bygge nye faciliteter til børnehaven, samt i Vejle, at passe dyrene i ferier og weekender. I alle tre børnehaver har de såkaldte forældredage, hvor forældrene kommer og er med til blandt andet at istandsætte børnehaven (Naturboernehaven-engen.dk: forældrearbejdsdage) (Bilag 5, l.41-42) (Bilag 6, l.48,57).

Engen i Mejls

Engen er en privat naturbørnehave i Mejls ved Varde, hvor der er plads til ca. 40 børn (Naturboernehaven-engen.dk: om-os).

Børnehaven består af et hus, som ligger i forlængelse af en friskole. Dette hus benyttes dog ikke særlig meget, da de for det meste er ude på et stort naturområde "Engen". Huset benyttes kun hvis det er rigtig dårligt vejr, og børnene er derfor udenfor praktisk talt hele dagen, også når de sover til middag i børnehavens shelters (Bilag 4, l.28-30). Engen er et stort åbent græsområde med en skov

bagerst. Der er en hytte som børnene kan gå ind i og tegne og som bliver brugt, når der spises frokost eller frugt. Derudover er der en sandkasse, shelters og et nyt bålhus, der var under opbygning, mens vi var der (Bilag 4, l.25-30, 782-783). Børnene er opdelt i tre grupper; en storegruppe, kaldet Uglerne samt to grupper for mindre børn; Rødderne og Stubbene. Børnene er i det, der kaldes gruppetid det meste af formiddagen indtil frokost, hvorefter de leger sammen om eftermiddagen (Bilag 4, l.193-200, 253-254).

Børnehaven ligger blandt andet vægt respekt for naturen og naturen som et frirum. En af de metoder børnehaven bruger for at opnå disse mål er ved at børnene skal være ude i al slags vejr og på alle årstider (Naturboernehaven-engen.dk: naturen og naturfænomener).

Solsikken i Vejle

Solsikken i Vejle er en kommunal børnehave, der er normeret til 50 børn, men lige nu er der 58 børn indskrevet. Børnehaven er delt op i tre huse, et til hver af de tre grupper. Der er to grupper for de mindste og en til førskolebørnene. Husene er meget forskelligt indrettet, hvor de to mindste grupper huse er meget typiske for en børnehave og førskolebørnenes hus kun er en hytte opvarmet med brændeovn og uden toilet. Dette skyldes, at førskolebørnene er ude stort set hele dagen og derfor ikke har brug for de samme indendørsfaciliteter som de mindre børn (Bilag 5, l.7-16).

Der er 11 ansatte inklusiv praktikanter i børnehaven. Alle børn er tilknyttet en primærpædagog, som skal hjælpe barnet til at få en god start i børnehaven og holde samtaler med forældrene (Solsikken.vejle.dk: profil). I forlængelse af børnehaven er der en fredet skov, der ligger ned af en skrænt. Her er der intet hegn og børnene har forskellige usynlige grænser alt efter, hvor gamle de er. Da det er en fredet skov, må der ikke anbringes faste installationer og de faciliteter, som der er i skoven, er derfor ikke fastgjorte (Bilag 5, l.158-161). Solsikken adskiller sig fra de to andre børnehaver på to vigtige områder. For det første har børnehaven dyr: To geder, to kaniner og en kat (Bilag 5, l. 386). For det andet har de to reelle huse, hvor det er muligt for børnene at opholde sig indendørs, hvis det er dårligt vejr eller de har fået lov af en pædagog. I modsætning til de to andre børnehaver vægter børnehaven, at børn også har brug for at være inde (Solsikken.vejle.dk: profil).

Myretuen i Ullerslev

Myretuen i Ullerslev ligger et stykke fra Ullerslev midtby. Ud mod parkeringspladsen er der intet hegn, men blot en ”stoppe-snor”, og børnene er udmærket klar over denne grænse. Børnehavens faciliteter består af ét enkelt hus med to afdelinger. Én afdeling til de små og én til de store børn. Midt imellem de to afdelinger ligger et køkken-alrum med mulighed for at børnene kan sove til

middag på gulvet. Herfra kan man gå ud på børnehavens udendørs område. Området inkluderer en skov, en kæmpe sandkasse midt i børnehaven, en bakke, to bålsteder og en køkkenhave. Ved huset står et par bænke og området her minder mest at alt om en terrasse. Børnehaven har en hytte/bålplads, hvor de bruger tiden, hvis det er frostgrader. Her kan de sidde, spise morgenmad, læse bøger og stadig holde varmen (Bilag 6, l.10-52). Børnene i denne børnehave er altid ude. Den eneste undtagelse er, når nogle af dem skal sove til middag. Der er i alt 41 børn i børnehaven, 16 af børnene er knyttet til den første gruppe og 21 til den anden (Bilag 6, l.32-33). Børnehaven har et kommende projekt om en motorikbane i tankerne. Her modtager de genbrugsting og materialer fra forældrene såvel som bedsteforældrene og andre personer med tilknytning til børnehaven (Bilag 6, l.55-58). Det forventes fra børnehaven, at børnene stort set kan sortere deres eget affald i forskellige spande (Bilag 6, l.63-64).

Børnehaven går meget op i, at de skal være en grøn institution med fokus på medansvar for miljøet – herunder dyrkning af egne økologiske grøntsager og frugter i køkkenhaven, samt at holde grønt regnskab over deres forbrug af el, vand og varme (Bilag 12, billede 1).

3.3 Data og dataindsamlingsmetoder

Til dette projekt er der anvendt antropologisk feltarbejde som grundlæggende metode. Ifølge Wadel er feltarbejdet kendetegnet ved at forskeren befinder sig med de mennesker hun/han vil studere i deres naturlige miljø (Wadel, 1991;9). Hensigten med antropologien er ifølge Hastrup ”... at lokalisere de forestillinger, der forbinder kendsgerninger, erfaringer, handlinger, fortællinger og tavsheder med hinanden og som skaber fornemmelser af fælleskab samt et vist mål af forudsigelighed i det sociale felt.” (Hastrup, 2003;403). I dette projekt har vi undersøgt, hvilke forestillinger og værdier, der ligger til grund for valget af en naturbørnehave og hvordan dette spiller sammen med børnenes interaktion med naturen, når de er i børnehaven, og når de er hjemme. Vores data er indsamlet gennem spørgeskemaer, deltagende observation og interview med børnenes forældre. Ydermere har vi under feltarbejdet taget billeder af børnehavens faciliteter og børnenes aktiviteter.

3.3.1 Spørgeskemaer

Feltarbejde betegnes ofte som kvalitativ forskning, men feltarbejde kan også indebære kvantitative metoder (Wadel, 1991;9). Som Wadel beretter, så vil mange samfundsforskere se det som fordelagtigt at anvende flere forskellige metoder, idet den pågældende problemstilling således undersøges fra flere indgangsvinkler (Wadel, 1991;13). I projektet er spørgeskema blevet anvendt grundet flere forskellige hensigter. Spørgeskemaet var først og fremmest en god indgangsvinkel til at komme i tale med nogle forældre og herigennem finde frem til nogle familier som ville deltage i

vores projekt. At finde nogle villige til at deltage, var vigtigt for os i forhold til de umiddelbare tanker, vi havde omkring projektets retning. Vi udvalgte ikke forældrene, som besvarede vores spørgeskemaer ud fra nogle kriterier, men vi var opmærksomme på ikke at henvende os til folk, som virkede fortravlede og undvigende således vores respondenter var folk som havde mulighed for at give reelle, afslappede svar.

Spørgeskemaet var en kombination af baggrundsoplysninger, åbne spørgsmål og konkrete udsagn, som de skulle forholde sig til (Bilag 1). Vi forklarede kort indledningspræcis, at vi var der for at undersøge naturbørnehaver grundet vores projekt og gerne ville høre deres overvejelser og meninger. Spørgeskemaet begynder med åbne spørgsmål for at give forældrene noget interessant at kunne svare på, mens såkaldte standardspørgsmål såsom profession og antal børn kommer afslutningsvis for at indlede på så spændende vis som muligt (Andersen, 2008;178). Vi har valgt at spørge ind til deres begrundelse for valg af en naturbørnehave, deres natur-definition og standpunkt i forhold til aktiviteterne i børnehaven for at få indblik i deres forventninger til en naturbørnehave samt deres personlige værdier (Bilag 1).

Udsagnene, som de skal tilkendegive deres enighed/uenighed i på en skala af fem trin, er anvendt for at spørge ind til de udsagn og påstande, der eksisterer omkring naturbørnehaver. Da udsagnene var lukkede, var det vigtigt for os, at vi havde udtømmende svarmuligheder til udsagnene, derfor var det også muligt for respondenterne at gradbøje deres svar. Hvor åbne spørgsmål giver forældrene mulighed for at svare lige, hvad det falder dem ind, peger udsagnene i højere grad i en bestemt retning (Andersen, 2008;177).

Efter spørgeskemaundersøgelsen ude i børnehaverne, er svarerne blevet renskrevet (Bilag 2). Dataene er blevet samlet og kategoriseret i henholdsvis Excel og Nvivo 10. Svarene på udsagnene er i Excel blevet inddelt en tabel. Ligeledes er kønsfordelingen blevet illustreret (Bilag 14). Resten af dataene er blevet kategoriseret via Nvivo 10 (Bilag 13). Alle besvarelser er indledningsvis blevet opdelt efter hvilke spørgsmål de besvarer, og herefter er empirien for hvert spørgsmål blevet set igennem, hvorved et overblik af svarene blev formet. Efterfølgende blev alle svar kodet med koder som blev lavet undervejs ud fra besvarelserne og det overblik som indledningsvis blev dannet.

3.3.2 Deltagende observation

Deltagende observation er den bedst egnede metode, når det gælder antropologisk feltarbejde. (Wadel, 1991;11). Deltagende observation kan ifølge Giddens desuden give en rigere og mere dybdegående information af genstandsområdet end andre metoder (Løngreen & Sørensen, 1993;62). Vi valgte at observere børnene i børnehaverne for at få et indblik i deres omgang med naturen. Deltagende observation gjorde det desuden muligt at komme helt tæt på børnene. Da børnene var meget nysgerrige var det desuden umuligt for os ikke at deltage i den observerede

situation, da de hele tiden kom hen og stillede os spørgsmål og ville lege med os. Da vi har været tre forskellige steder, forsøgte vi at gå frem med nogenlunde samme metode for at sikre, at vi fik sammenlignelige resultater. Vi forberedte os inden vi gik i gang med at observere ved at diskutere hvilke ting, der kunne være relevante at kigge efter. Vi blev enige om nogle ting, vi skulle holde ekstra øje med, hvis det skete, men vi var også enige om, at vi ville gå så åbent til observationen som muligt.

Vi var først ude i en enkelt dag, for at få et førstehåndsindtryk af børnehaven og foretage vores spørgeskemaundersøgelse. Den første dag blev brugt på at få et overblik over børnehavens faciliteter, antallet af børn og hvilken pædagogik børnehaven førte. Dagen startede med at snakke med lederen om projektet og vi fik herefter en rundtur i børnehaven. Allerede her begyndte de første spæde observationer af børnene. Vi skrev hver især feltnoter i en lille bog mens vi gik rundt. Vi skrev vores feltnoter på meget forskellige måder. Nogle af os skrev hele sætninger ned, mens andre skrev deres noter i stikordsform. Da børnene ikke virkede særligt påvirkede af, at vi tog noter, skrev vi bare ned i situationerne. De voksne blev mere påvirket af, at vi tog noter og derfor gjorde vi det mere diskret omkring dem. Flere børn henvendte sig, og ville vide hvem vi var, og vi forklarede dem, at vi var her for at kigge på børnehaven. Nogle børn fulgte efter os, mens andre ikke rigtig tog notits af os. Da vi havde set os omkring og snakket med lederen og andre pædagoger, gik vi rundt og observerede. Hvis der var noget vi undrede os over, spurgte vi gerne børnene eller pædagogerne ind til det. Da forældrene begyndte at hente deres børn omkring kl. 15.00, spurgte vi dem, om de havde lyst til at svare på vores spørgeskema. Det foregik ved, at en af os læste spørgsmålene/udsagnene op, mens en anden noterede svar og eventuelle kommentarer. Vi fandt herigennem fire familier, der var villige til at deltage i et interview. To af familierne var fra børnehaven i Mejls, mens de to andre kom fra henholdsvis børnehaven i Vejle og børnehaven i Ullerslev. Derefter var vi ude i børnehaverne og observere yderligere tre dage hvert sted. Efter første dag delte vi os op i par af to og var altså også to hjemme ved hver familie. Da vi skulle hjem til to familier i Mejls var der derfor også en dag, hvor vi alle var i denne børnehave. Vi ankom klokken 9.00 eller 10.00 om morgenen alt efter, hvordan det passede med offentlig transport og var der til børnene blev hentet omkring klokken 16.00.

Observationerne foregik ved, at vi gik rundt sammen med børnene. Oftest inviterede børnene os til at lege med, eller kom og satte sig med os og snakkede. Vi spurgte her ind til forskellige ting som "Hvor kan du bedst lide at lege?" og "Hvad er dit yndlingssted i børnehaven?" Vi var hele tiden meget opmærksomme på ikke at lede børnene i en bestemt retning ved at stille ledende spørgsmål, eller nævne specielle ord, da det ville være for let at påvirke barnets svar. Vi deltog desuden i børnenes gruppetid, og nogle dage tog vi med dem på tur.

I og med deltagende observation forudsætter at man deltager i felten, vil man uundgåeligt blive tildelt andre roller end forsker af sine informanter (Wadel, 1991;20). I starten tildelte børnene os rollen som fremmede voksne i og med, de ikke vidste hvem vi var, men de accepterede hurtigt den nye situation og snart blev vi tildelt rollen som voksne.

Et problem med deltagende observation er, at forskeren som deltager i den situation, der observeres, kommer til at påvirke situationen og dermed det, der forskes om. Dette problem reduceres jo længere man er på feltarbejde, da folk bliver mindre påvirket af ens tilstedeværelse (Wadel, 1991;21). Børn bliver dog ikke så let påvirket af forskerens tilstedeværelse som de voksne (Løngreen & Sørensen, 1993;64). Dette så vi også, da vi observerede. Børnene var således efter et stykke tid ikke ligeså påvirket af vores tilstedeværelse som pædagogerne. Dette skyldtes højst sandsynligt, at børnene hurtigt tildelte os en ny rolle, mens vores rolle over for de voksne stadig var som studerende. I løbet af feltarbejdet vil man opleve at nogle informanter "fortæller" mere end andre. Dette skal forstås som, at det både er det børnene laver, og det de siger, der udgør vores data. De bliver til såkaldte nøgleinformanter (Wadel, 1991;20). Vores nøgleinformanter var typisk de børn, der var mest interesseret i at snakke med os og derfor oftest var i nærheden af os. Generelt var det meget forskelligt om børnene var interesseret i at snakke med os eller ej.

3.3.3 Interview

Som supplement til vores observationer valgte vi at interviewe nogle af forældrene om, hvordan de oplever deres barns forhold til naturen. Interviews gør det muligt at sætte de ting, folk siger i relation til det, de gør, og er derfor gode til at supplere en observation (Løngreen og Sørensen, 1993;68) og det er velegnet til at give mening til det, der observeres og undgå misforståelser (Guvå og Hylander, 2003;39). Da det er svært at interviewe børn, (Løngreen og Sørensen, 1993;62) valgte vi at interviewe forældrene, da det var deres valg at placere deres barn i en naturbørnehave, og da det er dem, der kender deres børns hverdag bedst. Derudover var vi interesseret i forældrenes forventninger til børnehaven, og hvordan deres forhold til naturen påvirkede deres valg af børnehave. Interviewene var semistrukturerede ud fra en spørgeguide (Bilag 11) og foregik hjemme i familiens eget hjem. Dette skyldtes, at vi gerne ville observere barnet uden for børnehaven for at se dets forhold til naturen derhjemme, og for at få et bedre helhedsindtryk af barnet og familien. For det meste var det moren, vi interviewede, men en enkelt gang var det begge forældre. Vi valgte kun at være hjemme ved familien en dag, selvom flere dages observationer ville have gjort undersøgelsen mere valid (Wadel, 1991;21). Dette gjorde vi af hensyn til familien, da det ville kræve meget tid og energi fra deres side, hvis de skulle have haft os på besøg i flere dage. Vi oplevede en stor gæstfrihed fra familiernes side og besøget i hjemmet var meget afslappet og uformelt. Alle steder blev vi budt på kaffe og mad, og det virkede som om, at alle parter følte sig

tilpas ved situationen. Børnene var de fleste steder desuden meget ivrige efter at vise os deres værelse og deres legetøj. Selvom det feltarbejder er mest interesseret i, er at deltage i situationen, og ikke i lige så høj grad at høre andre fortælle om den, kan det være en god idé at supplere sine observationer med interviews. En ideel kombination er ifølge Wadel først at observere og dernæst interviewe omkring, hvad der foregik i samhandlingen på denne måde sætter man folks handlinger i relation til det de gør (Wadel, 1991;21).

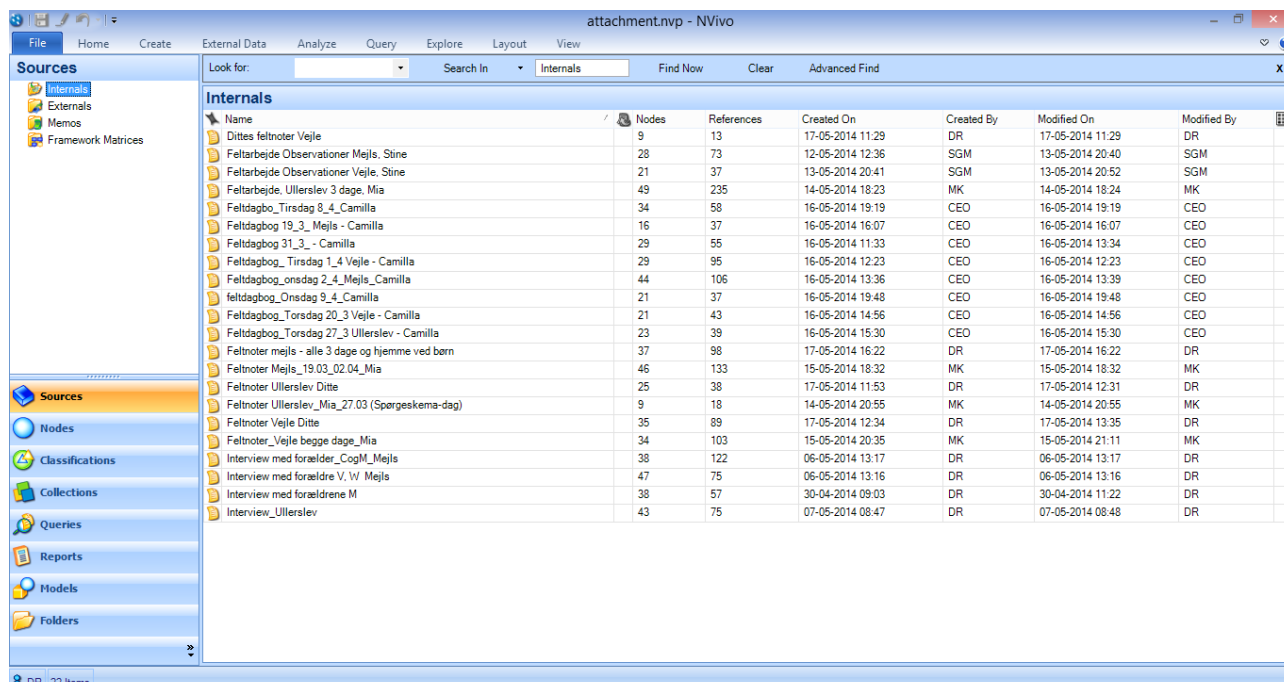
3.3.4 Feltarbejde i egen kultur

Da vi har udført vores feltarbejde i Danmark, betyder det, at vi har undersøgt vores egen kultur. Når vi foretager studier af vores egen kultur vil det altid være studier af dele af et samfund og ikke samfundet som helhed (Wadel, 1991;20). At udføre feltarbejde i sin egen kultur betyder, at man studerer sin egen virkelighed. Dette har både fordele og ulemper. Fordelen er at man ofte kan sproget, og at man har flere grundlæggende ting tilfælles med dem, man studerer og derfor forstår flere grundlæggende ting hurtigere, end hvis det var en fremmed kultur. Dog er det også vanskeligt at studere sin egen kultur, da mange grundlæggende ting tages for givet. Derfor kan det være svært for os at se de ting, udefrakommende straks ville lægge mærke til (Wadel, 1991;18-19).

3.4 Databehandling herunder Nvivo

Efter vi var færdige med feltarbejdet gik vi hver især hjem og renskrev vores feltnoter, skrev spørgeskemaerne ind på computeren og transskriberede vores interviews.

Vi har i dette semesterprojekt brugt analyseprogrammet NVivo 10 til at behandle både vores kvalitative og kvantitative data. NVivo er et alsidigt program, hvor man både kan registrere, opbevare og samle sine data. Da vi første gang blev introduceret til programmet, var vi en smule skeptiske og det virkede mere besværligt end gavnligt ved første indtryk. Vi fik dog udvidet vores horisont, og har brugt NVivo som vores database til at organisere vores data gennem hele projektet.



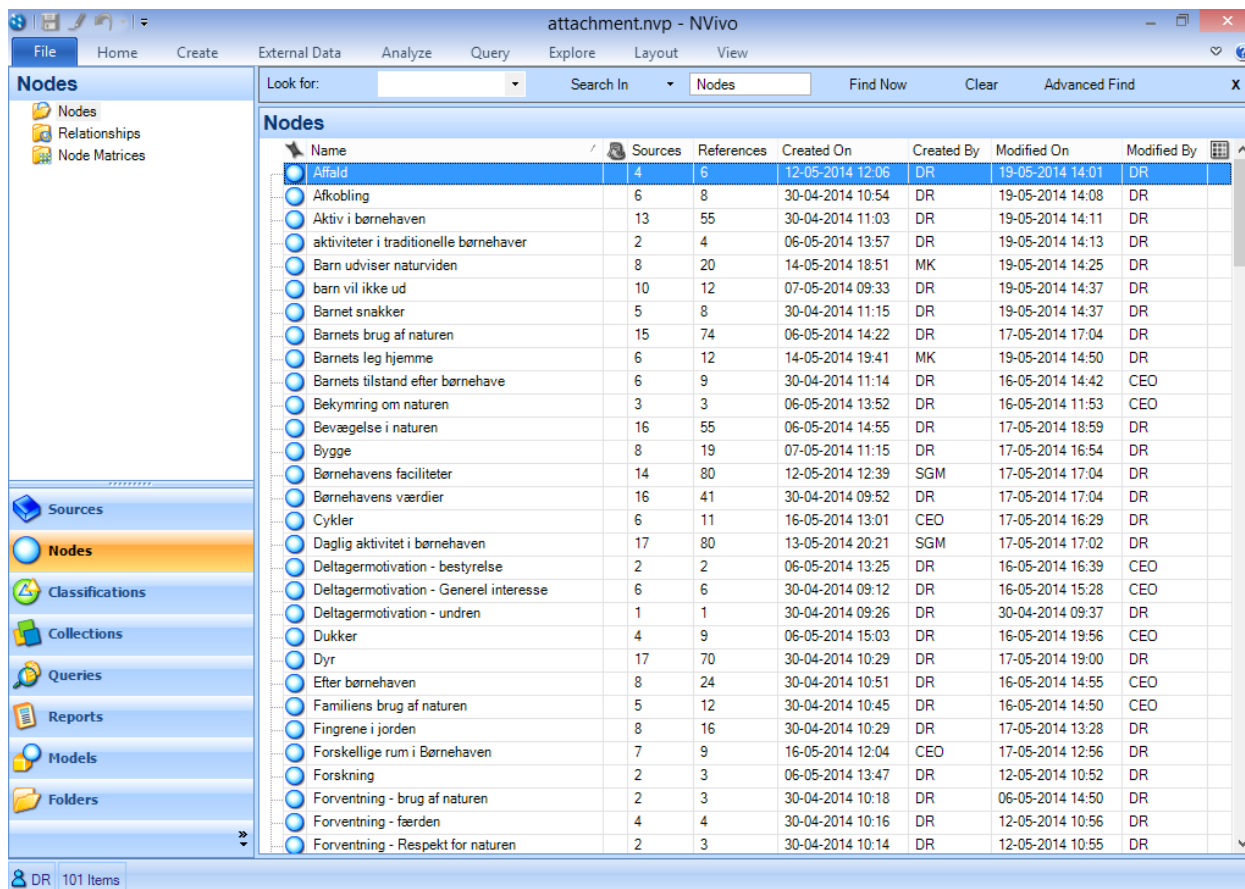
Name	Nodes	References	Created On	Created By	Modified On	Modified By
Dittes feltnoter Vejle	9	13	17-05-2014 11:29	DR	17-05-2014 11:29	DR
Feltarbejde Observationer Mejls. Stine	28	73	12-05-2014 12:36	SGM	13-05-2014 20:40	SGM
Feltarbejde Observationer Vejle. Stine	21	37	13-05-2014 20:41	SGM	13-05-2014 20:52	SGM
Feltarbejde, Ullerslev 3 dage, Mia	49	235	14-05-2014 18:23	MK	14-05-2014 18:24	MK
Feltdagbo_Tirsdag 9_4_Camilla	34	58	16-05-2014 19:19	CEO	16-05-2014 19:19	CEO
Feltdagbog 19_3_Mejls - Camilla	16	37	16-05-2014 16:07	CEO	16-05-2014 16:07	CEO
Feltdagbog 31_3_ - Camilla	29	55	16-05-2014 11:33	CEO	16-05-2014 13:34	CEO
Feltdagbog_Tirsdag 1_4_Vejle - Camilla	29	95	16-05-2014 12:23	CEO	16-05-2014 12:23	CEO
Feltdagbog_onsdag 2_4_Mejls_Camilla	44	106	16-05-2014 13:36	CEO	16-05-2014 13:39	CEO
feltdagbog_onsdag 9_4_Camilla	21	37	16-05-2014 19:48	CEO	16-05-2014 19:48	CEO
Feltdagbog_Torsdag 20_3_Vejle - Camilla	21	43	16-05-2014 14:56	CEO	16-05-2014 14:56	CEO
Feltdagbog_Torsdag 27_3_Ullerslev - Camilla	23	39	16-05-2014 15:30	CEO	16-05-2014 15:30	CEO
Feltnoter mejls - alle 3 dage og hjemme ved børn	37	98	17-05-2014 16:22	DR	17-05-2014 16:22	DR
Feltnoter Mejls_19_03_02_04_Mia	46	133	15-05-2014 18:32	MK	15-05-2014 18:32	MK
Feltnoter Ullerslev Ditte	25	38	17-05-2014 11:53	DR	17-05-2014 12:31	DR
Feltnoter Ullerslev_Mia_27.03 (Spørgeskema-dag)	9	18	14-05-2014 20:55	MK	14-05-2014 20:55	MK
Feltnoter Vejle Ditte	35	89	17-05-2014 12:34	DR	17-05-2014 13:35	DR
Feltnoter_Vejle begge dage_Mia	34	103	15-05-2014 20:35	MK	15-05-2014 21:11	MK
Interview med forældre_CogM_Mejls	38	122	06-05-2014 13:17	DR	06-05-2014 13:17	DR
Interview med forældre V. W. Mejls	47	75	06-05-2014 13:16	DR	06-05-2014 13:16	DR
Interview med forældrene M	38	57	30-04-2014 09:03	DR	30-04-2014 11:22	DR
Interview_Ullerslev	43	75	07-05-2014 08:47	DR	07-05-2014 08:48	DR

Billedet viser vores samlede datakilder, dog ikke vores spørgeskemaer, som af praktiske grunde, er kodet i en anden NVivo-fil.

3.4.1 Muligheder og begrænsninger ved NVivo

NVivo kan til tider virke som en teknologisk jungle, da mulighederne i programmet er utallige. Derfor er vores holdning også, at en introduktion til programmet i et tidligere semester kunne være en god idé. På denne måde ville vores viden om programmet naturligvis være bredere, og vi kunne måske have udvidet vores forbrug af programmets mange redskaber og detaljer. Vi havde dog lidt en fornemmelse af, at vi blev kastet ud i programmet med en forventning om at skulle kunne navigere i programmet fra første undervisningsgang. En begrænsning har været den manglende øvelse. NVivo tager tid at lære og kende, har vi tydeligt kunne mærke vores egne begrænsninger i viden om programmets muligheder og ikke mindst dets indretning. Som følge deraf, har vores anvendelse af programmet været tilpasset til det behov, som passede til semesterprojektet og vores niveau. Dette beskriver Kristiansen også i afsnittet *Kvalitative analyseredskaber*, fra bogen *Kvalitativ Metode* fra 2010: ”Programmerne skal opfattes som hjælpere; der skal tilpasses den enkelte forskers og studerendes behov og individuelle forskerstil” (Kristiansen, 2010; 447). Igennem undervisningen i faget Databehandling, fik vi kendskab til, at programmet kunne skabe en gennemsigtighed i datamaterialet, hvor alt bliver gennemgået og en større sammenhæng bliver skabt. NVivo er et kodebaseret analyseprogram med muligheden for at kode sit data i kategorier.

Billedet viser første fase af kodningen.

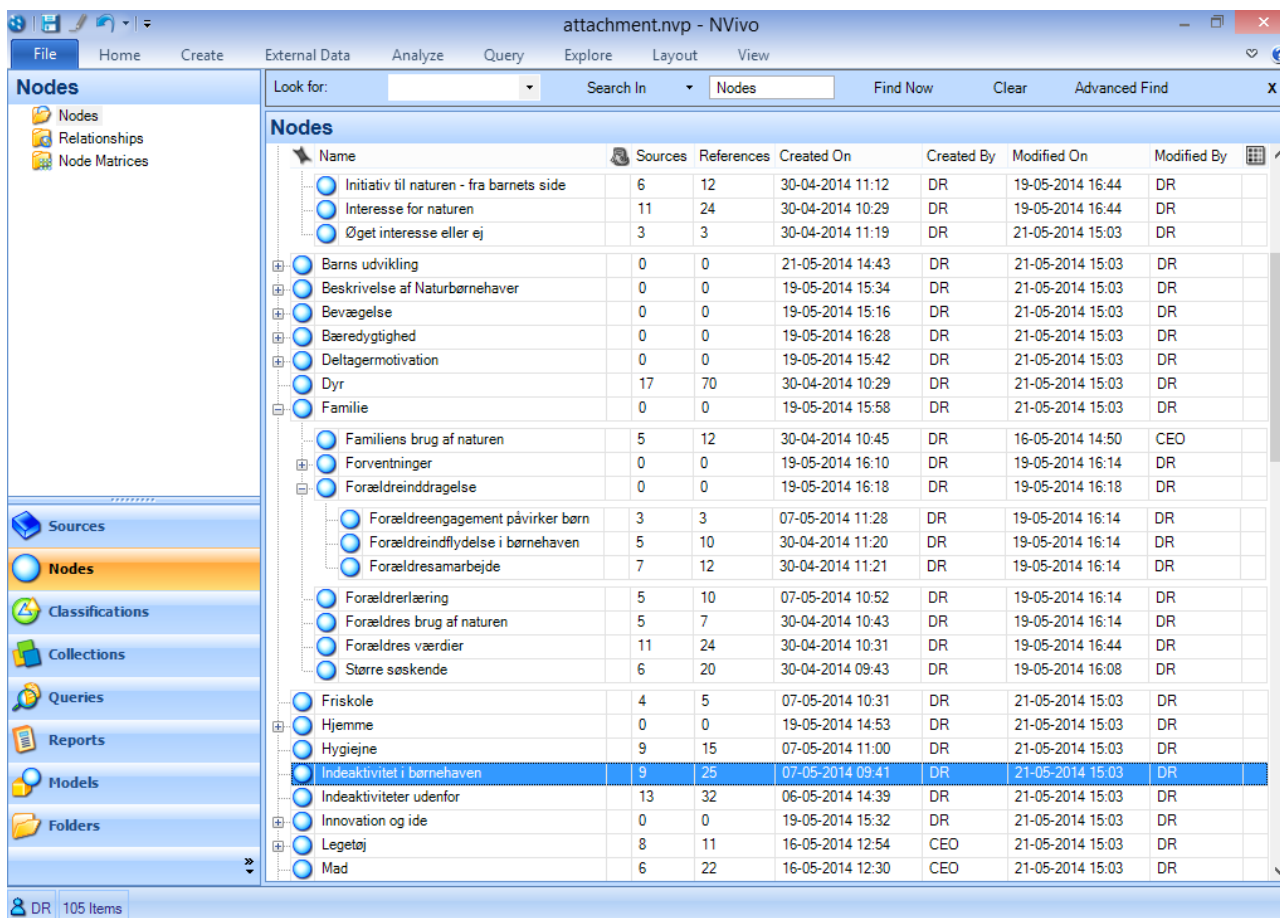


The screenshot shows the NVivo software interface with a table of nodes. The table has columns for Name, Sources, References, Created On, Created By, Modified On, and Modified By. The nodes listed include various categories like 'Afbald', 'Afkobling', 'Aktiv i børnehaven', etc.

Name	Sources	References	Created On	Created By	Modified On	Modified By
Afbald	4	6	12-05-2014 12:06	DR	19-05-2014 14:01	DR
Afkobling	6	8	30-04-2014 10:54	DR	19-05-2014 14:08	DR
Aktiv i børnehaven	13	55	30-04-2014 11:03	DR	19-05-2014 14:11	DR
aktiviteter i traditionelle børnehaver	2	4	06-05-2014 13:57	DR	19-05-2014 14:13	DR
Barn udviser naturviden	8	20	14-05-2014 18:51	MK	19-05-2014 14:25	DR
barn vil ikke ud	10	12	07-05-2014 09:33	DR	19-05-2014 14:37	DR
Barnet snakker	5	8	30-04-2014 11:15	DR	19-05-2014 14:37	DR
Barnets brug af naturen	15	74	06-05-2014 14:22	DR	17-05-2014 17:04	DR
Barnets leg hjemme	6	12	14-05-2014 19:41	MK	19-05-2014 14:50	DR
Barnets tilstand efter børnehave	6	9	30-04-2014 11:14	DR	16-05-2014 14:42	CEO
Bekymring om naturen	3	3	06-05-2014 13:52	DR	16-05-2014 11:53	CEO
Bevægelse i naturen	16	55	06-05-2014 14:55	DR	17-05-2014 18:59	DR
Bygge	8	19	07-05-2014 11:15	DR	17-05-2014 16:54	DR
Børnehavens faciliteter	14	80	12-05-2014 12:39	SGM	17-05-2014 17:04	DR
Børnehavens værdier	16	41	30-04-2014 09:52	DR	17-05-2014 17:04	DR
Cykler	6	11	16-05-2014 13:01	CEO	17-05-2014 16:29	DR
Daglig aktivitet i børnehaven	17	80	13-05-2014 20:21	SGM	17-05-2014 17:02	DR
Deltagermotivation - bestyrelse	2	2	06-05-2014 13:25	DR	16-05-2014 16:39	CEO
Deltagermotivation - Generel interesse	6	6	30-04-2014 09:12	DR	16-05-2014 15:28	CEO
Deltagermotivation - undren	1	1	30-04-2014 09:26	DR	30-04-2014 09:37	DR
Dukker	4	9	06-05-2014 15:03	DR	16-05-2014 19:56	CEO
Dyr	17	70	30-04-2014 10:29	DR	17-05-2014 19:00	DR
Efter børnehaven	8	24	30-04-2014 10:51	DR	16-05-2014 14:55	CEO
Familiens brug af naturen	5	12	30-04-2014 10:45	DR	16-05-2014 14:50	CEO
Fingrene i jorden	8	16	30-04-2014 10:29	DR	17-05-2014 13:28	DR
Forskellige rum i Børnehaven	7	9	16-05-2014 12:04	CEO	17-05-2014 12:56	DR
Forskning	2	3	06-05-2014 13:47	DR	12-05-2014 10:52	DR
Forventning - brug af naturen	2	3	30-04-2014 10:18	DR	06-05-2014 14:50	DR
Forventning - færden	4	4	30-04-2014 10:16	DR	12-05-2014 10:56	DR
Forventning - Respekt for naturen	2	3	30-04-2014 10:14	DR	12-05-2014 10:55	DR

En smart detalje i programmet er muligheden for at skrive memos, sideløbende med den igangværende kodning. Denne mulighed brugte vi en del gange, især hvis vigtige ting, som skulle noteres til en kode, ændringer til næste gang eller blot som en huskeliste til os selv. En anden ting, er muligheden for at skrive en beskrivelse under hver kode, som i høj grad gjorde vores proces med individuelkodning af feltnoter nemmere og gav mindre tvivl om betydningen af de enkelte koder. En ulempe har dog været, at det ikke var muligt at have programmet åben på flere computere af gangen. Dette betød, at vi alle fire var nødt til at sidde omkring én computerskærm samt, at vi var nødt til at sende filen rundt imellem os, når vi ikke havde mulighed for at sidde i fællesskab.

Dette billede viser anden fase af kodningen. Her er vi i gang med at inddele emnerne i kategorier, så den større sammenhæng bliver anskueliggjort.



The screenshot shows the NVivo software interface with a list of nodes. The nodes are organized into a hierarchical structure. The table below represents the data shown in the screenshot:

Name	Sources	References	Created On	Created By	Modified On	Modified By
Initiativ til naturen - fra barnets side	6	12	30-04-2014 11:12	DR	19-05-2014 16:44	DR
Interesse for naturen	11	24	30-04-2014 10:29	DR	19-05-2014 16:44	DR
Øget interesse eller ej	3	3	30-04-2014 11:19	DR	21-05-2014 15:03	DR
Barns udvikling	0	0	21-05-2014 14:43	DR	21-05-2014 15:03	DR
Beskrivelse af Naturbørnehaver	0	0	19-05-2014 15:34	DR	21-05-2014 15:03	DR
Bevægelse	0	0	19-05-2014 15:16	DR	21-05-2014 15:03	DR
Bæredygtighed	0	0	19-05-2014 16:28	DR	21-05-2014 15:03	DR
Deltagemotivation	0	0	19-05-2014 15:42	DR	21-05-2014 15:03	DR
Dyr	17	70	30-04-2014 10:29	DR	21-05-2014 15:03	DR
Familie	0	0	19-05-2014 15:58	DR	21-05-2014 15:03	DR
Familiens brug af naturen	5	12	30-04-2014 10:45	DR	16-05-2014 14:50	CEO
Forventninger	0	0	19-05-2014 16:10	DR	19-05-2014 16:14	DR
Forældreinddragelse	0	0	19-05-2014 16:18	DR	19-05-2014 16:18	DR
Forældreengagement påvirker børn	3	3	07-05-2014 11:28	DR	19-05-2014 16:14	DR
Forældreindflydelse i børnehaven	5	10	30-04-2014 11:20	DR	19-05-2014 16:14	DR
Forældresamarbejde	7	12	30-04-2014 11:21	DR	19-05-2014 16:14	DR
Forældrerlæring	5	10	07-05-2014 10:52	DR	19-05-2014 16:14	DR
Forældres brug af naturen	5	7	30-04-2014 10:43	DR	19-05-2014 16:14	DR
Forældres værdier	11	24	30-04-2014 10:31	DR	19-05-2014 16:44	DR
Større søskende	6	20	30-04-2014 09:43	DR	19-05-2014 16:08	DR
Friskole	4	5	07-05-2014 10:31	DR	21-05-2014 15:03	DR
Hjemme	0	0	19-05-2014 14:53	DR	21-05-2014 15:03	DR
Hygiejne	9	15	07-05-2014 11:00	DR	21-05-2014 15:03	DR
Indeaktivitet i børnehaven	9	25	07-05-2014 09:41	DR	21-05-2014 15:03	DR
Indeaktiviteter udenfor	13	32	06-05-2014 14:39	DR	21-05-2014 15:03	DR
Innovation og ide	0	0	19-05-2014 15:32	DR	21-05-2014 15:03	DR
Legetøj	8	11	16-05-2014 12:54	CEO	21-05-2014 15:03	DR
Mad	6	22	16-05-2014 12:30	CEO	21-05-2014 15:03	DR

I databehandlingsprocessen handler det om at undersøge, forstå, fortolke og analysere sine data. Processen starter med en organisering af data, dernæst en reduktion, hvor der dannes analyse og fortolkning og til sidst er der skabt en gennemskuelighed, som afsluttes med en konklusion (Kristiansen, 2010;447). Selvom NVivo har givet os muligheden for nemmere at organisere vores data, har programmet igennem processen også vist os en række begrænsninger og ulemper. Vi følte i starten, at vi skulle bruge enormt meget tid på at kode, og de første par gange virkede programmet mere besværligt end nyttigt. Netop dette med tiden, beskriver Atherton og Elsmore, i deres kritiske artikel, om teknologiske computerprogrammer som analyseredskaber. Her henviser de til at disse programmer har vist sig at være mere tids- og omkostningskrævende end andre metoder til datakodning og -analyse (Atherton et al., 2009;284). I teksten beskriver de ydermere, at man som forsker skal være forsigtig, når man bruger teknologiske programmer som analyseredskab. De teknologiske programmer kan gøre kvalitativ forskning og analyse til en automatiseret proces, hvor den menneskelige rolle er af mindre betydning (Atherton et al., 2009;285). Igennem vores arbejde med NVivo er vores erfaring, at programmet giver mulighed for

et hurtigere overblik, men at man samtidig skal være omhyggelig. NVivo er et teknologisk hjælperedskab, men ikke et analyseredskab i sig selv.

3.4.2 Processen med Nvivo

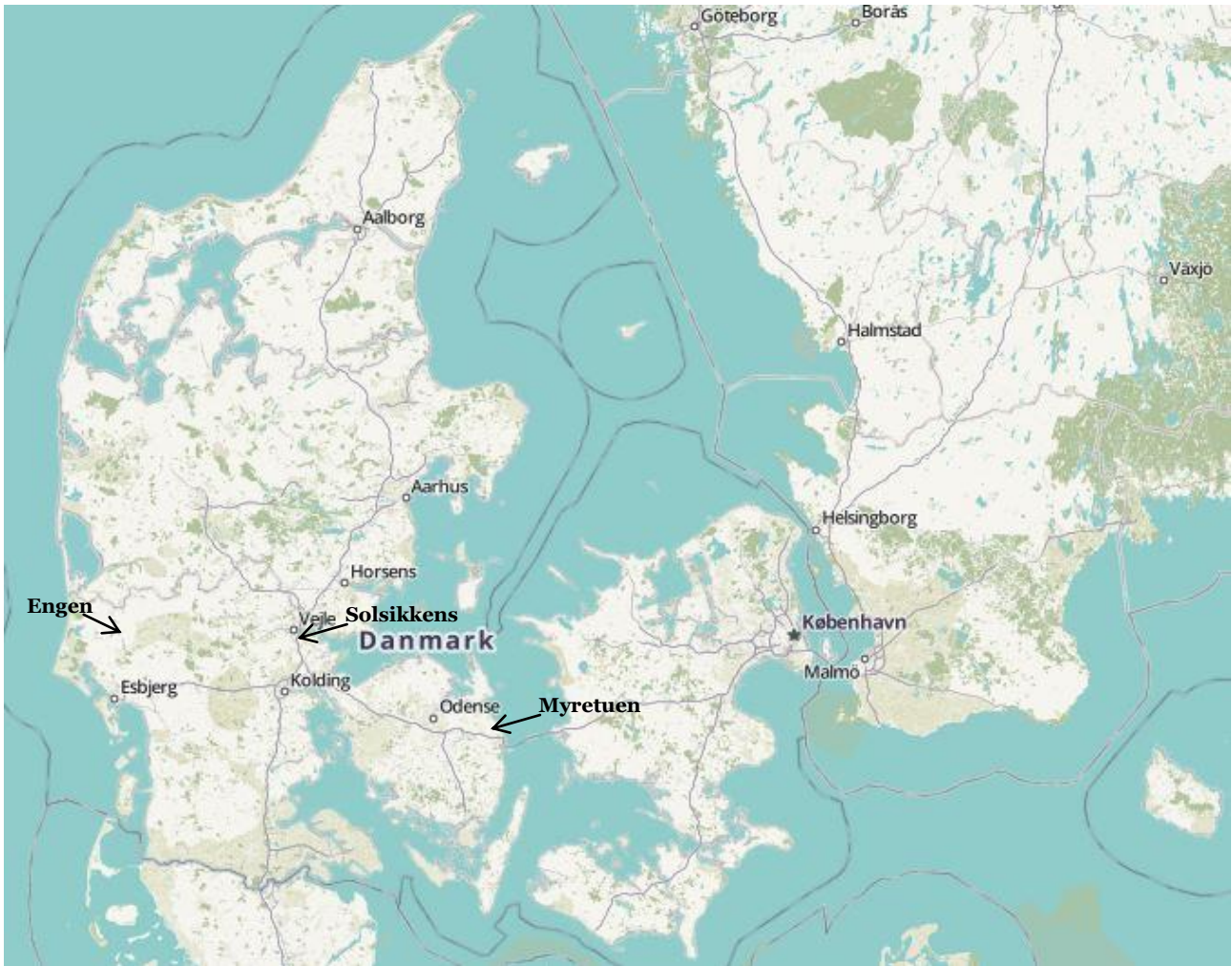
Det første datamateriale, som blev samlet i NVivo, var vores fire interviews med forældrene. Alle gruppe-medlemmer var til stede, ved kodningen af alle fire interviews. Dette skyldes, at det var første gang at vi skulle prøve kræfter med programmet, og vi sikrede os derved også at koderne var forståelige for alle. Efter dette, fik vi hver især mulighed for at kode vores egne feltnoter. Dette blev gjort på skift, ved at sende filen rundt imellem os. Til sidst blev spørgeskemaerne også lagt i programmet, men af praktiske grunde i en separat fil. Efter anden kodning, har vi brugt NVivo, under vores analyseproces, som en database, hvor vi kunne gå tilbage og se de forskellige koder. NVivo har derved været et godt hjælperedskab gennem hele projektet, men det har hverken defineret vores databehandling eller været et analyseprogram i sig selv til semesterprojekt. Vi har brugt NVivo på et niveau, hvor det mest af alt, har været et sted hvor vi kunne samle, organisere og kategorisere vores data. Vi kan se mange muligheder i programmet, men det kræver tid, tålmodighed og øvelse at lære.

3.4.3 GIS

I dette projekt har vi valgt at anvende GIS til at illustrere, hvor de tre børnehaver er beliggende i landet og dermed også vise, hvor vores feltarbejde er foregået. De tre børnehaver ligger alle i Region Syddanmark, men dette har ikke været et mål som udgangspunkt. Som det kan ses nedenfor ligger børnehaverne relativt spredt i regionen.

Vi har brugt OpenStreetMap. Dette er en åben online tjeneste, som drives i fællesskab i form af mange forskellige såkaldte bidragsydere (Openstreetmap.org). Man kan vælge mellem forskellige kortlag alt efter relevans for én, og vi har i dette tilfælde brugt humanitær.

Vi har brugt Danmarkskort fra OpenStreetMap, og efterfølgende markeret på dette hvor børnehaverne ligger.



Udover OpenStreetMap, har vi anvendt Google Earth til at vise en mere præcis oversigtsbillede over de tre børnehavers område. Google Earth er et frit tilgængeligt program som giver et virtuelt overblik over verden, hvilket er konstrueret ud fra satellit- og luftfotos (Google.com/earth: Explore). Vi har fundet oversigtsbilleder af de tre børnehaver, som derefter er blevet viderearbejdet med i Word for at tydeliggøre forskellige elementer på billederne såsom vandløb og legeområder.



— = Børnehavens huse — = Sandkasseområde — = Skov som legeområde — = Å
Naturbørnehaven Engen, Mejls: Som det kan ses ovenfor, er der i Mejls en stor åben plæne med legeområder samt lidt skov og et vandløb, bag indhegning. Huset illustreret øverst anvendes stort set aldrig af børnehaven, medmindre vejret er rigtigt dårligt.



— = Børnehavens huse — = Sandkasseområde — = Skov som legeområde — = Å
Naturbørnehaven Myretuen, Ullerslev: Børnehaven har ligeledes et stort åben græsområde, hvor der er forskellige legeområder inklusiv ovre i skoven, hvor en stor del træer er blevet fjernet grundet storm, siden Google Earth-billedets produktionstidspunkt.



— = Børnehavens huse — = Sandkasseområde — = Skov som legeområde — = Å
— = Dyreindhegning

Solsikkens Børnehave, Vejle: Børnehaven Solsikken har et mindre område i forhold til de to andre børnehaver og udendørsarealet er lidt anderledes. Der er et haveareal omkring husene, men arealet modsat vejen er præget af høj skov som har rodfastede ned af en skrænt, der fungerer som legeplads for børnene med rutsjebane og klatrereb.

Hvis geografisk information og placering havde haft mere indflydelse og relevans for projektets problemstilling, kunne man vælge at bruge GIS i mere udpræget og detaljeret grad. Eksempelvis hvis børnehavernes geografiske placering i Danmark og typen af landskab, havde været vigtigt i forbindelse med problemstillingen, kunne man have anvendt avancerede programmer såsom QGIS til at belyse dette, ved hjælp af programmets funktioner til at vælge kortlag (Sutton et al., 2009;75-78) og muligheder for at fremhæve forskellige elementer såsom vandløb (Sutton et al., 2009;9-11).

3.5 Dataanalysestrategi

Vi har arbejdet ud fra et induktivt perspektiv, hvor vi har ladet data styre vores undersøgelse. Grounded theory har ikke som formål deduktivt at teste allerede eksisterende teori, men at udvikle en ny teori induktivt fra sine data (Kvale og Brinkmann, 2011;224).

I grounded theory anvender forskeren sig selv på en mere struktureret og systematisk måde end det normalt set er ved tolkende metoder (Guvå og Hylander, 2003:37).

3.5.1 Kodning

I grounded theory er kodning en induktiv proces, hvor man finder ud af hvilke hændelser, der beskrives i de indsamlede data (Kvale og Brinkmann, 2011;224). Vi har gennem meget af kodningsprocessen haft en åben tilgang til kodningen. Først kodede vi vores interview i fælleskab for at blive enige om, hvilke koder vi ville bruge samt, hvad de enkelte koder betød. Vi forsøgte ikke at have teorien i bagehovedet, da dette ville stride imod en induktiv tilgang. Derefter kodede vi vores egne feltnoter individuelt. Under den individuelle kodning opstod der nye koder og det var derfor nødvendigt at kode mange af tingene en gang til.

Der skelnes mellem in vivo-koder og in vitro-koder. In vivo-koder består af informantens egne ord eller ord, der normalt bruges i det felt, man undersøger. In vitro-koder har en mere teoretisk og abstrakt ordlyd. Vi har hovedsageligt brugt in vivo-koder, især i starten. Dette skyldes at det kan være problematisk at anvende in vitro-koder i begyndelsen, da man risikerer at: *"... blive hængende i en kategorisering eller teoretisering, der udspringer af alt for almene (common sense) eller allerede eksisterende, abstrakte begreber."* (Guvå og Hylander, 2003;42). Dette er ikke meningen, da ens data i grounded theory helst skal være teorigenerende i sig selv (Guvå og Hylander, 2003;45). Igennem kodning brugte vi såkaldte memos. Memos gør det muligt at skrive tanker om de enkelte koder ned et separat sted. Dette gjorde det muligt at få et større overblik over vores tanker omkring, hvordan de forskellige koder hang sammen, og om nogle måske skulle splittes op i flere koder.

3.5.2 Komparation

I komparationen stiller man sig selv spørgsmålet om, hvorvidt bestemte indikationer indikerer det samme hændelsesforløb. Forskellige indikatorer kan derefter samles i samme kategori, der herefter kodes. Disse kodede kategorier udgør hovedkategorier, der bliver forstadiet til dynamiske og abstrakte begreber (Guvå og Hylander, 2003;44-45). Efter den åbne kodning havde vi forholdsvis mange koder for forskellige hændelser. Vi gennemgik disse koder og fandt ud af, at mange af koderne beskrev de samme ting og lagde mange af koderne sammen under en fælles overkategori. For eksempel blev koderne "Aktiv i børnehaven", "Bevægelse i naturen" og "Motorik" lagt under den samme overkategori, der blev kaldt "Bevægelse". Mens koder om blandt andet familiens brug af naturen, forældrenes værdier og forældrenes forventninger blev samlet i overkategorien "Familien". Der var også mange koder, der var kodet alt for bredt og derfor skulle omkodes til noget mere konkret. Dette var en utrolig tidskrævende proces.

3.5.3 Validitet

For at sikre validiteten i opgaven valgte vi, at vi altid skulle være mindst to afsted på feltarbejde. Når vi var ude to og to, kunne vi bagefter diskutere, hvad det var, vi havde observeret og derfor nemmere rette misforståelser eller lignende. Vi valgte at skrive mange af feltnoterne på stedet i stedet for at vente til vi var kommet hjem. Dette har betydet at vi har kunne gengive situationer mere nøjagtigt, men også at informanter kan have blevet mere påvirket af vores tilstedeværelse. Det er vigtigt at feltarbejderne er et godt stykke tid ude i felten og helst til det vurderes, at der ikke er mere nyt data at samle. Vi var ude fire dage hvert sted og derfor må det forventes at vi kunne have fundet mere data, hvis vi var blevet længere ude. Dette var dog ikke praktisk muligt. Derudover kan feltnoter være svære at validere (Sanjek, 1993;393). Ifølge Sanjek fungerer replikation som teknik til verifikation ikke, når man har med feltarbejde at gøre. Det betyder at man ikke kan lade flere forskellige forskere undersøge det samme område og forvente at få det samme resultat (Sanjek, 1993;394).

Sanjek opstiller i stedet tre faktorer til at evaluere undersøgelsens validitet (Sanjek, 1993;395). For det første er det vigtigt, at forskerens teoretiske perspektiv bliver klargjort for læseren (Sanjek, 1993;395-396). Vi har til dels gjort rede for vores teoretiske perspektiv, da vi har redegjort for, at vi via grounded theory har haft en relativ induktiv tilgang til projektet og derfor ikke i starten har haft nogle teoretikere for øje. Derudover skal etnografens sti redegøres. Etnografen opnår et netværk gennem sit feltarbejde og det er vigtigt at redegøre for de relationer, der opnås. Sanjek ser gerne at man opstiller et diagram over relationerne (Sanjek, 1993;398-399). Til sidst lægger Sanjek vægt på feltnotevidens. Læseren bør altid have adgang til forskerens feltnoter for at kunne følge processen fra feltnote til færdig tekst. Altså ikke kun have adgang til resultaterne, men til hele processen (Sanjek, 1993; 400-401). Vores feltnoter er vedlagt som bilag i denne opgave og læseren har derfor mulighed for at se, hvordan vi er nået frem til vores resultater (Bilag 4, 5 og 6).

4 Begrebsafklaring

Følgende belyser nogle begreber, der er dannet for supplere den i forvejen beskrevne teori. Begreber skal tydeliggøre, at der er forskellige elementer af menneskers relation til naturen.

Naturforståelse

Naturforståelse skal i denne sammenhæng tolkes som, at man forstår naturen som fænomen – at den består af forskellige elementer og udviklinger. Man forstår sine omgivelser, i den forstand at man har en viden om naturen. Man er klar over at der sker processer i naturen, eksempelvis årstidernes skiften. Når vi taler om naturforståelse er det i relation til børn og dermed en begyndende naturforståelse. Naturforståelse skal blandt andet ses, som at barnet kan skelne mellem naturelementer. Såsom at naturen består af forskellige ting – adskille et træ fra eksempelvis græs.

Forhold til naturen

Forhold til naturen dækker over hvordan individet personligt opfatter naturen og placerer sig i forhold til naturen. Ens syn på hvilken type rum naturen er – eksempelvis et sted som giver ro, eller et sted til aktivitet. Det forklarer hvordan ens relation til naturen er karakteriseret. Man kan eksempelvis have et positivt forhold såsom at have brug for at være ude eller et indifferent forhold i kraft af at se naturen som ubetydelig i forhold til ens person.

Natursyn

Natursyn kan ses som noget der er mere ubevidst indlejret i dig som person, end ens forhold til naturen. Ens natursyn kan ses i og påvirker den måde, man bruger naturen på. Hvordan man ubevidst ser på naturen, er forskelligt – om man ser det som noget man kan forbruge eller noget der skal beskyttes. Natursyn kan forstås i forlængelse af Fines tre views. Dette er hans begreber for forskellige natursyn, men natursyn dækker over noget bredere i denne sammenhæng. Et individs natursyn hører ikke nødvendigvis ind under de tre begreber som Fine har opstillet.

5 Analyse

5.1 Naturen

Gældende for alle tre børnehaver er, at de alle bruger en stor del af deres daglige timer udenfor. Børnene har derfor dagligt mulighed for at anvende naturen som en del af deres leg eller til at undersøge naturen og dens muligheder. De følgende afsnit omhandler børnenes færden i naturen og de dertilhørende erfaringer i relation til deres naturforståelse.

5.1.1 Plante

Alle børnehaver har en omkringliggende natur, som indgår i deres faciliteter for børnehaven. Herunder er en skov, et stort græsområde, en bakke og en køkkenhave. Når børnene er udenfor anvender de naturen og dens ressourcer på én eller anden måde. Naturen fungerer som det primære rum for de daglige aktiviteter, og børnehaverne forsøger derigennem at vise børnene naturens mange muligheder, og ikke at lade sig begrænse af vejret eller miljøet. Her spises ofte madpakker eller frugt udenfor: *"Groubollerne bliver spist udenfor (...) Da alle er færdige med at spise, smider nogle af drengene deres rester ind til gederne"* (Bilag 5, l.258-262). I børnehaven i Mejls har de tre shelters, hvor børnene kan spise frugt og madpakker samt sove til middag. Børnene får derigennem nærmest oplevelsen af at sove direkte i naturen (Bilag 4, l.28-30). Dét at lave bål er også en af de ting, som børnehaverne benytter deres udendørsfaciliteter til. Der laves ofte bål om vinteren, så børnene kan holde sig varme (Bilag 6, l. 38-39). Igen virker det til, at børnehaverne vil vise børnene at naturen kan benyttes, uanset vejret eller årstiden. Bålet bruges også ofte til tilberedningen af mad. En af børnene fra Ullerslev fortæller om at børnehaven har lavet brændenældesuppe og leger nu, at han laver sin egen suppe. Dette indikerer, at drengen viser interesse for den mad, der bliver lavet i børnehaven samtidig med, at han er klar over, hvordan en brændenælde ser ud. Han har efterfølgende gjort det til en leg at lave sin egen brændenældesuppe (Bilag 6, l.182-184). I og med de laver mad i børnehaven får børnene alle sanser i spil, og de bliver klar over at maden kommer fra naturen.

En anden ting som naturbørnehaverne også anvender deres udendørsfaciliteter til, er at plante. I vores feltarbejde oplevede vi to gange, at pædagogerne satte et planteprojekt i gang (Bilag 5, l.206-209) (Bilag 6, l.528). Børnene virkede opsatte på at tage del i planteprojektet. Pædagogerne udtrykker at projekter som disse, er til for at give børnene en forståelse af naturens cyklus, samt at vise dem, at man kan benytte sig af naturens ressourcer til et formål: *"(..) så børnene, som hun siger, får mulighed for at se hvordan et lille korn kan vokse og blive til noget spiseligt"* (Bilag 5, l.208-209). De bruger her primært deres følesans, da de er nødt til at have fingrene i jorden for at være med. De får på denne måde en forståelse af, at naturen kan bruges som ressource og at maden kommer herfra. Børnene anvender derved selv naturen, gennem en igangsat aktivitet af

pædagogerne. Når pædagogerne og børnehaven konstruerer disse aktiviteter for børnene, præger de også den måde hvorpå børnene oplever naturen. Bålet eller planteprojektet kan have indflydelse på børnenes oplevelse, og de får derved en bestemt erfaring, som fra børnehavernes side af, er styret af en særlig holdning til oplevelsen. Derved skaber pædagogerne naturen, som et bestemt rum fyldt med ressourcer, som kan bruges til det, man har behov for. Dog stadig kun på naturens egne præmisser. Gennem konstruerede aktiviteter sikrer man, at børnene får den "rette" oplevelse med naturen. Aktiviteter som disse kan betegnes som affordances. Affordances er Michaels begreb for de muligheder naturen tilbyder én. Dette vil altid være afhængigt af de muligheder ens krop giver. Disse muligheder kan øges i kraft af de teknologier man har til rådighed. Derfor kan teknologier også ses som affordances, der kan forme ens oplevelse (Michael, 2000;110-111). Affordances kan derved betragtes som en forudindtaget opfattelse, eller definition på, hvordan børnene skal opleve naturen. Samlet set virker det til, at naturen ikke blot er endnu et rum for udfoldelse af de daglige aktiviteter, men også et rum hvor børnene skal lære at bruge naturen. Naturbørnehaverne giver børnene mulighed for at blive forenet med naturen. Der skabes et rum for børnene, hvor de gennem den daglige anvendelse af naturen, skaber en forbindelse. For både forældrene og børnehaverne, er det vigtigt at børnene ikke kun er forbrugere af naturen, men at de også udviser respekt (naturboernehaven-engen.dk: Natur og naturfænomener). Denne forestilling tydeliggøres også, når pædagogerne underviser eller lærer børnene om naturen, for netop at skabe en forbindelse. Dette udtrykker en holdning fra forældrenes og børnehavernes side om, at der ikke er en forbindelse mellem menneske og natur til at starte med, men at denne skal skabes gennem naturbørnehaven (Bilag 5, l.208-209). Denne tankegang ligger sig op af Michaels begreb sublime. Begrebet dækker over en forestilling om, at der er en adskillelse mellem mennesket og naturen, og at dette skal forsøges at blive forenet. Dette kræver, at mennesket befinder sig i naturen, og oplever naturen gennem kroppen (Michael, 2000;109-110).

Overordnet set får børnene en oplevelse af, at naturen er til at anvende. Eksempelvis ved at bruge naturens materialer til et bestemt formål, såsom at lave mad over bål (Bilag 5, l.391). Derudover oplever børnene også, at der gennem en færden i naturen forventes, at man har en vis viden om tingene omkring én. Igennem børnenes daglige færden i naturen, lærer de ligeledes at forholde sig til naturen, og derigennem skabe en forbindelse.

5.1.2 Stimulering af sanser

Børnehavernes stimulering af børnenes sanser påvirker naturforståelsen. I det følgende vil forklares, hvorledes og hvilken indflydelse det har for børnenes naturforståelse.

Børnehaverne forsøger igennem en række aktiviteter at stimulere børnenes sanser. Et eksempel herpå blev observeret, da en gruppe børn er på tur i skoven og en pædagog opfordrer børnene til at

smage på regnen: *"Prøv li' at smage på regnen". "Åben jeres mund og stik tungen ud og smag på regnen"* (Bilag 6, l.314-315). Pædagogen kommer med forslaget som følge af børnenes tiltagende frustration over regnvejret, og forsøger således at vende situationen til noget positivt. Ved at opleve regnen gennem deres følesans, oplever de det som noget negativt, da de bliver våde, mens de ved at smage på regnen får en ny og spændende oplevelse. Samtidig med at dette distraherer børnene, formår pædagogen at stimulere smagssansen og dermed udvide børnenes sansemæssige horisont. De får således en anderledes oplevelse af regnen gennem smagssansen.

Et andet sted hvor børnene også har mulighed for at få stimuleret smagssansen er i køkkenhaverne. Her plantes der afgrøder og dette giver børnene mulighed for at anvende deres smagssans (Bilag 6, l.208) (Bilag 4, l.671-672) (Bilag 5, l.38-39). Køkkenhavens tilstedeværelse og ikke mindst tilgængelighed, giver barnet muligheden for at udforske smagssansen på egne præmisser ved eksempelvis at kunne smage på noget purløg, som befinder sig i et urtebed i en af børnehaverne (Bilag 4, l.365-366). Pædagogerne forsøger at skabe interesse for køkkenhaverne, når de sammen med børnene planter, og dette giver børnene en sansemæssig oplevelse gennem både smags-, lugte- og følesansen. En sådan opfordring til netop denne anvendelse af naturen, kan vidne om et humanistisk view. Ifølge Fine, ser det humanistiske view naturen som værende et værktøj og en ressource for mennesket, og det er netop, hvad naturen er for børnene, når de anvender naturens afgrøder til egen vinding. Inden for den humanistiske naturvision er det menneskets opgave at herske over naturen, men samtidig beskytte de elementer, som er anvendelige til eget formål og dette lærer børnene, når de planter nye frø i køkkenhaverne (Fine, 1997;76-78). Dog kan dette også ses som et organisk view, hvilket er karakteriseret ved, at mennesket er respektfuld i sin anvendelse af naturen og forsøger at blive ét med naturen (Fine, 1997;74-76).

Ud over køkkenhaver, har børnehaverne også en bålplads (Bilag 4, l. 51-52) (Bilag 5; l. 56) (Bilag 6, l. 36-37). Tilstedeværelsen af bålpladserne og de levende bål medførte en karakteristisk røg og lugt. Eftersom bålet og dertil røgen er daglige og gentagne elementer i børnehaverne, bliver børnenes lugtesans stimuleret på daglig basis og børnene oplever, at der skabes en forbindelse mellem den specifikke lugt fra bålet og det at befinde sig i naturen. De virker som om, de er vant til bålet, da de ikke har noget imod at sidde omkring det, kigge på det og dermed mærke røgen (Bilag 6, l. 176-177). Et andet eksempel på, hvordan børnene oplever denne forbindelse mellem sanser og natur observeres, da en gruppe børn er på tur i skoven og et barn udbryder følgende: *"Her lugter godt nok!"* Et andet barn kommer med dette svar på udbruddet: *"Nej det dufter bare af skov!"* (Bilag 4, l. 224-226). Børnene har en forestilling om, hvordan en skov lugter, og er således i stand til at karakterisere skoven via deres lugtesans. Når børnene anvender de forskellige sanser dannes specifikke følelser og oplevelser, som alle tilsammen skaber et helhedsbillede af, hvad naturen er,

og hvad den repræsenterer for det enkelte barn. Når børnene skaber dette billede af naturen gennem en kobling af deres sanser, kaldes det for synaesthesia. Dette begreb dækker over samarbejdet sanserne imellem, og man kan ved at koble de forskellige sanser opnå bestemte oplevelser af naturen (Young, 2005;62-64). Når pædagogerne prøver at påvirke børnenes sanser på flere måder i naturen er der større chance for at børnene oplever synaesthesia, fordi de dermed anvender hele sanseapparatet i et stort samspil.

Synssansen bliver gennemgående anvendt i børnenes aktiviteter, idet denne generelt set er et anvendeligt grundlag for mange af børnenes oplevelser. Synssansen bruges når man laver sandkager (Bilag 4, l.655), bygger huler (Bilag 4, l.577), når man skal lære noget om naturen ved at se nærmere på eksempelvis, hvilke træer der er levende og grønne (Bilag 6, l.86-87). Børnene oplever gerne gennem synssansen, og det er vigtigt for dem at kunne se noget, da de lærer om haletudser og alger (Bilag 4, l. 628-632). Samtidig er nogle børn villige til at koble flere sanser på deres oplevelse af haletudserne ved at røre ved dem, mens andre ikke har lyst (Bilag 4, l.633-634). Her er der tale om følesansen, som for nogle virker lidt skræmmende at anvende i denne sammenhæng. Børnene kan derfor vælge kun at opleve naturen med synssansen og dermed på afstand, men som oftest vælger de, at koble den med flere sanser for eksempel følesansen. Følesansen er ligeledes en sans som er meget væsentlig i forbindelse med børnenes aktiviteter og oplevelser med naturen. Følesansen bruges også til at lære om og kategorisere forskellige typer nælder. Flere børn ved at de kan føle om det er brændenælder eller andre planter/nælder (Bilag 6, l.182) (Bilag 4, l.353-355).

Børnene oplever dermed naturen på mange måder gennem de forskellige sansekoblinger, hvilket giver en forståelse af, at naturen kan give mange varierende oplevelser og indgå i forskelligartede sammenhænge. Udover at børnehaverne bevidst skaber de fysiske rammer og forudsætninger for at børnene skal have muligheden for at udvikle hele deres sanseapparat, anvendes også et andet element for at indlejre naturoplevelser og naturforståelse i det enkelte barn. Dette element er bevægelse, og det er gennemgående i børnehaverne. Der opleves via bevægelse og brug af kroppen en kinæstetisk sans – en aktiv oplevelse i børnehaven af naturen.

5.1.3 Bevægelse

I børnehaverne var der indrettet forskellige faciliteter, der skulle give børnene mulighed for at bevæge sig og derved styrke deres motorik (Bilag 4, l.214-215) (Bilag 5, l.173) (Bilag 6, l.423-427). Det er dog ikke kun de faciliteter, der har det specifikke formål, at børnene skal bevæge sig, der anvendes i børnenes aktive leg. Således kan installationer som kabeltromler og paller lige så godt være udgangspunkt for børnenes bevægelse (Bilag 6, l.228). Børnene finder hele tiden nye måder at bruge tingene på til aktiv leg. Eksempelvis bruger de en palle som vippe over en vandpyt, og

skaber således mulighed for bevægelse (Bilag 6, l.583-584). En anden måde de bruger naturen til at bevæge sig i, er ved at klatre. Her bruger børnene træerne, ikke kun til at klatre op i, men også til at rutsje på og som udspringsvipper (Bilag 4, l.785). Dette viser, at børnene bruger de elementer, der er i naturen til at skabe et rum for bevægelse og fysisk udfoldelse.

Et andet ofte benyttet facilitet i børnehaverne var gyngerne. I de børnehaver, hvor der var gynger, var de ofte benyttet. Gennem gyngerne oplever børnene bevægelse uden rent fysisk at bevæge sig. I en af børnehaverne tager pædagogerne en af dagene nogle hængekøjer ud, dette får hurtigt børnenes opmærksomhed. Selvom hængekøjerne har samme funktion som gyngerne, er det alligevel en anden bevægelse fordi børnene ligger ned og de får derfor en helt anden oplevelse, da deres sanser stimuleres på en anden måde.

Ifølge Spinney sanser man ikke naturen bedst fra et statisk punkt, men gennem bevægelsen og det er gennem bevægelsen at man opnår en forståelse af det rum, man befinder sig i (Spinney, 2005;712-713). Gennem gynger oplever man, at man bevæger sig uden at flytte sig fysisk. Alle børnehaverne har desuden cykler, mooncars eller lignende som børnene kan køre på. Dette giver børnene mulighed for styrke deres balance og motorik. Overordnet set virker cykler og mooncars meget populære (Bilag 5, l.480-481). Disse cykler, mooncars med mere, kan ses som et redskab der giver børnene større handlemuligheder for at bevæge sig i naturen, da de kan bevæge sig hurtigt fra sted til sted. Det ændrer deres oplevelse med naturen, da de således tilskriver naturen mening, og det derved bliver et rum for bevægelse. Handlemuligheder kan igen ses som Michales begreb affordance. Det vil sige at bevægelse ikke bliver en affordance for oplevelsen af naturen, men at naturen bliver en affordance for bevægelse.

For børnene bliver naturen et rum, der primært skal bruges til aktiv udfoldelse i og med de fleste aktiviteter indebærer bevægelse. Børnenes forståelse handler altså ikke primært om, hvorvidt naturen skal beskyttes eller udnyttes, men om, hvordan rummet skaber mulighed for bevægelse. Børnene tager på sin vis ikke stilling til, hvordan de ser sig selv i forhold til naturen og for dem er naturen ikke ophøjet til noget særligt, der enten skal beskyttes eller udnyttes som ressourcer jævnfør Fines terminologier. Børnene ser primært naturen som et rum for leg dette rum skabes gennem bevægelse. Børnenes oplevelse med naturen bliver dermed, at det er et sted med ubegrænsede muligheder for udfoldelse. Hvor indendørs arealer sætter begrænsninger for den fysiske udfoldelse, er det således kun fantasien, der sætter grænser i naturen.

5.1.4 Naturen som kreativitetens rum

I det følgende belyses, hvorledes fantasien i form af kreativiteten spiller ind i naturforståelsen. Fælles for alle børnehaverne var, at der i høj grad blev observeret kreativ leg. Når vi taler om kreativ udfoldelse refereres der til flere forskellige aktiviteter, der alle har det til fælles, at de enten

giver udtryk for børnenes kreativitet i forhold til at bruge naturen eller at aktiviteterne er med til at udvikle børnenes kreativitet. Dette kan for eksempel være, når børnene bruger naturelementer som grene, sten og træer i stedet for eller som supplement til traditionelt legetøj.

Den kreative udfoldelse fra børnenes side blev udvist på forskellig vis, dog var det især fremstillingen af huler og anvendelsen af knive og save, som kreativiteten blev udtrykt igennem. Mange deltog især i hulebyggeriet, der var en meget populær aktivitet (Bilag 4, l.277-278) (Bilag 6, l.74-75). Byggematerialet var primært paller og gran (Bilag 6, l.195-196) (Bilag 4, l.245). Dette afspejler, at børnene gør brug af det, de kan finde til at skabe noget, de har brug for. Byggerierne fandt sted forskellige steder i børnehaverne, dog blev områder, hvor der allerede var levende træer eller andre faste konstruktioner foretrukket af børnene. I den ene af børnehaverne påbegyndte en gruppe børn et hulebyggeri på et område, hvor der stod træer og grangrene blev placeret her omkring (Bilag 4, l.277-278). Natten over gik hulen i stykker og børnene flyttede byggeriet til en anden lokation i børnehaven, også her blev der anvendt en fast konstruktion som fundament for hulen – i dette tilfælde børnehavens hegn. Gantræerne, blev flyttet fra det ene sted til det andet ved på ladet af legetøjstraktorer ført af børnene. Den forrige dags byggeri inspirerede yderligere børn til også at samle grangrene og bygge huler, så der foregår hulekonstruktion flere forskellige steder i børnehaven (Bilag 4, l.294-298). Barnet anvender, ifølge Lamprecht et al. fire aspekter for at tilegne sig ny viden, dette gælder også viden om naturen (Lamprecht et al., 2004:78). Af disse fire er især eksperimenteringen i spil, når børnene bygger huler. Der eksperimenteres på forskellige måder for at finde frem til den helt ideelle konstruktion, grantræerne og pallerne flyttes rundt for at sikre, at de står bedst muligt. På denne måde har børnene blandt andet lært, at hulerne holder bedre, når grenene ligger i forbandt (Bilag 4, l.277). Det virker således til, at børnene har en opfattelse omkring, at det man bygger i naturen skal være mere holdbart end i eksempelvis sandkassen. Dette kan skyldes, at det kræver mere tid og ressourcer, fra naturen, at opbygge det. Det udtrykker et natursyn omkring, at man skal tage forbehold for naturens præmisser. Når barnet bygger huler, bruger de i høj grad følesansen, da de er i direkte kontakt med de materialer, som de bygger med. For at bygge er de nødt til at have en fysisk kontakt med naturen.

Børnenes kreative udfoldelser indebærer ikke kun hulebyggeri eller brug af værktøj, men kommer også til udtryk gennem deres anvendelse af naturen og naturens elementer, når det kommer til leg. Et eksempel herpå ses på feltarbejdets anden dag i den ene af børnehaverne: *"En dreng kommer hen og viser en pind: "Se den her kan bruges både som en pistol og en hammer!"* " (Bilag 4, l.222-223). I en af børnehaverne observeres det også, at et barn leger købmandsbutik på en samling af træstubbe, hvor der sælges forskellige naturelementer og som valuta bruges småsten (Bilag 5,

1.500-501). Disse eksempler på anvendelsen af naturen og dens elementer, er et udtryk for at børnene anvender de givne muligheder kreativt.

Selvom børnehaverne består af mange forskellige konstruerede rum, er hvert enkelt rum indrettet så de giver børnene mange forskellige muligheder for at bruge dem. Børnehaverne etablerer gennem deres specifikke udformning af de fysiske omgivelser og rammer, muligheden for fri leg på barnets præmis. Børnene kan derfor lege så frit som muligt og derigennem bruge deres kreativitet. I og med børnene skaber fiktive samfund gennem deres købmandsleg og hulebyggerier, skaber de et rum, hvor samfundet bringes ud i naturen. Dette er muligt, fordi de formår at anvende deres kreativitet. Børnene skaber selv fiktive samfund altså nogle rum i børnehaven med deres kreativitet. Rum er i denne betydning det samme som Spinneys begreb space, der skal forstås som rum, der er tildelt en speciel socialt konstrueret mening. Dette står i modsætning til places, der blot er geografiske steder uden social betydning (Spinney, 2005;712-713).

På børnehavernes areal har børnene muligheden for at skabe deres egne spaces igennem leg og bevægelse. Når børnene udfolder sig kreativt ved hjælp af de affordances, som naturen og eller børnehaverne har stillet til rådighed, skaber de deres egen mening med børnehaven og dens rum og rammer. Når et af børnene, som beskrevet ovenfor leger, at et område af børnehaven pludselig bliver forvandlet til en købmandsbutik, går samlingen af træstubbe fra at være et place til et space. Den fysiske del af børnehaven, som anvendes til legen, bliver gennem barnets kreative udfoldelse forvandlet til et personligt space, hvori barnet har skabt sin egen mening. Det er dermed ikke kun fysiske teknologier, der giver mulighederne for at bruge og opleve naturen. Barnets fantasi skal også stimuleres, så den kan bruges sammen med naturen. Børnenes fantasi er i stor grad det, der sætter mulighederne og begrænsningerne ved deres brug af naturen i højere grad end de fysiske redskaber, der er til stede. Således kan et barn med en kreativ fantasi få ligeså meget ud af naturen i sin rene form som gennem fysiske redskaber som legetøj. Dette ses for eksempel når børnene bruger grene og andre ting som sten og pinde i deres leg.

Børnenes daglige færden i naturen gør ikke nødvendigvis børnene selv opmærksomme på, at de bliver mere kreative. Børnene udvikler deres kreativitet i naturen og kommer på den måde til at se naturen, som et rum med mange muligheder.

5.1.5 Opsamling

Naturen er for børnene et rum for mange forskellige aktiviteter, idet børnene er ude dagligt i alt slags vejr, og bliver således til et rum med mange forskellige muligheder. Det er kun kreativiteten, der sætter grænserne for udfoldelse i naturen. Børnene oplever, at man kan anvende naturens ressourcer til eget formål, igennem blandt andet plantning. Naturbørnehaven skaber rummet, så børnene kan skabe en forbindelse til naturen. Ved anvendelse af naturen skaber børnene en

forbindelse hermed, hvilket er med til at påvirke deres naturforståelse.

Børnene lærer at naturen kan opleves på forskelligartede måder gennem en stimulering af sanserne og forskellige sansekoblinger, idet børnene får varierende naturoplevelser. Stimulering af sanser kan ændre en oplevelse, især hvis der sker en sansekobling. Børnene kan få en naturforståelse gennem deres sanser, herunder den kinæstetiske. Naturen er for børnene i høj grad et rum for bevægelse. Deres naturforståelse er præget af, hvordan naturen som rum skaber mulighed for bevægelse, og de oplever dermed naturen gennem bevægelse. Børnenes har således mindre fokus på, hvordan vi som mennesker skal forholde os til naturen, i forhold til at beskytte den – for dem er det blot et rum for udfoldelser. Kreativiteten gør børnene i stand til at forvandle det fysiske sted til deres eget rum, og kreativiteten er afgørende for, hvad børnene kan opleve i naturen, da legen her ikke er givet på forhånd.

5.2 Det konstruerede, kulturelle rum

I det følgende vil blive forklaret hvorledes sandkassen har stor betydning for børnenes leg og udvikling. Sandkassen er et konstrueret rum præget af en rutinemæssig leg, og kan ses som et kulturelt element i naturbørnehaverne.

5.2.1 Sand og sanser

Sandkassen var en af de faciliteter, hvor der oftest var mange børn. Dette gjorde sig gældende for alle tre børnehaver. Alle børnehaver havde en sandkasse relativt centralt i børnehaven, og det er her mange af børnene helst vil være (Bilag 4, l.126) (Bilag 5, l.37, 56) (Bilag 6, l.35). Sandkassen kan ses som et konstrueret rum i børnehaven, da den er blevet placeret der. Dette skal forstås som, at de har taget nogle naturlige elementer, der ikke i forvejen var til stede i området og gjort det til en del af børnehaven. Desuden er sandkassen meget skarpt afgrænset i modsætning til de omkringliggende rum. Børnehaverne har derfor ikke kun taget udgangspunkt i den natur, der var til stede, men også skabt noget, der ikke hører hjemme i det oprindelige landskab.

En af de aktiviteter, der ofte foregår i sandkassen er at bygge sandslotte. Børnene er vilde med at skabe noget ud af sandet, dog virker det ikke til at det er det færdige resultat, men mere processen i at skabe, der interesserer dem: *"Pige ødelægger sandslot: "Så kan vi bare lave et nyt". "* (Bilag 4, l.359). Generelt virkede det som om, at børnene hele tiden lavede sandslot for derefter at rive dem ned og bygge nogle nye, mere holdbare sandslotte (Bilag 4, l.358-360). Disse gentagelser gør, at sandkassen bliver rum for rutiner.

En af de sanser, der især kommer i spil i sandkassen er følesansen, da de graver med hænderne i sandet. Sandet er dog ikke bare sand for børnene. De skelner mellem forskellige kategorier af sand

(Bilag 4, l.360) I en af børnehaverne var der fire forskellige kategorier af sand fra den samme sandkasse. Disse forskellige typer sand havde forskellige brugsmåder, for eksempel var ”vådt sand”, der var fugtigt og relativt groft, det bedste til at bygge med, mens ”sisand”, der var meget fint blev brugt til at pynte sandslotte og kager med (Bilag 4, l.360-362). I sandkassen bruger børnene dermed både syns- og følesansen til at kategorisere sandet efter blandt andet farve og konsistens: *”Vi graver ned til det bedste sand. Det er allernederst. Det er bedst at bygge med”* (Bilag 6, l.218). Gennem deres gentagne leg med sand har de fundet ud af hvilket sand, der er bedst at bygge med og hvilket, der ikke er, samt hvor man kan finde sandet henne. Ifølge Lamprecht et al. erhverver børn sig ny viden om naturen gennem iagttagelser og gentagelser, og bliver derved i stand til at skelne mellem forskellige kategorier. Ifølge Lamprecht et al. bruger børnene deres sansemæssige oplevelser, når de lærer (Lamprecht et al. 2004;78). Dét faktum, at børnene er i stand til at skelne mellem sandtyperne, øger muligheder for at skabe ting, idet de bedre kan kontrollere sandet ved at finde det bedste byggesand.

5.2.2 Handlemuligheder gennem redskaber

Dog foregik deres lege i sandkassen ikke kun med hænderne, men også med redskaber. Selvom der generelt var mindre traditionelt legetøj, var der i alle børnehaverne sandlegetøj som spande og skovle (Bilag 4, l.531) (Bilag 5, l.491-492) (Bilag 6, l.268). Legetøjet giver børnene nogle nye muligheder for at lege i sandkassen. Skovlene giver dem for eksempel mulighed for at nå længere ned i sandkassen, hvor sandet har en vådere konsistens og derfor er bedre til at bygge med. Børnene er bevidste om, at det sand, der ligger dybere nede er bedre til at bygge med, fordi det er vådt (Bilag 4, l.361) Havde de ikke haft skovlene, ville sandkassen ikke kunne tilbyde de samme muligheder for at lege. Børnenes brug af sandkassen hænger derfor sammen med om og hvilket sandlegetøj de har til rådighed.

Dette sandlegetøj kan betegnes som det Michael kalder mundane technology. Dette begreb mundane technology skal forstås som en grundlæggende teknologi mennesket normalt har til rådighed i sin hverdag. Ifølge Michael er teknologien med til at forme menneskets relation til naturen. De affordances naturen tilbyder er således i høj grad afhængige af, hvilken teknologi der er til rådighed (Michael, 2000;112). Når noget forstyrrer menneskets oplevelse med naturen kaldes det ifølge Michael en parasit. Parasitter kan forstås som en smerte, som fratager mennesket muligheden for at nyde oplevelsen (Michael, 2000;113-115), men i børnehaverne viste det sig, at også mangel på udstyr kan forstås som en parasit, i og med mangel på for eksempel spande gjorde det umuligt for børnene at få den oplevelse i sandkassen, de ønskede. I en af børnehaverne oplevede vi netop, at der pludselig var mangel på spande (Bilag 4, l.362). Dette gjorde, at sandkassen ikke længere tilbød børnene de samme muligheder for udfoldelser. Børnene måtte

derfor finde på nye muligheder i sandkassen med de affordances, den kunne tilbyde uden spande. Teknologien kan dog også forstyrre menneskets oplevelse med naturen og derfor blive en parasit. Når børnene bruger skovle til at grave med får de således ikke mulighed på samme måde at mærke sandet mellem deres fingre, og derfor kan de miste den sanselige oplevelse med sandet. I modsætning til, når børnene bygger i naturen, er de i sandkassen ikke i direkte fysisk kontakt med byggematerialet, når de anvender redskaberne.

5.2.3 Rummeligt sand

Sandkassen blev brugt til mange forskellige aktiviteter med mange forskellige betydninger.

Børnene kunne således bruge sandkassen som byggeplads, til at lave mad og som grundlag for leg, der ikke direkte havde noget med sand at gøre, for eksempel at lege linedanser på kanten af sandkassen (Bilag 4, l.696). Gennem deres leg skaber børnene deres egne rum med deres egne tildelte meninger – det Spinney ville kalde spaces (Spinney, 2005;712-713).

Ifølge Spinney skabes space gennem bevægelse, (Spinney, 2005;712), men disse børn behøver ikke, at bevæge sig i sandkassen for at give rummet en mening. For dem handler det lige så meget om at skabe noget ud fra sandet, om det så er et sandslot eller en sandkage. Derfor kan man sige, at spaces kan skabes på mange forskellige måder og ikke kun gennem bevægelse. En grund til at sandkassen netop er så populært et sted, kan skyldes, at det var relativt enkelt for børnene gennem leg og byggeri at skabe mange forskellige spaces og rummet kan derved tillægges sin egen betydning af hvert enkelt barn. Sandkassen er således et place, hvor det er relativt nemt for børnene at skabe mange spaces. En anden grund til at sandkassen er så populær, kan skyldes, at det ikke kræver nogle specielle evner at være med i sandkassen. Michael påpeger at landskabets affordances altid vil afspejles i hvad individets krop kan. Derfor vil det samme landskab tilbyde forskellige affordances til forskellige individer alt efter, hvad deres krop er i stand til (Michael, 2000;112). Hvor de muligheder, der er for udfoldelse i naturen begrænses af, hvad ens krop er i stand til, kræver det ikke nogle specielle forudsætninger at bruge sandkassen, da den oftest vil kunne tilbyde børnene en eller anden form for oplevelse.

Sandkassen har i modsætning til naturen en afgrænset størrelse, hvilket betyder, at den skaber nogle fysiske begrænsninger for, hvad der er muligt. Mangel på plads kan også blive en parasit i forhold til børnenes leg. Dette så vi et eksempel på i den ene børnehave, hvis sandkasse var noget mindre end de to andre. Her var der ofte flere konflikter over legetøj og plads end hos de to andre børnehaver (Bilag 5, l.416, 417). Ens handlemuligheder afhænger udover af teknologi også af, de omkringværende mennesker. Er der for mange mennesker på for lidt plads kan disse altså ses som parasitter. Er der for mange børn det samme afgrænsede sted, kan det altså betyde at de bliver

parasitter for hinandens leg. Idet sandkassen er et fysisk afgrænset område, afgrænses børnenes frie leg inden for disse rammer, mens naturen er åben og ingen strukturerede rammer har.

I og med naturen er ustruktureret i kraft af, at den er foranderlig og vild, kan den ses som i kontrast til sandkassen, kan ses som et struktureret rum, idet sandkassen er konstrueret. Sandkassen er så at sige ordnede forhold, modsat naturen, som er uordnet, og sandkassen er på sin vis uforanderlig. Sandet kan ikke ødelægges og den samme præmis for leg eksisterer egentlig altid. Naturen ændrer sig med årstidernes skiften, mens sandkassens legeelementer er stabile. I sandkassen kan børnene dermed altid skabe noget og ødelægge det igen, og skabe på ny. En rutinepræget leg viser sig således i aktiviteterne i sandkassen. Naturen ændrer sig uagtet barnets handlinger, men i sandkassen sker der kun noget, hvis barnet handler. Derfor bliver sandkassen rum for rutine og tryghed i og med det er barnet selv, der skaber den forandring, der forekommer. I denne sammenhæng kan sandkassen således ses i relation til samfundet, idet sandkassen er et område, hvor børnene ikke agerer på naturens præmisser men på deres egne. I sandkassen er det børnene som er i fokus. I naturen kræves det, at børnene forholder sig til naturen ud fra et view, mens de i sandkassen ikke behøves forholde sig til naturen i form af eksempelvis at beskytte den, men i stedet skal de nærmere forholde sig til de andre børn og at interagere med disse.

5.2.4 Opsamling

Der er mange kulturelle elementer i sandkassen og ikke så mange naturlige. Børnene leger ikke på naturens præmisser i sandkassen, de leger på deres egne, idet sandkassen ikke er der naturligt. I naturen leger de på naturens præmisser og med det naturen giver det.

Sandkassen er et konstrueret rum hvor de også leger med konstruerede ting, i form af redskaber. Legen i sandkassen og processen med at skabe er rutinepræget og sandkassen er uforanderlig samt stiller ingen krav, hvilket kan give børnene en tryghed og kontrol. Sandkassen har fysisk afgrænsede rammer, hvilket skaber nogle begrænsninger og færre handlemuligheder end i naturen. Det er den mening de tilskriver sandkassen gennem deres leg der skaber rummet.

5.3 Kobling

I de foregående kapitler er det blevet anskueliggjort, hvordan børnene begår sig i naturens rum og kulturens rum, i det følgende vil det blive belyst, hvordan børnene kobler de to rum.

5.3.1 Respekt & omtanke

Følgende viser hvorledes børnene udvikler et perspektiv på samfundet, via bæredygtighed. En bevidsthed, der også går ud over børnehavens rammer.

Børnehaverne giver igennem deres lærerplaner og aktiviteter udtryk for nogle bestemte forventninger til børnenes udvikling. En af de ting man ønsker at præge børnene til er bæredygtighed. Generelt set bruger alle tre børnehaver mange forskellige former for genbrugsmaterialer. Dette kan være paller, som børnene bygger huler af (Bilag 6, l. 74-76), frø eller madvarer som bruges til planteprojekter (Bilag 5, l.206-209), gamle juletræer, som børnene saver i, eller brænde til bålet (Bilag 6, l.233-235, 566-567). Børnehaven i Mejls skriver i deres læreplan, at målet for børnene er at de: ”*udvikler respekt, interesse og ansvarlighed for natur og miljø*” (Naturboernehaven-engen.dk: natur og naturfænomener). Dette er et godt eksempel på de moralske synspunkter, som det forventes, at børnene udvikler gennem deres tid i en naturbørnehave. Børnene forventes at blive bevidste, ansvarlige og beskyttende over for naturen. De skal kunne bruge den eksisterende natur og dens materialer på den rette måde. Børnene skal forsøge at omfavne naturen, bruge naturens materialer, men samtidig være beskyttende og ikke udnytte den, blot fordi der er mulighed for det (Bilag 12, billede 1-2). De skal udvise en omtanke med deres anvendelse af naturen. Dette kan bunde i en forståelse af mennesket og naturen som en helhed – et gensidigt forhold, hvor vi hele tiden forsøger at blive ét med naturen, hvilket kan ses i relation til Fines tre views (Fine, 1997;73-78). Denne tankegang kan på den ene side tyde på et organisk view, hvor dét at opleve naturen, er at være en del af naturen. Mennesket og naturen skal leve i en symbiose, hvor mennesket omfavner naturen. Dog skal mennesket ikke dømmes for at forbruge, ligesom løven ikke skal dømmes for at jage og spise gazeller, da mennesket er en del af en større organisk helhed (Fine, 1997; 75). På den anden side, kan man samtidig også argumentere for, at der er aspekter fra et humanistisk view til stede. Naturen ses som en ressource eller et værktøj, der skal tilfredsstille menneskets behov eller mål (Fine, 1997;76-78). Genbrugen af de forskellige ressourcer, kommer således i spil, når mennesket beskytter det, som har værdi for en selv. Når børnehaverne genbruger forskellige materialer, beskytter og drager de nytte af det som har en værdi for dem, eller som kan dække deres behov. Børnehavernes planteprojekter kan således ses som et eksempel på et humanistisk view. Børnehaverne havde gang i planteprojekter (Bilag 6, l.577-582), som ofte inkluderede frø og andre madvarer fra børnenes madpakker. Formålet med projektet var at give børnene en oplevelse af, at naturens ressourcer kan anvendes til at plante og deraf skabe noget spiseligt (Bilag 5, l.207-209). Derved genskaber børnehaverne de ting, som har en værdi for dem, og som efterfølgende kan dække et behov. De beskytter de ressourcer i naturen, som kan hjælpe dem med at nå deres mål. Det lader til at de ser naturen som et værktøj, og ifølge det humanistiske view er mennesket, i denne sammenhæng, det centrale og mest signifikante der eksisterer. Kulturen og naturen er opdelt, og mennesket ses som det styrende organ (Fine, 1997;76-78). Ved at lære at plante og dyrke finder børnene ud af, at maden kommer fra naturen og dermed, at naturen kan bruges som en ressource i samfundet. Dette kan

eksempelvis ses ved, at de sælger de afgrøder, som de dyrker og således lærer, at det kan anvendes til at dække et nyt behov (Bilag 5, l.298-299) (Bilag 6, l.673-677).

For børnehaven i Ullerslev er sorteringen af affald, et vigtigt aspekt i forhold til deres eget natursyn. Børnehavens grønne handleplan indeholder punkter som sortering af affald, deltagelse i den årlige affaldsindsamling, slukke lyset efter sig, spare på papiret og tænke grønt af nyetableringen af legepladsen, hvilket blot er et lille udpluk (Bilag 12, Billede 1). Børnene lærer i løbet af deres tid i børnehaven at sortere deres affald i forskellige spande:

”En dreng går hen til rækken af genbrugs-skraldespande som står langs husmuren, og han smider sin frugtskræl i den rigtige kompostspand, uden at det virker som noget han tænker nærmere over” (Bilag 6, l.230-232).

Det lader til at barnet, opfatter sorteringen som en selvfølgelighed, og samtidig er han bevidst om hvordan det skal gøres. Dette eksempel er ikke enestående, og sorteringen af affald er også noget, der kommer på tale under et interview med en forælder:

”(...) jeg kunne godt være slem til at smide glas ud i min almindelig skrald. Og dét er vi begyndt at smide i glascontainer, fordi BARNET gjorde mig opmærksom på det (...) jeg blev da opmærksom på at udføre noget af det som børnehaven er startet på. Fordi, det nytter jo ikke noget, hvis børnehaven laver en ting, og jeg herhjemme laver en anden ting (...)” (Bilag 10, l.279-284).

Her tydeliggøres det hvilken værdi sorteringen af affald efterlader, ikke kun hos børnene, men også forældrene. Det virker til at denne forælder deler samme fælles moralske værdier som børnehaven, hvilket ligger i tråd med det stigende fokus på natur, der viser sig som en tendens i samfundet. Familien drager samtidig nytte af barnets udvikling og bevidsthed om natur og miljø, og er ydermere klar over at læringen er en proces hvor gentagelse og øvelse – også derhjemme – er en nødvendighed (Bilag 10, l.294-297). Igen kan der trækkes tråde til Fines organiske view. Både i forhold til børnehaven, og i særdeleshed også familien. Familien definerer sig selv som nogle der har respekt for naturen, og de er bevidste om deres ansvar. Barnet har lært at genbruge, og er blevet opmærksom på dette. Barnet har taget sin nye erfaring med hjem, og har derved gjort resten af familien opmærksomme også. Derved har barnet taget oplevelsen, af sorteringen af affald til sig, og en øget bevidsthed er tydelig:

(...) Jeg tror, at man i første omgang meget vælger.. øh.. BØRNEHAVEN.. Det er i hvert fald min erfaring... at man vælger BØRNEHAVEN for udelivet - Altså det

fysiske ude liv. Og så kommer de der værdisætninger først efterfølgende. Og så bliver man egentlig ret glade for dem. At ens barn kan komme hjem og fortælle omkring bæredygtighed og grøn affald (..) Og de kan faktisk også godt engang imellem sige, hov Mor det må vi ikke! (Bilag 10, l. 114-120).

Dog virker det til at bevidstheden om netop sortering af affald, mest af alt er en bonus, end en reel forventning, fra familiens synspunkt.

Generelt set har både forældrene og børnehaverne fokus på, at børnene skal udvikle en interesse og derigennem blive bevidste om miljøet (Bilag 10, l.111-114) og flere forældre udtrykker i spørgeskemaerne, at det er vigtigt at børnene udvikler en respekt for naturen (Bilag 2, nr.1, 6, 8, 10, 16, 17, 23, 27, 28). Dog tyder det på, at forståelsen og definitionen af respekt, deler sig i to retninger. På den ene side lærer børnene at udvise en direkte respekt til naturen omkring dem her og nu ved ikke at misbruge den (Bilag 4, l.506-510). På den anden side har børnehaverne taget stilling til at genanvende forskellige materialer, og derved udvises en respekt som også involverer en omtanke for miljøet på længere sigt.

Igennem børnehavernes genbrug lærer børnene at tage stilling til samfundets problemstillinger. De lærer at blive beskyttende over for naturen, men også at se den som en ressource. Børnene får en forståelse for, at naturforståelsen ikke kun hænger sammen med, når man befinder sig i naturen, men skal ses i en større sammenhæng, der afspejler hele tilværelsen. De lærer derfor ikke kun at respektere og tage stilling til naturen, men bliver bevidste borgere, der kan begå sig i samfundet gennem de redskaber de får i børnehaven. De krav man stiller til børnene skal derfor ikke kun ses i relation til deres forhold til naturen, men også til samfundet.

5.3.2 Selvstændige børn

Nedenstående afsnit belyser, hvorledes børnene lærer en selvstændighed i naturen, som på sin vis kræves af dem af naturen og hvordan denne selvstændighed videregives i resten af tilværelsen.

Børnehaverne i denne undersøgelse udtrykker i høj grad en forventning og prioritering om, at børnene kan klare sig selv. Det fremgår blandt andet af én af børnehavernes mål for barnet: "At kunne løse egne konflikter" (Solsikken.vejle.dk: Mål og værdier). Denne selvstændighed udviser børnene i naturbørnehaverne også ved, at de eksempelvis selv bliver enige om en fordelingsordning, da der ikke længere var meget gran tilbage at bygge med til deres huler (Bilag 4, l.437-440). På samme måde formår nogle piger også selv at løse en potentiel konflikt ved at gå et andet sted hen at lege, da nogle andre børn kommer og vil lege samme sted som pigerne leger (Bilag 4, l.678-80).

Ydermere er de daglige praktiske aktiviteter præget af en forventning om at barnet kan selv. Eksempelvis i den ene børnehave skal børnene (som fysisk kan) selv skifte tøj før frokost og hente deres egne madpakker, kopper og vand (Bilag 6, l.617-620). De forventes også selv at være i stand til at forholde sig til deres sult ved selv at spise mellemmåltider, når de er sultne (Bilag 6, l. 117-118). Ydermere er det gældende for to af børnehaverne, at der intet hegn eller lignende er, men i stedet forventes det, at børnene selv er ansvarlige nok til at overholde områdets grænser, som de er blevet vist (Bilag 6, l.148-151) (Bilag 5, l.108-110). Forventning om selvstændighed i form af at være selvhjulpne bliver også nævnt af en forælder i vores interviews (Bilag 10, l.95-97).

Det er ikke kun i forbindelse med såkaldte praktiske ting, at der fokuseres på det selvstændige, det er også i relation til børnenes leg. Både børnehaverne har en tro på at børnene skal lære og kan aktivere sig selv (Bilag 12, billede 2), men dette udtrykkes også som en forventning fra forældrenes side, at børnene lærer og ikke mindst, at de anvender deres kreativitet (Bilag 8, l.78-82) (Bilag 2; nr.8, 18). Forældrene udtaler samtidig, at forventningen herom er blevet indfriet, hvilket man også kan se i børnenes leg. Børnene er gode til at lege selv og børnene udnytter børnehavernes store område til at lege afsides fra voksne. Dette kan blandt andet ses i børnenes egen leg i huler bagerst i skoven (Bilag 4, l.428-436) (Bilag 6, l.432-436).

Naturen giver plads og rum til at børnene kan udvikle deres selvstændighed. I og med de er selvhjulpne får de mere ud af naturen – et større udbytte i form af, at de selv kan skabe flere oplevelser. Naturen kræver en selvstændighed, da naturen ikke giver legen på forhånd og barnet dermed skal anvende sin kreativitet. Samtidig kræver det, at barnet kender sine egne begrænsninger, og hvad de kan selv, fordi der ikke altid er en pædagog lige ved siden af.

Børnenes udvikling i forhold til selvstændighed hænger på sin vis godt sammen med Gullestads teoretiske fremstilling af naturanvendelse. Gullestad viser hvorledes naturen blandt andet anvendes af mennesker som et sted, hvor man søger hen for at få fred, for at opleve en kontrol af én selv – en oplevelse som naturens rolige omgivelser muliggør (Gullestad, 1992;155-156). På samme måde kan naturen ses som et sted, der muliggør for børnene at lære sig selv at kende via at undersøge og lære om omverdenen, hvorved de lærer noget om sig selv, som projektet ”*Liv, leg og læring i naturen*” pointerede er børnenes læremåde (Lamprecht et al., 2004; 78). Gullestads pointe om naturen som et åbent sted uden forstyrrelser, hvor man selv kan styre, gør det således muligt for børnene at tage kontrol og ikke mindst at tage tingene i deres eget tempo (Gullestad, 1992;158-159). Der udvikles således en naturforståelse omkring, at naturen er åben for alle. Når børnehaven lægger op til at man skal prøve selv og dermed kan gøre tingene i ens eget tempo i naturen, som ifølge Gullestad er lig fred og mulighed for kontrol, indlejres en ide om at naturen er åben – i den forstand, at man har lige muligheder. Samtidig udvikles en bevidsthed hos børnene om, at naturen nødvendiggør en selvstændighed.

Børnene udvikler gennem naturen en selvstændighed, som de kan tage med ind i samfundet. Dette hænger godt sammen med Gullestads idé om, at man tager ud i naturen for at lære sig selv at kende, og at man tager det, man har lært med tilbage til samfundet (Gullestad, 1992;158-159). De ressourcer børnene får i naturen, er noget de tager med hjem og derved skaber de en kobling mellem natur og samfund. Den selvstændige kobling kan blandt andet ses, når børnene udviser bevidsthed omkring nogle af de ting, de har lært i børnehaven over for forældrene. Dette ses for eksempel ved at børnene lærer forældrene, at de skal samle deres cigaretskodder op efter sig fordi det er ligeså meget affald som alt andet (Bilag 8, l. 100-107), men også når de udviser, at de er selvhjulpne derhjemme (Bilag 10, l.87-100) (Bilag 8, l.172-175).

5.3.3 Kreativtetskobling

Det følgende afsnit omhandler børnenes kreativitet, hvordan denne udvikles og hvilken rolle den spiller i forhold til børnenes udfoldelser.

Udvikling af børnenes kreativitet spiller en stor rolle i forhold til de forventninger, som de interviewede forældre havde til netop deres barns udbytte af at være i en naturbørnehave. Ikke alene anså forældrene det som værende vigtigt, at børnene udviklede sig kreativt, men også at de lærte at anvende naturen på en brugbar måde (Bilag 8, l.78-79) (Bilag 9, l.32-36). Dette kommer også til udtryk i spørgeskemaundersøgelsen (Bilag 2, nr. 8, 18). Det er ikke blot forældrene, som har en fokus på at børnene udvikler kreative kompetencer, når de går i en naturbørnehave. Børnehaverne har selv fokus på, at børnene udvikler sig kreativt. Det tydeliggøres i børnehavernes læreplaner, at kreativ udvikling og en omgang med naturen, som opfordrer til leg og fantasi, er i højsædet (Solsikken.vejle.dk: læreplaner) (Naturboernehaven-engen.dk: læreplaner). Et eksempel fra én af børnehavernes læreplaner lyder således, og er meget rammende for den gængse holdning:

"Det er væsentligt, at barnet kan tænke og handle kreativt for at kunne begå sig i en foranderlig verden. Ved at kunne udtrykke sig og opnå oplevelser med forskellige kreative udtryksmuligheder åbnes barnets øjne for en nuanceret verden"
(Naturboernehaven-engen.dk: handleplan).

For at opnå dette, er det børnehavens mål, at barnet: *"Har adgang til forskellige redskaber/materialer, der kan udfordre til kreativitet"* (Naturboernehaven-engen.dk: handleplan). Disse forventninger, både fra forældrenes og børnehavernes side kan ses som et udtryk for en gængs holdning omkring, at man bliver kreativ af at opholde sig i naturen og at denne kreativitet skal tages med ind i samfundet.

En af de måder hvorpå børnenes kreativitet udvikles på i børnehaverne er ved at snitte og save. Her stimuleres deres kreativitet, hvilket som sagt er noget de forventes at tage med sig videre ud i samfundet. Børnene har fri adgang til både knivene og savene. Det er fra børnehavernes side besluttet, at anvendelsen af værktøj primært er forbeholdt et specifikt område (Bilag 4, l. 34-35). Det betyder, at børnehaverne kan styre den oplevelse børnene får med at bruge værktøj. Børnene er bekendte med de regler, som er omkring anvendelsen af knivene (Bilag 4, l.220-221, 515-516). Eksempelvis udtaler et barn: *"Jeg er god til snitte-reglerne. Man må kun snitte udad og ikke ved siden af nogen. Eller foran nogen"* (Bilag 4, l.769-770). Ved at snitte skaber børnene selv det, de har brug for ud fra naturen. De får derved en oplevelse af, at de selv kan skabe det, de har behov for. Ydermere viser børnene også stor interesse for at snitte (Bilag 6, l.691-695) (Bilag 4, l.801-802). Ved at skabe noget ud fra naturen ser børnene naturen som et rum af muligheder, og dette stimulerer deres kreative udvikling. Børnene lærer gennem de opstillede regler, at der er en ramme for visse aktiviteter. Når de snitter, bringer de elementer af naturen ind i kulturen ved at omforme grene til for eksempel spyd. På denne måde skaber de noget ud af naturen, som de kan bruge i kulturen (deres leg). Eftersom der er regler for, hvad de må snitte i, bringer de kun visse ting ind i samfundet, kun de ting, der ikke skader naturen at blive forbrugt. Den kreativitet de opnår gennem at snitte, kan de tage med sig videre til samfundskulturen.

5.3.4 Udenfor børnehaven

Nedenfor forklares børnenes aktiviteter derhjemme, som er med til at belyse helheden af børnenes forståelse omkring naturen som et rum, der ikke kun eksisterer i børnehaverne.

Som det tidligere er blevet vist, kan børnenes aktiviteter i børnehaverne i udpræget grad siges at involvere bevægelse. Børnenes aktiviteter derhjemme har en lidt anden karakter, i form af at deres handlinger drejer sig mindre om bevægelse mens afkobling er mere fremtrædende. Afkobling skal forstås som aktiviteter, der er forholdsvis stillesiddende og som ikke kræver så meget fra barnet fysisk eller mentalt. Det beskrives af flere af forældrene at de oplever børnene ofte er trætte (Bilag 9, l. 77) og har brug for koble af/slappe af, når de kommer hjem fra børnehaven (Bilag 7, l. 207-209). Eftersom børnene har været aktive hele dagen i børnehaven, er dette behov for afkobling gennem mere fysisk inaktive aktiviteter ikke overraskende. Denne tilstand af konstant bevægelse i børnehaven bevirker at barnet kobler bevægelselementet med at befinde sig i naturen, mens den afkobling som finder sted når barnet kommer hjem, typisk foregår indenfor. Barnets aktiviteter, når de kommer hjem, består typisk af at se fjernsyn (Bilag 9, l.57-61), spille på iPad (Bilag 4, l.77-78) eller rolig leg eksempelvis med dukker (Bilag 7, l.167-172) eller en malebog (Bilag 5, l.453-457). Herigennem bruger de syns- og høresansen som basis for deres oplevelser. Det kan dermed siges,

at børnenes indeaktiviteter er karakteristiske ved stillesiddende leg, mens udeaktiviteter sidestilles med at være fysisk aktiv.

Børnenes leg derhjemme i hverdag og weekender foregår dog langt fra kun inaktivt og indenfor. Både bevægelse og generelt udeliv er en betydelig del af børnenes lege-aktiviteter derhjemme. Det er karakteristisk for to af familierne, at trampolinen i haven bliver flittigt anvendt af børnene (Bilag 10, l.177-179) (Bilag 4, l.548-549). Som sagt tegner der sig også et billede af, at generelt aktiviteter udenfor, typisk i haven, er af stor interesse for børnene derhjemme. Både aktiviteter som at lave bål (Bilag 8, l.136), mens også at hjælpe til i haven med ukrudt og lignende (Bilag 7, l.187-190). At hjælpe til gælder især også når det angår bygge-lignende aktiviteter. Flere af forældrene oplever at børnene er ivrige for at bygge (Bilag 8, l.156-159), blandt andet at være med når der skal laves ting i haven såsom udgravning (Bilag 9, l.68-71), eller bare generelt være med til de ting der laves (Bilag 7, 192-193). De tager dermed børnehavens værdi om at være i naturen med hjem. Selvom børnene også ser naturen som en del af deres liv derhjemme, så børnene er i naturen derhjemme på egne præmisser. Deres leg indebærer ikke kun naturelementer, men også såkaldte kulturelementer i form af leg med dukker eksempelvis (Bilag 7, l.187). Børnenes lyst til at bygge derhjemme kan også som en interesse fra børnene for at skabe noget. Dette udtrykker, at børnene ikke skelner mellem aktiviteter som er kulturelt betinget og dem der er forbeholdt naturen – man kan det hele alle steder. Den forståelse børnene får af naturen, er ikke kun forbeholdt naturen, men gør sig også gældende i kulturelle sammenhænge.

5.3.5 Social natur

Naturen bliver for børnene sat i en kulturel sammenhæng, idet deres naturoplevelser præges af en social karakter.

Når familierne i fællesskab udfolder sig fysisk i naturen, formår de at skabe naturoplevelser som bliver dem tilgængelige gennem bevægelsen – eksempelvis fortæller en familie at de tager på cykel- og køreture ud i det blå (Bilag 7, l.152-157). Et af de interviewede forældrepar beskriver desuden hvordan de som en del af børnenes sommerferie, vil tage på en længere vandretur hvor de vil bære rundt på al oppakningen og sove rundt omkring i naturen (Bilag 8, l.128-131). Denne oplevelse af naturen gennem bevægelsen, beskæftiger Spinney sig med og oplevelsen kan både opnås individuelt eller som en del af et fællesskab, i dette tilfælde som en familieenhed. Når familien som enhed aktivt udforsker eller anvender en specifik del af naturen, eksempelvis haven, skabes en ganske specifik betydning af det pågældende sted (Spinney, 2005:715-717). Hvad enten der er tale om familien samlet eller familiens individer, vil de oplevelser som funderes i naturen være afgørende for den holdning som skabes hertil. Eksempelvis vil familiens fælles projekter i haven, byggeprojekter eller vandreture være holdningsskabende for alle familiens medlemmer, herunder

også børnene. Børnene vil, ligesom med de aktive naturoplevelser, som de får i børnehaverne, få en specifik holdning til og opfattelse af naturen gennem bevægelsens kunst, og naturen får en særlig betydning for barnet (Spinney, 2005;712-713).

Når familien i fællesskab anvender og befinder sig i naturen bringes mennesket og naturen tættere på hinanden. Ifølge Michael kan teknologiske opfindelser – affordances – bringe mennesket tættere på naturen (Michael, 2000;108, 117-118). I denne sammenhæng kan familiens aktiviteter i sig selv ses som affordances. Når den pågældende familie vælger at indlede fælles aktiviteter i naturen, er dette et bevidst valg eller tiltag og dette tætner båndet familie og natur imellem. Familien består af en række individer og disse vil alle hver især opleve at netop deres individuelle bånd til naturen tættes, og redskabet hertil er familiens fælles interaktion med naturen. Børnene får dermed en oplevelse af at det er en fælles aktivitet i familien. I børnehaverne eksisterer handlemuligheder som formår at etablere og forme det enkelte barns relation til naturen, dette både i form af teknologier, menneskeskabte tiltag og kollektive aktiviteter med de andre børn og pædagogerne, ligesom det gør sig gældende derhjemme med familien.

Igennem de fælles aktiviteter som familie i naturen skabes en forbindelse mellem naturen og fællesskabet. Naturen sættes dermed i en social sammenhæng, hvilket man kan sige at den som ofte også gør i børnehaven, og der bliver til dels skabt et forhold til naturen som er socialt. Naturen bliver således sat i en kulturel sammenhæng. Spinney taler meget om sin individuelle oplevelse i naturen, men siger på samme tid at det ikke ville have været det samme uden fællesskabet i klubcyklister (Spinney, 2006; 716). På samme måde kan man diskutere på hvilken måde børnenes oplevelse af naturen er afhængig af, at deres aktiviteter foregår sammen med andre. Der er noteret tilfælde om børnene der leger selv derhjemme udenfor, blandt andet med dukker i haven (Bilag 4, l. 555-557). Familiens brug af naturen i form af diverse familieture og samvær i haven nævnes af alle de interviewede familier (Bilag 10, l.177-180) (Bilag 9, l.50-54) (Bilag 8, l.137-141) (Bilag 7, l.152-159), men forældrenes brug af naturen som individer er ikke fremtrædende. Børnene oplever således at deres forældres brug af naturen er karakteriseret af fællesskab og i mindre grad en individuel anvendelse af og forhold til naturen. Det forhold børnene udvikler til naturen, virker således til at have en social karakter.

5.3.6 Opsamling

I naturbørnehaverne lærer børnene nogle kompetencer, som rækker ud over naturen som rum og en umiddelbar forståelse af naturen, men som også indeholder nogle perspektiver omkring samfundet. Børnene lærer via et bæredygtigt perspektiv i børnehaverne, at forholde sig til samfundets problemstillinger og de får nogle moralske værdisætninger med sig, som ikke kun gør sig gældende i deres naturforståelse men også kulturelt.

Børnene opnår gennem deres oplevelser i naturbørnehaverne en selvstændighed, som både kan anvendes i naturen og i en kulturel sammenhæng. Ressourcerne som børnene opnår i naturen videregiver de i andre sammenhænge og de skaber således en kobling mellem natur og samfundskultur. Gennem de kreative udfoldelser i naturen udvikles nogle kreative kompetencer, som børnene forventes at tage med sig videre. Børnene lærer, at de kan skabe noget i naturen, som giver dem en bevidsthed om flere handlemuligheder, der ikke kun er forbeholdt naturens rum.

Der er mange faktorer som kan spille ind på børnenes naturoplevelser, men generelt set sættes oplevelserne i høj grad i social sammenhæng og kobles derved kulturelt samtidig med, at børnenes opfattelse virker til at være at naturen er til at bevæge sig i, mens indeaktiviteter oftest er stillesiddende, dog kan de også sagtens udøve stillesiddende aktiviteter udenfor.

Samlet set tager børnene mange aspekter fra deres oplevelser i naturen med videre og de lader ikke til at skelne så meget imellem, hvornår de tilskriver rummet mening som natur og hvornår de befinder sig i et kulturelt skabt rum. De tager derved både elementer af naturen ind i kulturen og omvendt.

5.4 Dyr

I det følgende afsnit vil blive belyst, hvorfor et afsnit omhandlende dyr er vigtigt for dette projekt. Når man kigger på vores indsamlede empiriske datamateriale fra de tre børnehaver viser det sig, at dyr er en ikke ubetydelig faktor – i hvert fald for børnene og deres syn på naturen.

Dyr spiller en rolle i forskellige sammenhænge for børnene. Både i form af, at børnene har en interesse for de dyr som er i børnehaven samt de dyr de kan finde, men også ved at dyr indgår som en del af deres lege-aktiviteter. Børnenes interesse for dyr kan for eksempel ses i følgende feltnote *"De vil gerne være sammen med dyrene. De går ind og ud af indhegningerne hele tiden"* (Bilag 5, l.412). Ligeledes er det observeret, at kaninerne synes interessante for mange af børnene (Bilag 5, l.387-388) og de går gerne ind til dem for at lege med dem (Bilag 5, l.522). Det skal i denne sammenhæng bemærkes, at det kun er den ene børnehave som har reelt dyrefold, men børnene i de andre børnehaver er optagede af de dyr de kan finde (Bilag 4, l.458-459) og når der er dyr på besøg i børnehaven (Bilag 10, l.162-163). Børnene går selv på opdagelse og leder efter dyr - eksempelvis snitter nogle drenge i et gammelt træ for at finde smådyr, hvorved de finder bænkebidere (Bilag 4, l.238-239). Børnene læser også gerne i bøger om dyr, henholdsvis i børnehaven og derhjemme (Bilag 6, l.104) (Bilag 4, l.387-388).

Som sagt vises børnenes interesse for dyr også i deres valg af leg. Børnene leger ikke kun med dyrene, de leger også selv i flere tilfælde at de er dyr. Nogle børn hænger i et gammelt træ og fortæller at de leger zoologisk have, og at de er aber (Bilag 6, l.293-294). Andre børn leger kanin i

sandkassen (Bilag 4, l.675) eller leger heste (Bilag 6, l.73), og nogle leger grisestald (Bilag 4, l.274-275).

Der bliver på sin vis udviklet en viden samt en sammenkobling af dyr og natur igennem børnehavernes valg af aktiviteter, og børnenes naturforståelse omkring dyr bliver dermed påvirket af børnehavens værdier herom. Den ene børnehave holder som sagt dyr (Bilag 5, l.164), men det er generelt for alle børnehaverne, at de lærer børnene omkring dyr enten i deres gruppetid som undervisning (Bilag 4, l.457-464), på deres ture (Bilag 5, l.312-314) eller som projekter (Bilag 8, l.180-181). Kendskab til dyr er ligeledes nævnt i læreplanerne, men hovedfokus i planerne ligger dog på kendskab til naturens gang og oplevelser/aktivitet i naturen (Naturboernehaven-engen.dk: Natur og naturfænomener) (Solsikken.vejle.dk: Profil).

Forældrenes forventning til børnehaverne og forældrenes naturforståelse synes dog ikke at være præget særlig meget af dyr. Deres forventninger handler i udpræget grad om, at barnet lærer om naturen, især i forhold til at passe på den (Bilag 10 l.87-89) og gebærde sig i naturen (Bilag 9, l.33). Ligeledes udtrykker kun tre af vores spørgeskema-respondenter sig omkring dyr i forbindelse med deres svar om begrebet natur (Bilag 2; nr.5, nr.10, nr.11).

Forældrene i vores undersøgelse er ikke ene om denne minimale benævnelse af dyr. Det er karakteristisk, at det forudgående præsenterede teoretiske materiale forholder sig minimalt til dyr, til trods for at de alle behandler naturen teoretisk på forskellige måder. I Fines teoretisering af forskellige natursyn til forskellige views (Fine, 1997;73-78), kan man overveje om ikke en argumentation omkring dyr i forbindelse med defineringen af især det humanistiske view vil have været oplagt. Man kan forestille sig, at selvom man som individ har et humanistisk *view* og dermed ser naturen som en ressource (Fine, 1997;76-78), kan der være forskellige perspektiver på dyrenes betydning og position i forhold til mennesket. I Gullestads teorier omkring naturens betydning, særligt i forhold til fritidsliv, defineres naturen både som roligt sted, og som et sted præget af vildskab. Vildskaben kunne være symboliseret blandt andet gennem dyr, men i teori-udviklingen nævnes dyr ikke. Børnenes interesse for dyr giver god mening i kraft af, at de i interaktionen med dyrene får stimuleret flere sanser – syns-, lugte-, føle- og høresansen. Når børnene interagerer med dyrene er der tydeligt flere sanser i spil. Som oftest spiller synet en rolle i form af, at iagttage dyrene. Eksempelvis kigger børnene på gederne når de slås (Bilag 5, l.367-368). Her er det også værd at bemærke at børnene ikke er bange, men finder gederens kamp interessant. Som projektet ”*Liv, leg og læring*” pointerer, er iagttagelse vigtigt for børnenes evne til at skelne og dermed deres videns udvikling (Lamprecht et al., 2004;78). Ud over synssansen spiller følesansen en væsentligt rolle i form af, at børnene rører ved dyrene og holder dem – for eksempel i deres leg med kaniner og kattene (Bilag 5, l.441, 522). Dog er der også nogle børn, som bevidst ikke anvender alle mulige

sanser, idet nogle ikke ønsker at mærke på haletudseæggene, men kun vil iagttage dem. Dette illustrerer, hvorledes de undersøger naturen på forskellige måder – børnene vælger selv tilgangen – og således selv selekterer på hvilken måde, de ønsker at opleve naturen. De har således muligheden for at opleve naturen på egne præmisser, hvilket stemmer overens med tankegangen om, at naturen er åben for individuel udfoldelse og udvikling (Lamprecht et al., 2004;5). Endvidere er der også en dreng, som forsøger at koble endnu flere sanser, ved at smage på sin finger efter, at han har rørt ved haletudseæggene (Bilag 4, l.643).

Man kan overveje om børnene i naturbørnehaver finder dyr interessante, fordi dyr er levende væsner, som giver en respons og man kan interagere med modsat planter. I ”*Nature, Wild Animals and Tourism - An Experiential View*” (2008) diskuterer Curtin blandt andet, hvorledes menneskets forhold til dyr har udviklet sig, og hun argumenterer for, at mennesket bevidst søger kontakt med dyr i stigende grad grundet urbaniseringens indtog, og at vi traditionelt interagerede meget med dyr. Vi observerede dyrs karakteristika og anvendte dette som et grundlag at sammenligne vores menneskelige kvaliteter med (Curtin, 2008;5-6). I denne sammenhæng giver børnenes lyst til interaktion med dyr god mening, i og med de kan iagttage dyrene, hvorved de lærer noget om verden og dem selv. Ud fra dette projekts empiri, kan man tale om begrebsmæssigt hvorledes man ser dyr som en del af naturen - hvilken rolle man sætter dyr i. Om man ser dyr som menneskets interaktions mulighed med naturen, eller nærmere ser dyr som mindre betydelig i sig selv men mere fokuserer på naturen som en helhed.

5.4.1 Opsamling

Ud fra dette kan man ikke sige, at børnene enten placerer dyr i en kulturel eller natur sammenhæng – dyrene er uafhængigt af rummet. Børnene viser generelt en stor interesse for dyr, uanset sammenhængen. Børn lærer om naturens gang og sig selv gennem dyrene. Generelt teoretisk kan man sige at der mangler på sin vis en stillingtagen til dyr som et middel til at opleve naturen.

6 Diskussion

I analysen kom det frem, at børnene ligger stor vægt på dyr. Børnene ser ikke dyrene som kun værende en del af naturen, men også som noget, der findes i kulturen. En af grundene til at børnene udviser stor interesse for dyrene kan skyldes at dyrene bevæger sig og derfor er nemmere at forholde sig til. Det er karakteristisk at teorien i litteraturstudiet ikke beskæftiger sig særligt med dyr i forhold til det at have en naturforståelse. Fine nævner for eksempel ikke dyr i forhold til sine tre views. Han forholder sig ikke til dyrene teoretisk, og skelner eksempelvis ikke mellem, hvorledes mennesket positionerer sig selv i forhold til dyr og hvilken rolle dyr spiller for mennesker og deres naturforståelse. Dette udtrykker på en måde en ide om at dyrene er sekundære – i hvert fald prioriterer Fine teoretisk ikke dyrene ligeså højt som børnene gør. Fine skelner ikke mellem, hvorvidt ens view er forskellig alt efter om man befinder sig i naturen eller er i samfundet, eller hvilken sammenhæng man som menneske agerer i.

Fine forholder sig ikke til, hvordan man skal opleve naturen, hvorimod Spinney lægger vægt på, at man ikke kan opleve naturen fra et statisk synspunkt, men at den skal opleves gennem bevægelse. Spinney omtaler en bevægelsesoplevelse i naturen og ikke direkte en oplevelse med naturen, i modsætning til børnenes opfattelse, hvor det handler om bevægelse i naturen, men også interaktion med naturen. Dette kommer blandet andet til udtryk, når de klatrer og graver. Ifølge Spinney bliver rummet tildelt mening gennem bevægelse, men børnene kan også tildele rummet betydning ud fra deres fantasi og leg, der ikke nødvendigvis involverer bevægelse.

Gullestad beskriver, at naturen enten kan ses som et sted til ro og fordybelse eller til aktiv udfoldelse. Børnenes forståelse stemmer ikke overens med Gullestads resultater om naturen som et sted for ro og fordybelse. Børnenes aktive interaktion med og i naturen står i kontrast til at anse naturen som et sted, hvor ro ønskes opnået. Børnehaverne og deres etablerede rammer ligger ikke op til netop denne anvendelse af naturen og både børnehavernes værdier og forældrenes forventninger taler for, at natur og aktiv interaktion hænger sammen. Hvor Gullestad ser naturen som et rum, hvor man tager ud for at lade op og finde sig selv, bliver naturen for børnene nærmere et rum, der er præget af fælleskab i og med børnene oftest oplever naturen sammen med andre. Derudover oplever børnene, at naturen mest er for børn, da forældrene som oftest ikke bruger naturen individuelt, men sammen som en familie. Børnene finder ofte ro og kobler af derhjemme og dette stemmer overens med Gullestads idé om, at man kan bruge hjemmet til at finde ro i forhold til både samfundet og naturen, idet naturen ses som værende mere vild. Gullestad laver et klart skel mellem, hvad der er natur og hvad der er samfund. Børnene virker til, at de ikke har et klart et skel mellem, hvad der kendetegner naturrummet og hvad der hører til samfundskulturen.

De har en mere flydende tilgang, hvor de bruger de elementer, de har tilegnet sig i naturen i samfundet og omvendt. Derved formår de at sammenkoble deres forståelse af de to rum.

Børnehaverne forsøger i høj grad at stimulere børnenes sanser på forskellige måder og opnår derved at børnene oplever naturen på forskellig vis. Når man kobler forskellige sanser til en samlet oplevelse, kalder Young det for synaesthesia. Det er svært at se i hvor høj grad børnene oplever dette, da de ikke altid giver udtryk for deres sanseindtryk. Dog er der eksempler på at børnene formår at koble deres sanser. Dermed kan det være svært at sige om sansekoblingerne børnene oplever, for eksempel i forbindelse med at smage på regnen, er individuelle eller kulturelt konstrueret, som er tilfældet i Youngs feltstudie. Man kan argumentere for, at sansekoblinger på sin vis bliver kulturelt konstrueret i og med børnehaverne forsøger at stimulere børnenes sanser og koblinger heraf.

Mange af forældrene udtrykker, at de gerne vil have, at børnene lærer at respektere naturen. Dette lægger børnehaverne også vægt på, men der viser sig to måder, hvorpå denne respekt udøves. Alle børnehaverne har fokus på den ene form for respekt, der handler om at passe på naturen her og nu ved for eksempel ikke at save i levende træer eller på anden måde ødelægge noget levende. Den anden form for respekt praktiseres primært i børnehaven i Ullerslev, hvor man også har et længerevarende bæredygtighedsperspektiv, der omhandler sortering af affald og energibesparelser. Det kan diskuteres hvorvidt dette er udtryk for en organisk eller humanistisk forståelse af naturen. I og med de fordrer, at børnene skal blive et med naturen og kun bruge naturen på dens egne præmisser, kan man tale om et organisk view, men man kan også genanvende ud fra et humanistisk view, hvis man går ud fra, at man er nødt til dette for at sikre mennesket nok ressourcer i fremtiden.

7 Konklusion

I dette projekt er der taget udgangspunkt i problemformuleringen:

Hvorledes kobler børnene i naturbørnehaver deres naturforståelse til samfundet?

Vores undersøgelse tager udgangspunkt i naturbørnehaver, hvor børnene er ude dagligt, og hvor en stor del af aktiviteterne foregår udenfor.

For børnene er naturen et rum for mange forskelligartede aktiviteter og handlemuligheder, og et rum de oplever meget igennem bevægelse og anvendelse af deres kreativitet. Naturen bliver således et rum for udfoldelse og læring og indeholder ikke blot handlemuligheder barnet og naturen imellem, men også allerede konstruerede rum, hvori barnets udfoldelser finder sted inden for mere trygge og kontrollerede rammer. Sandkassen er eksemplet herpå, da den er konstrueret og afgrænset. Imellem den ukontrollerede naturoplevelse og det konstruerede rum, formår børnene i naturbørnehaverne at skabe en kobling hvori disse to forbindes. Denne kobling skabes af de ressourcer som børnene tilegner sig i naturen og tager til sig, og dermed viderebringer i deres fremtidige tilværelse. Naturforståelsen bliver derved ikke forbeholdt barnets syn på naturen i sig selv, men bliver også videreført til barnets syn på og opfattelse af samfundet som en helhed. Dette skyldes, at børnene ikke skelner mellem, hvad de oplever i naturen, og hvad de oplever i samfundskulturen. De kategoriserer og adskiller ikke de forskellige rum, men blander de egenskaber og oplevelser som de får i de forskellige rum sammen.

8 Perspektivering

Igennem projektets udformning, er en række problemstillinger kommet os for øje, som ikke er relevante for besvarelse af vores problemformulering, men som er betydningsfulde for en perspektivering.

Da dette projekt tog sin begyndelse, brugte vi meget tid på at finde rundt i hvilke kriterier børnehaver har for at kalde sig naturbørnehaver. Det har ikke været tydeligt, hvilke naturbørnehaver der findes, og om der var forskel på disse. Vores erfaring er, at 'naturbørnehave' er en bred betegnelse, som muligvis kunne anskueliggøres ved en bedre kategorisering og tydeliggørelse af deres forskelle. Vi oplevede, at der på trods af den fælles betegnelse naturbørnehave, var forskel på børnehavernes natursyn og i vores undersøgelse kan dette blandt andet ses i børnehavernes forskellige fokus på genbrug. Man kunne forestille sig, at en undersøgelse og udvikling af forskellige typologier over de eksisterende naturbørnehaver og deres naturperspektiver, ville være interessant samt relevant for forældrene.

Igennem projektet har forældrene til børnene også haft en betydelig rolle da det er forældrenes valg at placere deres børn i en naturbørnehave. Mange af forældrene har fælles holdninger, som ofte stemmer overens med børnehavens værdisætninger. Forældrene finder det vigtigt, at børnene udvikler et forhold til naturen, og derigennem lærer sig selv at kende, bliver kreative og selvstændige. Dog tyder det på, at mange af forældrene, ikke selv bruger naturen, som de forventer børnene skal. Dette kan man undre sig over, men samtidig kan man forestille sig at forældrene har taget det samfundsmæssige fokus på naturen til sig, og derved gjort det til en værdisætning for dem selv. Det kunne i denne sammenhæng være interessant at undersøge forældrenes brug af naturen samt naturforståelse, over for det syn på naturen som deres børn får igennem naturbørnehaverne.

Gennem vores feltarbejde var det en væsentlig observation, at især dyr fangede børnenes interesse. Børnene legede ofte, at de var dyr, snakkede om dyr eller viste interesse når dyr var til stede. Teoretisk er der ikke taget meget stilling til dyr i relation til menneskets forhold til naturen. I forlængelse af diskussionen kunne det derfor være relevant at undersøge, hvad der præcis ligger til grund for børnenes interesse, samt hvorledes dyrene hænger sammen med en naturforståelse.

Ydermere kan vi se, at gyngerne er en central del af børnenes leg i børnehaverne. I denne forbindelse kunne det være interessant at undersøge hvilken betydning gyngerne har for børnenes leg og man kunne hertil forestille sig at en ANT-undersøgelse ville være relevant. På denne måde ville det ikke kun være gyngernes betydning og forbindelse til børnene som blev fremstillet, men også andre aktører og det netværk, de skaber, som ville blive belyst. Netværket i børnehaverne med aktørernes indbyrdes relation, ville således blive anskueliggjort.

9 Litteraturliste

Bøger

Andersen, I. (2008): *Den skinbarlige virkelighed – vidensproduktion i samfundsvidenskaberne*. 4. udgave. Samfundslitteratur

Gullestad, M. (1992): *The Art of Social Relations. Essays on the Culture, Social Action and Everyday Life in Modern Norway*. Scandinavian University Press

Guvå, G. og Hylander, I. (2003): *Grounded Theory. Et teorigenererende forskningsperspektiv*. Hans Reitzels forlag.

Hastrup, K. (2003): *Ind i verden. En grundbog i antropologisk metode*. Hans Reitzels Forlag.

Kvale, S. og Brinkmann, S. (2011): *Interview – introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag.

Sanjek, R. (1993): *Fieldwork. The Making of Anthropology*. Cornell University Press.

Tekster

Curtin, S. (2008): *Nature, Wild Animals and Tourism - An Experiential View*, Journal of Ecotourism, 4 (1): 1-15

Fine, G. A. (1997): *Naturework and Taming of the Wild: The problem of 'Overpick' in the Culture of Mushroomers*. Social Problems 44 (1): 68-88

Løngren, H. & Sørensen, B.H. (1993): *Deltagerobservation*. I: Mediekultur no. 21: 58-69

Michael, M. (2000): *The boots are made for walking...: Mundane Technology, the Body and Human-Environment Relations*. Body & Society 6 (3-4): 107-126

Spinney, J. (2006): *A place of sense: a kinaesthetic ethnography of cyclists on Mont Ventoux*. Environment and Planning D: Society and Space 24: 709-732

Wadel, C. (1991): *Innledning: Hva skal vi forstå med feltarbeid? I: Feltarbeid i egen kultur*. Flekkefjord: 7-24

Young, D. (2005): *The Smell of Greenes: Cultural Synaesthesia in the Western Desert* Etnofoor 18: 61-77

Publikationer

Nielsen, A.A. & Christoffersen, M. N. (2009): *"Børnehavens betydning for børns udvikling"*, SFI, København

Mia Kristensen
Stine Gram Møller
Camilla Ellegaard Olesen
Ditte Helene Vaupell Rasmussen

Sociologi og kulturanalyse
Semesterprojekt, 4. semester
11. juni 2014

Lamprecht, L., Markmann, S.M., Tybjerg, F., Vilhelmsen, J. (2004): *"Liv, leg og læring i naturen. Børns kropslige- sansemæssige læring i og om naturen, som den foregår i en skovbørnehave"*, KID projekt

Sutton, T., Dassau, O. & Sutton, M. (2009): *"A Gentle Introduction to GIS"*, Chief Directorate: Spatial Planning & Information, Department of Land Affairs, Eastern Cape, South Africa
Downloadet d. 4. Marts 2014 kl. 18.13 på: http://download.osgeo.org/qgis/doc/manual/qgis-1.0.0_a-gentle-gis-introduction_en.pdf

Kjærulf, H. (2007): *"Skovbørnehaver; Udeliv er bare bedre"*, Børn og unge. Nr: 12
Downloadet d. 15. Maj 2014 kl. 21.24 på:
<http://www.bupl.dk/internet/boernogunge.nsf/o/E9DA13B568DF79AFC12572A400377D20!OpenDocument>

Internetsider

De grønne spirer hjemmeside:

www.groennespirer.dk/indhold/om-groenne-spirer/for-institutioner/kriterierne-for-det-groenne-flag.aspx (28. Maj 2014)

(Forkortet: Kriterier)

www.groennespirer.dk/indhold/om-groenne-spirer/om-groenne-spirer.aspx (28. Maj 2014)

(Forkortet: Om de grønne spirer)

Naturbørnehaven Engens hjemmeside:

www.naturboernehaven-engen.dk/info/foraeldrearbejdsdage/ (9. Juni 2014)

(Forkortet: forældresamarbejdsdage)

www.naturboernehaven-engen.dk/naturen-og-naturfaenomener/ (9. Juni 2014)

(Forkortet: naturen og naturfænomener)

<http://naturboernehaven-engen.dk/om-os/> (9. Juni 2014)

(Forkortet: om os)

Naturbørnehaven Solsikkens hjemmeside:

www.solsikken.vejle.dk/page1827.aspx (9. Juni 2014)

(Forkortet: profil)

www.solsikken.vejle.dk/page1828.aspx (9. Juni 2014)

(Forkortet: Mål og værdier)

<http://www.solsikken.vejle.dk/page4908.aspx> (9. Juni 2014)

(Forkortet: læreplaner)

<http://www.openstreetmap.org/about> (12. Maj 2014)

<http://www.google.com/earth/explore/products/> (12. Maj 2014)

Mia Kristensen
Stine Gram Møller
Camilla Ellegaard Olesen
Ditte Helene Vaupell Rasmussen

Sociologi og kulturanalyse
Semesterprojekt, 4. semester
11. juni 2014

Andet

Statistikbanken, 2014, "*Detailomsætningen af økologiske fødevarer efter enhed, varer og tid*",
Danmarks Statistik.

Downloadet d. 9.Marts 2014 kl.09.23 på: <http://www.statistikbanken.dk/>

10 Bilag

10.1 Bilag 1 – Spørgeskema

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)

Profession

10.2 Bilag 2 – Spørgeskemabesvarelser

Spørgeskema nr.1

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Hvorfor? Jamen vi har valgt skolen til 2 andre drenge. Dvs. det er nemmest (placeringen) – skyldes ikke det faktum at det er en naturbørnehave

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

mere ude – fokus på naturfænomener

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?) Meget vigtigt. Vigtigt at passe på naturen og viden om dyr – kunne tage det med videre.

Forskel mellem børnene; hun vil gerne være ude.

Hvor vigtigt er det faktum at børnene er aktive?

Alfa og omega – bevæge sig meget. Forskning viser jo også, at bevægelser og (RED: aktivitet i) terræn stimulerer positivt.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehavebørn

Hun referer til forskning

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

De bor på landet, og hun er ligeledes vokset op på landet.

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)

3 børn. 1 i børnehaven og 2 på friskolen

Profession

Sygeplejerske

Spørgeskema nr.2

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Først og fremmest fordi det er lokalt, således bare et plus at det er en naturbørnehave (Respondenten arbejder på skolen)

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Planter og så tænker jeg det frie. Bare få lov til at være – den vilde natur.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Meget vigtigt, det kommer ind på en naturlig måde (hverdagsagtig). Naturen er ikke bare noget som man besøger.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Vigtigt, men kommer meget naturligt når de er her børnene, i børnehaven.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehavebørn

Håber jeg er rigtigt

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

← ikke meget sygdom de har oplevet

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Kommer naturligt

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Fra lille landsby, men ellers ikke særligt.

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)
2 børn. 1 i børnehaven pt, men anden har gået der.

Profession

Lærer (på friskolen)

Spørgeskema nr.3

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

For at komme udenfor

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

rende og lege udenfor – i stedet for indenfor primært

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

vigtigt, meget

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Vigtigt

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehavebørn

Selvfølger (griner)

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

De får lov til en masse – skære træ ex.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

(Hælder lidt mod uenig)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

været med til at starte friskolen

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)
2 børn – 1 i børnehaven pt, men den anden har gået der.

Profession

Autohjælp

Spørgeskema nr.4

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Siger sig selv – chance for at være ude, men muligheden for også at være inde. At det er en lille børnehave. (har 2 børn i skolen)

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Frihed – udeleg. Dejlig træet. Beskidte børn leger bedst

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

De store børn går mere op i lpad mv.

Vigtigt at børnene kan lide det – bliver en del af deres liv

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Vigtigt for mig!

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehavebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

noget der må slås hul på knæet på og blive beskidt, men varmt

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Har haft gård.

Vokset op ude – plaster på knæet = normalt. Egne erfaringer som barn

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)
3 børn i alt – 2 skolebørn, 1 i naturbørnehave.

Profession

Kontorassistent

Spørgeskema nr.5

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Det er godt at komme ud i naturen

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Frisk luft, små dyr. Ikke at være bange for noget/naturen.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Godt til at få god fysik. At de lærer at kravle i træer, men også at begrænse sig (RED: kende grænser)

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

vigtig med fysikken, og motorikken – at få sig rørt, ikke bare sidde inde.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehavebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Vokset op på en gård

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)
3 børn. 1 i naturbørnehaven, 1 på vej og 1 har gået i naturbørnehaven

Profession

Tømrer

Spørgeskema nr.6

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Øhh, kom fra en almindelig børnehave som var forfærdelig, så kom akut til denne. Fra første dag, det at være ude kunne mærkes på ham og hans udvikling.

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Skov – komme tæt på jorden.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Vildt vigtigt ift. hvad de kommer fra (biologisk) og vores ansvar for naturen.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Afgørende vigtigt.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehavebørn

Argumenterer for at intelligens inter har med dette at gøre

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Vokset op uden for byen

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)
2 børn. Begge i naturbørnehaven, men kun 1 går der nu.

Profession

Psykolog

Spørgeskema nr.7

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Godt for dem at være ude

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Sådan noget med at være ude på engen/i skoven

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Rimelig vigtigt

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Stort plus – det er meget vigtigt børn er aktive, får brændt noget krudt af.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehavebørn

(Griner)

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

kommer fra landet

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)

2 børn i børnehaven

Profession

Værkfører

Spørgeskema nr.8

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Først, fordi det ligger tæt på – lokalt. Og så giver det mindre dårlig samvittighed om vinteren, når børnene ikke kommer så meget ud derhjemme.

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Få viden om natur og naturbeskyttelse.

Lege meget med natur-ting, og udvider deres kreativitet naturligt.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?) Rart at de ved man skal passe på naturen

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Ret vigtigt – de er naturligt trætte. De bliver ret pirrelige i weekenden hvis ikke de kommer ud. (tit på skovtur og lærer meget om dyr)

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

3 ½ år uden sygt barn

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Vi gør

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Har heste og er opvokset på landet

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)

1 barn

Profession

Sidder på kontor (bor på gård og praktiserer naturen i fritiden).

Spørgeskema nr.9

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Pga. sanserne. Mit barn har brug for at bruge sine sanser. Vores barn er meget sensitivt, og naturen er god på den måde.

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

At være ude – det meste af tiden.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Dejligt at hun gør det. Det er helt klart bedre for hende, end hvis hun var i en almindelig børnehave.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Det er et plus. Det er kun godt.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehavebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

På andre måder.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Nej, vi er bare meget i naturen.

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)
1, tror også at det næste barn skal herved.

Profession

Projektleder, i eget tømrerfirma.

Spørgeskema nr.10

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Så de kan være ude og lære at omgås naturen og dyr

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Natur og dyr – udeliv

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

vigtigt – lærer at passe på samt færdes i naturen

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Vigtigt at de får lov til at udfolde sig.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehavebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Gået i almindelig børnehave. Boet i hus med have.

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (Har de andre børn også gået i naturbørnehave)
3 børn (3 år, 5år og 16år). Én har gået i børnehaven, og to i børnehaven.

Profession

Butiksansat.

Spørgeskema nr.11

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Det er ikke et bevidst tilvalg af naturen, men et fravalg af sammenlægning (RED: større børnehaver).
Værdsætter både ud og inde aktiviteter – vigtigt med en blanding.

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Dyr og udeliv

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Vigtigt – kommer andet på hvad man bygger det på. Det skal passe til barnet. Eksempelvis er vores barn bange for dyr (hvilket selvfølgelig kan være et problem nogle gange i en naturbørnehave).

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Vigtigt – lave en vane for resten af livet. Tv og Ipad hører ikke til – det kan komme senere.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

(Flere intelligenser måske)

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

(Tænkepause)

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Vokset op i villakvarter

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)
2 børn i alt – 8 år og 3 år. Ene har ikke gået i naturbørnehaven.

Profession

Lærer.

Spørgeskema nr.12

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

pga. masser god energi – få brændt noget krudt

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

fingre i jorden – få lov til at blive beskidt.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Det er også vigtigt – godt at lære hvad der sker med dyr osv.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Meget vigtigt!

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

(Får lov til mere)

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

(får lov til at prøve flere ting end bare én time i almindelig børnehave).

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

(Finder hurtigt ud af hvad der holder, så naturligt med god kvalitet)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Var meget ude

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (Har de andre børn også gået i naturbørnehave)
2 børn i alt, på 4år og 7år. Begge gået i naturbørnehaven.

Profession

Arbejder på plastfabrik.

Spørgeskema nr.13

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Fordi det er vigtigt at lære om naturen. Få frisk luft.

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Vigtigt at få viden om naturen – passe på naturen. At lære det fra barns ben.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Meget vigtigt.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Vigtigt - at de bruger naturen til at være aktive.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehavebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Almindeligt villakvarter.

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)

3 Børn. 2 børn i naturbørnehave. Har med det ene barn prøvet almindelig. Børnene er 6, 3 og 1år

Profession

Skovfoged

Spørgeskema nr.14

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Der er dejligt højt til loftet.

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

(tænkepause) Det der omgiver os.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Vigtig – at de kan bruge naturen

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Meget vigtigt.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

(Ingen anelse)

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

(Stimulerer anderledes – andre planer)

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

(Helbredsmæssigt godt, men andre planer kan jeg ikke svare på)

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

(Ret vigtigt)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Vokset op i Århus midtby

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)
2 børn, på 8år og 3år. Begge har gået/ går i naturbørnehaven

Profession

Socialrådgiver.

Spørgeskema nr.15

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Det er byens bedste børnehave. Vi har prøvet andre. Der er tid til børnene – nærværende.
De lærer meget og ikke så meget perleplade. Naturen er en bonus.

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Hele omverdenen – ikke kun skoven.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Meget vigtigt. Det hele – både at begå sig i naturen, men glæden er vigtigt.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Rimelig vigtigt. Har to drenge, så det er vigtigt (griner)

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

(JA!)

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

(Ift. immunforsvar er det rigtigt, pga. meget ude. Fra 4 ½ år til 7år var der ingen sygdom. Men gælder ikke mentalt, men pædagoger betyder meget).

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

(Nødt til at købe det bedste)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Været meget ude som barn. Vokset op i en lille by.

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)
2 børn. 1 tilbage i børnehaven. Snart 5 år og 7år.

Profession

Fysioterapeut, lige om lidt.

Spørgeskema nr.16

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Få lov til at udfolde sig i naturen. Værdier som vi kan lide derhjemme.

Vi bor ikke i området, men var vild med stedet, så valgte det (populær rygtes ml. forældre). Kører gerne efter det.

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Samvær, hygge, årstider. Udfoldelse.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Meget stor betydning – ift. verden i det hele taget. Lære respekt og begå sig.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Meget – man får ikke lov til at sidde stille. De motiverer børnene og det udvikler dem meget.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Opvokset i parcelhus kvarter, men søgte selv naturen meget efter jeg flyttede hjemmefra.

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (Har de andre børn også gået i naturbørnehave) 2 børn, på 9år og 5år – Storesøsteren har også gået i børnehaven. Har ydermere 2 bonusbørn (ældre børn).

Profession

Studerende – social og sundhedsassistent.

Spørgeskema nr.17

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Fordi der var så dejligt hernede. Det er det bedste for ham – ude i den friske luft.

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

(tænkepause). Måske dage med sol og dage med regn - vejret

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Ja, det synes jeg. Lære at begå sig og passe på naturen.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Meget vigtigt – del af at være her.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

(Anden måde)

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Nej, ikke opvokset med naturen som central, men vokset op på en gård.

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (Har de andre børn også gået i naturbørnehave)
2 børn, på 8år og 6år. Begge har gået/går i børnehaven.

Profession

Social og sundhedshjælper.

Spørgeskema nr.18

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

For at få meget luft og bevægelse..

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Væk fra byen og trafik

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Meget vigtig – både hvordan man laver mad og kommer fra naturen.

De bliver kreative med bare en pind.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Meget vigtigt for deres sundhed og glæde.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

(Griner)

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Vokset op i en by.

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (Har de andre børn også gået i naturbørnehave)
3 børn, hvoraf 2 større. Æn har været i børnehaven få måneder, én er her pt og én har ikke gået her.

Profession

Politimand

Spørgeskema nr.19

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Vi tror på, at det udvikler børnene mere.

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Få lov til at røre ved tingene, udenfor.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Alfa og omega. Det har meget stor relevans.

Jeg er selv spejderleder, såh.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Meget vigtigt.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehavebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Ikke vokset op med natur centralt.

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)
4 børn. Største har været her, har 1 her pt og andre har ikke da tilbuddet ikke var der.

Profession

Fabriksarbejder.

Spørgeskema nr.20

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Fordi jeg synes børn skal være ude. I skolen er de jo meget inde, og det er de i mange år.

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Sted der rummer frihed. At man kan udforske.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Super vigtigt – centralt. At forstå hverdagen og sig selv – at man er en del af en kæde.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Skal være plads til både aktive og stille elementer. Lære at de selv kan gøre noget.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

(Bedste betingelser for at blive det).

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

(Alle sanser stimuleres)

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

(Han er jo aldrig syg)

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

(Giver sig selv. Det skal være i

orden. Køber det altid brugt, skal være varmt nok, men ikke nødvendigvist dyrt).

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Ikke vokset op med naturen central, som her.

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)

1 barn

Profession

Ledig akademiker

Spørgeskema nr.21

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Fordi han kan ikke være andre steder. Han er udebarn, så det er det bedste for ham.

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Det her (RED: peger) – udendørs.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Meget vigtigt.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Også meget vigtigt. Ikke altid aktive derhjemme jo.

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

(Ved ikke)

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

(Tvunget til – automatisk)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

vokset op i by, men udkant af byen m. heste mv.

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)
3 børn. 2 små på 4år og 8år. Den største har også gået her.

Profession

Social og sundhedsassistent.

Spørgeskema nr.22

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Det er rart at komme ud og at de kan få noget frisk luft

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Det at være ude og få frisk luft

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Meget vigtigt.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Meget vigtigt at de får krudtet af. Den ældste er blevet dvask af at gå i skole

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Er ikke vokset op med naturen

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)

2 børn – udover den i børnehave også en på otte

Profession

Montør

Spørgeskema nr.23

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Hun skal komme til at opleve naturen. Som seksårig kommer hun til at være indenfor og ligeså i voksenlivet. Pædagogikken er brugbar

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Grønt, ude, ansvar

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Meget vigtigt både for sig selv, men også for at lære ansvar for naturen

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Meget vigtigt at de lærer deres krop at kende og deres begrænsninger

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Er ikke vokset op med naturen

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)
2 børn – udover den i børnehave har hun en, der har gået der før

Profession

Fristillet

Spørgeskema nr.24

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Kan lide konceptet med udeliv, der er godt gang i barnet

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

At man er i naturen og leger med det, der er til rådighed.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Meget vigtigt

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Rigtigt vigtigt

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Opvokset i alm. Bolig

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)

2 børn – en i dagpleje, der også skal gå der

Profession

SOSU-assistent

Spørgeskema nr.25

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Det er sundt

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Grønt, træer, udeliv.

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Vigtigt

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Vigtigt

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Opvokset i alm. Bolig

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)

2 børn – kun den ene i børnehaven

Profession

Reperatør

Spørgeskema nr.26

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Det har de bedst af

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

At være ude og lege

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Vigtigt

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Meget vigtigt

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Naturen var centralt – opvokset på landet

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)

3 børn – det er den første der er her

Profession

Smed

Spørgeskema nr.27

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Han elsker at være udenfor. Er selv landmand. Elsker naturen

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Sol, varme, regn

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Meget vigtigt – hvis de ikke passer på den, er den her ikke.

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Endnu mere vigtig

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Landmand – vokset op med naturen

Køn

Mand Kvinde

Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)

2 – den mindste er skrevet op hertil

Profession

Landmand

Spørgeskema nr.28

Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave?

Det er dejligt, sundt for børn og deres fantasi

Hvad forstår du ved/tænker du om begrebet natur?

Noget man skal være god ved og passe på

Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse? (=livscyklus i naturen eller begå sig i naturen – bruge den?)

Det er en del af det, at de lærer at respekterer den og bruge ressourcer

Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive?

Rigtigt vigtigt

Udsagn – (meget enig, enig, hverken eller, uenig, meget uenig)

Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn

Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.

Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.

Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver. (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)

Forældres baggrund (Er de vokset op med natur som centralt)

Ingen natur i opvækst

Køn

Mand Kvinde

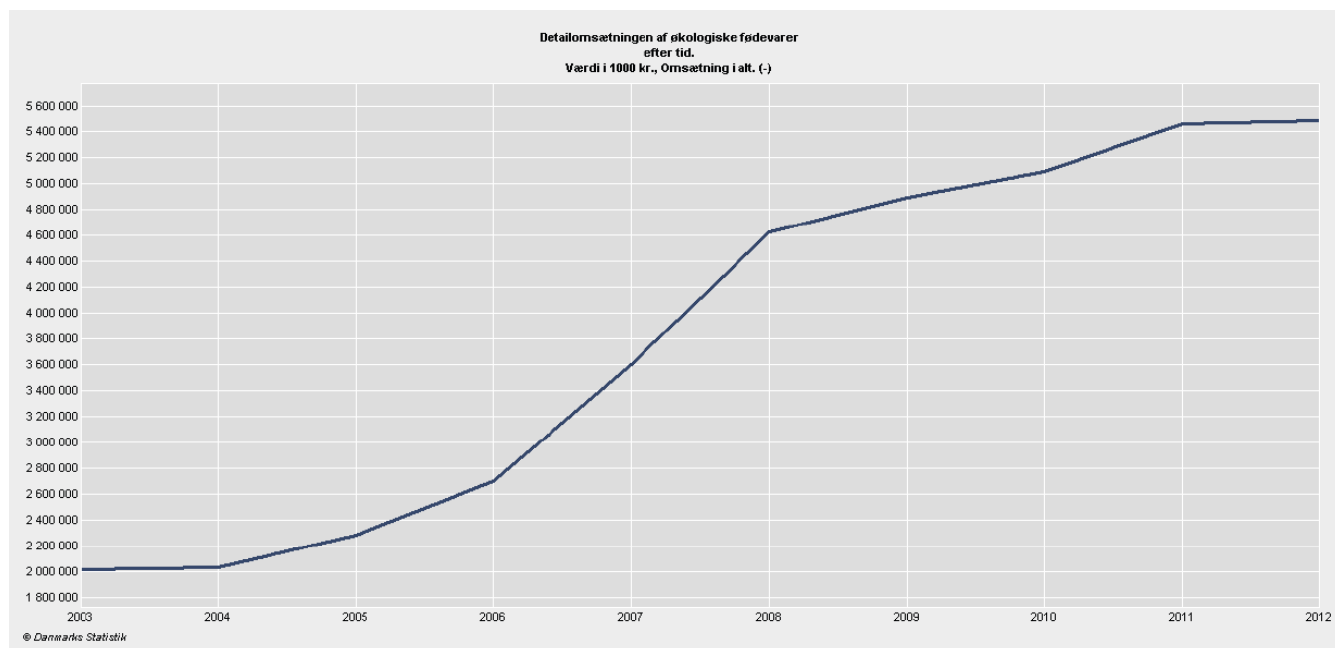
Antal børn i alt? (Antal i børnehaven? Alle børnenes alder? (har de andre børn også gået i naturbørnehave)

3 børn på 4-3-0, de to går i børnehaven

Profession

Sygeplejerske

10.3 Bilag 3 – Danmarks Statistik, Økologiske fødevarer



9/3/2014

Statistikbanken - data og tal

Detailomsætningen af økologiske fødevarer efter enhed, varer og tid

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Værdi i 1000 kr.										
Omsætning i alt	2 017 123	2 040 319	2 285 173	2 701 330	3 601 547	4 628 805	4 892 755	5 097 526	5 464 421	5 488 067

9-3-2014 Danmarks Statistik , © www.statistikbanken.dk/OEKO3

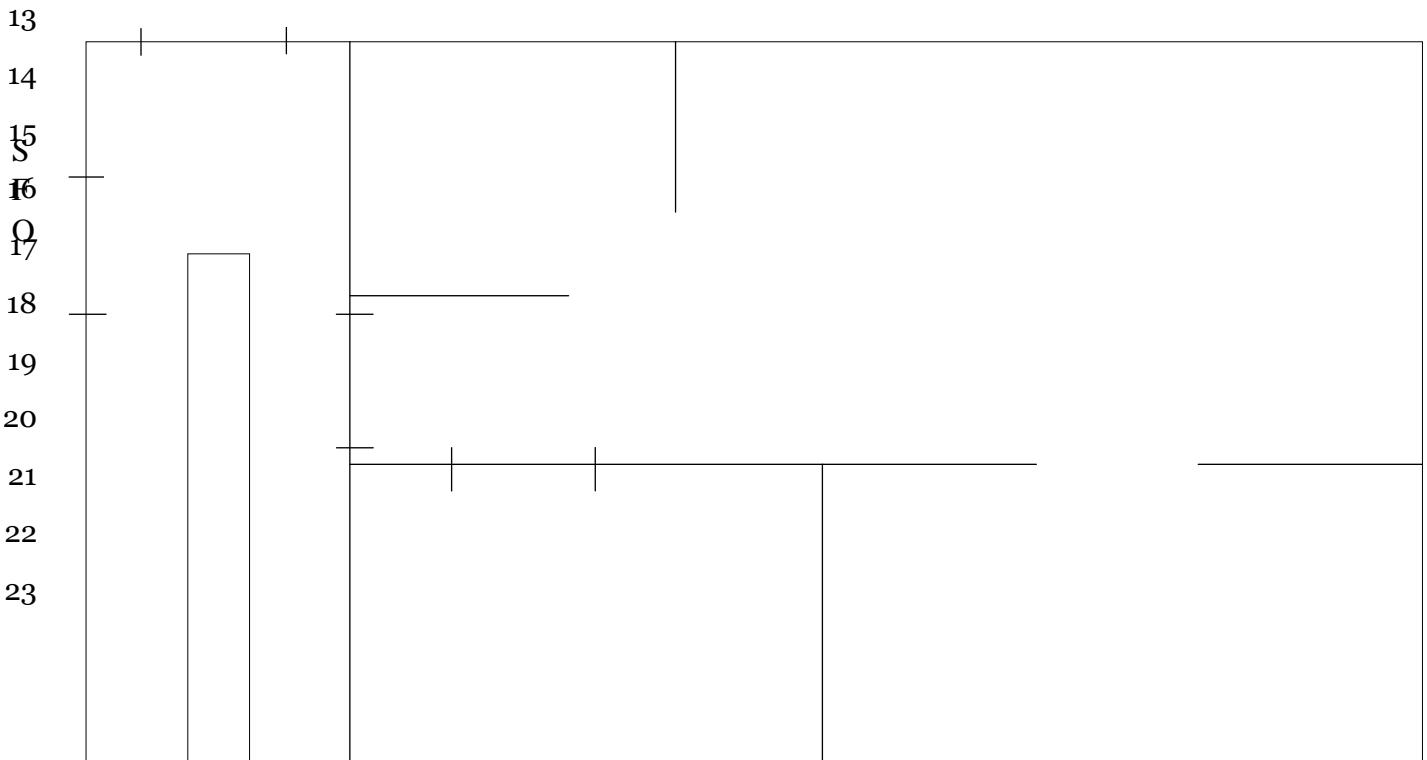
Dataene om detailomsætningen af økologiske fødevarer er hentet fra Statistiskbanken, i form af en tabel og en graf. Som det kan ses i tabellen ovenfor er tallene downloadet d. 09.03.2014. Ud fra disse data er stigningen i detailomsætningen udregnet til procent.

1 **10.4 Bilag 4 – Feltnoter Mejls**

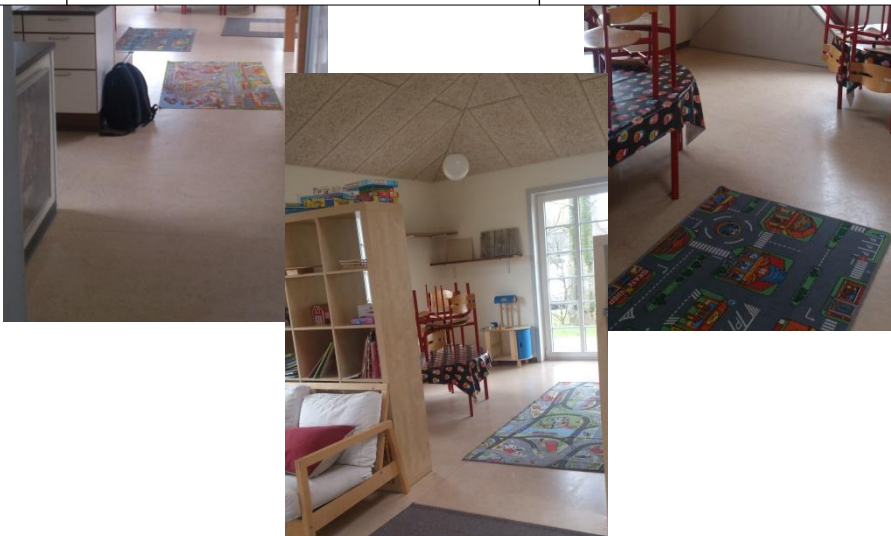
2
3 Navne på personer er blevet anonymiseret og dermed erstattet med enten alternativ identifikation
4 skrevet med blokbogstaver, i form af eksempelvis BARNET eller som XXX.

5
6 **Dag 1**
7 **Stines noter**

8 Plantegning over børnehavens hovedbygning.
9 Dog anvendes denne ikke særlig meget af børnehaven, i stedet anvendes de faciliteter som befinder
10 sig på udeområdet Engen. SFOen som har til huse i lokalerne ved siden af børnehaven anvender i
11 stedet bygningen.
12



24



25

26 På Engen har børnehaven en række faciliteter: et toiletskur, et garderobeskur med yderligere to
27 toiletter og en hytte med køkken, køleskab til madpakker og borde til samling. Her opholder
28 børnene sig når der spises madpakker og frugt hvis vejret er meget dårligt. I forlængelse af hytten,
29 er et redskabsskur med løbicykler og andre køretøjer. På engen er også 3 store shelters hvor der
30 også spises madpakker og frugt, samt de anvendes til de børn som sover til middag. De tre shelters
31 anvendes også til overnatning i forår- og sommerperioden.

32 Obs.: En flok børn kommer hen da jeg står og ser på de tre shelters; det ene af børnene siger: "Her
33 spiser vi kage og til foråret skal vi sove her" En andet barn: "Nogen gange sidder vi derinde hvis det
34 regner meget".

35 På engen er der opstillet område hvor børnene kan lege med værktøj; herunder snitte i træ med
36 knive, save og hamre.

37 Obs.: Dreng går hen til værktøjskassen med knive, finder en kniv og en pind og går i gang med at
38 snitte. Dette uden at spørge om lov først, meget afslappet forhold til kniven.

39 Obs.: Den samme dreng som tidligere snittede med kniv, finder en sav og går hen til en savbuk. To
40 andre drenge kommer og kigger på og den ene af disse spørger: "Er han ikke bare god? Han har
41 bare savet hundrede gange".

42 Engen er inddelt i en række forskellige områder, som er tilpasset specifikke aktiviteter. I den ene
43 ende, er der bakker, træer og buske.

44 Obs.: En gruppe børn opholder sig i det område hvor træerne befinder sig, fire af disse klatrer
45 rundt oppe i et af træerne.

46 I forlængelse af området med træer, er et område hvor der er en stor mudret sump hvor børnene
47 hopper i mudder og cykler rundt med løbicykler. En lille flok børn viste mig området, hvilket
48 resulterede i at et af dem sad fast i hullet med cyklen. Dette tog barnet meget afslappet, på trods af
49 at stå i mudder til lårene.

50 Der er på Engen hverken legehuse eller legehytter, derimod er åbne arealer og beplantning
51 gennemgående. Der er et stort byggeri i gang, i midten af Engen, dette skal blive en stor
52 overdækket bålhytte. På nuværende tidspunkt er der mindre bålpladser placeret rundt omkring på
53 området. Der er plantekasser ved siden af sandkassen. De fleste er tomme, den ene indeholder
54 enkelte krydderurter.

55 Obs.: Lederen af børnehaven, sidder og læser for en gruppe børn foran et af bålpladserne. Lederen
56 integrerer dermed en "almindelig" børnehaveaktivitet med at opholde sig udenfor.

57 **Camillas noter** 58

59 I vores periode med feltarbejdet, er dette vores første besøg i en børnehave. Vi er med toget mod
60 Varde kl. 11.56, og er nødt til at vente ca. 30 min, på Varde station, på bussen mod Mejls Skole. Da
61 vi ankommer til skolen, er der en masse børn som leger rundt omkring. Der ligger 3 forskellige
62 bygninger, og vi bevæger os mod den mindste, som ligner indgangen til en almindelig børnehave.
63 Da vi nærmer os, kommer en kvinde gående, og hun siger at vi ser søgende ud – hvilket nok er
64 meget rigtig. Vi fortæller, at vi kommer fra Syddansk Universitet og leder efter børnehaven. Vi er
65 det rette sted, siger hun, og viser os indenfor. Kvinden fortæller, at hun er pædagog, at dette er
66 børnehavens lokaler, som ligger i forlængelse af skolens SFO, og ved siden af SFO'en, er skolen.
67 Skolen er en friskole, og meget af arbejdet og vedligeholdelsen af skolen bliver gjort af forældrene,
68 dette gælder også børnehaven. Da vi kommer ind af døren, er der helt tomt. Alle børnene er ude, og
69 kun en smule larm fra SFO'en, som kun er adskilt af en dør i entreen, bryder stilheden. Vores plan
70 for feltarbejdet i dag er, at kontakte de forskellige forældre, ved afhentningen af børnene. Her er
71 vores fremgangsmetode, at starte ud med nogle enkelte spørgsmål, som vi har lavet til et

- 72 spørgeskema. Det er ved denne fremgangsmåde, at vi gerne vil bruge muligheden og etablere
73 kontakt til at spørge forældrene om de vil deltage i en uddybende undersøgelse, som inkluderer
74 observationer af deres børn og familie.
- 75 Pædagogen fortæller, at der vil gå nogle timer endnu, inden at børnene bliver hentet. Vi får derfor
76 lov til at kigge os lidt omkring i børnehavens lokale, inden vi bevæger os videre mod Engen, hvilket
77 er det område, hvor børnene befinder sig. Det er et lokale som ligger i forlængelse af SFO'en. Alle
78 stolene er sat op på bordene, og det ser ud til at der ikke har været nogen mennesker i et stykke tid.
79 Der er udstoppede dyr forskellige steder i lokalet. Billeder af børnene, med deres navne under,
80 hænger på væggen når man går fra entreen til selve børnehavens lokale. I entreen hænger alle
81 børnenes (og pædagogernes) overtøj, skiftetøj, sko og støvler. Først i lokalet er et lille køkken, med
82 to køleskabe hvor "gruppernes" navne står på hvert sit køleskab – henholdsvis, "Stubbene" og
83 "Rødderne". I resten af lokalet står der nogle borde, og en enkelt sofa. To reoler fyldt med bøger og
84 forskelligt legetøj. Over det ene køleskab hænger en elg på væggen. Rundt på de andre vægge
85 hænger bl.a. forskellige sten og skaller fra stranden. Det er kun reolerne som laver en smule
86 opdeling i lokalet, som adskiller bordene og sofaen (ligner et læse/hyggehjørne). Overfor køkkenet,
87 er en dør med ordet "Tryghed" skrevet på. Dette mindre lokale er pædagogernes mødelokale, samt
88 lederens kontor. Her er to borde med et par stole, et skrivebord med en computer, et par hylder,
89 samt en tavle og et stort skab. Over bordet hænger nogle billeder med forskellige planter, dyr osv. I
90 lokale er der et vindue i loftet, hvor en masse lys kommer ind. Begge lokaler er meget ryddeligt og
91 pænt. I det store lokale hænger nogle troldegrene i loftet. På en hylde står et par lysestager i træ –
92 det virker til at mange af deres ting er af naturmaterialer.
- 93 På tavlen i kontoret står, "Børnehaven skal sælges på gode faciliteter, natur og bevægelse".
94 Derudover står der "Naturbørnehaven Engen – fællesskab – ligeværd – lyst til læring. Dagligdagen.
95 Tryghed – fordybelse – nærvær – anerkendelse – rettidig omsorg – respekt – menneskesyn –
96 forpligtelse, fællesskab – Grundtvig Koldsk – tillid – det levende ord/fortælling".
- 97 Vi beslutter os for at spise vores madpakker inden at vi går ned til Engen. Vi sidder ved et af
98 bordene inde på kontoret. Lederen kommer ind og hilser på. Vi får lidt forskellige brochurer
99 omkring børnehaven og friskolen – heri står nogle af de samme ord som også står skrevet på
100 tavlen. Fra kontoret er der en havedør ud mod en mark.
- 101 Klokkeren er ca. 13.30 og vi begiver videre mod Engen. Uden om skolen/SFO'en er omgivelserne
102 marker og skove, samt et par huse længere henne af vejen. Vi skulle egentlig ret langt ud af Varde
103 by for at komme til området. Da vi går rundt og kigger, kommer en pædagog med nogle børn nede
104 fra Engen. Børnene vil gerne lege indenfor. Engen ligger et lille stykke væk. Her befinder børnene
105 sig hver dag – næsten uanset hvordan vejret er. På vej ned til Engen, kan man se på den ene side, en
106 fodboldbane som hører til skolen. Her er også en hoppepude, som nogle børn fra skolen hopper på.
107 På den anden side er en nybygget idrætshal, det hele ser meget nyt ud og passer ikke rigtig ind i
108 landskabet.
- 109 Engen ligger ned af en mindre vej, med træer på hver side. Der er en låge og en nogle af børnene
110 står forventningsfuld og venter på os på den anden side. Det er et stort område, og da vi først
111 kommer ind, er der på den ene side et skur/hytte som er børnenes toilet. I næste skur er endnu et
112 toilet, og børnene har en hylde hver til sko, overtøj osv. Vejret er mildt med en smule blæst. Der er
113 del skyer på himlen og temperaturen er en smule lav. Døren ind til dette skur/hytte står åben hele
114 tiden.
- 115 Området er ret stort og børnene har et enormt areal at lege på. Længere fremme er en hytte med
116 plads til et bål i midten. Der er græs over det meste af børnehavens område. Dernæst kommer et
117 lille hus hvor der er køkken, et par borde og stole. I den ene ende står en hjemmelavet sofa, alt er i
118 naturmaterialer. På væggen er nogle hylder, med forskellige bøger om bl.a. natur og miljø. Der er
119 bænke ude foran, og på et hegn hænger børnenes tasker. Der er aktiviteter alle steder. Et par piger

120 sidder indenfor og tegner. Døren ind til huset står her også åben hele tiden. Her går børnene bare
121 ind og ud af huset, og beholder deres sko og overtøj på. Der er et lille dækkede område foran huset,
122 hvor bænke, som sagt, står. Ved siden af huset er en ude-brændeovn. Bag huset er et skur, hvor
123 alt legetøjet befinder sig om natten. Lidt længere foran brændeovnen er endnu et bålsted. Derefter
124 kommer et enormt område med græs, og nede i enden kan man se en skov. Da vi tre fra gruppen
125 som er med denne første gang, deler vi os lidt op og går lidt rundt hver især. Børnehaven har en
126 kæmpe sandkasse, og det virker til at være et hit blandt børnene. For enden af sandkassen er en
127 kasse, og deri en masse legetøj som børnene bruger i sandkassen. Ved siden af sandkassen er nogle
128 andre kasser, og det ligner at de her har plantet nogle forskellige ting.

129 Jeg går videre op mod nogle små skure, hvor jeg har fået af vide at børnene sover til middag i. Der
130 er nogle få madrasser og soveposer. I princippet sover børnene udenfor, blot under et tag.

131 Kl. 14.50 Det er tid til frugt og børnene samles i huset.

132 Pædagogerne er søde og venlige og virker yderst interesseret i vores undersøgelse. Men observerer
133 os lidt på afstand. Forældrene begynder at komme for at afhente deres børn. Dog er mange også
134 blevet hentet tidligere på dagen. Vi finder vores spørgeskema frem og beslutter hurtigt, at den ene
135 af os stiller spørgsmålene, mens den anden skriver ned. Vi får fat i en forælder, og det hele går lidt
136 stærkt den første gang. Men jo længere vi når med spørgeskemaerne jo nemmere bliver det, og hele
137 processen og tiden med spørgeskemaerne bliver en positiv proces. Da vores oprindelige plan er to
138 forældre som minimum, til at deltage i en uddybelse af undersøgelse, som vil indebære et besøg og
139 interview hjemme hos deres familier, er dette vores mål. Vi får lavet en aftale med en Far, hvis
140 tvillinger begge går i børnehaven. Vi får hans nummer og lover at ringe en af dagene, så vi kan lave
141 en aftale om et besøg og interview. Vi får også en aftale med en mor, som har en datter i
142 børnehaven. Hun fortæller fra starten, at hun sidder i bestyrelsen i børnehaven, og har yderligere
143 to børn oppe i friskolen. I løbet af 1-2 timer har vi fået besvaret så mange spørgeskemaer som
144 muligt, og vigtigst, skabt en kontakt til forældrene og ikke mindst børnene. Det har været en god og
145 lidt kold men lang dag. Vi skal selv lige vænne os til at være så meget ude, og kan helt klart
146 konstatere at det rette overtøj er en nødvendighed. Det har været rimeligt koldt for os det meste af
147 dagen, men hverken pædagogerne eller børnene virker til at have samme opfattelse.

148 Der er i alt 42 børn til dagligt i børnehaven – i dag var 2 børn syge. Vi fik af vide at de får 3 mere
149 børn til april, og at der i alt vil være 47-48 børn inden sommeren. Børnene er primært fra Mejls.
150 Der er pt. Ingen venteliste, man kommer bare ind. Lederen fortæller, at der er en del sensitive
151 børn, som har behov for frihed og naturen, mere end andre børn. Pædagogerne arbejder meget i
152 små grupper, hvor de har opdelt børnene og derefter laver en særlig aktivitet med netop denne
153 gruppe – alders opdelt.

154 Lederen fortæller, at hvis det er dårligt vejr, så kan de godt finde på at gå i de små grupper, hvor
155 nogle af grupperne går op i huset – dette er alt efter hvad de lige har lyst til, og hvor dårligt vejret
156 er.

157 **Mias noter**

158 Vi ankom ved 13-tiden. Vi mødte en pædagog som er ansat i børnehaven, som guidede os indenfor
159 og fortalte kort om rummene og omkringliggende område. Hun forklarede os at børnene ikke var
160 meget i de pågældende rum, men primært opholdt sig nede på det som de kalder engen
161 (naturbørnehaven Engen). Rummene bliver brugt hvis det er rigtig dårligt vejr.
162 Opholdsrummene består af et lyst åbent legerum i forbindelse med et køkken. Der er en
163 terrassedør ud til haven bagved. Der er mange naturelementer på væggene og hylder, eksempelvis
164 udstoppede dyr (fasan), plancher med natur-lære (plante-plakat/illustrationer).
165 Rummet var pænt og opryddeligt, og grundet børnehaven børnenes minimale brug af lokaler, kom
166 der SFO børn ind og anvendte rummene til tider, hvilket en pædagog fortalte os. Der kom også
167 nogle fra SFO'en derind mens vi var der og tog noter omkring rummene. Vi blev forklaret at det

168 bl.a. også skyldtes at SFO'en ikke selv har særlig meget plads.
169 Pædagogen forklarede os ydermere, at den ældste gruppe; Uglerne, i børnehaven har et rum i
170 "kælderen" i huset skråt overfor.

171
172 De grupper børnene er inddelt i har natur-navne: Rødderne, Stubbene og Uglerne.
173 Hyldeerne i lokalet er lavet af træ og på vægge mv. hænger der "værdiord", såsom tryghed,
174 fordybelse (se billede - værdipolitik).
175 De har søgt om støtte til planter hos Matas' Miljøfond, for at blive grønnere. De fik Grønne Spirer
176 flaget i okt. 2013. De har en solpolitik.

177
178 De starter og slutter helst dagen på Engen.
179 De er i gennemsnit 40 børn, primært fra Mejls, Tinghøj.
180 Får også sensitive børn, fordi for mange børn på for lidt plads er
181 problematisk for den type – Hos dem i Naturbørnehaven Engen er der plads og vidde

182
183 14.30-15.30: første 6 spørgeskemaer er udfyldt.
184 15.30 kun 15 børn tilbage (mange er hentet tidligt den dag iflg. Lederen)
185 En pædagog fortæller os at børnene er ude i -10grader, og det er ikke noget problem. De higer ikke
186 efter at komme ind. Udenfor er der ikke nogen som tysser på dem. De kan larme og tumle som de
187 vil.

188 Vi tager hjem 16.15, idet der ikke er mange børn tilbage, vi har fået 9 skemaer udfyldt, 2 familier
189 som har sagt ja til at deltage i vores projekt samt det faktum at ét gruppe-medlem havde fået det
190 dårligt.

191

192 **Dag 2**

193 **Stines noter**

194 Lederen forklarer at der spises madpakker mellem klokken 11 og 11.15, frugt spises cirka klokken
195 14. Om formiddagen kommer børnene ud i grupper, gruppetid. De ældste børn, uglerne, skal i dag
196 til bækken og hjælpe med at sætte et stort telt op. Teltet skal fungere som en udvidelse af engen,
197 som en permanent udvidelse.

198 Når børnene kaldes til gruppetid, ringes de sammen af en klokke som hænger på Enghytten.
199 Børnene er hurtige til at samles, også de børn som leger længere væk i skovarealet. Børnene som
200 skal væk fra engen under gruppetiden, får en fællesbesked; de skal medbringe huer, madpakker og
201 drikkedunke. Mens beskeden gives, klatre en gruppe børn i træer mens andre står stille og lytter.

202 De to børn som vi skal med hjem i morgen torsdag, skal med til bækken og sætte teltet op.

203 Obs.: Da vi går til bækken, fortæller en af børnene at der engang var en sø derhenne, engang i
204 stenalderen. Så jeg skal ikke blive forvirret over at der ikke er noget vand. På vej derhen er der to
205 voksne med, lederen og en pædagog. Ingen af de to danner bagtrop. Instruktion da vi går derhen:
206 "Når vi går, lader vi lige påskeliljerne være". Vi går på en mark hvor der er en masse påskeliljer i
207 den ene side.

208 Obs.: To piger leger nede ved bækken: "Jeg har fundet lilla blomster som jeg ikke synes du skal
209 plukke!" "Kom skal vi ikke pleje blomsterne?"

210 Obs.: Dreng til pædagogen som er med: "Må jeg ikke godt låne den store nye?" (En ny sav som de
211 har med i en trækvogn. Pædagog: "Så ved du godt hvordan reglerne er – du må kun save i de døde
212 træer som ligger.")

213 Obs.: Lederen til børnene: "Hvis I er helt stille, kan I faktisk også høre fuglene herinde!" Bækken
214 befinder sig i et stykke skov/bevoksning.

- 215 Obs.: Der er opsat en "spring-over-dims" (se billede) ved bækken og en gruppe børn skiftes til at
216 springe/klatre over den. Et barn til et andet: "Du er godt nok blevet bedre end sidst."
- 217 Obs.: Der leges rundt omkring mens de to voksne sætter teltet op, lige som der leges rundt omkring
218 i klynger når de er på engen. Der tumles i blade, klatres i træer, saves, snittes. En gruppe drenge
219 har fundet et hul i en skråning hvor de mener der må bo en rotte, den vil de lokke op med et stykke
220 ost fra madpakken.
- 221 Obs.: 3 piger sidder og snitter, da de er færdige pakker de knivene væk, også de som de ikke selv
222 har brugt.
- 223 Obs.: Dreng kommer hen og viser mig en pind: "Se den her kan bruges både som en pistol og en
224 hammer!" Grenen er formet som en pistol med et meget tykt skaft.
- 225 Obs.: Teltet er slået op, børnene styrter ind for at se inden i. "Her lugter godt nok!" Nej det dufter
226 bare af skov!" Vejret er overskyet og diset, 5 grader. Alle børnene har huer på, omkring halvdelen af
227 dem handsker. Ingen af børnene lader sig påvirke af vejret.
- 228 Obs.: Dreng har fundet en blå bille som han render rundt og passer på.
- 229 Mig til dreng: "Kan du godt lige at være uden for?"
230 Dreng: "Ja jeg er mega god til det!"
- 231 Obs.: Der spises madpakker inde i det opstillede telt, der vaskes ikke fingre inden, da der ikke er
232 medbragt vand eller findes rindende vand ved bækken. Madkasserne står bare på jorden og alt
233 papir fra maden, folie, madpapir, film, kommer i kasserne. Ingen af børnene smider noget ved
234 siden af kasserne. Når børnene skal på toilet, bliver de hjulpet afsides af en voksen.
- 235 Obs.: Dreng til pædagog: "Må jeg tage den nye sav?" "Ja men husk nu at det kun er de træer der
236 ligger ned." Drengen går hen efter saven og går i gang med at save en lodret trærod over. Efter 7
237 minutter, opdager den adspurgte pædagog hvad drengen saver i: "Det der er jo en rod, den ved du
238 ikke hvor ender eller om træet er dødt."
- 239 Obs.: En flok drenge saver og snitter i gamle træstubbe, for at finde småkryb. En pædagog kommer
240 hen da de finder bænkebidere: "Se det der bløde rådne noget, hedder trøske."
- 241 Da vi går tilbage fra engen, plukker enkelte børn af de påskeliljer som de fik besked på at lade være.
242 De voksne, som går forrest, bemærker ikke dette.
- 243 Tilbage på engen, kommer en pige hen som gerne vil vise mig rundt i børnehaven. Da vi går rundt
244 spørger jeg: "Kan du godt lide at være uden for?" Pigen: "Ja, det kan jeg godt." Mig: "Hvad så når
245 det regner?" "Så tager man jo bare regntøj på!" Som om det var det mest naturlige i hele verden.
- 246 Obs.: 3 drenge er ved at bygge en hule af grantræer som stilles op ad eksisterende levende træer.
247 Drengene har hentet save, som de flittigt anvender; de saver alle de mindre grene af de store træer.
- 248 **Dittes noter**
249 Vi ankommer kl. 9 om morgenen før gruppetid. Vi stiller vores ting i hytten og går uden for.
- 250 Børnene er ude fra starten selvom det er hundekoldt.
- 251 Piger bygger hytte af grangrene nede i skoven. Nogle andre børn bruger pilegrene som
252 fægteredskab.
- 253 En pige kommer hen til pædagogmedhjælper. "Jeg kan ikke komme op i træet, jeg er så tung"

- 254 Til gruppetid går ugleerne til bækken mens rødderne går en tur. Jeg bliver i børnehaven med
255 stubbene. De leger i sandkassen. De fleste laver sandslotte, mens nogle har gravet en lang rende
256 gennem sandkassen.
- 257 Pædagogerne bruger smartphones og der er iPads til opladning i køkkenet.
- 258 Dreng skal have hjælp til at få sand ud af bukserne.
- 259 Dreng leger med rendegraver. Børnene kan ordene for diverse store maskiner.
- 260 En pige har første dag i børnehaven. "Børnehaven skal gå ind".
- 261 Pige ødelægger sandslot. "Så kan vi bare lave et nyt."
- 262 Dreng kører rundt i legetøjstraktorer. Kører med høj fart ind i sandkassen og griner.
- 263 Til gruppetid skal stubbene synge indenfor.
- 264 De henter selv vand i køkkenet.
- 265 De synger typiske børnesange. Synger om at sol er godt og regn er skidt.
- 266 Efter sangen får de valget mellem at blive inde og gå ud. "Så skal vi udenfor og save" siger en og
267 mange følger efter.
- 268 I sandkassen laver piger kager af sand. Pynter kagerne med grankogler de har fundet. Jeg snakker
269 lidt med pigerne. Jeg spørger hvad de vil være, når de bliver store. "Jeg vil være Barbie". Nogle
270 leger at de ser fjernsyn i "pileflettet". "Jeg skal ikke se fjernsyn, jeg skal bage kage".
- 271 To drenge har bygget deres egen vippe ud af tre træbrædder.
- 272 De har fået en ny lavo-ovn som skal i teltet nede ved bækken. En af drengene vil have en
273 brændeovn derhjemme.
- 274 Børnene snitter med knive og saver med sav.
- 275 To børn leger at de har en grisestald "grisen vil gerne ud. Grisen kan lide udenfor". Bygger en bro
276 henover hegnet så grisen kan komme ud og spise græs. Klapper grisen. Siger den er træt.
- 277 Nogle af de små får læst historier udenfor, andre sidder ude og tegner.
- 278 Nogle af børnene bygger en virkelig flot hule af grangrene, grenene ligger i forbandt. Nogle af
279 børnene have savet i de levende træer for at gøre hulen bedre.
- 280 Da de skal spise, skal de vaske hænder først. Dreng snakker om den urtehave de har derhjemme
281 og om at de har sidste års jordbær liggende i fryseren.
- 282 Børnene sover udenfor i barakker med soveposer og tæpper.
- 283 På bordet uden for hytten står et glas med påskeliljer.
- 284 Til frugt skal de spise indenfor – de skal vaske hænder igen. Nogle børn sidder på gulvet på
285 underlag, fordi der ikke er plads nok i hytten.
- 286 Efter frugt: Børnene får praktikanten til at snitte træknive til dem. Flere vil gerne have en og hun
287 kan ikke helt følge med.
- 288 Hen ad eftermiddagen trækker de voksne sig mere og mere indenfor eller sidde ved bålet. Børnene
289 lader sig ikke mærke af kulden.
- 290

291 **Dag 3**

292 **Stines noter**

293 Klokken 09:00-15:30

294 Dagen hvor vi skal med børn hjem.

295 Obs.: Hulen som drengene byggede i går (hvor de savede i de levende træer) er gået i stykker natten
296 over, så de har flyttet byggeriet til en anden del af engen. En gruppe piger har fulgt drengenes
297 eksempel og er også gået i gang med at bygge hule, ca. 20 meter fra drengenes byggeri. De to
298 grupper har delt børnehavens traktorer mellem sig, de bruger dem til at hente grantræer fra stedet
299 hvor hulebyggeriet befandt sig dagen forinden.

300 Obs.: Dreng til mig: "Seje handsker du har." Mig.: Tak skal du ha'. Hvorfor har du ikke handsker
301 på? Fryser du ikke?" Dreng: "Nej jeg er vant til det... Jeg har dejlig varme hænder – prøv selv at
302 mærke." Han har overraskende varme hænder, trods de bare 5 grader.

303 Obs.: Gruppe tid som dagen forinden, stubbe, ugler og rødde opdeles. Uglerne mødes i pileflettet
304 med de voksne som er tilknyttet den gruppe. Her skal de sidde i ring og øve. De skal øve ugedagene,
305 måneder og tal. De instrueres i at det skal foregå som det kommer til i skolen når de begynder der
306 efter sommerferien, de skal anvende håndsoprækning.

307 De snakker om hvad der indikerer at det er ved at være forår. Barn: "Man kan se at træerne
308 springer ud." "Man kan også se blomsterne."

309 Efter øvelserne, skal de snakke om pileflettet. Ringen omkring er delvist ødelagt, børnene bliver
310 bedt om at passe bedre på de ting om er på engen.

311 Børnene lytter alle aktivt til gruppetiden, trods "larmende omgivelser" – der er store børn,
312 skolebørn der leger på boldbanen ved siden af engen, de råber. Der udover er der også traktorer på
313 de omkringliggende marker. Trods alt dette er der en konstant lav stemmeføring og fokus fra
314 børnenes side.

315 Efter øvelser og "opsang", skal de lege "kramme-fange-leg" rundt på den store mark som er i
316 midten af engen. Efter legen, får de lov til at lege frit indtil der er madpakker. Omkring halvdelen af
317 børnene går i gang med at sætte pileflettet i stand.

318 Obs.: De voksne, pædagogerne og medhjælperne opholder sig meget ved bålet som er placeret lige
319 uden for enghytten.

320 Efter madpakker vil en gruppe børn gerne spille vendespil, vi sætter os ved en bænk på engen.
321 Mig.: "Kan du godt lide at være udenfor?" "Ja jeg elsker at være ude." "Hvad så hvis det regner?"
322 "Så kan jeg ikke lide at være ude." Dreng bryder ind: "Hvis det hagler, regner eller sneer, gider jeg
323 ikke være ude!"

324 Drengen klatrer op i et træ med et andet barn, de klatrer derop for at sidde i fred og snakke om et
325 andet barn som de er sure på.

326 En gruppe børn sidder og snitter på bænken, heriblandt XXX. Mig: "Hvem har lært dig at snitte?"
327 XXX: "Jeg kan ikke huske det – det er så lang tid siden. Jeg er kun 6 år jo. Efter sommerferien skal
328 jeg i skole." Mig: "Kommer du til at savne at være udenfor når du skal i skole?" XXX: "Joo...men
329 når jeg kommer hjem kan jeg jo bare være udenfor." Mig: "Går du til noget derhjemme?" "Ja jeg
330 går til ridning."

331 **Dittes noter**

332 Der, hvor børnene byggede huler i går har de fuldstændig molesteret træerne med save. Hulerne er

- 333 der ikke længere, børnene bygger nu huler i skoven i stedet. To grupper af børn bygger huler af
334 gran i skoven. I dag uden save. Fragter granet på traktorerne.
- 335 Børnene vil tegne ude, men det må de ikke – nogle tegner inde i stedet.
- 336 Børnene lader sig ikke mærke af kulden, selvom det er lige så koldt som dagen før.
- 337 3 børn sidder om bålet
- 338 Børnene deles om traktorerne til at fragte gran fra den ene ende af børnehaven til den anden.
- 339 Gruppetid: De store – ugleerne – lærer om dage, datoer, måneder, årstider og år i pileflettet. De har
340 lidt problemer med dagene, men ved godt hvilken årstid det er. Pædagogen spørger om, hvad der
341 fortæller dem at det er forår. Børnene siger: Der er blomster.
- 342 Derefter snakker de om, at de skal lære at passe på pileflettet, der er ødelagt meget i den ene side.
343 Børnene vil have, at det skal bindes fast, så man ikke kan tage dem op. Flere foreslår at man bruger
344 snor. Pædagogen siger, at de ikke vil bruge snor, men foreslår at de aftaler at passe på det og sige,
345 hvis andre ødelægger det. Siger at de skal tage fælles ansvar for de fælles ting.
- 346 Derefter leger de krammefangeleg på selve engen. Nogle går ned i skoven med en pædagog. Her
347 bygger de huler. I skoven er det tydeligt at se, at nogle af træerne mangler barken samt at nogle af
348 grenene er knækket/savet af.
- 349 En af børnene kalder træets bark for skind.
- 350 En gruppe kommer tilbage fra vandhul med haletudser. Stiller dem i vinduet indenfor. Børnene
351 virker ikke til at være interesseret i dem.
- 352 3 piger tegner indenfor.
- 353 De voksne samler sig ved bålet.
- 354 Jeg går ned i skoven med to piger, der vil bage kage. En af dem vil have mig til at mærke nogle
355 planter. "Det her er ikke brændenælder, for man brænder sig ikke". Rører derefter på rigtige
356 brændenælder og brænder sig. Den anden pige snakker meget om prinsesser og hende der brændte
357 sig vil lave kage til brændenælderne som hun vil fodrer dem med.
- 358 I sandkassen laver de små sandslotte. Børnene vil gerne have at vi bygger sandslotte til dem. Jeg
359 laver et. Pige ødelægger sandslot: "Så kan vi bare lave et nyt". Børnene laver hele tiden sandlottene
360 om, for at de skal blive pænere. De inddeler sandet i fire kategorier efter farve og konsistens. Der er
361 sisand, vådt sand, guldsand og jord. Målet er at komme helt ned til plastikken. Pige plukker
362 tusindfryd til at pynte kagen med. Der er ikke spande nok til at alle kan få, så vi må deles om dem.
- 363 En af pigerne snakker om dyr. Hun kan ikke lide løver, for de er farlige, men kan godt lide aber og
364 krokodiller. Det diskuteres blandt børnene hvorvidt løver er farlige eller ej.
- 365 Børnene bruger gran til stort set alle lege.
- 366 Dreng spiser purløg fra køkkenhaven: "Ad, det er ulækkert." Anden dreng fortæller, at han har
367 fået purløg på bacon engang.
- 368 Nogle kalder krydderurterne for frugt.
- 369 Børn hakker flis af træstubbe.
- 370 En vil give sin ven en iPad i fødselsdagsgave.
- 371 Hjemme ved familien

372 Lige så snart vi er kommet hjem, spørger BARN1 om han må gå i baghaven. BARN2 går med
373 indenfor. Han sætter sig i sofaen med iPad. Lidt efter kommer Victor med sin iPad.

374 Moren: "Velkommen til alt roddet" selvom der er helt rent og ryttet. Hunden XXX er en blanding af
375 labrador, grand Danois, schæfer og rottweiler. Hopper op og er meget kælen. Moren spørger ind til
376 vores projekt og fortæller at hun selv godt kan lide at være i naturen. Vi får kaffe. Hun opdager et
377 spindelvæv i loftet og fjerner det. Hun fortæller at drengene ofte gerne vil være ude, når de kommer
378 hjem også, men at de også kan have dage, hvor de kommer hjem og bare vil ligge med iPads. De har
379 ingen restriktioner på iPads, og lader børnene styre det meste selv. Børnene skal i bad før
380 aftensmad, men det vil de ikke. De er ved at falde i søvn på sofaen. Moren fortæller, at hun gerne vil
381 være naturvejleder. Hunden må ikke være i sofaen. Hunden fælder meget, når man nusser den.
382 Moren fjerner hundehår fra gulvet.

383 Forældrene laver mad sammen. Maden er ikke økologisk og sæbe og andre rengøringsmidler er
384 ikke svanemærkede mm. Har øko-mælk i køleskabet. Moren skylder kyllingen inden brug. Inden vi
385 skal spise vil BARN1 gerne vise mig hans værelse. Vi ser hele overetagen. BARN1 har et stort
386 værelse med et trommesæt og har rigtig mange bamser. Han gør især opmærksom på en
387 pingvinunge og en solsort med lyd.

388 Han viser mig sin fuglebog. Vi kigger på fugle og han spørger meget ind til hvad de forskellige fugle
389 hedder og hvorfor der er forskel på hannen og hunnen. Vi skal spise.

390 Menuen er kyllingebryst med bacon, ovnkartofler med bearnaisesovs og bønner og gulerødder.
391 Børnene må selv vælge mellem saft og cola. De vælger saft. Vi snakker om mad og kost generelt.
392 Efter mad sætter vi tingene i opvaskeren. Faren fortæller at de ikke kan overleve uden
393 opvaskemaskine. Da den gik i stykker, var de ude og købe en ny dagen efter, fordi de ikke kunne
394 holde ud at vaske op i hånden. Han smider resterne af kartofler, sovs og grøntsager ud, men
395 gemmer kyllingen. Drengene ligger sig på sofa med iPad. Vi interviewer forældrene. De tænker
396 meget over svaret på vores spørgsmål. Faren siger, at det påvirker, når man bliver optaget. Vi siger
397 farvel og giver dem en gave som tak for at have taget sig tid til at være med. De siger tak og vi sætter
398 os ind i bilen. Drengene vinker til os fra vinduet.

399 **Camillas noter**

400 Klokkeren er 9.15 da vi ankommer til børnehaven. Vi har lånt en bil af en studiekammerat, da det
401 ellers vil blive en smule besværligt for os at komme hjem igen. Vi er alle fire med i dag. Vi deler os
402 på i to hold, det ene skal følge BARN og de andre skal følge TVILLINGER. Vi, som følger BARNET,
403 har lavet en aftale med hendes mor, om at vi kan køre dem hende hjem. Imens tager det andet hold
404 bilen, og vi har aftalt at de henter os efter hjemmebesøget hos BARNET og hendes familie.

405 Da vi ankommer, er der allerede en masse børn. Bålet er i gang. Det store overdækkede bålsted er
406 blevet fjernet, hvilket vi også fik af vide sidste gang, at nogle forældre var i gang med. Der er
407 kommet et stort hegn rundt omkring, så ingen af børnene kan komme ind til det – der er et kæmpe
408 hul.

409 Mia og jeg, skal følge BARNET, og vi får hurtigt øje på hende. Hun er fyldt optaget af, at cykle rundt
410 i hele børnehaven – en trehjulet cykel. Jeg begiver mig mod sandkassen, som ligger lidt længere
411 nede på området. Det er en kæmpe sandkasse, og alle børnene kan i princippet kan være der på
412 samme tid. Lige nu er der 4 børn og en pædagog, som leger og bygger ting i sandet. Ved siden af
413 sandkassen er 4 kasser, med forskellige planter. Det er et rigtig stort område, som børnehaven har
414 til rådighed. I modsætning til de to andre børnehaver, så er der ikke særligt mange rum opbygget
415 her. De har huset, hytterne hvor børnene sover, bålstedet, sandkassen og skoven, samt et område
416 med en lille å, men hvor børnene ikke har adgang alene – her er et hegn. Det hele er meget et stort
417 græsareal.

- 418 Der er rigtig meget liv i denne børnehave, allerede fra om morgenen af. De fleste af pædagogerne
419 har gang i noget med børnene, i hver deres område af græsarealet. – der er mange aktiviteter i
420 gang.
- 421 Et par af drengene kører på traktorer, de har en masse gran bagpå. Det ser meget overvejet ud, og
422 de kører flere gange frem og tilbage, gennem hele børnehaven. De henter gran fra den ene ende af
423 børnehaven, og kører det ned i skoven. De ved udmærket hvordan det skal gøres, og de gør det
424 vældigt hurtigt.
- 425 BARNET leger stadig med cyklen, og cykler mest lidt rundt for sig selv. BARNET har hue, handsker
426 og matchende jakke på. Alt er lilla med stjerner, dog har handskerne også nogle striber. Derudover
427 har hun også vinterstøvler på – altså alt udstyret der styr på. Da hun bliver træt af at cykle, så
428 smider hun det midt på græsset og går videre.
- 429 Jeg går videre ned til skoven, da jeg er lidt nysgerrig efter at se hvorfor drengene kører gran
430 derned. Da jeg kommer ind i skoven, kan jeg hurtigt se at de fleste af drengene fra børnehaven
431 befinder sig herinde. De er travlt optaget. Deres gran bliver brugt til at bygge en hule, mellem nogle
432 træer/kæppe. Det ser virkelig fint og hyggeligt ud. Børnene er også meget nysgerrige på hvem jeg
433 er, og jeg får hurtigt skabt en kontakt til dem. Deres byggeri er virkelig flot, og ligner ikke noget de
434 helt selv har fundet på. Grenene er placeret som en slags stammer, opad et træ og grannet lægges
435 ovenpå, både som tag men også som vægge. De lægger flere lag, og der kommer hele tiden mere
436 gran som de andre drenge kører ind i skoven. Samarbejdet mellem drengene fungerer rigtig godt -
437 to drenge henter, mens andre opbygger hulen.
- 438 Ved siden af, har nogle andre drenge også bygget en lille hule. Det er paller som er blevet brugt som
439 vægge, og der lægges derefter gran ovenpå som tag. Drengene fra henholdsvis den ene hule,
440 beskylder drengene fra den anden hule om at de har taget noget af deres gran. Men de virker meget
441 diplomatiske, og bliver enige om at det næste læs gran må de få. Selvom det ikke helt virker til at
442 drengene helt selv har fundet på denne ide, så ved de alligevel hvad de har gang i, og vil på samme
443 tid også meget gerne fortælle om det. Drengene dækker hullerne med gran, og har også lagt
444 indvendigt i hulen, som et gulv. De spørger om jeg ikke har lyst til at gå ind i hulen. Der er ikke
445 meget plads, men de har gjort et godt stykke arbejde, og virker også meget stolte. Imens de dækker
446 hullerne, snakker de også om hvor der næste gang skal lægges et stykke – de ved udmærket hvad
447 de laver. De fortæller, at det er deres hule, som de har bygget med PÆDAGOGEN, som også har
448 skrevet et skilt, der hænger foran. De drenge som har været med til at bygge hulen, har fået deres
449 navn skrevet på – sammen med PÆDAGOGEN. PÆDAGOGEN har hjulpet med kæppene, og sat
450 dem op ad træet. Derefter fik drengene om at lægge gran på. De fortæller, at projektet startede i
451 morges og at de så har arbejdet videre på det i dag. En af drengene fortæller også, at ”flaget som
452 ikke er oppe i dag, betyder at vi genbruger ting, og så sparer vi på vandet”.
- 453 Drengene deles nu om grannet, og de siger til de andre at de ikke må bruge det hele, ellers er der
454 ikke noget til dem.
- 455 Klokkeren ringer, og alle børnene ved hvad det betyder; de skal samles. ”Rødderne”, hvor BARNET
456 er med i, samles omkring bålet. Denne gruppe som ”Rødderne” er i alderen 3-4 år. Her er to
457 pædagoger tilknyttet. Der bliver sagt godmorgen til ”Rødderne”. Den ene pædagog siger, at i dag
458 skal de læse og høre om haletudserne. Hun har også taget nogle haletudser med, som hun spørger
459 om børnene kan huske, at de fangede sidste gang. Børnene husker det, og virker meget interesseret
460 i dyrene. Pædagogen har også et billede med af frøen, og begynder at snakke om billedet. Dernæst
461 begynder hun at læse bogen ”Sådan lever frøen”. Hver gang der kommer et billede, snakker de om
462 det i fællesskab. ”Er det han eller hun frøen, som kvækker – kan I huske det?” Spørger pædagogen.
463 Alle børnene siger - næsten i munden på hinanden, at det er hanen som kvækker. Forskellen på en
464 frø og en tudse, bliver også gennemgået. Pædagogen læser, at frøen tit er ude om morgenen og om
465 aftenen, og spørger dernæst hvad det betyder at gyde? Børnene bliver lidt stille, men en pige svarer,
466 ”at lægge æg”. Nogle af drengene, har lidt svært ved at bevare koncentrationen og virker lidt mere

- 467 optaget af deres træpinde, end historien om frøen. Pædagogen siger, at de skal høre efter når der en
468 undervisning i frøen.
- 469 Efter oplæsningen, finder pædagogen et billede frem. "Her et mit liv", hedder det. Og viser frøens
470 livscyklus. Børnene virker interesseret, men man kan samtidig se at de synes at nu har de siddet
471 længe nok. Bogen er også en smule lang, og det er især svært for drengene at besvare
472 koncentrationen, dog hjælper billederne på det, og hver gang de kommer til billederne, lytter de
473 interesseret efter. De snakker om at frøen hopper, og de deler lidt historier.
- 474 Pædagogen tager to billeder, af to forskellige frøer, frem. En spids og rund. "Hvad hedder de
475 store?" Tudser siger børnene. En anden siger, "når det bliver varmet så smelter isen".
- 476 "For at vise omsorg for haletudserne, hvad skal vi så gøre? Skrifte vand, lyder svaret, fra en af
477 drengene.
- 478 Den næste opgave for børnene er derfor at skaffe noget nyt vand til haletudserne. Vi følges alle i
479 flok, ned til åen. For at komme til åen, skal vi forbi hegnet. Her er også er lille skur, med
480 fiskestænger, fiskenet osv. Pædagogen tager et net. Meget å er der ikke over det, men nærmere et
481 lille vandløb. Alle børnene virker meget interesseret og er ivrige efter at komme ned til vandløbet –
482 BARNET følger også med. "Hvor var det at vi fandt haletudserne?" Børnene går lidt længere ned,
483 og finder stedet. Pædagogen har taget haletudserne med, og børnene samles omkring dem. Hun
484 siger dernæst, at vi lukker de gamle ud og tager nogle nye ind i stedet for. Børnene står og kigger
485 interesseret med, og alle virker meget optaget af pædagogens forsøg på at fange nye haletudser. En
486 af drengene virker så interesseret, og vil gerne tættere på for at se, at han næsten er på vej ud i
487 vandløbet, men bliver stoppet af en pædagog, og får derefter besked på at stille sig tilbage ved de
488 andre, imens hun fanger haletudserne. Hun får skiftet de gamle ud med nye, og alle kigger
489 interesseret på dem. "Kunne I tænke jer at mærke på haletudserne?". Nogle af børnene vil rigtig
490 gerne, mens andre tøver lidt, og ser det lige lidt an først. Især drengene vil gerne holde
491 haletudserne, mens pigerne – og BARNET, er lidt mere tilbageholdende, og har ikke lyst til at
492 holde dem. Haletudserne er indtil videre kun i nettet. En af drengene spørger om han gerne må
493 smide nettet, men får svaret fra pædagogerne, "Nej så dør de. De skal ned vandet". Mange vil bare
494 gerne se haletudserne, men ikke røre.
- 495 En dreng vil gerne røre ved det grønne som ligger i vandet. Pædagogen tager noget op, og han får
496 lov til at røre det. Igen er det ikke alle som har lyst, men de vil meget gerne kigge på. Og brokker sig
497 også højlydt, hvis ikke de kan se noget. "Hvordan mærkes det grønne? I må gerne røre det" siger
498 pædagogen. Alger hedder det. "Har alle mærket?". Men ingen svarer.
- 499 De samles igen på græsset ved siden af. De vil alle meget gerne se, og skubber lidt til hinanden hvis
500 de står et dårligt sted. Pædagogen siger, at de ikke behøver at se alle sammen, men blot høre efter
501 hendes stemme.
- 502 "Hvad har vi lige lavet?" – Givet haletudserne nyt vand, og planter, samt nye venner.
- 503 "Hvad skal man gøre ved nye venner?" – Vær' gode ved dem, siger børnene. "Ja, vi skal være gode
504 ved hinanden. Her i børnehaven er vi gode ved hinanden", siger pædagogen.
- 505 Pludseligt spørger pædagogen, "hvad man skal gøre hvis en kommer gående med en sav, eller ting
506 fra værktøjskassen?". Ingen svarer, men en dreng siger lidt efter "Sige, at det må de ikke".
507 Pædagogen siger videre, "I går var der nogle som savede i levende træer, og vi saver kun i de døde
508 træer! – Der blev jeg lidt ked af det, hvis I ser at der er nogen som gør sådan, hvad gør I så?". "Vi
509 stopper det, eller siger det til en voksen", siger en pige. "Ja, rigtigt. Vi er alle venner her i
510 børnehaven, og så siger man bare, at jeg har en god ven som saver i træet". "Så kan jeg godt tage
511 savene frem igen, hvis I lover at sige det hvis I har en ven som gør sådan".

- 512 Vi går tilbage til børnehaven, og børnene leger igen alle mulige forskellige steder. Jeg går ind i
513 huset og kigger mig lidt omkring. I køkkenet er der en kasse med en masse forskellige korn, og
514 "Biopotte", til at plante i. Der står på potten, at den er biologisk nedbrydelig. På væggen hænger
515 nogle pandelygter.
- 516 Nogle af "rødderne", sidder foran huset og snitter i grene. Det ser ud til at de ved hvordan det skal
517 gøres, og snitter væk fra dem selv. De virker meget koncentreret og optaget af deres arbejde.
- 518 Det er tid til frokost, som holdes inde i huset. Nogle af "Rødderne" er så optaget af at snitte, at de
519 ikke helt hører at der er frokost, og at de skal finde deres madpakker. BARNET er i sandkassen, det
520 virker til at være favoritstedet.
- 521 Efter frokost:
- 522 BARNET og en dreng viser mig røret som er i skoven. "Her kan man gå igennem og stå". Det passer
523 kun til børnene, og jeg går derfor udenom. Vi går videre til Hulen, "her sidder vi og læser."
- 524 Jeg får mulighed for at spørge BARNET om naturen. "Kan du li at være udenfor?" "Ja, nogen
525 gange". "Hvorfor kan du godt det?" "Det er rart og lækkert", lyder svaret. "Fordi man kan være
526 ude".
- 527 Vi skal lege med traktor. BARNET vil skubbes rundt.
- 528 Vi opholder os meget i sandkassen. Mange af de andre børn er også her. Vi bygger.
- 529 Nogle af drengene tager nogle af planterne i kasserne ved siden af sandkassen. Og de ser lidt ud til
530 at det ikke helt er okay, og at de udmærket godt ved det.
- 531 Alle tingene sættes ind i legeskuret. Og legetøjet fra sandkassen lægges i en kasse bag sandkassen.
- 532 Vi bliver hentet af BARNETS mor, kl. ca. 15.10. Vi kører med hende hjem. Hun vil meget gerne
533 høre nærmere om vores projekt – vi snakker lidt om vores undersøgelse, og hvad vi tidligere har
534 lavet af projekter. Hun er meget interesseret i vores undersøgelse.
- 535 Vi kører et stykke tid. Vi kommer ind i en stor gårdsplads. En kæmpe have og en gård med tre
536 bygninger i forlængelse af hinanden. Vi får en rundvisning af hele huset. Kæmpe stue/køkken.
537 Hvor familien opholder sig det meste af tiden. Soveværelserne er ovenpå. BARNET virker træt, og
538 bliver irriteret da vi spørger om hun ikke vil vise os sit værelse. Vi får i første omgang ikke lov. Vi
539 går lidt rundt og kigger på egen hånd. Det er et virkelig pænt og nydeligt hjem. Alt overtøjet tages af
540 ude i kæmpe entreen, som er i direkte forbindelse med garagen.
- 541 Morfaren går i haven. "Det er min egen havemand" fortæller moren. Hele familien bor i radius af 5
542 km, så de kommer tit på besøg. Morfaren har medbragt hjemmelavet æblekage, og vi få lov til at
543 smage. BARNET spiser en bolle med chokolade – det samme gør hendes søskende.
- 544 Vi snakker lidt om børnehaven, og moren forklarer at den ældste startede i en alm. Børnehave med
545 fik noget tid dernede, og efter så begyndte de to andre dernede. Og nu går de to ældste i friskolen
546 ved siden af. Hun fortæller også, at de midterste af hendes drenge, holder meget af naturen og
547 tegner meget fugle og andre dyr. Vi ser en tegning af en fugl på væggen.
- 548 Moren opfordrer BARNET til at vi skal gå udenfor og vise haven. BARNET virker meget træt, og
549 vil hellere lege med sine dukker. Vi går alligevel udenfor. Trampolinen er især et hit. De har også et
550 legehus i haven. Hunden er med, og BARNET synes det er sjovt at hoppe med en bold.
- 551 "Vi er meget ude", Siger moren. "Børnene hjælper også til i haven". BARNET kører rundt på en
552 mooncar i gårdspladsen.

- 553 Faren er kommet hjem. Han fortæller, at de ofte bruger deres ferie på bilture. De kører også ofte en
554 tur om søndagen. Vi ser deres flotte vil, en gammel folkevogn, som han selv har sat i stand.
- 555 Vi går ind igen. Vi får nu lov til at se BARNETS værelse. Men først viser hun os, brødrenes
556 værelser. På det ene står et stort B&O tv. BARNETS værelse er fuldt med legetøj. Faren fortæller, at
557 dukkerne er klart yndlingslegetøjet. Alle har de navne – ofte navne fra pædagogerne nede i
558 børnehaven. Dukkerne er også ofte med ude i haven. De er med alle vegne. Faren, spørger
559 BARNET om hun ikke kan vise hvor hun ser fjernsyn henne. Vi går videre ind på forældrenes
560 soveværelse, og bag en dør er en hjemmebiograf. Den har de selv lavet, og her ser de ofte film.
561 BARNET har sin egen plads nede foran. En kæmpe skærm, og rigtige biografsæder. BARNET virker
562 meget træt, og gider ikke rigtig snakke eller viser rundt mere. Hun får derfor lov til, at sidde med
563 Ipad'en. Hun vil høre musik. Rasmus Seebach finder vi frem til. "baby'erne". Og nu ser vi en masse
564 babyer som griner, og BARNET griner også. Storebroren fortæller at hun elsker at sidde med
565 ipad'en og se på babyer.
- 566 Vi får dernæst lov til at lave vores interview med moren.
- 567 Derefter bliver vi tilbudt aftensmad, og vi takker ja. Det har været en super fin dag. Børnene har
568 lavet en masse aktiviteter i børnehaven, og det kunne klart mærkes på BARNET derhjemme. Hun
569 havde mest af alt lyst til at slappe af.
- 570 **Mias noter**
- 571 Vi ankommer cirka halv ti. Vi hilser på pædagogerne, og børnene som kan genkende Ditte og Stine
572 fra dagen før.
- 573 Enghuset er næsten tomt for børn.
- 574 Stort set alle børn er udenfor, fordelt rundt på Engen (Navnet for børnehavens område). De er i
575 gang med forskellige aktiviteter. Nogle børn leger i sandkassen, andre kører på mooncars, små
576 traktorer med lad og løbecykler. Nogle børn leger helt nede i enden af Engen hvor der er et lille
577 område skov.
- 578 De bygger nye huler og bygger videre på nogle gamle (mere permanente) huler.
- 579 Camilla og jeg går en tur rundt på Engens område, for at få et overblik nu hvor vi ikke var der
580 dagen før.
- 581 Ved bålet, som er omkranset af fire bænke af træ, står nogle pædagoger og snakker, og drikker
582 kaffe.
- 583 Lidt længere nede på engen er der en stor sandkasse som cirka 10 børn leger i. De laver sandslotte,
584 graver, og leger med gran. Stine udpeger for os pigen som Camilla og Jeg skal med hjem til om
585 aftenen, idet hun sidder og leger i sandkassen med nogle andre børn.
- 586 Der er også en del børn som leger i og ved træerne som står ved Enghuset og rundt om området
587 som er afspærret pga. der bygges. Børnehaven er i gang med at bygge en nyt stort bålhytte.
588 Midt på engen, hvor der er et åbent græsareal, er der cirka 8 børn som leger en leg med en
589 pædagog. De løber og hopper lidt frem og tilbage.
- 590 Vi fortsætter ind i skovarealet på engen. Der er lavet en lille vold på den ene side af stien ind i
591 skoven, og bag volden er et mindre græsareal som er omkranset af træerne og volden dækker af
592 imod sandkassen som er på den anden side. Der er et rør igennem volden mod sandkassen således
593 man kan komme ind til græsområdet, som ellers er meget lukket af. Der er ingen børn som leger
594 her.
- 595 For enden af stien ind i skoven, er der en hule lavet af gamle paller der er stillet på højkant i en
596 firkant med en skillevæg i midten af hulen og der er afskærmet med gammel presenning på
597 pallerne.
- 598 Der er kun "tag" på halvdelen af hulen da den anden halvdel er gået i stykker. Børnene er i gang
599 med at reparere dette. De samler en masse grangrene der skal bruges som tag. Der er tre børn inde
600 i hulen og så er der tre drenge som kører på små traktorer med anhænger frem og tilbage ml hulen

- 601 i skoven og området oppe ved Enghuset hvor der ligger en masse grangrene.
602 Drengene forklarer at de nogle dage før havde lavet en hule oppe i nærheden af Enghuset, men den
603 nu ikke duede mere/var fjernet. Det er deroppe som de henter en masse grangrene fra.
604 Skråt over for den ene hule, er 4 andre drenge i gang med at lave en hule opad et træet, og det er
605 formet som en tipi. De har brugt nogle store grene til at lave formen og dækket den med mindre
606 grene og grangrene udenpå, samt grangrene indeni som gulv.
607 De har fået hjælp af en pædagog i starten til at lave den.
- 608 Der er næsten ingen børn som leger midt på engen, hvor der er meget åbent. Lidt tid er der nogle
609 børn som leger en leg midt på Engen, sammen med en/to pædagoger.
- 610 Klokkeren ti samles børn i grupperne: Rødderne, Stubbene og Uglerne.
611 Rødderne samles ved bålet, mens en anden gruppe sætter sig på træbænke er omkranset af et
612 pilhegn. Sidste gruppe (de mindste) sidder indenfor (fordi der er startet en ny og vejret ikke er så
613 godt, vælger de at være indenfor.
- 614 Rødderne ved bålet lærer om udvikling af haletudser til frøer. Børnene sidder hovedsagligt på jorden
615 og nogle sidder på én af træbænkene. De sidder roligt og lytter efter. Nogle børn kigger på
616 pædagogen som fortæller og viser billeder, mens andre stirrer ind i bålet.
617 Der er generelt en rolig, afslappet og koncentreret stemning. Børnene lytter interesseret.
618 Pædagogen forklarer ved hjælp af et skema om haletudsernes udvikling samt læser op fra en bog.
619 Hun spørger børnene ind til om de ved hvordan en frø spiser, og beder dem vise det med tungen.
620 Som der kommer nye/svære ord i bogen hun læser fra, spørger hun børnene om betydningen og
621 lære dem ordene. Senere når ordet bliver relevant igen, spørger hun om der er nogle der kan husket
622 ordet og dets betydning.
623 Da de snakker om årstiderne ift. frøer, udtaler en af børnene: "Når det bliver varmt smelter isen".
624 Børnene er stadig rolige og koncentrerede selvom en af de andre grupper nu laver aktiviteter ude
625 på engen, et lille stykke bag ved dem.
626 Pædagogen spørger hvad de nu skal huske for at haletudserne har det godt. Flere børn svarer i kor:
627 "Vand". (Hvilket i denne sammenhæng betyder, at de skal ned til åen ned for enden af engen og
628 finde frisk vand).
629 Børnene går alle med pædagogerne ned til åen, hvortil adgangen er spærret af med hegn og en låge.
630 Børnene står langs bredden af åen mens den ene pædagog fisker nyt vand og nye haletudser op af
631 åen.
632 Den ene pædagog spørger om de vil prøve at føle et haletudse æg. Nogle børn siger nej og "ad, røre
633 det der?!", mens andre åbenlyst gerne vil. Så hun tager æg op og skiftevis rører de børn som har
634 lyst æggene med en finger. Nogle børn tør alligevel godt, da andre børn har gjort det, mens andre
635 stadig ikke har lyst.
636 En dreng smager på sin finger efter at have rørt ved æggene.
637 En pædagog siger at haletudserne dør hvis de bliver på græsset, og nogle børn svarer, at de skal i
638 vandet for at leve.
- 639 De samles i rundkreds i lidt afstand fra åen bagefter, og pædagogen opridses hvad de har gjort,
640 hvorfor osv. i fællesskab med børnene.
641 Derudover forklarer pædagogen hvad de må og ikke må ift. træerne rundt omkring ved Engen. Der
642 genfortælles vha. af nogle børn, hvad snittereglerne er. Pædagogen forklarer børnene at nogle børn
643 forleden havde savet i nogle friske grene/skud på nogle træer, og at dette gjorde hende ked af det
644 fordi så dør de grene jo. Hun forklarer også at hun derfor om morgenen havde fjernet savene som
645 plejer at hænge fremme om, og spørger om børnene har forstået regler og hun dermed kan hænge
646 savene frem igen, hvilket børnene tilkendegiver. De går alle tilbage på engen, på den anden side af
647 hegnet.
- 648 Oppe i Enghuset sidder en pædagog og spiller guitar og laver impulsive sange, om børnene der er
649 der bl.a. Der er nogle børn som sidder og tegner i huset. Udenfor er der nogle som snitter i nogle

- 650 grene. Et af børnene smager på grenen der hvor han har snittet. De snitter med nogle små knive,
651 som har et reelt blad men bladet er ikke så langt.
- 652 Ca. 11.30-12.00 spiser børnene frokost indenfor i det lille Enghus.
653 Vi sætter os op i børnehavens ”rigtige” hus hvor kontoret er, og spiser samt skriver noter uden
654 pædagoger eller børn i nærheden.
- 655 Efter frokost er der nogle piger som leger far, mor og børn i et såkaldt pilehus (pilehegn m. vindue
656 som omkranser et bålsted med træbænke). De laver sandkager i forme og pynter dem med
657 blomster som de finder på græsplænen. Den ene pige samler også en håndfuld blomster i hendes
658 lomme som hun siger er til hendes mor.
- 659 Den ene pige forklarer at de har en skov derhjemme, hunde og hun har en sandkasse hvor der er
660 bund i – ikke som i børnehaven hvor man kan grave dybt.
- 661 Den ene pige kommer med forslag til hvad man kan lave derhjemme (når de skal være sammen);
662 lege udenfor i skoven, gå en tur eller være indenfor.
- 663 Den ene pige beder den anden om hjælp til at sætte blomsten fast i kagen.
664 Den ene pige bruger en grangren, som fejekost siger hun, til at vifte sand væk med fra træstubben
665 og træbænken de bruger som bord.
- 666 Jeg spørger hvad de to piger måske skal lave i weekenden når de skal være sammen, hvilket de har
667 fortalt mig. Ene pige siger de kunne lege med Barbie.
- 668 Ene pige hiver fat i en gren i hegnet som danner huset. Da jeg spørger hvad det er forklarer hun at
669 det er knopper på grenen, men hun ved ikke hvad det er for gren (det er pilehegn).
- 670 Ovre i sandkassen leger 5-8 børn. En pige laver et sandslot og finder en lille, tynd gren som hun
671 folder om sit håndled og leger er et armbånd. Hun siger, at hun vil have det med hjem.
- 672 Over i træerne bagved er der nogle piger som leger og de bruger en lang bøjelig gren som vippe for
673 sjov. Pigerne som leger i pilehuset har en spand med ”frugt” i som de leger. I virkeligheden er det
674 purløg og timian fra de resterende planter som står i et af højbedene tæt ved. Den ene pige som har
675 plukket det smager på purløg-stilkene, og svarer mig da jeg spørger om hun ved hvad det er, at ”det
676 er purløg men den anden ved jeg ikke hvad er”. Hun ved godt at man kan spise det.
- 677 I sandkassen er der en pige som leger en kanin ved at hoppe rundt. En anden pige siger at det er
678 ligesom en kænguru fordi de også hopper.
- 679 De to piger som leger i pilehuset vil ikke lege der mere da nogle andre børn også kommer derind.
- 680 De to piger går i stedet op i den anden ende af engen i yderkanten hvor der er en række træer. De
681 bruger en trillebøre til at bære de kager som de har lavet og lign.
- 682 De giver sig til at klatre i træer og de giver udtryk for at det er let og sjovt. De leger lidt videre med
683 deres kager.
- 684 Den ene pige forklarer at hun tænker de kan lege med Barbie, lege gemmeleg og hygge med slik i
685 weekenden når de skal være sammen.
- 686 Der kommer et par drenge hen til os som hhv. giver sig til at klatre i træer og sætter sig på jorden.
- 687 Den ene dreng vil vise hvor højt han kan kravle op og den anden dreng piller ved og kigger på
688 kogler samt små grene som ligger på jorden.
- 689 Vi snakker lidt om koglerne, drengen nævner af der er en rød knop på en gren men han ved ikke
690 hvad det er (omtrent 3/4 år).
- 691 Børnene vil vise os et andet godt træ at klatre i, så vi går om på den anden side af indhegningen
692 hvor der er bygges. Der er nogle drenge som leger i et træ tæt ved Enghuset. De andre børn
693 begynder også at klatre op i træet. De morer sig ved at ”glide ned” af nogle bøjelige grene og bruge
694 dem som rutschebane. De virker ikke bange for at falde ned, men synes det er sjovt og ved selv hvor
695 de skal holde fast med armene og lign.
- 696 Tilbage i sandkassen leger en pige at hun går på line, på kanten af sandkassen.
697 I legen i sandkassen bruges grangrene ivrigt, både i lege som krokodiller og som buske. Generelt

- 698 virker grangrenene som noget børnene meget gerne bruger til alle de forskellige slags lege som de
699 har gang i.
- 700 Da jeg taler med én af drengene som leger i en af hulerne, fortæller han da jeg spørger, at det er
701 bedst at lege oppe ved Enghuset. Han begrundet dog ikke hvorfor.
- 702 Kl. 14.15 spises der frugt. 2 af grupperne sidder inde i huset, mens en sidste gruppe sidder ved bålet
703 oppe ved enghuset og spiser frugt men de får læst op fra en bog.
- 704 Efter frugt vender børnene tilbage til at lege rundt omkring på engen. Mange i sandkassen og 6-8
705 børn i nogle huler nederst på engen i skoven. En del børn opholder sig i nærheden af Enghuset.
706 Børnene begynder så småt at blive hentet.
707 kl.15.30 er der ikke så mange børn tilbage.
708 kl. 16.00 cirka bliver pigen som vi skal med hjem til hentet. Vi kører med moren og datteren med
709 hjem i deres bil da de bor et lille stykke væk, og det derfor er det nemmeste.
- 710 De bor på en nedlagt gård. Familien har to andre børn, som begge går i skole.
711 Da vi kommer ind i deres hjem, starter vi med at stille vores ting og overtøj i deres store gang og vi
712 bliver budt på kaffe og kage. Deres hjem fremstår det som et typisk dansk, moderne hjem. Præget
713 af en enkel stil og et hjem med god plads til diverse almindelige aktiviteter.
714 Begge sønner er hjemme og ude i haven går deres bedstefar og ordner have.
- 715 Vi sidder stille og roligt og spiser boller, kage mv. mens moren snakker med børnene om hvad de
716 har lavet i dag i skolen/børnehaven. Børnene er ikke meget snakkesalige, men sidder roligt og
717 spiser.
718 Efterfølgende spørger moren om pigen vil vise os sit værelse, hvilket hun ikke vil selvom hun har
719 snakket om det hele dagen. Hun er tydeligt træt og bliver meget sur og vred.
720 Pigen skjuler noget i lommerne og ”driller” ved at vi ikke må se det. Moren forklarer at hun altid
721 har været glad for lege med dukker og samler sutter som hun finder rundt omkring, til dukkerne.
722 Det er sutter som hun har i lommen. Pigen leger også lidt på Ipad, og hun finder noget musik.
723 Vi snakker lidt i køkkenet om løst og fast, mens drengene er ude i haven. Moren insisterer på at vi
724 må komme op ovenpå og se værelserne. Vi kommer derop men pigen bliver meget utilfreds og vi
725 ser drengenes værelser i stedet. Disse er typiske dregeværelser med Playstation, TV, legetøj o.l.
726 Pigen vil ikke lade os se hendes værelse så i stedet går vi udenfor på morens opfordring så vi kan se
727 haven, hvor drengene leger ude.
728 Drengene hopper på trampolin, og pigen vil også være med. Ved siden af trampolinen er en hule op
729 ad en trappe som den ene dreng viser mig, og forklarer at de skal have ryddet lidt op deroppe og
730 gjort hyggeligt til sommer, så de kan sidde deroppe og hygge. Haven er stor, med en stor plæne og
731 buske/blomsterbede ude i kanten hele vejen rundt.
- 732 Da børnene ikke gider hoppe mere finder pigen en mooncar og køre rundt på, mens vi ser de gamle
733 stalde og deres cykler og gamle biler som faren har restaureret. Han er kommet hjem og er med til
734 at vise os lidt rundt. Han forklarer at dengang pigen var mindre og stadig fik middagslur, kunne
735 man bare sætte hende ud i den gamle restaurerede minibus og hun ville falde i søvn altid.
736
- 737 De har to hunde. 1 gammel og 1 hvalp, som stammer fra den anden hund. De har valgt at få en
738 hvalp fra den inden det blev for sent, da den er gammel og de har været så glade for den.
739 Moren går ind og laver mad, mens vi fortsat ser os lidt omkring.
740 Til sidst går vi indenfor, og efter lidt tid får vi lov til at se hendes værelse. Faren går derop sammen
741 med os og pigen. Hendes værelse er præget af lyserøde farver og legetøj i form af dukker,
742 minikøkken, bøger.
743 Faren forklarer at man fra pigens værelse om vinteren kan se hen til bedsteforældrene. Derudover
744 bor det andet hold bedsteforældre, samt forældrenes søskende, med børn, inden for en relativ kort
745 afstand. Så de ser tit alle dele af familien og har meget gavn af det.
746 Efterfølgende, kl. 17.50, foretager vi et interview med moren, imens faren tager ned og handler lidt

747 ind sammen med børnene.
748 Undervejs i interviewet kommer de andre hjem igen, og pigen kommer ud til os i køkkenet.
749 Ved interviewets afslutning giver vi moren en flaske vin og en æske chokolade som tak for at de
750 som familie ville deltage.
751 Da interviewet er overstået, laves maden færdig. Pigen sidder lidt på køkkenbordet og "leger" med
752 en lille urtekniv og noget plastik fra grøntsager, som hun skærer i stykker på må og få. Moren siger
753 i denne sammenhæng at pigen er glad for at snitte, og henviser til noget vi snakkede om under
754 interviewet ift. interesser.

755 Vi bliver og spiser sammen med familien, hvilket foregår stille og roligt, hvorunder vi snakker lidt
756 om vores uddannelse og de spørger ind til projektet, og hvad vi har fundet spændende og hvorfor vi
757 har valgt det emne. Efter middagen vi sludrer lidt i køkkenet med forældrene indtil vi bliver hentet.
758 Moren nævner for faren hvad hun har sagt under interviewet, og han forklarer yderligere om
759 vinteren hvor det regnede meget og pigen var ked af at skulle ud.
760 De mange dage med regn i en periode, mener han gjorde pigen ked af det fordi det ikke er helt så
761 sjovt og så mange muligheder når det regner, samt det faktum at pigen kunne se hendes brødre
762 tage i skole hvor de skulle være indenfor. Denne periode sagde pigen når hun skulle afleveres og det
763 regnede at hun ikke havde lyst.
764 Ditte og Stine kommer i bilen for at hente os, og vi takker og tager afsked med familien.

765 **Dag 4**

766 **Stines noter**

767 Klokken 09:00-14:00

768 Obs.: Børnene er blevet færdige med de forskellige hytter, de er nu gået over til at lege jægere som
769 fragter hinanden rundt på traktorerne. De løber også rundt og skyder hinanden med pinde.

770 Obs.: En flok sidder og snitter. Dreng til mig: "Jeg er god til snitte-reglerne. Man må kun snitte
771 udad og ikke ved siden af nogen. Eller foran nogen."

772 Lederen kommer hen og spørger hvorvidt rapporten bliver anonym; de har snakket om det dagen
773 forinden til personalemøde. Personale har ytret bekymring herom. De ønsker på stedet at få lov til
774 at læse rapporten igennem, dette for at se om den indeholder noget faktuel forkert om børnehaven
775 og fremgangsmetoderne. Pædagogerne optræder dagen igennem mistænksomt, de er i meget høj
776 grad bevidste om vores tilstedeværelse. Øget irettesættelse af børnene, dette i forhold til de to
777 tidligere dage. Grundet dette, blev det besluttet af os, mig og Ditte, at vi ville fralægge os
778 notatblokkene og blot gå rundt blandt børnene. Trods denne beslutning er stemningen på engen
779 fortsat trykket.

780 **Dittes noter**

781 Vi ankommer kl. 9.

782 Det er bedre vejr end de foregående to dage. De små tegner indenfor og spiser formiddagsmad.
783 Børnene vil gerne bygge sandslotte. Drengene er meget interesseret i den byggeplads, der er midt i
784 børnehaven, hvor de bygger et nyt bålhus. Nogle af drengene trækker i ledningen ind til
785 byggepladsen.

786 Nogle klatrer i træer, bruger gren som udspringsvippe.

787 Pædagogerne snakker om at nogle børn har plukket tulipaner. "Så sagde jeg. Hvis du plukker dem
788 og sætter dem i vand, er det okay, men hvis du plukker dem og smider dem er det ikke okay."

789 Næsten alle voksne er indenfor – bortset fra en. Uglerne skal i gruppetid lege i skolegården for at
790 vænne dem til at gå i skole. Bagefter skal de hjem til pædagog for at hente grene til børnehaven.

- 791 Drengene glæder sig til at komme i skole, så de kan hoppe på hoppepuden. Børnene er generelt lidt
792 mere usikre og hænger mere på pædagogen end de ville have gjort i børnehaven.
- 793 Efter det har ringet ind henter de grene i pædagogens have. De ser en edderkop og en lille gruppe
794 kaster sten efter den. De finder også en regnorm. En af børnene "Ad, jeg hader regnorme" Der
795 kommer en traktor. Børnene kan kende mærket på traktoren på lang afstand.
- 796 De slæber grenene over vejen. Nogen tager mange grene og andre gider ikke bære noget. Nogle
797 brokker sig over at de ikke har noget at bære på. Da grenene kommer ind i børnehaven, giver
798 børnene sig straks til at save i dem. Får voksne til at smide smågrenene på bålet. De vil gerne have
799 alle grenene på bålet. Vasker hænder og spiser frokost udenfor. En enkelt gruppe spiser inde. De
800 andre spiser om bålet og ved bænkene. De spiser den kage, vi har med. Solen kommer frem, men
801 det virker ikke som om de ænsrer det. En pige tegner en gylle sprøjter. "Nu kommer solen, så
802 kommer gyllesprøjteren". Mange vil gerne save og snitte. Vi skal snitte træknive til dem. En pige
803 viser mig en sten og siger, at den føles rar. Det er en glat flintesten. En pige viser mig at hun har
804 plukket tusindfryd, jeg spørger om de skal i vand. Hun går uden at svare og ligger dem ikke i vand.
- 805 Børnene er ikke bange for at save eller snitte sig selv i fingrene – alle vil have den nye sav. Drengene
806 siger, at man kun må save i de døde træer, der ligger ned.
- 807 Vi siger farvel og tager hjem
- 808

1 **10.5 Bilag 5 – Feltnoter Vejle**

2
3 Navne på personer er blevet anonymiseret og dermed erstattet med enten alternativ identifikation
4 skrevet med blokbogstaver, i form af eksempelvis BARNET eller som XXX.

5 **Dag 1**

6 **Camillas noter**

7 Vi ankommer til børnehaven omkring kl. 13. Vi tog toget fra Esbjerg, og dernæst med bussen fra
8 Vejle banegård. Vi møder børnehavens leder, som viser os rundt. Der er i alt 58 (normeret 50)
9 børn, fordelt på de 3 huse. To af husene er med de mindste børn, og de sidste er før-skole børnene.
10 I hvert hus er omkring 3-4 pædagoger tilknyttet. Før-skolehuset hedder Værkstedet. Her er intet
11 toilet, så børnene skal gå til de to andre huse hvis de skal på toilet. Værkstedet bliver opvarmet af
12 en brændeovn, og indretningen minder mest af alt om en hytte. Vi får af vide, at før-skolegruppe er
13 ude hele dagen. Og 2 eller 3 gange er de i hallen. Børnene starter som regel inde i deres huse, og
14 spiser morgenmad sammen. Dernæst kommer de ofte ud om formiddagen. De har selv madpakker
15 med, men der bliver lavet noget fælles mad til om eftermiddagen. Lederen fortæller, at dette ofte
16 også gøres over bålet.

17 Da dette er vores første besøg hos børnehaven i Vejle, er vores plan for feltarbejdet i dag, at
18 kontakte de forskellige forældre, ved afhentningen af børnene – hvilket også er gældende for det
19 første besøg hos de andre børnehaver. Vores metode i dag er, at starte ud med nogle enkelte
20 spørgsmål, som vi har lavet til et spørgeskema. Det er ved denne fremgangsmåde, at vi gerne vil
21 bruge muligheden og etablere kontakt til forældrene, og bruge muligheden til at spørge om de vil
22 deltage i en uddybende undersøgelse, som inkluderer observationer af deres børn og familie.

23 Børnehaven ligger et stykke fra Vejle by, dog tæt på en vej. Der er hegn hele vejen rundt, dog ikke
24 noget ned mod skoven – hvor lederen fortæller, at børnene udmærket er klar over hvor de må gå
25 til, så her har de valgt at hegnet er overflødig. Hun fortæller også, at dette er forældrene klar over
26 når de vælger børnehaven, en slags ”frie og usynlige grænser”. Det virker til at være lidt af en
27 kontrast, hvor børnene på den ene side, kan kigge på bilerne og menneskerne som går forbi ude på
28 vejen (opleve byen og bylivet), og på den anden side gå ned i skoven, hvor lyden fra bilerne og byen
29 ikke når ned. Men kontrasten står måske meget godt til det koncept som børnehaven arbejder
30 under – nemlig at børnene både har mulighed for at være i naturen, men hvis de har lyst, også kan
31 gå ind.

32 Centrum af børnehavens område er et sted med bænke, hvor børnene ofte spiser deres
33 eftermiddagsmad. De har mulighed for at gå ind under et overdækket område, hvor der også er et
34 par bænke. Når alle børnene – fra alle tre huse – bliver alle bænkene hurtigt fyldte. I børnehaven er
35 der mange små områder, hvor børnene kan lave forskellige aktiviteter eller lege med forskellige
36 ting. – Stole af træ, en lille høj, ned mod skoven med en stejl skrænt, hvor de har lagt et kæmpe rør,
37 som børnene bruger som rutsjebane, sandkassen, området ude foran børnehaven mod
38 parkeringspladsen (TV af træ, cykler), området ved siden af bænkerne, hvor de har kasser til at
39 plante forskellige ting. Området med gederne – her er et hegn omkring, et lille hus/hytte, samt et
40 kaninbur uden kaniner. Inde ved gederne er også en traktor af træ med rigtige dæk, som børnene
41 kan sidde på. Lederen fortæller, at både hegnet ind til gederne, kaninburet, gedernes hus traktoren
42 er lavet af forældrene på de arbejdsdage som er 2-3 gange om året. Børnene kan selv gå ind til både
43 gederne og kaninerne.

44 Børnene har selv cykler med, og området mellem parkeringspladsen og bænkerne – foran det første
45 hus – er det eneste sted børnene må cykle, dette er endnu et hjørne/rum i børnehaven. Selvom det
46 kun er dette sted som børnene må cykle, komme nogle enkle til at cykle lidt længere ind, men de får
47 hurtigt af vide at de skal cykle tilbage. Foran hegnet ud mod parkeringspladsen, er endnu flere ting
48 som forældrene har lavet. Her er et TV lavet af træ, med Samsung skrevet over. Børnene bruger det

49 som et teater og laver underholdning for hinanden. Her er også nogle træstamme lavet om til en
50 stol – sådan nogle står der flere steder i børnehaven.

51 Skoven ligger tæt på børnehaven og børnene leger ofte i kanten af den. Andre gange får de lov til at
52 gå lidt længere ind, men dette er vist kun forbeholdt de større børn. Der er intet hegn i skoven,
53 børnene ved hvor børnehavens grænse går til, og lederen beskriver at dette aldrig har været et
54 problem. De har en del redskaber til at lege med, mange af tingene befinder sig i sandkassen, som
55 virker til at være et favoritsted for mange af børnene. Sandkassen er i midten af børnehaven og
56 børn fra alle tre huse leger i den. Bag før-skolegruppens hus er endnu et bålsted med overdækning.
57 Lederen fortæller, at her bruger de tiden, hvis det er for koldt. Så laves det bål, og læses bøger.
58 Omkring bålstedet er en masse brænde, som er stablet. Det er ved siden og bagved dette bålsted, at
59 skoven starter. Det er en kæmpe skov, i hvert fald hvad vi umiddelbart kan se. Landskabet i sig selv
60 er bygget op som en legeplads. – forstået på den måde at de har brugt landskabet og bygget en
61 legeplads omkring dette. Eksempel: Skrænten ned i skoven, hvor de har lagt et rør som børnene
62 bruger til rutsjebane. Ned af skrænten er også et kraftigt reb som børnene kan tage fat i, og
63 komme ned eller op igen. I det overdækkede område med bænkene, er væggene lavet af brænde,
64 stablet over på hinanden. Dette er også gældende ved bålstedet bag før-skolehuset – faktisk er der
65 mange steder blevet brugt naturmaterialer til opbygningen af bl.a. hegn, hytte, traktor osv.

66 På den anden side af gederne, er endnu et bålsted, nogle fodboldmål, meget små hytter/legehuse,
67 og en vandbane som er bygget af forældrene (den er pt. Gået i stykker). Rundt omkring i
68 børnehaven, er det lavet en aktivitetsbane, for eksempel gå på line. Lederen fortæller, at dette er
69 også en ting som forældrene har sat i gang. Man kan gå en bestemt rute igennem børnehaven og
70 derved følge aktivitetsbanen.

71 Husene fungerer egentlig som et sted at børnene er om morgenen, og derefter er de ude. Men hvis
72 børnene spørger om de må komme indenfor, er der også plads til det. Der er mulighed for det hele.

73 Efter vores rundvisning går vi lidt rundt og kigger. Blandt andet går vi også indenfor i de forskellige
74 huse. De to første ligner meget almindelige børnehaver indenfor, dog lidt mindre. Her er også en
75 masse traditionelle legetøj – dukker, tegnebøger, biler osv. Nogle af børnene tager papir og
76 tegnebøger med udenfor og sidder ved bænkene og tegner. Selvom det blæser en smule, lader det
77 ikke til at påvirke børnenes aktivitet – Altså en traditionel indendørs aktivitet tages med ud.

78 Beskrivelse af hus nr.1: 17 børn. Stort køkken, med her i forlængelse er en stue med borde og stole.
79 I køkkenet laves der ofte eftermiddagsmad. Der er tre borde i køkkenet og tre i stuen. Ved siden af
80 stuen er endnu et rum. Her er en masse puder, legetøj og bøger. Fra dette rum er der adgang til
81 huset eneste badeværelse. Børnene starter her og spiser morgenmad mellem kl. 6.45-8.00. Alle
82 starter dagen her, og de deles derefter ud i deres forskellige grupper. Vi får fortalt, at nogle børn
83 godt kan have behov for at være inde udover om morgenen, dette aftales med en pædagog. Så får
84 de måske lov til at være i et af de mindre rum. – Videre i huset er gaderoben, hvor børnene har hver
85 deres plads til overtøjet og tasker, samt et billede med navn på, og deres mappe. Her går også en
86 trappe op til lederens kontor. I forlængelse af gaderoben er endnu et rum, med et enkelt langt bord
87 og et par stole. Her tegner og maler børnene.

88 Lederen fortæller, at de har børn fra alle samfundslag, også nogle af socialbelastede områder.
89 Mange forældre vælger børnehaven for naturen og omgivelsernes skyld. – væk fra byen og de
90 almindelige børnehaver.

91 Beskrivelse af hus nr.2: Minder meget om det første. Gaderoben er det første rum, her er igen alle
92 børnenes overtøj og tasker. Til højre er et puderrum. Til venstre er to toiletter. Længere fremme er
93 et stort rum, med et køkken og stue/legerum. Et langt bord med stole, og et slot/legeborg.

94 Da forældrene begynder at hente deres børn, går vi i gang med vores spørgeskemaundersøgelse.
95 Alle forældre som vi spørger, vil gerne svare på skemaet. Vi får af vide af lederen, at en forælder

96 allerede har givet udtryk for at hun gerne vil deltage i vores uddybende undersøgelse, og besøg hos
97 familien. (Lederen har videresendt vores mail til forældrene, så de i forvejen vidste at vi kom på
98 besøg netop i dag). Vi får kontakt til endnu en forælder som meget gerne vil deltage, og lover at
99 kontakte hende for nærmere aftale. Vi får omkring 8-9 spørgeskemaer besvaret, samt kontakt til to
100 forældre som vil deltage i vores undersøgelse. Vi har haft en lang men virkelig god dag. Det har
101 været meget koldt, men til at holde ud, og ingen regn. Nu har vi en lang vej tilbage til Esbjerg. Kl. er
102 ca. 16, da der kun er 2-3 børn tilbage og vi beslutter at tage bussen ind til banegården.

103 **Dittes noter**

104 Børnehaven ligger tæt på en stor vej. Attraktiv børnehave med venteliste. Normeret til 50, har lige
105 nu 58 børn. Tager max. 60 børn. 3 grupper. To med mindre børn og en til de børn, der snart skal i
106 skole. De store børn har kun en lille hytte, de sjældent er i – opvarmet med brændeovn. De indre
107 børn har nogle huse de kan gå ind i senere på eftermiddagen, hvis de spørger om lov. Stort
108 udeområde – indrettet med små ”rum” Der er kun hegn ud til vejen og ned til et vandhul. På den
109 anden side er der åbent ned til en skov. Børnene har usynlige grænser inde i skoven alt efter alder.
110 Bliver overholdt. Skoven er fredet og ligger ned af en meget stejl skrænt. Inde i storegruppens hus
111 er der billeder af fugle på væggene. De har to geder, en kat og nogle kaniner.

112 Børnene spiser frugt udenfor. Har en kasse til drikkedunke – mange af dem har ”Den sunde
113 drikkedunk”

114 Legeplads: En pige tegner med en fjer i noget sand. ”nu tegner jeg”

115 Nogle piger vil tegne, men pædagogen synes det er for sent at hente papir ud. Pigerne tegner på
116 noget træ i stedet for.

117 Børnene har meget almindeligt legetøj

118 Dreng prøver at komme i kontakt med ged, men den vil ikke snakke. Han kalder på den i et stykke
119 tid og går så igen.

120 Børn vil gerne have pædagoger til at gynge dem – råber efter dem.

121 Dreng vander planter med resterne i sin drikkedunk inden han skal hjem

122 En anden gruppe for lov til at tegne. Tegner udenfor, men bliver rykket ind i bålhuset pga. blæst.

123 **Mias noter**

124 Omkring kl.13.00 kommer vi til børnehaven, hvor vi bliver taget imod af børnehavelederen. Hun
125 viser os rundt og forklarer lidt om stedet.

126 Børnehaven har pt 58 børn, men vil egentlig helst kun have 40 da de sigter efter at være et lille
127 sted.

128 Hun fortæller endvidere at der er venteliste til stedet, og at det ligger oplagt for mange fordi det
129 ligger relativt tæt på motorvejen. Ligeledes er det oplagt for forældre i en nærliggende landsby.

130 Der er et socialt boligbyggeri som ligger tæt på, hvorfra nogle forældre vælger at putte deres børn i
131 deres børnehave og dette giver et godt mix af børn giver lederen udtryk for.

132 Børnehaven består af tre huse, og børnene er således opdelt i 3 grupper. De to af grupperne har de
133 mindste børn og deres tilhørssted er i henholdsvis det ene og det andet hus, mens før-skolegruppen
134 er i et mindre hus, som ligner en hytte. Her er der intet toilet (så de skal over i et andet hus for det)
135 samt ingen ”normal” varme - der er kun en brændeovn. Huset bliver kaldt værkstedet, og børnene i
136 før-skolegruppen er ude det meste af dagen.

137 Værkstedet er indrettet med fire mindre borde i midten, brændeovnen i hjørnet, garderobe langs
138 den ene væg ved indgangen samt et lille køkken. Der er billeder af dyr og fugle samt knogle mv.
139 liggende i vindueskarmene.

140 Bag ved hytten er der et form for skur med tag men åbne sider - et såkaldt snitteværksted med bål i
141 midten.

142 Lederen forklarer at de har arbejdet med at skabe små rum udenfor, til forskellige aktiviteter.

143 Børnene starter typisk dagen indenfor i husene, og får morgenmad sammen. De lukker også typisk
144 i det ene hus. Der forklares at de som børnehave rammer bredt da de prioriterer både at have inde
145 og ude aktiviteter. De vægter struktur og hjemligt.

- 146 De er på spejderlejr, i 3 dage.
147 I det ene hus er der et kreaværksted, et lokale med borde, et legerum og der er et køkken i huset.
148 Børnene har været med til at sætte det ene hus i stand, været med i byggeprocessen og dette giver
149 dem et ejerskab og andet forhold til tingene/stedet.
- 150 Udenfor er der et lille område hvor der er et TV lavet af træ, hvor børnene kan underholde
151 hinanden ved at bruge det som teater.
152 Der er mange cykler rundt omkring som ivrigt bliver brugt. Der er en vippe lavet af
153 naturmaterialer.
154 Der hænger en planche med info/læring omkring snegle, på en hyttevæg.
155 De har en beholder til kompost.
156
157 Der er kun hegn ud til vejen, ikke området ind mod skoven og ned mod åen.
158 Skoven som er ved børnehaven er fredet, så det er begrænset hvad de må gøre – intet permanent.
159 Der er masser af træer og en skrænt som der er lavet nogle klatre-ting og rutsjebane til børnene på.
160 Idet der ingen hegn er, har børnene fået klare regler for hvor de må gå til og er gode til at overholde
161 det. Ellers er nogle af de ældste børn også udråbt til ”politibetjente” til at holde lidt øje.
- 162 Børnehaven laver 2 store projekter hvert år, hvilket man når man er med i Friluftsrådets forening af
163 Grønne Spirer børnehaver. Derudover er de med i to pilotprojekter.
- 164 Børnehaven har én kat, 2 geder og kaniner, som er frit tilgængelige for børnene at gå ind til. Der er
165 skiftehold blandt familierne til at passe dyrene i weekenden og ferier. Det er valgfrit, men
166 forældrene er generelt engagerede.
- 167 De har én arbejdsdag om året i børnehaven, hvor der fikses/laves forskellige ting.
- 168 Der er ikke madordning i børnehaven, men morgenmad og frugt.
169 men 1.dag ugentlig laver de eftermiddagsmad af en art. Nogle gange boller, andre gange laves lidt
170 mad på bålet ol.
- 171 Der er en vandbane som er lavet fra bunden og denne var et Friluftsråds-projekt, omkring
172 regnvand.
173 Der er lavet en motorikbane, ved hjælp af nogle forældre.
174 De dyrker selv grøntsager. De har planter i vindueskarmene, og et lille drivhus langs den ene
175 husmur. De dyrker eksempelvis rødbeder og kartofler.
- 176 Der er nogle børn som sidder og tegner på et stykke træ, med tuscher som de henter indenfor i et af
177 husene.
178 Der er nogle børn som leger på cykler og løbehjul.
179 Der er også nogle som gynger ivrigt.
180 Nogle børn sidder også ved et bord udenfor og tegner på papir.
- 181 Midt på eftermiddagen begynder forældre ligeså stille at hente deres børn, og vi får gang i vores
182 spørgeskema undersøgelse.
- 183 Da klokken er cirka fire, er der kun et par børn tilbage, så vi tager bussen ned til banegården, da vi
184 har fået en god portion besvarelser og nogle forældre som gerne vil deltage i projektet.

185

186 **Dag 2**

187 **Camillas noter**

- 188 Børnehaven Solsikken i Vejle. Vi er ca. ved børnehaven kl. 10, det har taget et stykke tid at komme
189 fra Esbjerg til Vejle, og derefter med bus fra Vejle banegård. Vi har i dag igen del os op, og dette er
190 denne gang min og Mias tur til at besøge denne børnehave, mens de andre er i Mejls. Da vi

191 ankommer, er der kun meget få børn udenfor. Et par stykker fra store-gruppen er de eneste. Vi går
192 derfor ind i det ene hus, hvor vi møder PÆDAGOG som er ved at bage boller, med hjælp fra to af de
193 mindste børn. Hun hilser os velkommen, og vi spørger efter LEDEREN, som er lederen i
194 børnehaven. Vi får af vide at LEDEREN er på uddannelse, og er her derfor ikke i dag. (Jeg tjekker
195 min mail senere på dagen, og LEDEREN har skrevet at hun desværre ikke kunne være tilstede i
196 dag.) Alle børnene i huset leger rundt omkring i lokalerne, som er opdelt i 3. Der er musik fra en
197 cd-afspiller i det ene lokale, her leger børnene med puder. Vi hilser på de forskellige pædagoger,
198 som alle har gang i nogle forskellige aktiviteter med børnene. PÆDAGOG fortæller, at de er ved at
199 lave grovboller, til om eftermiddagen. I denne børnehaven bliver der lavet en fælles mad til om
200 eftermiddagen, som er beskrevet på et skema. Børnene har derfor en lille madpakke med til om
201 formiddagen, og senere på dagen bliver der så lavet noget fælles mad til alle husene. I dag er det
202 grovboller med ost og rød peber. PÆDAGOGEN fortæller også, at nogle af børnene fra deres hus
203 skal flytter over i store-gruppen, og de har derfor haft hjemmelavet kage med i børnehaven. En fin
204 regnbuekage med glasur, som vi får lov til at smage. Det er bl.a. BARNET, som vi skal besøge, der
205 flytter over i store-gruppen. Vi går lidt videre rundt og kigger på de forskellige aktiviteter som
206 børnene har gang i. Vi får af vide, at de senere i dag skal plante korn, frø osv. fra forskellige
207 madvarer, som børnene har med i madpakken. PÆDAGOGEN håber, at der er nogle gode ting
208 iblandt, så børnene, som hun siger, får mulighed for at se hvordan et lille korn kan vokse og blive til
209 noget spiseligt. Vi beslutter os for at gå over i nogle af de andre huse. Udenfor er der stadigvæk
210 ikke særlig mange børn, måske 5-6 stykker som leger i sandkassen. Vi går over i det andet hus, hvor
211 børnene er samme alder som i det første. Men huset er helt tomt, ingen børn er her. Vi går lidt
212 rundt og kigger i huset. En 10-15min efter kommer alle børnene ind af døren. PÆDAGOGEN, fra
213 dette hus, fortæller at de har været ovre på boldbanen og lege lidt. Nu skal de ind og ha' varmen
214 igen. De har vidst været på boldbanen det meste af formiddagen. Det virker til, at det er
215 pædagogerne i hvert hus, som tager beslutningen om hvorvidt børnene er ude eller inde. Ikke så
216 meget en fælles beslutning af hele børnehaven. Vi går videre over i Store-gruppen. Hvor BARNET
217 befinder sig. Store-gruppen har også deres eget hus, men dette er dog en del anderledes end de
218 andre to huse. Her er intet toilet, og huset varmes op med brændeovn. En pædagog fortæller, at de
219 skal til at spise nu og at de er ved at gøre klar til madpakkerne. To børn har fået lov til at dække
220 bord og hvert barn har deres egen plads. Vi får fortalt, at det andet hus, på deres tur til boldbanen
221 fandt et dyr. Hun viser os en masse knogler i en pose. Nu skal de bare vaskes. Børnenes madpakker
222 bliver lagt på deres plads, hvor deres navne står. Efter middagsmaden, tager alle børnene i dette
223 hus ud og leger. Det virker til at Store-gruppen er mere ude end de andre grupper. Deres hus
224 minder meget om en hytte, og det er også betydeligt mindre end de to andre huse, med kun et
225 enkelt lokale.

226 De har rigtig meget legetøj i denne børnehave – cykler, mooncars, og en kæmpe kasse ved siden af
227 sandkassen med en masse plastic legetøj. – Mange af aktiviteterne er på en måde fastlagt.

228 12.20: Bliver det første barn hentet. Ikke alle børnene er nu ude – Et hus mangler og nogle sover
229 også. Vejret er ret dårligt i dag, og det er forfærdeligt koldt. En pædagog sidder med en Ipad på
230 bænken. Men ikke alle pædagogerne er ude, de går lidt frem og tilbage.

231 Nogle af børnene kan godt genkende os fra sidste gang, og er derfor også nysgerrige omkring
232 hvorfor vi er her igen. En lille gruppe af drengene vil meget gerne vise de bedste steder at lege i
233 børnehaven, og jeg får derfor en lang gennemgang af hele børnehaven. En dreng er særligt glad for
234 cyklerne. Og han viser også et sted som er spærret af – det er et lille område foran børnehaven, ud
235 mod hegnet, hvor noget piletræ har afspærringsbånd omkring. Det er ikke helt tydeligt for mig, om
236 det er fordi det er ved at vokse op, eller om det er blevet ødelagt. Drengen er heller ikke klar over
237 det, men synes at det er interessant at det er spærret af. To af drengene leger med lastbiler ned af
238 skrænten – det virker ikke til at de lader sig skræmme af det lange stykke ned til skoven. Et par
239 piger skiftes til at rutsje igennem røret og de griner højlydt mens de suser igennem. Det virker også
240 til at alle børnene, og især drengene synes at skrænten er et rigtigt godt sted at lege. Nogle andre
241 drenge står på den anden side af hegnet oppe ved gederne, og jeg kan høre fra lang afstand at de

- 242 har en rigtig spændende leg i gang. Jeg går lidt tættere på og de spørger om jeg vil være med til, at
243 træne til star wars. Jeg spørger hvad det går ud på, og de forklarer en lang historie om at de træner
244 til en krig. De har alle kæppe i deres hånd, og står op af træet hvor der er et reb bundet fast. De
245 forklarer også, at dette sted er det bedste legested.
- 246 Jo længere tid vi er ude, jo koldere bliver det. Og vi er nødt til at bevæge os for at holde varmen. En
247 pædagog tilbyder os kaffe, og det er på dette tidspunkt guld værd for os.
- 248 Pædagogerne er gode til at aktivere børnene. De leger mange lege med dem, og sætter dem i gang
249 med mange ting. En pædagog siger, at nu vil skal de lege en leg inden der er inden længe igen er
250 samling. Det er ikke alle børnene som er med i legen. Nogen hjælper også PÆDAGOGEN med at
251 ordne urtehaven/kasserne som står midt i børnehaven. En masse af børnene vil gerne hjælpe og de
252 tager ukrudt væk og smider det er trillebøren, samt at rive og finde sten. PÆDAGOGEN finder
253 gamle kartofler fra sidste år. De kan bruges til deres planteprojekt.
- 254 Jeg snakker med PÆDAGOGEN (den samme som lavede grovboller, da vi kom) og hun fortæller, at
255 hun er uddannet kunsthåndværker, og bruger derfor ofte sine kompetencer fra dette område når
256 hun laver aktiviteter med børnene. Hun fortæller også, at en af de andre pædagoger ofte laver
257 aktiviteter som indebærer bevægelse og motion, da hun selv godt kan lide det.
- 258 Grovbollerne bliver spist udenfor. Hvert hus sidder ved deres eget bord. Børnene er forholdsvis
259 rolige, og de nyder bollerne med ost. Der er lavet rigtig mange boller, og vi får tilbuddet om vi vil
260 ha' en. Og som ægte research til vores feltarbejde, er vi jo nødt til at takke ja, og smage på
261 grovbollerne. ;-) Da alle er færdige med at spise, smider nogle af drengene deres resten ind til
262 gederne.
- 263 Børnehaven er bygget op i mange rum. Pigerne er meget glade for gyngerne, de leger også på dem.
- 264 Der bliver ryddet op, og gjort klar til deres planteprojekt. Pædagogen kommer ud med en bakke,
265 hvor hun har en vandkande, frø til såningen, vat, jord, plasticopper, og andre korn som børnene
266 kan plante. Et barn har haft vandmelon med i madpakken, og de har derfor taget et korn derfra.
267 Andre har haft peberfrugt med, og et korn derfra bliver også sået. Børnene deltager ivrigt i
268 såningen, og venter på at det bliver deres tur. Andre har også jordskok, tomat og karse med.
269 Børnene får selv lov til at smide jord i kopperne, og derefter vand. De får skrevet deres navn på, og
270 stolte af deres projekt. Børnene går meget op i projektet, og synes at det er sjovt. Det er dog kun det
271 ene hus som et med til projektet. De andre leger enten på gyngerne eller i sandkassen. Alle børnene
272 som er med til planteprojektet, sidder spændte og venter på at det bliver deres tur. Og nogle af de
273 andre børn, fra de andre huse, virker også interesseret og vil gerne deltage - hvilket de også får lov
274 til. Pædagogen har taget karse med til en backup, til hvis der ikke er flere korn – karse virker altid,
275 og er så let at få til at vokse. De andre grupper går ind i deres huse. En pædagog kommer og henter
276 et barn, som har været med til at plante, men som ikke hører med det denne gruppe. Nu er det kun
277 gruppen som er i gang med deres planteprojekt som er ude. Store-gruppen er også inde. Nu går de
278 sidste også ind. Børnene har i dag været ude i nogle timer, men ikke hele dagen. Børnene vil også
279 gerne ind, de spørger selv efter det, og ved at efter planteprojektet så går vi alle ind.
- 280 Kl.15 og alle er inde. Nogle børn bliver hentet, mens andre er ved at hænge deres overtøj på plads.
281 De sidste i børnehaven samles i det ene hus - her leger de i puderummet, læser bøger, og leger med
282 biler og dukker. Mange bliver hentet nu, det hele er lidt kaotisk og der er legetøj overalt.
- 283 Det populære legetøj er især dyrene og slottet som de kan kravle op i. Det er et helt legehus, bare
284 indenfor. Andre spiller spil, og får læst høj af forskellige bøger. Det er børnene selv som starter
285 aktiviteterne. Klokkeren er nu omkring 16.00 og vi beslutter os for at det er nok for i dag, da der er
286 meget få børn tilbage.
- 287 **Mias noter**
288 Vi ankommer ca.9.45 og der er stort set ingen børn udenfor - ca.6 børn – Indenfor i det ene hus

- 289 med aktivitetsrum var en stor del af børnene. De sidder ved borde og ligger puslespil, tegner
290 tegninger, høre musik. Nogle leger med klæd ud-tøj, mens andre hjælper til ude i køkkenet med at
291 bage boller til eftermiddagsmaden.
292 Det andet store hus (pavillonen) er tomt for mennesker og ligeledes er skolegruppens hytte. (Det
293 viste sig senere at de var ude på tur i nærheden).
- 294 Vi taler lidt med en pædagog som forklarer, at de i dag skulle lave bollerne færdige og så skulle de
295 om eftermiddagen så nogle frø som de blandt andet finder i børnenes madpakker, samt nogle
296 ekstra frø som de har købt/gemt fra tidligere.
297 Hun forklarer at de bruger det som de dyrker – de har det ikke bare, og det er ikke bare for at
298 børnene skal se det vokse op. De bruger rødbederne til at sylte og ligeledes laver de neg – begge
299 ting sælger de til familie mv. til børnene.
- 300 Da vi går udenfor kommer to piger hen og spørger hvem vi er. VI forklarer, at vi bare er der for at
301 se hvad de laver i børnehaven.
302 Vi spørger hvad de har lavet om morgenen og de siger at de har fået frugt. Og siger at nogle gange
303 er de inde i huset med fuglen (pavillonen).
304 Børnene udenfor leger på gyngerne, cykler rundt på små cykler og kører mooncars. Der er også
305 nogle som klatrer i træer. De løber aktivt omkring og leger frit rundt.
306 Lege-hestene som står på legepladsen er lavet af træ.
- 307 Kl.10.30: Børnene som har været på udflugt kommer tilbage. De har været på sportspladsen. Det er
308 både børn fra skolegruppen samt mindre børn fra det andet store hus (pavillonen). Børnene
309 kommer indenfor og får deres tøj af og kommer på toilet. Der er to pædagoger sammen med dem.
310 De store børn er ovre i deres hytte. De fleste er fortsat udenfor, mens et par er indenfor sammen
311 med en pædagog.
312 En pædagog forklarer, at de på deres tur fandt et skellet af en ged. De havde på turen taget med et
313 dyr som de skulle grave ned, for at de kunne se forrådnelsesprocessen (dvs. de skulle grave skellet
314 op igen engang). Men da de gravede hulet til dyret, dukkede der et skellet op som allerede lå nede i
315 jorden. Dette tog de med hjem. Pædagogen siger, at de har taget det med tilbage for at de kan kigge
316 på det og ”samle” det på et tidspunkt.
317 De børn som er indenfor, gør klar til frokost sammen med pædagogen ved at stille madpakker og
318 drikkedunke på de respektive pladser til de forskellige børn. Da det er klart, ringes der med
319 klokken og resten af skolegruppe-børnene stiller sig klare ved hytten hjørne (som de plejer) og
320 kommer så ind og får overtøj af og skifter sko.
- 321 Kl.11.00: Der spises madpakker i grupperne. De sidder hvert i ”deres hus” og spiser madpakker.
322 Vi sætter os udenfor under halvtaget og tager noter, for at forstyrre mindst mulig.
- 323 Der står træ-hestene børnene kan lege på i nærheden af gedernes indhegning.
324 Der ligger plastik legetøj i sandkassen og i en stor trækasse ved siden af skuret.
- 325 Da børnene er færdige med frokost kommer de udenfor. De leger i sandkassen hvor de graver og
326 laver sandkager.
327 Der er nogle børn som leger star wars oppe på volden. Der er ligesom en fordybning i volden de kan
328 bruge som en form for hule, hvor de har taget noget legetøj med hen.
329 Børnene leger i naturen, men ikke nødvendigvis ”natur-ting” som de leger med.
330 Der er nogle børn som leger inde i gedernes indhegning. Gederne reagerer ikke rigtig på børnenes
331 tilstedeværelse og børnene er optagede af at lege oppe på en stor traktor i træ som står derinde.
- 332 Jeg snakker med nogle af børnene som leger i sandkassen. En dreng forklarer at de bedst kan lide
333 sandkassen, da jeg spørger hvor de bedst kan lide at lege. Han forklarer ydermere at de også har en
334 sandkassen derhjemme som han også rigtig godt kan lide at lege i. Dog er han ikke vild med at være
335 i sandkassen når det regner. Han forklarer, at så går han indenfor og spiller, ex. NintendoDS/
336 Playstation.

337 En pige som jeg ligeledes spørger, siger hun bedst kan lide sandkassen og rutsjebanen. Derhjemme
338 har hun også en lille sandkasse, men kan bedst lide at lege indenfor.
339 Der kommer nogle piger hen og siger hej. De er nysgerrige og spørger hvor vi kommer fra, hvad vi
340 laver og vi forklarer dem at vi går i skole sammen og at det er langt væk.
341 Pigen jeg talte med tidligere siger at hun godt kan lide dyr. Hun har en lille hund derhjemme. Vi
342 snakker om kaninerne og hun vil vise mig hvor de er. De er inde i skuret pga. årstiden. Hun spørger
343 en pædagog om hun må gå derind og får lov. Hun går ind i kaninernes indhegning i skuret og åbner
344 deres bur.
345 Hun aer dem og siger de er så søde og bløde når man aer dem. Til slut giver hun dem et lille knus,
346 og lukker buret igen og kravler over det lille hegn. Der er en bunke hø i hjørnet som hun hopper op
347 i og "rutsjer" ned af.

348 En af pædagogerne er gået i gang med at rydde op i ét af højbedene som står i midten af pladsen
349 ml. husene. Børnene hjælper med at rydde ud i bedet – gamle blade mv. og kartofler fjernes.
350 Børnene virker glade ved at hjælpe og nysgerrige omkring hvilke spirer og grønt der er hvad.

351 Kl.14.00: Børnene bliver så småt opdelt i grupper og efterhånden som de bliver klar, spiser de
352 boller (som blev lavet om formiddagen). Børnene sidder opdelt i deres grupper ved terrasseborde
353 og bænke fordelt rundt på pladsen. Der er struktur omkring at de skal sidde i grupperne og ved
354 adskilte borde. Nogle grupper er klar før andre og begynder tidligere.
355 Efter de har spist boller ryddes bordet hos den ene gruppe for at plante frø. Børnene fra de andre
356 grupper leger hovedsagligt på rundt omkring på legepladsen og i sandkassen.
357 De putter noget jord i nogle plastikopper, som de putter frø ned i. Nogle af frøene er fra børnenes
358 madpakker (ex. vandmelon eller tomater). Derudover har pædagogen en pose med frø som er
359 blevet gemt fra tidligere og frø de har købt i form af karse. Børnene får lov til at plante frøene og
360 der bliver skrevet navn på koppen de har plantet noget i. En pædagog forklarer at de jævnligt laver
361 projekter som eksempelvis dette, hvilket også er noget det skal for at få lov til at have det grønne
362 spire flag som de har haft 3 år i træk.

363 Der er nogle børn fra de andre grupper som ikke planter, der er henne ved gederne og gennem
364 indhegningen giver dem rester af deres boller. Børnene virker ikke bange for at fodre gederne og
365 nogle af børnene "driller" den ene ged, ved at stikke til den på snuden med en lille pind.
366 Mens børnene kigger på gederne, begynder to geder at slås og børnene fortsætter med at stå og
367 kigger spændt på dem, mens de griner af deres slåskamp.

369 kl15.00: Omkring dette tidspunkt er der mange forældre som kommer og henter deres børn. Ca.
370 halvdelen af børnene er stadig ude og leger hovedsagligt i sandkassen og på cykler, mens resten er
371 indenfor hvor de læser/kigger i bøger, leger med dyr på gulvet og leger i en lille legeborg/hule som
372 der er på den ene legestue.

373 Der er kun cirka en håndfuld børn tilbage. En pædagog forklarer os hvordan han var med til at
374 starte stedet op.

375 Kl.15.50: tager vi bussen derfra, idet stedet snart lukker og der kun er få børn tilbage.

377

378 **Dag 3**

379 **Stines noter**

380 Klokken 12:00

381 Vi blev dagen forinden bedt om først at komme til middag, da lederen først ville være ankommet
382 der.

- 383 Børnehaven består af 3 grupper børn, inddelt således at de ældste af børnene udgør en gruppe for
384 sig selv. De har en mere alternativ/natur-agtig hytte som de opholder sig i. De andre to grupper har
385 hver en bygning/et hus hvor de holder til hvis vejret er dårligt.
- 386 Børnehaven har dyr; to geder, to kaniner og en kat. Kaninerne er netop kommet udenfor, efter at
387 have stået inde i skuret i vinterperioden. Kaninerne er et fokuspunkt for mange af børnene som
388 skiftevis leger med dem, fodrer dem.
- 389 Obs.: Dreng går ind til gederne for at lege med de klatre/lege artikler som er inde i indhegningen.
390 Naturlig, frygtløs omgang med gederne.
- 391 Obs.: Pædagogmedhjælper finder frem til at lave mad over bål, der er ikke stor interesse for hvad
392 der foregår ved bålet. Grupperne skiftes til at stå for eftermiddagsmaden således at de hver har en
393 dag i ugen. I dag er det den store gruppe som har stået for indsamling af urter, som blandes med
394 fiskefars. Der er fiskefrikadeller på menuen.
- 395 Obs.: Overvejende leg med "legetøj"; skovle, spande, andre sandsager, gyngerne i børnehaven,
396 legehusene. Enkelte tegner med pinde i jorden.
- 397 Obs.: Pædagogerne og medhjælperne her er mere "sammen" med børnene, end set i Mejls. De går
398 med børnene rundt, deltager aktivt i børnenes leg. Væsentlig flere konflikter hvor de voksne skal
399 hjælpe til at løse disse, voksenkontakt i højere grad end Mejls.
- 400 Børnehaven har mange "små rum"/steder hvor de leger/områder. Disse er inddelt således at der er
401 plads mellem dem, flere af områderne er bevidste om sanser. De har blandt andet en motorikbane.
- 402 Obs.: Når de skal til at spise eftermiddagsmad, skal børnene ind efter deres drikkedunke og vaske
403 hænder.
- 404 Obs.: To drenge leger nede af den store skråning som er en integreret del af børnehaven. Mig til
405 den ene: "Kan du godt lide at være uden for?" "Ja det er mega sjovt. Især hvis der er sne." Den
406 anden byder ind: "Ja det er mega sjovt!" Mig: "Hvad så hvis det regner?" "Det er da ligemeget... Jeg
407 synes det er fedt at lege i mudder."
- 408 Obs.: En gruppe på fire børn klatrer rundt i et træ, dette med hjælp fra en pædagogmedhjælper.
- 409 **Dittes noter**
410 kl. 12.
- 411 Børnene er nysgerrige omkring, hvem vi er.
- 412 De vil gerne være sammen med dyrene. De går ind og ud af indhegningerne hele tiden.
413 Naturpædagogen laver eftermiddagsmad over bål. Fiskefrikadeller med brændenælder de selv har
414 fundet. Børnene går til og fra bålet, men de virker ikke så interesseret i maden, de er mere
415 interesserede i dyrene.
- 416 Der er tit lyd af gråd. Pædagogerne løber hen for at løse konflikter. De fleste konflikter er over
417 legetøj eller territorier.
- 418 Pige bruger pind til at slå på vindspil.
- 419 Børnene bliver ved med at kravle ind til dyrene.
- 420 Der er ikke så mange børn nede i skoven. Mange af børnene er i sandkassen.
- 421 Solen kommer frem, men børnene lader sig ikke mærke af det. De leger videre.
- 422 Børnene er især glade for kaninerne, der lige er kommet udenfor.

- 423 Mange af de voksne holder børnene i hånden mens de går rundt.
- 424 Flere af børnene slår på vindfanget for at lave musik.
- 425 Nogle spiller fodbold. Andre leger gemme.
- 426 De spiser eftermiddagsmad udenfor. De bliver spurgt om det smager godt. De fleste siger ja.
- 427 Pædagogen forklarer, at de bruger ting de selv har fundet for at få børnene til at spise noget, de
- 428 måske ikke er så vilde med (fisk). Det gør det mere spændende.
- 429 Efter maden klatrer nogle af børnene i træer med en pædagogmedhjælper.
- 430 Pædagogen slukker bålet efter det er brugt til at lave mad.
- 431 Børnene virker ikke så interesseret i os. Svarer ikke på de spørgsmål, vi stiller dem.
- 432 Kaninerne bliver lukket ind om eftermiddagen.
- 433 Nogle børn viser os, hvordan man bruger motorikbanen.
- 434 Mange børn græder i sandkassen.
- 435 Børnene henter selv vand i kassen med drikkedunke.
- 436 Jeg går indenfor. Der ikke nogle børn indenfor. Der er sået frø fra deres madkasser i
- 437 vindueskarmen. Bl.a. Vandmelon, blomme, blåbær samt masser af karse.
- 438 Udenfor går flere børn rundt med en pædagog i hånden eller sidder på skødet af en pædagog.
- 439 Nogle af børnene leger på skrænten. Dreng går balancegang på en savbuk.
- 440 De fleste pædagoger er gået indenfor.
- 441 Vi sidder på bænke midt i børnehaven. Katten kommer frem. En pige nusser med katten og er
- 442 meget kærlig har ingen problemer med at stikke hovedet helt hen til den. En af børnene mener
- 443 først det er en hund – derefter at det er en killing
- 444 Mange af børnene leger i sandkassen – bygger en tunnel til bilerne.
- 445 Vi sætter os i sandkassen med BARNET. Hun laver smoothies af sand til os. I løbet af dagen har
- 446 hun bagt kage, løbet på løbehjul og gynget.
- 447 Vi bliver hentet af moren. Vi kører forbi en ny økologisk privatinstitution. Moren fortæller at deres
- 448 mål er kun at spise det, de selv dyrker, men det mener hun ikke er realistisk.
- 449 De bor på en gammel nedlagt skole ude på landet/ i en lille landsby.
- 450 Det er en lille gård med flere biler på gårdspladsen. Vi bliver mødt af deres kat, da vi går indenfor.
- 451 BARNET vil gerne vise mig hendes værelse. Hendes far arbejder i gangen ind til hendes værelse.
- 452 Værelset er ikke så stort, men fyldt med prinsesseting, et dukkehus og noget som hun beskriver
- 453 som babyleketøy. Moren byder på kaffe i stuen. Vi snakker lidt om alting. BARNET henter en
- 454 malerbog som hun sætter sig med ved bordet med os. Hun spørger om hun må se film, men moren
- 455 siger nej. Moren fortæller os at BARNET ser film, når hun kan komme til det. Hun maler i bogen.
- 456 Moren kan ikke huske at have set bogen før og mener at det må være en gave. BARNET sætter
- 457 nogle klistermærker fra bogen på et stykke papir til hendes mor. Fortæller at hendes mor godt kan
- 458 lide frøer – bekræftes af de mange frøfigurer i stuen.
- 459 Stuen er stor og opdelt i spisestue med køkken og en tv-stue. Det er gamle møbler (antikke?).
- 460 Vinduerne er fyldt med orkideer. Køkkenet er inspireret af gammelt landkøkken med små skilte,
- 461 blomstrede krukke mm. Fra køkkenet kan man se ud i haven, hvor der er et legehuse og nogle

462 gynger. Vi snakker om dyr. De har en kat og nogle kaniner. Har tidligere haft fugle og heste –
463 BARNET går til ridning. De vil gerne have hest igen, men har ikke plads. Vi snakker om
464 børnehavens kostpolitik. Den er relativt stram. Ingen yoghurt mm. Kun små kager til fødselsdag er
465 tilladt. BARNETs storesøster, der går i skole har svært ved at have sund mad med i skole, da de
466 ikke har kostpolitik.

467 Moren har lige færdiggjort uddannelse som sosu-assistent. Hun vil gerne på sigt være i et lægehus.
468 BARNET får lov til at se fjernsyn. Jeg spørger om hun har en iPad. Moren går tydeligvis meget op i,
469 hvordan børn skal omgås teknologi. Hun læser artikler på nettet om, hvordan iPads påvirker børns
470 udvikling. BARNET har ikke en iPad. Får nogle gange lov til at spille på morens telefon. Hun har
471 også en Nintendo, men bruger den ikke så tit. Moren vil gerne have at de har det mellem hænderne
472 som de leger med og at det ikke bare er på en skærm. Vi siger tak for i dag og bliver kørt op til
473 hovedvejen, hvor vi skal tage bussen.

474

475 **Dag 4**

476 **Stines noter**

477 Klokken 10:00 - Dagen efter besøget hjemme ved BARNETS forældre/mor.

478 Da vi ankommer, er der kun 10-12 børn i børnehaven, to af de tre grupper er på tur. Den ene af
479 dem er på en bondegård for at se på høns.

480 Obs.: De resterende børn er fordelt i sandkassen, ved cykelbanen (hvor de må cykle på medbragte
481 cykler, løbehjul, samt børnehavens mooncars og løbecykler), og en pædagogmedhjælper leger med
482 to børn på en rebgyng.

483 Obs.: I sandkassen: Mig til pige som sidder og laver kager: "Hvor kan du bedst lide at lege i
484 børnehaven?" Pigen klapper med skovlen i sandet, hvortil jeg spørger: "Her i sandkassen?" Pigen:
485 "Jaaaaa!"

486 Obs.: På cykelbanen: Børnene kører rundt på mooncars og løbecykler, de leger ræs.

487 Da de skal til at spise frokost, er stuehuset, en gruppe, netop kommet tilbage fra turen til gården
488 med høns. Voksen dækker op på bæk uden for med økologisk mælk samt børnenes madkasser +
489 drikkedunke. Efter maden, sover nogle af børnene til middag.

490 Obs.: Tre piger leger mor, far og børn i to legehuse. Mig til pigerne: "Hvor kan I bedst lide at lege
491 henne?" Pige 1: "Her i de gamle huse, vi har nemlig gemt legetøj herinde. Se!" Pigen hiver en skovl
492 samt en spand frem. Mig til pige 2: "Kan du godt lide at lege uden for?" "Det er det bedste!" Mig:
493 "Hvad så hvis det regner?" "Så gider jeg ikke." Pige 1 byder ind: "Så går vi ind. Inden for og uden
494 for. Vi er begge dele."

495 Obs.: Voksen hænger på hængekøjer op, børn strømmer til for at blive gynget deri.

496 Obs.: Der bliver sat tegne-sager frem på en af bænkene uden for. To drenge går hen og begynder at
497 tegne hvad de har lavet på deres tur. (De tegner en gård, høns, biler som de så på vejen)

498 Storegruppen kommer tilbage fra tur, de har været på skovtur hvor de har plukket blomster. Jeg får
499 en af BARNET, hende som vi var hjemme og besøge dagen forinden.

500 Obs.: Pige leger købmandsbutik på en masse træstubbe; hun sælger blomster, grene og blade. Hun
501 anvender småsten som valuta.

502 **Dittes noter**

503 Vi kommer kl. 10.00. To grupper er på tur, da vi kommer, så der er ikke så mange børn i
504 børnehaven. En gruppe er ude og se på høns.

- 505 3 børn sidder i sandkassen og laver mad. Nogle cykler og andre render rundt med en
506 pædagogmedhjælper. Pige graver i sandet med en skovl. Så bruger hun sin hånd. Skiftes mellem
507 skov og hånd. Børn går over i kassen for at hente sandlegetøj. Sætter sig i sandkassen. Solen
508 skinner og det er lunt.
- 509 Børn leger superhelte på rutsjebane. Der er en ufærdig hule i midten af skoven som de vil bruge
510 som hovedkvarter. Dreng leder efter pinde, men bliver kaldt op af pædagogmedhjælper fordi det
511 kun er de store, der må være der. De går længere op. Nogle rutsjer på rutsjebanen. De bliver kaldt
512 op, da der er én fra gruppen, der har fødselsdag. Det skal holdes inde i huset. Børnene fra den
513 anden gruppen kommer hjem og spiser madpakker udenfor fordi det er godt vejr. De får øko-mælk
514 til maden. Dreng skal have hjælp til at få lynet sin jakke. Pædagogen dækker bordet med børnenes
515 madpakker. Et barn har pizza med. Pædagog roser børn for at have gået pænt, da de gik tur. Mange
516 af børnene står op under frokosten. Børnene sætter selv deres vand tilbage i bakken efter frokost.
517 De forlader bordet før alle er færdige. Nogle af børnene skal sove til middag indenfor. De skal
518 puttes.
- 519 Flere forældre er ovre og kigge til dyrene, når de henter børnene.
- 520 Børnene tager hjelm på, når de cykler i børnehaven. Dreng vælter på cykel – pige trøster ham.
- 521 Dreng ”spiller skak” med træbrædder i sandkassen.
- 522 Børn går stadig ind og ud hos dyrene som de vil. De vil gerne fodrer kaninerne med mælkebøtter.
523 De kan ikke forstå at kaninerne ikke vil snakke. Går ind og ud hos gederne uden at tage notits af
524 dem (der er også legeplads inde ved gederne). Nu er der mange børn inde ved kaninerne. De fleste
525 går igen. Nogle har prøvet at fodrer geden med sin agurk.
- 526 Pædagog hænger hængekøjer op ude bag ved bålhuset. Svinger børn i dem. Mange børn vil gerne
527 have en svingtur. En dreng nusser kaninerne. Børnene hjælpes med at gynges. Pædagog tegner med
528 nogle børn udenfor. De tegner de høns, de har set og biler.
- 529 Dreng taler til kaniner. Stiller dem spørgsmål, de løfter på kaniner. Dreng forklarer at man ikke må
530 løfte kaninerne i ørene og at man ikke må løbe efter dem, men at man godt må løbe efter gederne.
531 Pædagog irettesætter børnene fordi de er for vilde og højlydte inde ved kaninerne. Børnene gør
532 som hun siger og skruer ned for tempoet og lyden.
- 533 Børnene venter tålmodigt til det er deres tur til at gynges i hængekøjen. Der er ikke så mange børn.
534 Mange er blevet hentet tidligt. Der er ingen børn indenfor. Storegruppen kommer hjem. Nogle
535 sætter sig på cykler og andre går i sandkassen.
- 536 Vi tager afsted og lederen følger os ud. På vejen peger hun på det den store træ-fjernsyn, der står
537 ved indgangen, hun beklager sig over, at der står ”Samsung” på, da det egentlig ikke var meningen
538 at det kun skulle bruges som fjernsyn. Det er noget en studerende havde fundet på.
- 539

Bilag 6 – Feltnoter Ullerslev

Navne på personer er blevet anonymiseret og dermed erstattet med enten alternativ identifikation skrevet med blokbogstaver, i form af eksempelvis BARNET eller som XXX.

Dag 1

Camillas noter

12.30 ankommer vi til børnehaven. Den er en lang vej ned til børnehaven. Vi stod af bussen inde i byen og er gået et godt stykke, hvor omgivelserne er skov, marker, og kolonihaver. Tæt på børnehaven er i rideskole, og længere nede af vejen en hundetræningsbane, med tilhørende hus. Et stykke væk kan man høre toget. Da vi kommer ned til børnehaven er der intet hegn, men blot en snor. Der er ingen biler på parkeringspladsen, med dog nogle cykler. Man kan allerede nu se at børnehavens område er enormt. Der er et enkelt hus, dog er huset opdelt i to afdelinger – de store børn og små børn. Den første indgang er ind til de små. Her er en garderobe med deres overtøj, en trækasse med hjul, som vi får af vide at børnene selv har lavet med hjælp fra deres forældre til arbejdsdag. Der er to garderober, ét til overtøjet, flyverdragt, støvler osv. og næste garderobe til det inderste tøj – varmt tøj. Alle børnene har to sæt tøj, og to støvler eller sko. Dette er i tilfælde af vådt tøj eller andre uheld. Da vi først kom til børnehaven blev vi mødt af alle børnene, og lederen.

Til højre er et kontor og pædagogernes garderobe, vi får lov til at hænge vores egen ting her. Dette rum er en ombygget container med en dør mellem huset og kontoret. Længere inde i børnenes garderobe er et toilet. Og dernæst er et stort lokale med to ikke særligt store borde, og et par stole. Dette er et køkken-alrum. Der er lidt bøger og nogle enkle spil, men ellers ikke meget andet legetøj. Gennem her er et lille lokale hvor børnene sover til middag, der lægger lidt madrasser på gulvet og nogle dyner. Fra køkken-alrummet kan man gå videre ud til et overdækket område. Men hvis man fortsætter i forlængelse af soverummet, kan man gå ind til de store børns gaderobe. Den er stort set bygget op på samme måde – derfra kan man gå ud til det overdækket område. Her er to bordbænkesæt, og et sæt som ikke er under det overdækkede område. Det ligner næsten en lille terrasse som er markeret med et lille hegn.

Lederen fortæller, at de aldrig er inde, men altid ude. Det eneste tidspunkt på dagen hvor nogle af børnene er inde, er når de skal sove til middag - hvilket kun er de helt små børn. Vi kan også tydeligt se at der ikke er plads til at de alle kan være inde, pladsen indenfor gør at de simpelthen ikke kan være der – dette tvinger dem, på en måde også til at være ude.

Der er 16 børn knyttet til den første gruppe, 21 til den næste. Der er 41 børn i alt i denne børnehave, dog kun 37 i børnehaven i dag.

Der er mange små 'rum' hvor børnene kan lave forskellige aktiviteter. – Gyngerne, den KÆMPE sandkasse, som mest af alt ligner en sandhøj midt på græsset. Her er en båd lagt i sandet, små hytter, et kæmpe træ som også er lagt ned i sandet. Længere (ved siden af gyngerne) er et bålsted, med et hegn omkring, samt en snor som skal forestille at være indgangen. Længere nede er endnu et bålsted, dette er en hytte. Lederen viser os derind. Her bruger de meget af tiden, om vinteren. Især når det er frostgrader så er dette et perfekt sted, hvor børnene kan holdes varme og læse bøger. De spiser ofte morgenmaden herinde om vinteren. Derefter kommer et stort område med grønt græs. Rundt om hele børnehaven er enten træer eller grønne buske – intet hegn. Børnehaven er helt uden hegn. For enden af det grønne område, er en bakke. På bakken, ligger en rød måtte af gummi. Vi får fortalt, at den stammer fra gymnastikforeningen i Ullerslev, som ikke skulle bruge den mere, og derfor fik børnehaven den. Børnene bruger den især hvis det har regnet, så er det virkelig sjovt at glide ned af den. Den er virkelig beskidt, og der er jord overalt på den – børnene virker til at være ligeglade med det, og har det sjovt med at glide ned af den. Bakken er ret høj, men børnene løber selv op og ned af den, hvis de falder rejser de sig bare op igen og løber videre. Ved

48 siden af står nogle små telte. Lederen fortæller, at det er lavet af nogle forældre på arbejdsdagen.
49 Det ser fint, hjemmelavet og naturligt ud. Der er blevet brugt 3-4 grene og et par stof sække om
50 overdækning. Der er også blevet bygget nogle dyr ud af to træstammer, det ligner to hest. Det lille
51 område, med teltene ligner mest af alt et indianerområde. Dernæst kommer skoven og
52 spejderhytten. Men her går børnene ikke ind. Dog bruger de meget tid i skoven. Klatrer i træerne,
53 finder grene osv. Længere henne, fortæller lederen, at en masse træer væltede under den seneste
54 storm. –Børnene var faktisk i børnehaven den dag, og de sad alle på bænke og så hvordan
55 blæsten er voldsom ved træerne. Området her er helt bart om en masse træer ligger på jorden.
56 Lederen fortæller, at de vil lave det om til forhindringsbane (motorikbane), og påbegyndelse er
57 allerede gået i gang. forældrene skal lave dette på den næste arbejdsdag og familierne bidrager med
58 genbrugsting. Bag børnehaven ligger en kæmpe urtehave – her er et hegn ind til, lavet af piletræ.

59 Rundt omkring i børnehaven er en masse juletræer, som lederen fortæller, er fra forældrene og
60 bedsteforældrene. Mange af børnene siver i træerne, og tager dem med rundt omkring i
61 børnehaven. Midt på det grønne område, hænger en stor gyng. Da jeg selv gik i folkeskolen, kaldte
62 man en gyng så stor en girafgyng.

63 Ved bænke står et par spande, her sorterer børnene selv deres affald. – Plastic, glas, metal, papir
64 og pap, andet og kompost. Alle materialerne er af træ.

65 Vi laver spørgeskemaer og får kontakt til en enkelt forælder. Hun er med i bestyrelsen og siger at
66 hun derfor også har en interesse i at fortælle om børnehaven. Det var rigtig fint vejr i dag, og denne
67 børnehave, samt børnene virker afslappede og børnene bruger rigtig meget deres fantasi til at lege.

68 **Dittes noter**

69 kl. 12.30: Snak med leder: Det er et tilvalg fra forældrene. Kræver to af hvert udstyr. Børnene er
70 aldrig inde

71 Observationer: Drengegruppe leger krig med grene som geværer.

72 Der er ingen hegn rundt om børnehaven, men en snor

73 Legeplads: Piger leger at de er heste.

74 Dreng løber rundt med et juletræ på hovedet mens andre drenge bygger en hule eller en bil af
75 paller. (Der er uenighed om, hvad de bygger)

76 Piger og drenge leger hver for sig.

77 Dreng går rundt og aer et blad

78 Børnene bruger nogle af de mange grantræer, der er på grunden. Kaldt dem juletræer. (Det er
79 gamle juletræer der er doneret.)

80 En pige fejer legehuset.

81 Pige spørger drengene, hvorfor de ikke har noget termotøj på. Hun fortæller os, at før var hun nødt
82 til at have mange lag tøj på, men hun har ikke noget imod at det er koldt.

83 Skoven: Inde i skoven er en gruppe børn i gang med at fælde nogle døde træer med save sammen
84 med en pædagogstuderende. Træerne er ødelagte efter stormen. Dreng spørger hvilke træer han
85 må save i. Virker meget ivrig i at hjælpe. Den studerende siger at det kun er dem, der ikke er
86 grønne (dem der ikke har nåle på). Drengen kigger på et træ og spørger ”Er den grøn?” Begynder at
87 save.

88 Pige har brændt sig på brændenælde og viser det til mig. Hun forstår ikke hvorfor det brænder
89 selvom der er kommet creme på. Fortæller at de ikke må klatre i de små træer, men kun i de store.

- 90 Eftermiddag - terrasse:
- 91 Pige tager selv sin kop og henter vand fra vanddunken. Bruger resten af hendes vand til at vande
92 nogle planter på terrassen.
- 93 Børnene henter selv vand og frugt. Hænger deres kop tilbage på stativet (udenfor) uden at vaske
94 den.
- 95
- 96 Børnene holder sig til små rum på pladsen. Bruger ikke hele legepladsen, men små dele af den ad
97 gangen.
- 98 Legeplads: Der ikke noget traditionelt legetøj ud over sandlegetøj. Paller er det foretrukne
99 byggemateriale. Ud over det bruger de juletræer, kabeltromler og sandlegetøj.
- 100 En dreng leger med en pind, der er fire gange så lang som ham selv. En pædagog kommer og tager
101 den fra ham.
- 102 Terrasse: Som dagen skrider frem begynder flere børn at opholde sig på terrassen.
- 103 Pædagog snakker med børn om æbletræets livscyklus.
- 104 Børn kigger i dyrebøger. Deres yndlingsdyr er kæledyr som hamster og kat
- 105 De er mest interesseret i pattedyrene og synes at fisk og edderkopper er kedelige. De stiller mange
106 spørgsmål om, hvordan forskellige dyr lever.
- 107 En dreng jagter en due op i et træ.
- 108 **Mias noter**
- 109 Vi ankom 12.30 og fik den første halve time rundvisning af stedet, af lederen.
- 110 Der er 41 børn i alt og på denne dag var der 37.
- 111 Stedet er inddelt i to grupper: pilehuset og koglehuset. Koglehuset er de yngste børn og der er 19
112 børn. Pilehuset er der de ældste er (hvor toilettet er separat = skal uden for ift. garderoben).
- 113
- 114 Børnehaven er 12-13år gammel og de er i gang med planlægning af ny bygning.
- 115 Stedet er et tilvalg - forældrene skal træffe et valg om at deres børn skal i denne børnehave.
- 116 Der er ikke meget plads indenfor. De meste af pladsen går til garderobe, toilet og lign. Praktiske
117 foranstaltninger. Lederen forklarer ydermere at der står køleskabe i hver garderobe så børnene selv
118 kan hente deres madpakker, både til frokosttid men også når de får lyst til formiddagsmad.
- 119 Der er et soverum som bliver brugt til middagslur, samt et lille opholdsrum i åben forbindelse med
120 et køkken. Så rummet bruges kun til praktiske gøremål, madlavning osv.
- 121
- 122 Der er 2 arbejdsdage om året hvor forældrene er der og hjælper med at lave det som nu er planlagt.
- 123 Lederen fortæller der er god opbakning generelt fra forældrene, og de bakker op om arbejdsdage
124 (alle kommer, undtagen få som er forhindret den dag).
- 125
- 126 Stedet går op i at være miljørigtige. De bruger sjældent tørreskabet og der er affaldssortering
127 (forskellige spande til kompost, pap/papir, metal).
- 128 De har gået tildelt det Grønne Spirer flag. Det har altid været en naturbørnehave og det startede
129 oprindeligt med to tipier, grundet mangel på børnehavepladser (nu mangler kommunen derimod
130 børn). De er den eneste naturbørnehave i kommunen. Det er lederens indtryk at forældre gerne
131 kører efter stedet.
- 132 Der er en stor bålhytte som er "isoleret" med vindafvisende net som vinduer således sollyt sagtens
133 stadig kan komme ind. Hytten fungerer som sted hvor de selvfølgelig kan lave bål for aktiviteters

134 skyld men bruges også især om vinteren, som et opholdssted de kan varme godt op og hygge sig.
135 Der er en bakke hvori der er lavet en rutsjebane af plastikrør ned af bakkens hældning samt et rør
136 igennem jorden ude i den ene ende af bakken. Derudover der er to, næsten fastgroede
137 gymnastikmåtter lagt ned af bakken. Disse har blevet givet til dem og fungerer som rutsjebane også
138 eller kælkebakke.
139 Der er lavet et indianer område, med hjemmelavede tipier og de selvom pædagogerne stiller de tre
140 tipier spredt samler børnene dem altid igen således de står tæt op ad hinanden.
141 Der er endnu en bådplads på dette indianerområde.
142 De har en sanse/motorik-bane planlagt og er så småt begyndt at bygge den. De regner med at lave
143 den færdig i løbet af denne sommer (2014).
144 Save og knive bruges af børnene når aktiviteten er planlagt.
145 De har to mooncars, håndfuld? Trillebøre, sandlegetøj og gamle køkkenredskaber.
146 Der er opstillet små legehuse rundt omkring og et gammelt træskib er gravet lidt ned, som en del af
147 sandkassen.

148 Hele vejen rundt om børnehavens område er der ophængt et såkaldt snore-hegn ("stoppe-snor").
149 Dvs. at børnene kan egentlig sagtens gå uden for børnehavens område men snorehængen er der til
150 at indikere hvortil de må gå. Lederen forklarer at børnene generelt er gode til at forstå og
151 respektere denne (åbne) grænse.
152 Gamle gummistøvler er brugt som urtepotter. (Billed-)Rammer er lavet af træpinde. Knager til
153 diverse er lavet af trægrene. Generelt er hele udseendet af stedet meget rå i den forstand tingene er
154 "uspolerede".
155 Bag ved husene er der et større område som er indhegnet af lavt hegn, og der står en masse højbede
156 inde i indhegningen.

157
158 Rytme: Starter kl. 6.00 udenfor med morgenmad. Foregår på en overdækket terrasse som ligger i
159 hjørnet bygningerne danner (ala L-bygning). Også om vinteren, da der rent faktisk ikke er plads til
160 dem indenfor.
161 Lederen forklarer at det er hyggeligt i vintermånederne om morgenen når de sidder udenfor med
162 lys og starter dagen der (lår det er foregået således). Man kan også se der hænger lyskæder i taget
163 derude.

164
165 Hver middag får børnene skiftet sokker og støvler, og andet tøj hvis det er vådt.
166 Børnene skal have dobbelt af alt, ift. alm. Børnehaven, fordi det er nødvendigt når så meget ude.

167
168 Vi tog afsted igen lidt i fire, da vi på daværende tidspunkt havde fået en god bunke
169 spørgeskemabesvarelser samt en familie som havde sagt ja til at deltage. Derudover var vi nødt til
170 at time det ift. offentlig transport.
171

172 **Dag 2**

173 **Camillas noter**

174 Alle børnene er ude. De leger rundt omkring. Vi får en varm modtagelse af dem. De leger på
175 gyngerne og båden i sandet – hvilet virker til at være et hit.

176 En pædagog er i gang ved bålstedet. Der er godt gang i bålet – en masse grene bliver lagt på. En
177 masse røg, men børnene virker ikke til at blive irriteret over det – det er kun Mia og jeg som føler
178 røgen i vores øjne, da vi kommer lidt tættere på.

179 Jeg får kontakt til en gruppe piger på 4-5, de viser mig det bedste sted, som er gyngerne. Vi snakker
180 lidt om børnehaven og at være udenfor hele tiden. "Det kan godt være lidt kedelige nogen gange".
181 "Vi vil gerne lege indenfor, men det må vi ikke her. Men i Vibereden må de gerne".

- 182 En dreng har fundet nogle brændenælder. Han har handsker på, da han kommer med dem. Han
183 fortæller, at man kan lave suppe ud af dem. Vi snakker lidt om suppen, og han henter en gryde. "Så
184 er der brændenældesuppe". "Laver din mor brændenældesuppe?". "Nej, det er her i børnehaven,
185 jeg har smagt det. Det har min mor ikke lavet". "Hvordan smager det?" "Godt, men det er varmt.
186 Vil du smage?".
- 187 Vi snakker længe om suppen og han virker til at vide en del om planten. Han kommer tilbage med
188 andre planter, og ved udmærket hvad de hedder. Han snakker om blomsterne på væggen, som de
189 har plantet. Vi snakker om hvad han laver derhjemme. "Jeg kan godt li' at se tv". "Det kan jeg også
190 godt li'" siger en anden.
- 191 Jeg får en lang historie om at hele hans familie var syg i sidste uge. "Det var far som var syg, og så
192 blev vi andre også. Så, så vi fjernsyn."
- 193 3 piger: "vi leger alle steder" .
- 194 "Vi hjælper de ting i naturen, som har brug for hjælp." – frøen.
- 195 Mange af børnene bygger huler. Enten med nogle paller, eller inde i busken eller skoven. De får
196 hjælp af pædagogerne.
- 197 Når børnene er tørstige, så henter de selv deres kopper, som hænger på væggen. Der står en
198 vandbeholder på en træstamme ved bænken, hvor børnene selv tager vand. Derefter hænger de
199 deres kop op igen. – Nogle synes det er sjovt at tage lidt ekstra vand og hælde det ud på jorden og
200 derefter gå på det.
- 201 Lederen fortæller at de tager forskellige kurser, eks. Spire-projektet. – forskellige kurser for at få ny
202 inspiration.
- 203 Lederen er ved at klippe navne ud til børnenes kasser (som der er lavet til arbejdsdag – trækasser
204 med hjul, lavet af paller). Børnene skal selv sætte dem på. "Fordi de selv skal være med i processen,
205 kommer det til at tage et halvt år. Men pyt med dem, så har de selv lavet dem. I samarbejde med
206 deres forældre".
- 207 Vi sidder begge og læser for børnene udenfor.
- 208 De er ved at plante tomater. Solen skinner og inden vind.
- 209 Børnene bliver igen hentet fra omkring kl. 13.
- 210 Igen leger de forskellige steder, i forskellige rum. Ved sandkassen, ved teltene.
- 211 Juletræerne er et hit, alle bruger dem til forskellige ting. Saver eller bygger med dem.
- 212 Så snart at solen skinner, så kan man mærke det på alle. Ingen gider sidde ned, men de leger alle.
- 213 Drengen: " Vi to leger sammen. Og nogle gange leger vi også med XXX, men ikke så meget, fordi
214 hun synger".
- 215 Der ingen forstyrrende lyde herude. – et tog et stykke væk, kan dog høres engang imellem. Det
216 virker ikke til at børnene hører det – eller også har de vænnet sig til det. De ved dog godt at det
217 kører fordi engang imellem.
- 218 "Vi graver ned til de bedste sand. Det er allernederst. Det er bedst at bygge med", Fortæller en
219 dreng.
- 220 **Mias noter**
- 221 Camilla og Jeg ankom 9.40.
- 222 Børnene leger over hele legepladsen og er klædt i flyverdragter og huer. Det er en relativ kold dag.

- 223 Der er børn som leger i sandkassen, børn som gynger og nogle som leger på de gamle kabeltromler.
224 Der er også nogle som leger henne ved det gamle træ som ligger på plænen.
225 3 piger kommer hen til os og spørger til hvem vi er og hvad vi laver. Hertil svarer vi, at vi bare er på
226 besøg og skal se hvad de laver i børnehaven.
- 227 Vi spørger børnene hvad de laver/leger hvortil én svarer at han har hoppet på tromler, en anden
228 dreng har fundet brændenælder til brændenældesuppe.
- 229 Der står et frugtfad på et bord midt på terrassen under halvtaget, som børnene selv går hen og
230 tager et par stykker frugt fra. En dreng går hen til rækken af genbrugs-skraldespande som står
231 langs husmuren, og han smider sin frugtskræl i den rigtige kompostspand, uden at det virker som
232 noget han tænker nærmere over.
- 233 Ved bålet som er indhegnet har en pædagog lagt et gammelt juletræ og er ved at finde save frem.
234 Børnene kommer selv hen til pædagogen og spørger om de må være med til at save, hvilket de godt
235 må. De går i gang med at save grenene af stammen på det visne juletræ.
- 236 En dreng kommer over til os med en gryde. En anden dreng som følger med siger at det er
237 brændenældesuppe. Jeg spørger hvor de har fået det eller lavet det henne før. Drengen med gryden
238 svarer, at de har de lavet i børnehaven, til madlavning. Jeg spørger om han også har lavet det
239 derhjemme, hvortil han siger at det har han ikke.
- 240 Et barn mere kommer hen og spørger om også at få lov til at save i juletræet, men pædagogen
241 svarer at max 2 save må være i brug.
242 Børnene kaster selv de afsavede grene på bålet, som stille står og brænder. Pædagogerne holder
243 hovedsaligt opsyn mens børnene saver, og hjælper til hvis de har besvær med nogle af grenene.
- 244 Kl.10.20: Drengen med suppegryden kommer tilbage og forklarer at han har fundet ”løvstjerner”
245 og snakker om døvnælder hvorledes de ikke brænder.
246 Jeg spørger hvad han godt kan lide at lave, og han svarer at han gerne vil være indenfor, men
247 samtidig forklarer han, at han ikke kan lide at være i den anden børnehave (som de har et
248 samarbejde med) selvom at man kan være indenfor deroppe.
- 249 Nogle drenge sætter sig op på juletræet som var ved at blive afgrenet, og de leger at det er et
250 rumskib og at nogle af de små kviste er pistoler.
251 Vi spørger drengene hvor de bedst kan lide at lege og de svarer først, at det er de små gynger. De
252 kan bedst lide de små i stedet for den store fordi de små ikke larmer/lave pibelyde. Dernæst som
253 nummer to kommer skibet som ligger i sandkassen, fordi der kan de lege sørovere.
254 Mens vi snakker går/kravler nogle drenge rundt på nogle træstubbe. Legen på dem forekommer
255 som værende meget naturlig og de ser ikke usikre ud. Da én falder ned, rejser han sig bare op igen.
- 256 Ved siden af kabeltromlerne bygges der et ”hus” af nogle gamle paller som stilles på siden og
257 lægges henover hinanden. En pædagog hjælper med at sætte dem op. Der leger nogle piger indeni
258 ”huset”, at det er deres hjem.
259 Der er også nogle børn som leger på kabeltromlerne – hopper rundt på dem.
- 260 Kl.11.15-30: Der gøres madpakke-klar. Dette betyder skift til tørre sko og strømper hvis nødvendigt,
261 toilettur, samt skift til termotøj hvis vejret er til det.
262 Børnene finder deres madpakke, drikkekrus som fyldes med vand samt sætter sig hen til bordene.
- 263 Kl. 11.30-12.15: Der spises frokost ved mindre borde der står rundt om indhegningen til bålet.
264 Vi går indenfor, for at undgå at forstyrre frokosten da vi føler vores tilstedeværelse vil skabe uro. Vi
265 spiser inde i huset i stedet.
- 266 Kl.12.30: Den frie leg fortsætter efter madpakkerne er spist og sat tilbage i køleskabene.
267 Nogle børn kører rundt på mooncars, nogle graver i sandkassen og leger med gammelt juletræ.
268 Andre leger med trillebør og noget sandlegetøj. En dreng hopper fra træstub til træstub.

- 269 Legen i huset lavet af paller genoptages også.
270 Der sidder også nogle børn som tegner og læser på terrassen.
271 Nogle børn leger med gamle plastikrør – store nok til at de kan stå i dem.
- 272 En pige kommer hen til en pædagog med en masse sten hun har fundet, og hun får at vide, at det
273 vist er noget med at hun kun må have én med hjem så hun må vælge.
- 274 Vi taler med en pædagog som har været i børnehaven i 12år. Pædagogen forklarer, at børnehavens
275 muligheder er blevet begrænset lidt af kommunen i og med, at de nu ikke længere kan rejse gratis
276 med bussen som førhen.
- 277 En pædagog læser historie for nogle børn, henne på en bænk under halvtaget.
- 278 Kl.14.30: Der begynder et mere konsekvent flow af forældre som kommer og henter deres børn.
279 Der står et frugtfad på terrassen som børnene kan tage af.
- 280 Generelt er der efterhånden også flere børn som leger på terrassen eller i nærheden, og som tegner
281 eller lignende mindre fysisk aktiv aktiviteter. Stemningen er på en måde mere rolig på dette
282 tidspunkt.
- 283 En pædagog er gået i gang med at finde kasser frem som bruges til børnenes tøj (som de tidligere
284 har lavet, ud af gamle paller). Der skal bores huller i kasserne til et håndtag ud af reb. Børn
285 kommer hen nysgerrige og vil gerne være med. De får lov til at bore huller sammen med
286 pædagogen og hjælper ligeliges med at binde rebet fast.
- 287 Der er en lind strøm af forældre som henter børn fra kl.15 og fremefter. Alt imens fortsættes der
288 med at lave kasser, mens andre børn tegner og resterende leger i nærheden i sandkassen.
289 Da vi går hjem lidt i fire, er der omtrent 8-10 børn tilbage.

290

291 **Dag 3**

292 **Camillas noter**

- 293 Alle er ude. Flere leger på træet som er i sandkassen. "Vi leger abekatter". De kravler rundt på
294 træet. "Se mig!".
- 295 Jeg tager med "tøfferne" på tur. "Tøfferne" et en gruppe børn i den mindste aldersgruppe. Vi går to
296 og to. Vi skal ned til skoven, ved togbanen, bag hundebanen. Grupperne skiftes til at tage på tur, og
297 i morgen skal en af de andre grupper afsted.
- 298 Vi skal samle blomster. Børnene får en pose hver, hvor de kan smide deres blomster i. På vores vej
299 til skoven, fortæller pædagogen omgivelserne og børnene følger interesseret med. De lytter efter
300 hvad han siger, og kommenterer hvis fanger deres interesse. Vi kommer bl.a. forbi et stort hul, med
301 et hegn omkring. Pædagogen forklarer børnene at de ikke må gå helt tæt på, da hullet er meget
302 dybt. Da vi kommer til hundebanen, får børnene lov til at samle blomster, og de slipper hinandens
303 hænder. De hygger sig med at samle, og kigger egentlig ikke så meget på hvad de samler, men
304 samler bare en masse forskelligt. Hundebanen er et stort område, som ligger inden skoven.
- 305 En dreng vil gerne have nogle blomster som sidder på et træ. Flere af børnene gider ikke holde
306 deres poser, jeg holder et par stykker – men får af vide af pædagogen, at hvis ikke de vil holde deres
307 poser, så kan de heller ikke samle blomster.
- 308 Det begynder at regne. Flere af børnene giver udtryk for at de ikke har regntøj på. "Mit hår bliver
309 vådt". "Mit regntøj er min kasse". Men vi begiver os videre ind i skoven, pædagogen siger at lidt
310 regn ikke skal ødelægge vores tur i skoven. Flere af børnene har jord på deres hænder, men regnen
311 vasker det væk. Det virker til, at børnene at ikke kan lide regnen – i hvert fald ikke når de mangler

- 312 deres regntøj. Dog har nogle af børnene huer på deres jakker, eller flyverdrager, og det hjælper lidt
313 på problematikken om det våde hår.
- 314 Pædagogen prøver at vende regnen til noget positivt. ”Prøv li’ at smage på regnen”. ”Åben jeres
315 mund og stik tungen ud og smag på regnen”. Børnene gør det, og det synes alle at det er lidt sjovt.
- 316 Det begynder at regne ret voldsomt, og vi går længere ind i skoven. Skoven er tæt, og det er til tider
317 svært at se hvor vejen går hen. Vi begynder at gå tilbage, og det er børnene vist tilfredse med.
- 318 Det er frokosttid – de små spiser efter at de har fået tørt tøj på. Og derefter skal flere af dem sove til
319 middag.
- 320 Et par drenge leger i regnen og har puttet jord i hovedet på hinanden. Det har de haft meget sjov ud
321 af – pædagogerne derimod bliver lidt vrede, og siger at de hurtigst muligt at vaske det af igen.
- 322 De fleste af børnene er ude, og regnen virker ikke til at påvirke dem – alle har regntøj på.
- 323 Der kommer flere mudder-børn – de synes det er vildt sjovt. Vandpytter overalt, og børnene morer
324 sig. Flere leger med paller, og smider dem vandpytterne så vandet kastes til alle sider. ”Det er en
325 bro over en flod”. ”Pas på at I ikke får våde sko” Mange af børnene samles omkring vandet.
- 326 Børnehaven får mange forskellige ting fra forældrene, og sommetider er det ikke alle tingene som
327 der kan bruges, men for det meste tager børnehaven imod rigtig meget genbrug. – En forælder har
328 været med nogle stålplader, som var en fejlproduktion.
- 329 En pædagog fortæller, om motorikbanen som de er ved at bygge ved skoven. Her laver forældrene
330 også alle tingene. ”Her skal også være en musikskov, men forskellige instrumenter af
331 naturmaterialer”. ”Og så skal vi lege Kim’s lege i skoven også. – hvor man skal huske tingene. Men
332 det er først når forældrene engang har fået bygget banen”.
- 333 Der er i forvejen bygget lidt musik-elementer op, med metalrør som hænger på træerne som
334 børnene kan slå på og dermed lave musik.
- 335 Historien om kassen – en pædagog: Træet er fra min søn, og hjulene kostede 29kr – alle havde en
336 forælder med til arbejdsdage.
- 337 BARNET viser is gyngerne og hybenbusken. Her er en hule, som pigerne leger rigtig meget i.
338 BARNET er en del af en pigegruppe på 4-5 piger – de leger altid sammen. Favoritstedet er
339 hybenbusken. BARNET viser os skoven, og et træ som hun siger hun også har derhjemme. Hun
340 kravler op i træet.
- 341 Omkring kl. 13 bliver vi hentet og skal med BARNET hjem. De bor et stykke væk fra børnehaven, og
342 hendes storesøster går i skolen inde i Ullerslev by.
- 343 Det er et stort hus. Køkken-alrum, to stuer. Ovenpå er der morens soveværelse, og de to pigers
344 værelser.
- 345 Vi sidder ved spisebordet, og moren har bagt boller og kage. Vi snakker lidt om dagen i
346 børnehaven, og moren fortæller historien om dengang BARNET og nogle af de andre piger nede i
347 børnehaven, gik over stoppe-snoren og ned på hundebanen. Ingen opdagede at de var væk et kort
348 stykke tid, men da de kom tilbage synes de alligevel at det havde været så spændende, at de fortalte
349 det til en studerende. De sagde til hende, at hun ikke måtte sige det videre til pædagogerne – men
350 det gjorde hun. Pigerne blev placeret på bænken, og straffen var at de skulle sidde der i tre dage, i al
351 den tid som de tilbragte i børnehaven. Moren fortæller, at det pigerne var mest vrede over var at
352 den studerende havde sagt det videre.
- 353 Vi laver gækkebrev til bedsteforældrene – begge piger deltager. Vi hører musik på ipad’en imens –
354 især MGP-musik er populært hos BARNET. Moren fortæller, at børnene bruger en del tid på
355 ipad’en, og bruger den når de har lyst. BARNET spiller nogle spil.

356 Vi går udenfor og pigerne viser os rundt i haven. Især trampolinen er et hit, og her kan de bruge
357 mange timer. Trampolinen er lige foran køkkenvinduet og moren står i vinduet og kigger ud.
358 Videre til cyklen, hvor de ofte sidder to på, fortæller de. Og cykler tit hjem til bedsteforældrene som
359 bor få meter fra dem.

360 Vi går ind igen. Pigerne vil lege stopdans, og der sættes musik på. Mia og jeg skiftes til at styre
361 musikken. Vi danser rundt i stuen i omkring 15 min.

362 Vi lavet vores interview med moren, og hun siger bagefter ” Hvis ikke man videreføre, det som
363 børnehaven lærer børnene, her hjemme også – så kan det sådan set være lige meget”
364 ”Pædagogerne har en indflydelse, ikke kun naturmæssigt, men også personlighedsmæssigt”.

365 Vi tager hjemad igen.

366 **Mias noter**

367 Ca. kl.9.30: Vi ankom til børnehaven.

368 Henne ved det afbarkede træ som ligger ned ved sandkassen er der en håndfuld børn som leger. De
369 siger de leger zoologisk have. Nogle klatre/hænger i træets grene og siger at de er abekatte.
370 Der er en dreng som siger at der i en zoologisk have også er krokodiller, løver og andre dyr.

371 Der kommer en pædagog hen til børnene og spørger om de vil med over og tjekke spejderhytte, da
372 en pædagog senere skal bruge den til et møde. Et par børn går med hende.

373 Kl.10.00: Tøfferne (som er den yngste af grupperne) skal afsted på tur. De skal ned og se på
374 blomster.

375 Camilla og Jeg bliver enige om, at hun tager med gruppen på tur, sammen med pædagogen som
376 står for turen.

377 Der sidder omtrent 5 børn på terrassen ved bordene og tegner. Samtidig er der nogle stykker som
378 også sidder på bænke og spiser lidt af deres madpakke.

379 Ude i sandkassen er der omtrent 10 børn som leger på skibet, graver i sandkassen og laver
380 sandkager.

381 Kl. 10.30: Det begynder at regne en del. 2 børn kommer fra sandkassen og går ind under halvtaget
382 til nogle af de andre børn som leger der. 6 piger opholder sig stadig ude i sandkassen, i regnen. Og
383 der er et par stykker mere som leger ved et legehuse.

384 De børn som sidder ved bordene laver lidt af hvert. Nogle tegner regnbuer mens andre tegner
385 prinsesseslotte, andre øver sig i at skrive navne og forskellige bogstaver, mens andre tegner figurer
386 efter tegneskabeloner i plastik. Nogle begynder også at lave papirflyvere. Jeg sidder sammen med
387 dem og hjælper dem med det som de skriver og hjælper dem med deres papirflyvere, når de
388 spørger om hjælp.

389 Kl.11.00: Tøfferne kommer tilbage fra deres tur. De blev ikke så lang tid pga. regnen som blev ved.
390 Da de kommer hjem, kommer de indenfor i garderoben og gør madpakkeklar.

391 De andre grupper gør også madpakkeklar så småt.

392 Mens de spiser madpakker udenfor, går vi ligesom sidst indenfor, i baglokalet, for ikke at forstyrre.
393 Vi spiser derinde og skriver noter.

394 Vi taler med en pædagog som forklarer at et andet hold var afsted dagen før på tur, til hundebanen.
395 Det var de sammen med 30 børn fra Vibereden. På hundebanen lavede de forskellige aktiviteter og
396 lege.

397 Kl.12.00: Nogle børn leger og ved en stor vandpyt som er lige ved hegnet op til terrassen. De leger
398 med plastikskibe i vandet og senere finder de en palle som lægges henover vandpytten, som de så
399 kan gå på henover vandet.

400 Der er også nogle som bruger vandet til at putte i gryder og leger de laver mad.

401 Et barn kommer hen til huset nærmest dækket i mudder. Både tøj, hænder, ansigt og hår er smurt
402 ind og vådt. Barnet ser glad og tilfreds ud. Barnet bliver sendt ind og vaske sig samt skifte det
403 tøj/sko som er vådt.
404 Lidt senere kommer to børn mere som ser omtrent ligeledes ud. De virker som om de har haft det
405 sjovt og ser generelt glade ud, dog er det ene barn lidt træt af at være våd nu og dermed også lidt
406 kold. De går også ind og skifter.
407 Børnene har leget henne på bakken. På bakken som der står en lang rutsjebane ned af leger en
408 gruppe børn. Regnen har sørget for mudder og for enden af rutsjebanen er der en vandpyt.
409 Børnene er stadig i fuld gang med deres lege som de lader til at synes er vældig sjov og flere er godt
410 beskidte.
411 Til sidst kommer en pædagog hen og leger stoppes så småt.

412 Efter det er holdt op med at regne, begynder man børn igen at lege i sandkassen og rundt omkring
413 den.
414 Der er fortsat en del som leger ved/med vandpytten ved hegnet og der er nogle som gynger.

415 Jævnligt kan høres et tog i baggrunden som suser forbi, men børnene ænsrer det ikke.

416 På bordet under halvtaget står der et patentglas med låget åbnet lidt, fordi der nede i glasset er et
417 lille stykke træ med en larve. Et barn sidder lidt og kigger på glasset og spørger om den mon skal
418 have lidt mad. Lidt senere er der nogen som har puttet lidt græs og blade i glasset.

419 En pædagog forklarer os at de unge pile-planter som er plantet i form af en labyrint, skal blive til en
420 sanselig labyrint. Pilebuskene skal vokse op og danne vægge og så skal der lægges forskelligt
421 underlag på jorden. Det er meningen der undervejs skal være nogle ting, som man så skal kunne
422 huske når man går tilbage og ud igen.
423 Derudover har de planer om at udbygge motorikbanen.
424 Der lægger nogle metalplader udskåret som cirkler langs huset. De forklarer, at en forælder er
425 kommet med dem idet de var blevet lavet i forkert størrelse. Børnehaven har nu planer om at bruge
426 metal-cirklerne til at bygge videre på deres ”musik-afdelingen” som er lavet ovre i skoven i
427 forbindelse med motorikbanen.
428 Pædagogen forklarer endvidere at forældre tit kommer med alverdens ting som er blevet til overs
429 fra noget de har gang i eller lignende. Alt muligt som muligvis kan bruges til noget andet. De er
430 glade for dette i børnehaven og ser gerne at forældrene kommer med en masse ting, som de kan
431 finde en måde at genanvende på.

432 3 piger kommer hen og vil gerne snakke med os. Vi spørger om de ikke kan vise os hvor det er godt
433 at lege. De tager os hen til den fjerne ene af området i nærheden af bakken. Her viser de os deres
434 hule som de har lavet i buskene i udkanten af plænen i hegnet som består af hybenbuske. Der er på
435 en måde en smal sti ind i buskene til en lille hulning i buskene, som er deres hule. De siger at de
436 har lavet deres hule derinde, så de kan sidde og hygge derinde og ”lege make-up”, far, mor og børn
437 o.l.
438 Vi spørger om tornene ikke er trælse og de siger at de stikker sig ikke rigtig. Ene pige siger at de
439 ikke er bange for tornene. En anden stikker sig selv med vilje med en gren mens vi står og snakker
440 om tornene.
441 Vi spørger hvor de mere godt kan lide at lege og de viser os hen i skoven. Mens vi går derhen, går
442 én af pigerne og dupper på sin hånd med en blomst og giver udtryk for at det skulle være godt.
443 Vi følger efter dem ind i skoven. Skoven er relativt tæt og det er ikke let for os at komme derinde
444 grundet vores højde sammenlignet med børnene. De viser os hvor de nogle gange leger helt bagerst
445 i skoven og forklarer at de én gang har gået på den anden side af stoppesnoren som er der, hvilket
446 de fik skældud for og kun måtte lege på terrassen i et stykke tid.
447 Børnene kravler rundt på træstubbene i den ”nedlagte” del af skoven, da vi alle går over mod huset
448 og terrassen.

449 På terrassen sidder nogle børn sammen med en pædagog og drikker te. Pigerne vi har gået med
450 spørger om de også må få te. Pædagogen forklarer at det er te lavet af bladene fra en pebermynte-
451 plante som står i et af de små bede på terrassen.
452 Børnene giver udtryk for at de godt kan lide teen og nogle spørger efter mere.
453 En af pigerne siger at noget af det bedste ved at være i ude-gruppe er at de nogle gange får te.
454 Pigerne varmer også deres hænder på koppen.

455 Cirka. kl. 13.45 bliver pigen vi skal med hjem hente af sin mor som har sin anden datter med også.
456 Vi kører med dem hjem i deres bil. De bor i en lille by et stykke fra hvor børnehaven ligger.
457 De bor i et almindeligt hus på en rolig villa vej. Hjemmet er indrettet med glade farver og rum hvor
458 der er plads til leg/aktiviteter.
459 Vi ser stuerne med søstre mens moren gør lidt klar til noget eftermiddagskaffe. Søsteren til pigen
460 vi er med hjemme har også gået i naturbørnehaven.

461 Vi spiser noget eftermiddagskaffe stille og roligt, hvor søstre mest snakker, bl.a. om hvad de har
462 lavet i skolen o.l.
463 Efterfølgende viser pigen os sit værelse. Værelset er præget af farven pink og i det ene hjørne står
464 der et bord med legetøj på og omkring i form af dukkehus, spil o.l. I et hjørne står en seng, mens
465 pigen og hendes mor forklarer at når hun sover på sit værelse, så sover hun som regel på
466 madrassen i det andet hjørne pga. der engang var en stor edderkop i hjørnet hvor sengen står.
467 Moren forklarer, at som tit sover pigen inde i hendes seng sammen med hende.
468 Pigen finder en lille dagbog med hængelås som hun vil vise os, men de kan ikke finde nøglen til den
469 på daværende tidspunkt.
470 Moren og pigen forklarer at hun gerne vil have et sort værelse, da hun godt kan lide rockmusik.
471 Men sort er moderen ikke helt med på er en god ide, så i stedet er de blevet enige om blå. Moderen
472 forklarer at det interessen for rock stammer fra pigens far.
473 Pigen viser os også hendes søsters værelse. Her hænger der bl.a. en stor One-Direction plakat.

474 Moderen forklarer os at hun er tilhænger af den kostpolitik som der er i børnehaven. Således er der
475 ikke nogen tvivl om hvad man må/ikke må give børnene med, og det kan være med til at forhindre
476 konflikter.
477 Derudover forklarer hun, at hun generelt er meget bevidst omkring hvad hun lærer sine børn om
478 forbrug ift. brands og forskellige varer. Hun er opmærksom på at et brand-navn ikke bliver
479 synonym for det pågældende type produkt. Ligeledes var hun også meget imod Bratz-dukker da de
480 var in hos børn, da hun synes det billede de viser af kvinder er helt forkert. Moderen forklarer at
481 hun er imod det billede der skabes gennem dukker som disse hvor piger fremstilles som nogle der
482 går meget op i materielle ting, mens mændene er dem som kan klare ting samt fikse/lave ting.

483 Bagefter går vi med pigerne ud i haven, da moderen opfordrer søstre til at vise os den. Hun
484 klargøre over for pigerne at reglerne stadig gælder selvom de har gæster.
485 Vi går ud i haven hvor der er en gynge i et træ, en rutsjebane op ad en lille bakke samt en
486 trampolin. Pigerne giver sig til at gynge og siger vi skal passe på ikke at træde på blomsterne som
487 de har plantet i plænen sammen med deres mor. Blomsterløgene stikker op i plænen spredt ud over
488 det hele nærmest.
489 Pigerne skubber hinanden på den lille gynge. Bagefter går de over på trampolinen og hopper. De
490 forklarer at de tit hopper på trampolin og nogle gange har kastet ting ned på den oppe fra
491 storesøsterens værelse, selvom det må de ikke.
492 De må heller ikke kravle på hegnet, men det gør de også nogle gange.
493 vi går om på den anden side af huset hvor der er en terrassen. Der ligger et petanquespil og deres
494 cykler står i gårdspladsen. De cykler lidt rundt.
495 Vi går ind igen, hvor vi sammen med pigerne og moderen sidder og laver gækkebreve. Det er
496 meningen deres bedsteforældre skal have dem senere, når de skal om til dem om aftenen.
497 Vi sidder og hjælper dem med at klippe. Senere vil pigerne gerne lege stop-dans med os, så det gør
498 vi. De viser os også deres bamser. Bl.a. en stor abebamse som kan sige lyd og en kanin der også kan

499 sige lyd. De har fået dem fordi moderen ikke ønsker dyr – i hvert fald ikke noget med pels. Og
500 søstrene vil gerne have dyr. Derfor har de også et lille akvarie stående i stuen, som er ved at blive
501 gjort klart til at der kan komme fisk i det.

502 Vi foretager herefter interviewet med moderen. Vi giver hende noget vin og chokolade som tak for
503 hendes villighed til at deltage. Efter interviewet med optagelse er overstået sidder vi lidt bagefter og
504 snakker.

505 Moderen forklarer, at hun mener ikke at det er nok, at børnene kun præges i børnehaven ift.
506 naturforståelse og endvidere. Hun mener man også bliver nødt til at gøre noget derhjemme –
507 præge dem derhjemme. Hun siger også at hun nogle gange gennem sine børn og det de har lært i
508 børnehaven, er blevet opmærksomme på nogle ting ift. naturen/miljøet som de så forsøger at tage
509 til sig. Hun siger at pigen selv gør hende opmærksom på nogle ting nogle gange og at de forsøger at
510 sortere skrald eksempelvis.

511
512 Hun fortæller endvidere, at der er en meget fast kostpolitik så der er klare regler og ikke noget at
513 være i tvivl om.

514 At have børn i naturbørnehave kræver at man som forældre kan overskue at der er meget tøj. Der
515 skal bruges meget -dobbel af alt. Og man skal være indforstået med at man kan få poser med hjem
516 med vådt og beskidt tøj. Det er præmisserne. I Vibereden (oppe i byen) var der en periode hvor
517 legepladsen var meget mudret grundet ombygning eller lign., og der var meget regn samtidig
518 hvilket betød meget beskidte børn og tøj. Oppe i Vibereden fik de klager over dette fra forældrene,
519 men den slags klager forældrene ikke over hos Myreturen. Det må man forstå at er del af at have
520 børn der. Generelt er holdningen heller ikke at klage over den slags eller lign. ting. Hvis der er
521 nogle problematikker o.l., er tilgangen mere i form af problemløsning - hvordan kan man afhjælpe
522 det her? Forældrene er meget villige til at hjælpe i det hele taget.

523 Vi tager efterfølgende hjem, da vi fornemmer at de står og skal ud af døren inden længe hvor vi ikke
524 kan komme med.

525 **Dag 4**

526 **Camillas noter**

527 9.30. Alle er ude. Vi får en varm velkomst af børnene.

528 De er ved at plante solsikker. Alle børnene får en potte hver – biologisk materiale – noget jord og et
529 billede af dem selv på en pind, som de kan sætte i potten. Børnene virker meget interesseret og vil
530 alle gerne være med – et par stykker har lidt svært ved at vente til det bliver deres tur.

531 De andre leger rundt omkring – der er pallerne stadig et hit, og et par af pigerne bygger en hule
532 med dem. BARNET kommer hen til os med det samme, og vi snakker om i går, stopdans og
533 gækkebrevet til bedsteforældrene.

534 Der står frugt og boller ved bordet – børnene tager selv det de vil spise. Et par af børnene saver i
535 juletræerne, som forældrene har givet til børnehaven. Dette bruger de meget tid på, og saver
536 egentlig når de har lyst, og det virker til at de har styr på hvad de laver.

537 Frokost: De sidder på bænken udenfor – henter selv deres vand.

538 Efter frokost leger alle igen. Denne børnehaven er udenfor hele tiden – ikke på noget tidspunkt er
539 børnene indenfor. (Bortset fra toiletbesøg, og når de mindste skal sove til middag). Det blæser og
540 regner en smule, men børnene virker til at være ligeglade, og lader sig ikke påvirke af regnen.

541 Endnu en gang er de fleste af pigerne enten i sandkassen, eller på gyngerne.

- 542 De fleste af børnene har flyverdragt på, men vejret er så godt at det ikke er nødvendigt med
543 handsker eller hue. Mange af børnene bruger rigtig meget tid i sandkassen, de bygger sandslotte og
544 leger på båden eller træet.
- 545 En pædagog saver en nogle paller, og børnene hjælper til. Men det er ikke alle som er lige
546 interesseret, måske fordi de gør det så tit.
- 547 En pædagog snakker om en aktivitetsblok – til en studerendes opgave – terning med tal.
548 Pædagogen har taget nogle gamle jordbærkasser med – hun er ikke helt sikkert på hvad de skal
549 bruges til, men de tager imod det mest som kan blive til en kreativ ting for børnene.
- 550 Flere af børnene sidder og ”skræller glas”. De fjerner nogle etiketter fra glas, som først har været i
551 vand og dernæst sidder børnene med en kniv og fjerner det sidste af etiketten. De hygger sig med
552 det, og bruger rigtig lang tid på det. Jeg spørger børnene, hvad glassene skal bruges til, og de svarer
553 til mad. Pædagogen forklarer at de ofte laver deres egen marmelade, og glassene har den perfekte
554 størrelse. Pædagogen ender dog med at sidde med de sidste glas selv.
- 555 Der er mindre legetøj i denne børnehave – en del i sandkassen – men derudover så bruger mange
556 af børnene grene og andet. – tvinger dem til at bruge deres fantasi.
- 557 Når vi snakker med nogle af de store piger, som skal i skole efter sommerferien, så siger de flere
558 gange at de ville ønske at de også måtte lege indenfor. – med dukker.
- 559 En dreng snitter i en gren, og han er meget koncentreret om sit arbejde. Men han fortæller også,
560 at de bedste steder at lege er gyngerne og sandkassen.
- 561 Vejret er godt og solen skinner. – det er meget behageligt.
- 562 Alle er i gang med noget – der sker mange aktiviteter i børnehaven. Men de fleste af aktiviteterne er
563 nogle som børnene selv starter.
- 564 Nogle af de mindste børn – en dreng og en pige – leger med en gren, og lugter til den. Pigen siger,
565 at den lugter af agurk, og synes det er lidt underligt, når det er en gren.
- 566 I denne børnehave, er grene og juletræerne et kæmpe hit. I løbet af tiden her, har børnene alle dage
567 brugt ufatteligt meget tid på at finde grene, lege med dem, save i juletræet osv.
- 568 En pædagog udtrykker at hun synes at der er meget fritid i børnehaven. Børnene kan lave det de
569 har lyst til – det samme gælder egentlig også pædagogerne.
- 570 Nogle af pædagogerne snakker om noget værktøj, som den ene kan få fra sin far – vi tager gerne
571 imod det, alt kan bruges.
- 572 Børnene er meget hjælpsomme over for hinanden – hvis den ene skal ha’ vand i vandbeholderen,
573 og der ikke er særlig meget tilbage, så holder de den for hinanden så de kan få vand ud.
- 574 **Mias noter**
- 575 Ca. kl. 9.30: Vi ankommer til børnehaven.
- 576 Alle børn er udenfor. Der er en aktiv og glad stemning.
- 577 På terrassen er børnene i gang med at plante solsikker. Der er nogle små plantepotter, som hver
578 især skal plante frø i. Hvert barn får sin egen lille potte, skal selv putte jord i fra trillebøren og putte
579 et solsikkefrø ned i jorden. Der bliver sat et navneskilt i potten i form af et billede af barnet, og
580 potten sættes i en balje med vand sammen med de andre. Der er en pædagog som har gjort det hele
581 klar og hjælper børnene.
- 582 Børnene putter gladelig jord i potterne og putter et frø i.
- 583 Cirka 3 børn leger på den anden side af pilehegnet ved terrassen på en palle. Der mangler nogle
584 brædder så den er ustabil, og derfor bruger børnene den som en vippe ved at stå på den.

- 585 Henne ved skibet i sandkassen er en håndfuld børn samlet sammen med to pædagoger.
586 Pædagogerne er i gang med at lave en ”bro” op i skibet, så det er nemmere at gå op i den. ”Broen”
587 laves af to lange stykker træ som ligger på langs mens der skrues mindre træpinde (grene med
588 bark) fast på tværs tæt op af hinanden. Pædagogerne borer huller og skruer dem fast, mens
589 børnene sidder og kigger.
590 Der kommer et par børn mere til.
591 Da de skal bruge flere træpinde til broen går en pædagog hen til indhegningen ved bålstedet, hvor
592 de ligger, sammen med et par børn som hver især bærer en pind eller to. Pindene er omtrent ligeså
593 høje som dem selv. De virker ivrige for at kunne hjælpe til.
594 Der er nogle børn som leger i båden. Jeg spørger hvad de leger, og pigen der sidder ved roret siger
595 at de er i på vej til Spanien og fisker tun. Nede i kahytten er der en dreng som er i gang med pander
596 og gryder, og laver mad.
- 597 Legen i børnehaven er centreret omkring sandkassen som ligger i midten af pladsen cirka, og ved
598 gyngerne samt terrassen. I øjeblikket er der ingen børn som leger ved indianerteltene i den anden
599 ende, eller i skoven, eller motorikbanen.
- 600 To piger leger på kabeltromlerne. De hopper rundt. De vil gerne lege smørklat med mig og de
601 bruger en kappe som bold ved at krølle den sammen.
602 Da legen er ovre, spørger jeg hvad de skal lave skal i den kommende påskeferie når børnehaven er
603 lukket. De siger de skal lege sammen, ovre hos den ene af dem. Jeg spørger hvad de så skal
604 lege/lave. De svarer at de vil lege Hans og Grethe i skoven, hvor der er en legeplads. De vil lege på
605 legepladsen i skoven i stedet for den ved vejen. Fordi de skal lege Hans og Grethe. Pigen forklarer
606 at de vil lege det med hendes storebror, så kan han være Hans.
607 Vi går over til skibet for at se den færdige ”bro”. Pædagogerne er færdige, har pakket værktøjet væk
608 og er nu væk. Ligeledes er de fleste børn. Pigerne går op ad broen og op på skibet. De viser mig
609 hvordan de godt tør hoppe ned fra forenden af skibet og ned i sandkassen.
- 610 Der er flere børn (cirka 5) som sidder og spiser lidt af deres madpakke ved bordene på terrassen.
611 De sidder og hygger sig og sludrer mens de spiser. Nogle af dem drikker også lidt vand af deres
612 egen kop som de kan fylde med vand fra den lille vandkølebeholder som står midt på terrassen på
613 en træstub.
- 614 Der er nogle pædagoger som er i gang med at ordne et træ med en økse.
- 615 Et par børn finder nogle regnorme i jorden. En pædagog siger at de skal ned i jorden.
- 616 Tre drenge sidder ved et bord under halvtaget og leger med nogle spil (Pingvin og andet brætspil).
617 Nogle børn går nærmest selv ind og begynder at gøre middagsklar, da de finder ud af der ikke er så
618 længe til frokost. Så småt giver pædagogerne besked til børnene om at gøre middagsklar. De fleste
619 børn går aktivt selv ind og gør sig klar. De spørger selv om de skal skifte fra flyverdragt til termotøj
620 (de skal de ikke hvis det stadig er for koldt/vådt).
621
- 622 Kl.11.30: Børnene har gjort middagsklar og de sætter sig ved bænkerne og spiser. Vi går væk og ind i
623 baglokalet for ikke at forstyrre.
- 624 Kl.12.00: Frokosten er næsten ovre – sidder nogle få børn og spiser stadig.
625 Mange børn leger i sandkassen og på gyngerne.
626 Der er nogle børn som leger nede ved indianerteltene. Jeg går ned til dem og en pige følger med
627 mig. Hun vil lege, og ride på hestene. Hun leger at vi rider til Kina og til zoologisk have.
628 Drengene som leger i teltene bag ved, kører også rundt på nogle trehjulede cykler (den ene med
629 lad) og de leger traktør og mejetærsker.
630 Der kommer en pædagog hen til os og tager pigen med tilbage til huset, da hun skal sove til
631 middag.

- 632 Der kommer en dreng hen og vil snakke da jeg går rundt ved sandkassen.
633 Han forklarer at han helst vil i skole – kan bedst lide skolen. Han siger ikke præcis hvorfor, men
634 nævner noget med nogle kammerater. Derhjemme kan han godt lide sin guitar, og spille trommer,
635 bas eller guitar.
636 Ligeledes siger han, at han har en masse dyr derhjemme. Han har fået en stor bule i panden om
637 morgen. Det skyldtes at de legede ved det store træ som ligger ned på jorden, hvor han slog hovedet
638 imod. Mens han snakker lidt med os, snakker han også med en anden dreng og de morer sig ved at
639 snakke om prutter og bøvs.
- 640 To piger som leger i sandkassen kommer hen og snakker med os, de vi sidder sammen med drenge.
641 De vil lave sandkager til os og vil høre hvilke slags kager vi har lyst til. De går over til sandkassen
642 igen, hvor de laver kager ved et lille bord. De bruger kapper som forklæder.
643 Da kagerne er færdige skal vi komme over og smage den. Drengen kommer også med og laver grin
644 med ”prut-kager”. De har lavet forskellige kager – æblekage, chokoladekage mv. – i diverse gryder,
645 pande og plastikspande.
646 Piger siger at de har leget Pagten (de forklarer at de mener DR’s julekalender) tidligere, men nu vil
647 de lege Løven kommer. De vil gerne have os med i legen, men vi forklarer dem at vi ikke kan lege
648 med lige nu.
- 649 Vi fortsætter med at snakke med en pige som også sidder ved bordet, men de to drenge leger i
650 sandkassen bagved. Pigen sidder på en mooncar, hvor forenden holdes oppe ad bænken. Hun kører
651 med fødderne men kommer således ingen vegne. Hun giver udtryk for at hun godt kan lide og
652 sidde at køre på den måde – lidt som om hun kører ræs.
653 Da vi snakker med hende om hvad der bedst/sjovest i børnehaven siger hun at det er bedst at være
654 i deres egen børnehave-afdeling og ikke den anden børnehave i nærheden, som de har et
655 samarbejde med. I den anden er det mere kedeligt – kun lidt sjovt.
656 Hun spørger om, at hvis vi ikke gik i skole, om vi så ikke også ville vælge deres børnehave, så vi kan
657 være udenfor?
658 Hun leger stadig på mooncar’en som hun sidder på, og hun sidder med en stor plastik balje over
659 ryggen og hovedet, for at skabe ly hvis det skulle regne forklarer hun. Der er 4 drenge som kommer
660 hen og også vil lege med hende og mooncar’en.
- 661 Der er nogle børn som leger på balancebommen ved at ”svinge” dem frem og tilbage mens de står
662 på den.
663 Der er nogle børn som klatre i træerne lige i udkanten af skoven.
664
- 665 Kl.13.30: En pædagog sætter nogle børn i gang med at ”skrælle glas”, som de kalder det. De fjerner
666 mærkater fra små glas der har været baby mad i. Glassene er blevet lagt i blød, og børn sidder med
667 urteknive og skraber gammel etiket og lim af.
668 Børnene hygger sig med det. De sidder 3-4 sammen med pædagogen og ordner glas. Børnene
669 hjælper gerne med at hente nye glas og putte de ordnede ned i vand igen.
670 Der er gå lidt konkurrence i at få ordnet alle glassene og nogle af børnene prøver at være hurtige.
671 Det er tydeligt at se, at børnene har prøvet det før de fleste af dem og de ved hvad der skal foregå og
672 kan i store træk gøre det selv.
673 Pædagogen forklarer at de bruger glassene til marmelade, som de sælger til familie mv. Hun siger
674 at når børnene er med til at lave tingene, så får de en form for ejerskab over det. Pengene som der
675 tjenes ved at sælge det de laver, anses som ”børnenes penge”. Så børnene må beslutte hvilken ting
676 pengene skal bruges på. De har tidligere blandt andet købt en æblekværn, en trækvogn og
677 fuglehuse for de penge som er blevet tjent.
678 Hun forklarer de går ind for at genbruge alt og de sigter efter en bæredygtig tilgang.
679 Hun fortæller, at de før også har lavet perlehalskæde ud af tørrede majs (og børnene så hvordan de
680 blev til majs igen en dag, en halskæde var blevet glemt ude i regnen).
681 De har også lavet hyldeblomstsaft, samt lave perler ud af grenene.

- 682 Hun forklarer at de nogle gange om morgnerne, maler på glassene (som de har skrælet) således
683 det bliver små glaskunstværker, på glassene.
684 De har sidste år også lavet chilisalt og kryddersalt. En del af deres fra have-til-mave-projekt.
- 685 Et par drenge leger i sandkassen ved nogle trækasser som er beregnet til vand kan løbe videre
686 igennem hinanden. De leger at de kører med en jernskralde-bil, i det som egentlig er vand-kanalen.
687 De leger at de samler jern ind, som så bliver læsset af på jern-skraldepladsen.
688
- 689 En pige og en dreng leger henne ved træet, v. sandkassen. De siger de har lavet en badebro og
690 balancegang, ud af træstammer.
691 Lidt senere sidder de med en lang gren sammen henne på "snitte-pallen". De har problemer med et
692 finde snitte-knive, som normalt ligger ved/under pallen. De kan kun finde en, så én af dem
693 afbarker træet med den, mens den anden forsøger at hjælpe til ved at pille barken af vha. en lille
694 gren. Pigen synes barken skal af fordi det ikke er pænt – hun synes det bare træ indenunder er
695 pænere (som er helt lyst).
696 Pædagogerne kan heller ikke finde flere snitte-knive til dem da de spørger efter at havde ledt
697 forgæves.
698 De to børn forklarer at de vil hænge den store gren i deres hule, når den er helt afbarket, så kan den
699 pynte der.
- 700 Kl.15.30: Jeg går op til tipi-teltene hvor en dreng og pige leger. Drengen begynder at græde, da jeg
701 er kommet halvvejs derhen. Da jeg ikke så hvad der skete, forklarer drengen at de legede, og da han
702 kravlede (i teltene som står tæt sammen) slog han hovedet mod en af grenene. De forklarede at de
703 legede indianer.
704 Han går ned til halvtaget for at få én af pædagogerne til at hjælpe ham.
- 705 Generelt er der en relativ rolig atmosfære. Man kan godt mærke at nogle børn er blevet hentet og at
706 en del af børnene er trætte/udmattede.
707 Der er nogle som sidder og tegner lidt (genbrugspapir), mens andre får læst bog, én sidder bare
708 oppe på skødet af en pædagog og halvsover, mens andre sammen med en pædagog tjekker om
709 fuglene har nok mad.
- 710 Kl.15.45: Der er cirka 8 børn tilbage og de fleste opholder sig henne under halvtaget, da vi tager
711 hjem.

1 **10.7 Bilag 7 - Interview 1**

2

3 Navne på personer og steder er i transskriberingen blevet anonymiseret og dermed erstattet med
4 enten alternativ identifikation skrevet med blokbogstaver, i form af eksempelvis BARNET eller som
5 XXX.

6

7 I: Og jeg spørger igen, må vi optage dig?

8 R: Ja

9 I: Godt. Jamen vi har jo lidt spørgsmål, omkring alt det vi har gået og ja kigget lidt på i dag og
10 sådan lidt fulgt BARNET. Hvorfor har I valgt at sige til at deltage i vores projekt?

11 R: Det er fordi, at nu sidder jeg jo som formand og jeg synes at det er vigtigt at man også får noget
12 nyt input øh. Så sidder jeg også selv og er i gang med en sundhedsfaglige diplomuddannelse, hvor
13 jeg også er ude og lave sådan noget forskning, såh derfor synes jeg det er vigtigt at man inddrager
14 forskellige viden også.

15 I: Ja.

16 R: Så det er derfor.

17 I: Øhm, hvordan hørte I om børnehaven til at starte med altså?

18 R: Jamen, jeg hørte jo om den dengang den var helt ny og var ude til informationsmøde, men da
19 vores ældste barn SØSKENDE₁ var startet ude i XXX - en traditionel børnehave, så valgte vi at han
20 skulle blive derovre. Han var, øhh, et meget utrygt barn. Altså han havde brug for nogle faste
21 personer og som han havde tillid til (RØMMER SIG), så derfor ville vi ikke rykke ham. Øh, da han
22 først var startet derovre og så helt naturligt som kom SØSKENDE₂ til i XXX traditionel børnehave.
23 Og så lukkede den i, var det i 2009, hvor de så flyttede ned på NATURBØRNEHAVE. Og så helt
24 naturligt så begyndte BARNET jo også dernede.

25 I: Ja. Hvilke overvejelser gjorde I jer inden beslutningen om at placere jeres barn i en
26 naturbørnehave?

27 (STILHED)

28 I: Altså var der sådan nogle flere overvejelser udover at det var den der var nærmest og den anden
29 havde lukket?

30 R: Øhhh, ja. Øhmm, nu var det sådan, at øh. Jeg havde sådan meget fokus på om hun skulle ind i
31 en traditionel børnehave inde i BYEN eller hun skulle herud. Og øh, vi havde da gjort os
32 overvejelser i forhold til nu hvor drengene også skulle starte i skole dernede, at det ville være det
33 der var mest naturligt at hun så også kom i børnehave dernede, men også det som vi havde med i
34 vores overvejelser – eller Jeg – FAREN, han var jo sådan lidt mere: selvfølgelig skulle de ned på
35 NATURBØRNEHAVE, når det nu var sådan at drengene skulle i skole dernede. Men også det jeg
36 var opmærksom på det var, hvad er det forskningen viser i forhold til børnenes motoriske
37 udvikling. Og der viste det jo helt klart, at det er det man skal vælge, både indlæringsmæssigt og de
38 sociale kompetencer. Det styrker det hele. Øhm, så det var da også helt klart med i overvejelserne.
39 Men jeg vil nok sige at jeg havde da mine bekymringer af, at de skulle være ude i så mange timer
40 om dagen. Øh, i vinteren. Ingen tvivl om det, fordi når man kommer ovre fra en traditionel
41 børnehave, så vil jeg nok sige der var det skifte, at de var derude konstant. Og øh, jamen frøs de nu,
42 og havde de nu nok tøj på, altså det var da min største bekymring vil jeg nok sige. Men det er det
43 ikke, det er det ikke længere nu, hvor vi er kommet ind i det og selvfølgelig kan jeg godt se nogle
44 forskelle fra en traditionel børnehave til en naturbørnehave. Altså de er mere inde i en traditionel
45 børnehave.

46 I: Ja.

47 R: Og de laver mere tegne, øh, altså det der tegning, og lave perler – det gjorde de mere i den
48 traditionelle, men det er jo så nogle andre ting de har fokus på i naturbørnehaven. Selvfølgelig laver
49 de også finmotorik der - det er bare, med noget andet. Med natur, de gør det. Med naturting.

50 I: Ja... Ja, så er det også et let spørgsmål, hvorfor I ikke valgt en almindelig børnehave? Altså hvis
51 der havde ligget en ved siden af, hvad, eller den anden ikke var lukket?

52 R: Ja... Øhm.. Altså nu kan jeg ligeså godt sige det som det var. Dét som også var i vores
53 overvejelser, øh da drengene var. BARNET startede jo et halvt år efter SØSKENDE1 var begyndt i
54 skole, og der havde vi jo fået et indblik i børnehaven dernede. Og jeg var, jeg var i tvivl om det var
55 der hun skulle hen, fordi ledelsesmæssigt øh fungerede det ikke særlig godt dernede i børnehaven
56 på det tidspunkt. Øhm, og det var faktisk lige op til hvor BARNET skulle starte dernede, og øhmm,
57 men så fik vi jo så en ny børnehaveleder, LEDEREN dernede, som startede og det gjorde faktisk
58 udslaget til at det var den børnehave som vi valgte. Øhm, og det er også i forhold til det forrige,
59 altså jeg vil nok sige at jeg tænkte meget over det, om det var der hun skulle gå. Men vi var. Jeg
60 havde også tanker på en traditionel inde-børnehave men da vi så fik en ny leder dernede, så var
61 det der hun skulle ned.

62 I: Så der var mange faktorer, ikke kun?

63 R: Ja, det var der. Det var der.

64 I: Så det skal være helheden der spiller ind? Altså som gør det? At man så vælger.

65 R: Ja, ja. Fordi det fungerede ikke særlig godt dengang SØSKENDE1 og SØSKENDE2 de kom
66 derned, men det var jo også klart, fordi XXX børnehave lukkede, så der rykkede 10 børn derned og
67 det gjorde at de skulle ansætte personale. De ansatte 3 nye, som startede lige præcis den dato, hvor
68 SØSKENDE1 og SØSKENDE2 rykkede ind, så det var et kaos. Og der var utrolig mange børn på det
69 tidspunkt, og øh os som forældre følte os frustrerede over at der ikke rigtig var nogen der vidste
70 hvordan og hvorledes. Og, og, det har utrolig meget at gøre med ledelse. Altså, børnehavedelse,
71 hvordan. Vi blev taget rigtig godt imod, men dagligdagen følte jeg som kaotisk dernede.

72 I: Der var ikke så meget struktur på eller hvordan?

73 R: Nej, det var der nemlig ikke! Og jeg savnede en leder der, der trådte i karakter og jeg bad efter et
74 par måneder da vi kom derned om vi måtte få øh. Nu får I simpelthen bare det hele (GRINER).

75 I: Ja, ja.

76 I: Ja, det er helt fint.

77 R: Der bad jeg om at få et møde med børnehavederen, øh fordi der var, jeg blandt sammen med
78 nogle andre forældre, som havde. Ja, et andet syn på hvordan, altså, det var sådan meget. Lige
79 pludselig så holdte de pause alle sammen en formiddag og alle børnene de farede jo rundt, og børn
80 græd ved aflevering, og og der var flere faktorer der gjorde at, at det var bare ikke i orden. Og øh så
81 fik vi jo denne her samtale med lederen og så en medhjælp, eller en pædagog dernede, hvor vi gav
82 udtryk for vores frustrationer over det her. Øhm, vi blev lyttet til, men men de kom også med deres
83 modargumenter i forhold til det vi så. Øhm, og så var det jo så at, ja at man jo så fik LEDEREN som
84 leder i stedet for. Og der kunne jeg jo så se i løbet af de par måneder, at hun havde en helt anden
85 ledelsesstruktur.

86 I: Ja.

87 R: Og det gjorde så udslaget, at vi valgte naturbørnehaven.

88 I: Var det hurtigt, at man sådan kunne se, at der var en forskel eller?

89 R: Ja! Det var det. Det var det.

90 I: Og det var simpelthen bare hendes måde at gå til tingene på?

91 R: Ja, øhm det var sådan, at den tidligere leder hun ville meget gerne have at. Medarbejderne, at de
92 skulle være fælles om det hele og de skulle have. Jamen hun skulle gerne høre dem ad, hvad deres

93 holdning var til det hele. Så hun trådte ikke i karakter som leder og jeg vil nok sige, at det smitter
94 utrolig meget af både på personalet men også som forældre. ”jamen, jeg skal lige vende det med
95 personalet” – at man ikke kan give en klar melding omkring tingene. Det, øh, det er vigtigt.
96 Simpelthen.

97 I: Øhm.. Ja, øhm, hvad forventer I, at jeres barn får ud af at være i en naturbørnehave?

98 R: Jamen, jeg forventer da at hun, øh, bliver styrket motorisk og at hun får et forhold til naturen.
99 Det kan vi også se herhjemme. Øhm, hun går og finder de mærkeligste døde dyr, altså. For
100 eksempel her i weekenden, jamen der fandt hun en død bille ikke, som hun tog med herind og det
101 kan man også se på SØSKENDE2, som også har gået i naturbørnehaven, som også har meget fokus
102 på fugle. Tegner og kan også spotte dem ude i haven hvad det er for en fugl. Så jeg vil sige, at at
103 deres forhold til naturen... Den øh er mere, end i forhold til hvis de gik i en traditionel børnehave
104 som SØSKENDE1 gjorde. Øh, han har slet ikke det forhold til naturen som de to andre har.

105 I: Nej, okay?

106 R: Og det er lidt skægt at se. Øhm, de trækker også, de vil utrolig gerne ud. De trækker ud i
107 weekenderne, der vil de gerne udenfor. Det er også det vi lægger mærke til, ja. Og man kan sige –
108 nu ved jeg godt at de kommer hjem her sidst på eftermiddagen, der er de så ikke så meget ude –
109 men hvad kan man sige, så har de været ude rigtig meget i løbet af dagen.

110 I: Ja. De bliver mættet af det?

111 R: Ja, det gør de. Ja og så kommer de hjem og så slapper de af. Ja, det gør det.

112 I: Så er det, alle de der forventninger du havde inden de startede i naturbørnehave, er det noget
113 som ligesom er blevet indfriet?

114 R: (STILHED – SUKKER)... Jeg tror faktisk ikke at, jamen, jo.. Jo, det synes jeg de er. Det er de.
115 Øhm, også det at de har fokus på naturen dernede. De laver jo natur-aktiviteter med børnene, det
116 synes jeg jo det er super fedt! At det foregår i naturen. Altså både motorik og, jamen de kan jo sidde
117 og tegne udenfor, skrive udenfor. Altså der er jo ikke begrænsninger for hvad man kan lave udenfor
118 i naturen. Det er jo bare med at finde på, hvordan man trækker det udenfor. Også det, de har jo
119 hytten de kan gå ind i og ved bordene ikke også, men hvor de så er udenfor alligevel også.

120 I: Ja. Ja.

121 I: Hvad hvis du nu skulle sammenligne – nu sagde du at SØSKENDE1 ikke der på samme måde
122 havde, ikke samme tilgang til naturen, hvor er hans interesser så rent? Nu sagde du jo, at
123 SØSKENDE2 går meget op i fugle, hvis der sådan er et eller andet fokus han har?

- 124 R: Jamen, øh, hvis vi sådan skal sætte det store skel, så har han været mere til at tegne og skrive.
125 Ja.
- 126 I: Okay. Ja?
- 127 R: Øh, det prøver vi så også på at. Altså det. Det, det mangler de lidt i børnehaven kan man sige
128 men det er jo så os som forældre, som kan være medvirkende til at de går ind og tegner og skriver.
129 Så når han sidder og laver lektier, jamen så får jeg BARNET til og tegne i en bog eller et eller andet,
130 så hun også får det er. Eller lave perler. Altså det kan jo så være vores bidrag til - i forhold til den
131 traditionelle ikke også, som de måske ikke gør så meget nede på engen – at vi får det draget ind, i
132 hjemmet i stedet for.
- 133 I: Ja. Ja.
- 134 R: Og det synes jeg også at hun gør rigtig meget, altså, når vi sidder her ved bordet og laver lektier,
135 så sidder hun og tegner. Så det er på den måde vi så kan få det, kompenseret for det ikke også.
- 136 I: Ja.
- 137 I: Ja, det er måske også interessant nok, hvis storebror sidder og laver det? (GRINER)
- 138 R: Ja, at hun så også sidder og tegner sådan. Ja.
- 139 I: Øhm... Ja, så har vi også lidt nogle spørgsmål til dig, sådan hvad du har, ja af tanker omkring det
140 hele. Hvad du selv sætter mest pris på omkring naturen også?
- 141 R: Ja, hvad jeg sætter mest pris på ved naturen? Jamen, øh... Det er jo, at de får sig rørt, at de
142 bliver aktiveret. Øh jamen at de får det forhold til naturen, fordi når vi går på arbejde fra 7 til 3 så
143 er det svært at komme ud med børnene. Men at de lærer naturen at kende gennem børnehaven.
144 Det synes jeg er super godt, ja.
- 145 I: Ja.
- 146 I: Så snakkede vi også om, om I sådan altså, hvordan I bruger den selv? Også dig, og din mand for
147 den sags skyld, sådan i dagligdagen. Hvordan det er en del af det, eller i ferier?
- 148 R: ja, i børnehaven eller i naturen?
- 149 I: Bare jer som familie?
- 150 R: Ja, i børnehavemæssigt regi eller i naturen eller hvad?
- 151 I: Nej, naturen som jer, altså jer herhjemme i hverdagen, eller hvad I sådan går op I?

152 R: Jamen, altså. Vi kører rigtig mange ture. I bil, nu så I også bussen dernede. Så vi nyder at køre
153 en tur, for eksempel en søndagstur. Det lyder lidt gammeldags (GRINER), men det gør vi faktisk,
154 hvor vi tager bussen og så kører vi enten ud i skov eller ud til stranden og gå en tur. Øhm, ja, så det
155 er på den måde. Vi cykler rigtig meget. Vi kan rigtig godt lide og cykle ture om sommeren og gør det
156 også nogle gange her når vejret er godt i foråret og efteråret. Så på den måde så kommer vi også ud
157 ja.

158 I: Mm hmm, ja.

159 R: Ja, så det er den relation vi har til naturen. Det er at vi tager køre ture og cykler ture hvis det er.

160 I: Ja. Er det noget du finder vigtigt for jer eller?

161 R: Øhhh, joh. Komme ud? Ja! Og man kan jo sige det der med at cykle ture jamen så får børnene
162 også rørt sig og de får styrket deres motorik i forhold til cykle ikke også. Også det der med at vi
163 kommer ud og ser nogle andre ting, end bare lige herhjemme når vi kører ture. Jamen så kører vi
164 nogle veje vi aldrig nogensinde har kørt før, ja.

165 I: Ja.... Hvad vil jeres barn helst lave herhjemme, altså hvis vi tænker weekenderne eller sådan
166 noget?

167 R: Ja. Når hun kommer hjem her om eftermiddagen, så vil hun rigtig gerne lege med dukker. Ja.
168 Det gør hun faktisk hver dag, leger med dukker. Og vi synes faktisk at det er lidt skægt, at hun har
169 så meget fokus på sine dukker som hun har, men, men det har hun. Det gør hun, hun leger også
170 med dem i weekenderne. Det er faktisk dukker hun leger med. Ja.. Om det er fordi, at de. At hun
171 ikke har det til rådighed nede i børnehaven eller om det bare er fordi at hun er en pige, det er svært
172 at sige.

173 I: Ja, det er jo. Hun snakkede også om dem nede i børnehaven, at det var de dukker der.

174 R: Ja, hun har rigtig meget fokus på sine dukker. Ja, det har hun.

175 I: Ja. Dejligt.

176 I: Har det været sådan i lang tid?

177 R: Ja! Lige siden hun var helt lille. Og det er utrolig ikke også, når vi har to drenge. Fordi det er jo
178 ikke der hun får det fra, men. Det er simpelthen. Jeg ved ikke om det kan være et moderinstinkt
179 eller hvad det er, nej.

180 I: Det er sjovt.

- 181 I: Det har måske bare fanget hende som helt lille og så hængt ved. Det er jo forskellige interesser
182 som man har ikke, også som barn.
- 183 R: Ja. Det kan være. Ja.
- 184 I: Så indenfor leger hun primært med dukker?
- 185 R: Ja.
- 186 I: Hvad så udenfor, hvad leger de primært med der?
- 187 R: Der tager hun også sine dukker med ud og kører rundt med dem udenfor. Men ellers så går hun
188 med rundt i haven og så. Jamen, hun kan jo også godt lide og plukke ukrudt og (GRINER ALLE).
189 Hun var med herude i weekenden i bedene ikke også. Hvor hun også går med en saks og klipper de
190 der, ja øh, de der forskellige stauder ned. Jamen, det gør hun. Hun er med i det vi går og laver.
- 191 I: Så ja, hun kan godt lide og være med i alle de ting der sker derude og?
- 192 R: Ja. Og cykler rundt og med sin far på hvad der er af traktor og hvad der ellers er. Så hun er med i
193 det. Det vi går og laver, ja.
- 194 I: Øh, tager hun også sådan initiativ til at komme uden for nogle gange eller?
- 195 R: Ja, det gør hun. Det gør hun. Hun, hun søger at komme ud. Øh.. i weekenderne for eksempel.
196 Så, så vil hun gerne ud.
- 197 I: Ja. Er det primært i weekenderne?
- 198 R: Ja, det er det.
- 199 I: Når hun ikke har været i børnehaven?
- 200 R: Ja, så søger hun at komme ud. Selvfølgelig nogen gange nu hvor det har været så godt vejr, så vil
201 hun gerne ud og hoppe i trampolin, hvor vi så går ud. Så hun spørger selv til at komme ud, ja det
202 gør hun.
- 203 I: Ja – det er også lækkert at have sådan en trampolin der i baghaven (ALLE GRINER).
- 204 R: Ja, det er så.
- 205 I: Øhm (KIGGER I PAPIRER), når hun så kommer hjem fra børnehaven, hvad, altså hvordan er
206 hun typisk? Træt?

- 207 R: Hun er træt. Det er hun. Øhm, ja, jamen så nogle gange så kobler hun helt fra hvor vi sætter os
208 sammen nede i sofaen og så andre gange, jamen så leger hun med sine dukker. Ja, men det synes
209 jeg også de andre. Altså, de er mere trætte når de kommer hjem.
- 210 I: Ja, de får brugt noget energi dernede.
- 211 R: Ja, det gør de. Det gør de.
- 212 I: Kan du også mærke en forskel der, fra skiftet fra dengang SØSKENDE1 gik i traditionel til her?
- 213 R: Ja, ja. At de var mere trætte. Om det så havde en indvirkning i forhold til at det var nyt dernede,
214 det kan godt være. Men, men, jo de var mere trætte. Eller SØSKENDE2 jo primært var mere træt,
215 SØSKENDE1 han nåede jo kun lige at få 2 måneder dernede. Men de, jo de var mere trætte.
- 216 I: Er det nogle forskellige børn man får hjem fra sådan en inde-børnehave og ude-børnehave?
- 217 R: ... Altså, Øhmm.
- 218 I: Ja nu er det jo også lang tid siden, så det kan godt.
- 219 R: Men jo, alligevel, jeg synes de var mere brugte. Altså da de kom fra naturbørnehaven. End da
220 SØSKENDE1 han gik i den traditionelle. Ja, det synes jeg.
- 221 I: Ja. Hvad snakker I så om når I kommer hjem fra børnehaven? Er der sådan?
- 222 R: Jamen altså, vi snakker jo om hvad hun har lavet. Ja. Og så siger hun jo rigtig tit at ”vi har ikke
223 lavet noget i dag – det kan jeg ikke huske” (ALLE GRINER). Men så er det jo rigtig fedt, at jamen så
224 skriver PÆDAGOG, som vi har til pædagog, inde på Intra hvad det er de har lavet den dag og. De
225 sætter det jo også op på Facebook og lægger billeder ind, så på den måde kan vi jo så finde ud af
226 hvad er det de har lavet og så får vi en snak om det og så kan hun så fortælle.
- 227 I: Ja.
- 228 I: Der sker også meget på sådan en dag, så det jo.
- 229 R: Ja, ja, så det er den måde vi så kan få en dialog om hvad hun har lavet i børnehaven, når hun
230 siger det kan hun ikke huske.
- 231 I:Ja.
- 232 I: Ja, men er det sådan konsekvent at hun siger, at hun ikke kan huske det?
- 233 R: Neej. Nej, men tit siger hun ”det kan jeg ikke huske” og ”vi har ikke lavet noget i dag” øh, mens
234 andre dage fortæller hun jo også hvad de har lavet.

- 235 I: Ja, ja.
- 236 R: Men det synes jeg også, når jeg spørger drengene: "hvad har I lavet i dag?". "Jamen, vi har ikke
237 lavet noget", "det kan vi ikke huske" (ALLE GRINER). Det er sådan meget, ja.
- 238 I: Men, er det hver dag at der bliver skrevet noget inde på Intra så?
- 239 R: Ja. Ja, det er det.
- 240 I: Og de laver altid aktiviteter hver dag hvad eller sådan? I de forskellige grupper også?
- 241 R: Ja. Ja, det gør de. Ja. Og nu er det så primært hendes gruppe jeg ligesom. Der ligesom bliver
242 sendt hjem til os, og så kan man jo så se på Facebook hvad der er blevet lavet i de andre grupper
243 også.
- 244 I: Ja, hvad der er blevet lavet. Det er vel også meget rart at kunne føle med i sådan noget?
- 245 R: Ja, det er så. Og bedsteforældre kan følge med og ja. Det er rigtig fedt. Det er det.
- 246 I: Ja. Ej hvor godt, ja... Øhm, ja. Føler du at jeres barn viser interesse for naturen? Og hvordan det
247 sådan?
- 248 R: Ja, men som jeg fortalte før, at hun finder de der døde dyr og jeg synes heller ikke at hun er så
249 bange for dyr. Kryb, lad mig sige det sådan, edderkopper, øh. Hun har et andet forhold til sådan
250 nogle småkryb. Det har hun.
- 251 I: Ja. Det rører hende ikke?
- 252 R: Hun er ikke bange for dem, nej. Det er hun ikke.
- 253 I: Tror du det er noget fra børnehaven af eller hvad?
- 254 R: Ja, det tror jeg det er. Fordi hun lærer jo at omgås de der småting – kryb. Ja.
- 255 I: De var også nede med de der haletudser i dag, hvor de fik lov til at røre dem. Og, de var lige lidt
256 slimede synes de nogle af dem, men.
- 257 R: Men, men hun øhh... Det rører hende ikke og komme i kontakt med de der smådyr. Nej.
- 258 I: Nej. Øhm.. Ja, altså oplever du også, at hun er glad for at være udenfor?
- 259 R: Ja.
- 260 I: Eller er det?
- 261 R: Ja, det gør jeg. Og hun vil gerne være udenfor.

- 262 I: Ja.. Og det er noget hun sådan, ja, rigtig gerne vil og altså?
- 263 R: Ja, ja. Det er det.
- 264 I: Både herhjemme og så i børnehaven? Der er aldrig hvor hun sådan et eller andet?
- 265 R: Jo. Der var i vinters. Hvor det pisregnede for at sige det lige ud ikke altså (GRINER). Og der. Nu
- 266 det jo. Det er jo altid FAREN der afleverer om morgenen, der når de skal afleveres inden 7. Og han
- 267 øhh, han var småirriteret på et tidspunkt, øh.. Fordi det stod jo simpelthen i en periode bare med
- 268 vand og han var irriteret. Om det så smittede af på BARNET, at hun så også blev påvirket af det.
- 269 Hvor hun sagde at hun ikke, hun ikke ville ud og. Men hvor FAREN han så også siger "Så! Nu åbner
- 270 de oppe i børnehaven i dag og det er jo bare fedt!". Øhh, om det har spillet, det tror jeg faktisk at
- 271 det har gjort. At FAREN har været irriteret over at de har åbnet de dage hvor det bare stod ned i
- 272 stænger ikke også. Og det er også noget han har snakket, eller sagt til børnehaven dernede at han
- 273 synes måske, at man kunne godt overveje de dage hvor det bare stod ned og det var koldt, om de så
- 274 ikke kunne åbne oppe i børnehaven.
- 275 I: Mmm. Gør de nogle gange det?
- 276 R: Det er meget, meget sjældent.
- 277 I: Ja okay.
- 278 R: Det er meget sjældent. Det er måske sket nogle enkelte gange her i vinter, hvor de har åbnet
- 279 deroppe hvor det har. Jamen, hvor det har regnet rigtig meget.
- 280 I: Så skal det være virkelig slemt?
- 281 R: Så skal det virkelig være slemt inden de åbner deroppe, ja.
- 282 I: Kommenterer hun på vejret nogle gange eller? det er ikke der rører hende?
- 283 R: Ej, i forbindelse med at FAREN han sådan var irriteret over at de åbnede dernede der der. 'Åh
- 284 det regner – jeg vil ikke på BØRNEHAVENS NATUROMRÅDE idag' (IMITERER HUN BARNET).
- 285 Men jeg tror simpelthen det er en afsmitning fra FAREN af.
- 286 I: Ja.
- 287 I: Hvad når hun først er ude? Både deroppe eller herhjemme. Altså.
- 288 R: Jamen så, så er der ingenting. Så indfinder hun sig jo under det. Så der er ikke noget nej.
- 289 I: Så er det er ikke sådan, at det kommer på et tidspunkt: 'Ej, jeg vil gerne ind nu' eller?

290 R: Nej. Nej.

291 I: Nej... Øhm, ja, det har vi spurgt om (KIGGER PÅ SPØRGEGUIDE)... Øhh, altså også det her
292 med, at I er meget med som forældre nede i børnehaven. Altså der er en vis indflydelse fra jeres
293 side også og engagement og sådan noget. Hvaad, altså – betyder det også en del? At man kan
294 ligesom være deltagende i hvad der sker og?

295 R: Helt sikkert.

296 C: Ja?

297 R: Helt sikkert. Øhm.. Og jeg synes, at jeg har større indflydelse hernede end jeg havde ovre i den
298 traditionelle. Øhm, du kan som forældre hvis du melder dig ind og stiller op til forældrebestyrelse,
299 jamen så har du faktisk større mulighed for at, at påvirke dernede end du har i en kommunal fordi.
300 Fordi den kommunale, den følger jo ligesom. Det ved jeg også godt at naturbørnehaven gør, at at
301 den følger dagstilbudsloven, men men du har. Du har større mulighed for at komme med ideer til
302 hvad de kunne lave.

303 I: Ja.

304 R: Øhm og også... Nu sidder jeg jo som formand i forældrebestyrelsen altså. Søge fonde – det ved
305 jeg også godt det er der i den kommunale, men at at du. Altså samspillet med personalet, det også
306 er der.

307 I: Ja. Fordi vi har lagt mærke til de var i gang med at bygge den der bål-hytte noget, og det var også
308 den enes forælder, så vidt jeg forstod.

309 R: Ja.

310 I: At de ligesom er med i det også. I processen og kan se at det bliver til noget.

311 R: Jeg vil også sige at du som forældre skal, skal være med i børnehavemøde, og skolen og
312 rengøringsdage, og og at vi også siger at, vi er også nødt til at yde en frivillig indsats øhm. Det gør
313 også en stor del, også for børnene om at gøre. At de siger 'Ej, det her, det har min far eller mor
314 været med til at lave' altså... Så vi er en stor del af det som forældre.

315 I. Ja. Forventer man også lidt mere af det så, altså?

316 R: Ja. Det gør du. Ja. Og det ligger jo også i det dernede, altså som forældre jamen så er der nogle
317 praktiske gøremål dernede. Men det er jo så selvfølgelig også på grund af, at det er private dernede.

318 I: Så det er ligeså meget børnehaven der forventer I deltager og jeres?

319 R: Ja. Og omvendt ikke.

320 I: Ja. Ja. Lige præcis.

321 R: Ja. Selvfølgelig er der nogen der, der har, ikke lige mulighed for det ikke også og så. Dem skal
322 der også være plads til ikke også. Men selvfølgelig er der nogen gængse regler der siger, jamen de
323 skal de der rengøringsweekender.

324 I: Hvordan fungerer det med bestyrelsen? Hvad, mødes I en gang om måneden eller hvordan er
325 det?

326 R: Jah, cirka. Ja, hver 6. uge sådan. Ja, det gør vi. Og øh, jamen altså som bestyrelse der har vi også
327 samarbejde med skolebestyrelsen og støtteforeningen. Ja det har vi. Jeps.

328 I: Jeg tænkte på, øhm. Sådan nu sagde du at hun fandt døde dyr og, altså ude i haven, men hvis du
329 generelt skulle se hvor hendes interesse mest lå – også hvad hun snakker om, de har lavet i
330 børnehaven – Er det så sådan noget som dyrene hun tænker over eller (BARNET RÅBER I
331 BAGGRUNDEN AT HUN ER FÆRDIG) er det planter de har lært om eller et eller andet (BARNET
332 RÅBER IGEN).

333 R: øhh nej. Jeg går lige ind og tørrer hende (ALLE GRINER).

334 I: Ja, ja.

335 I: Ja, det er helt i orden.

336 R: Jeg kommer lige om lidt.

337 (DER ER EN PAUSE I INTERVIEWET MENS R ER VÆK, OG C & M SNAKKER LIDT I
338 BAGGRUNDEN OM PRAKTISKE TING IFT. RESTEN AF INTERVIEWET OG BESØGET. R
339 KOMMER TILBAGE EFTER KORT TID, SAMMEN MED BARNET).

340 R: Hvad hun har fokus på udenfor? Jamen, altså, det er. Går vi ude på græsplænen jamen så finder
341 hun blomster.

342 I: Mm Hmm.

343 R: Øhh, og finder du (HENVENDT TIL BARNET SOM SIDDER HOS HENDE)? er der mariehøner
344 i blomsterne, jamen så er det dem du tager, og samler og putter ned i et glas, ja.

345 I: Ja.

346 R: Det er det. Det er sådan lige, hvordan og hvorledes hun får øje på tingene.

- 347 I: Er det anderledes i forhold til dine andre børn?
- 348 R: Åh, det kan jeg snart ikke lige huske. Med SØSKENDE¹ om han var, om han øh... Det kan jeg
349 ikke huske.
- 350 I: Nej, det er også helt i orden. Jeg tror faktisk vi har fået svar på det vi skulle, så vi vil sige mange
351 tusind tak fordi I ville deltage. Det var, ja, det var rigtig godt.
- 352 R: Hvis du lige venter med at slukke, i forhold til spørgsmål 1 – det der med at vi valgte – der vil jeg
353 nok sige, at den der hvor jeg kommer ind på ledelsen, den hænger altså lidt sammen øh.
- 354 BARNET: Hvem er det sin telefon?
- 355 I: Det er min telefon.
- 356 R: Altså, jeg vil nok sige, at at det havde altså stor betydning for ledelsesmæssigt os dernede. Da der
357 var den polemik der, men hvor vi så fik ny leder. Det havde altså stor betydning.
- 358 I: Ja. Tror du at du havde valgt anderledes, hvis det var at det ikke var?
- 359 R: Ja. For jeg var rigtig meget i tvivl.
- 360 I: Okay.
- 361 R: Og jeg snakkede rigtig meget med mine forældre hvad vi lige. Og FAREN også ikke også. Og
362 FAREN, jamen, nu er mænd nok sådan meget at, at de ikke ligger så meget i det. Øh, og tænker så
363 meget over det, men men jeg var rigtig meget i tvivl. Det var jeg.
- 364 I: Ja.
- 365 R: Men da BØRNEHAVELEDEREN så kom til, så. Så gik der jo en 4-5 måneder inden hun skulle
366 starte i børnehaven og. Hvor jeg kunne se at der skete en ændring. Såh. Så det er helt sikkert.
- 367 I: En sammenblanding af nogle forskellige faktorer, der har haft?
- 368 R: Ja, det er det.
- 369 I: Ja... Tusind tak for det.
- 370 R: Jamen velbekomme.
- 371 I: Og hvis der er noget I tænker, I ikke har fået svar på eller et eller andet I undrer sig over eller
372 noget, så kan I jo selvfølgelig altid skrive eller ringe til os.
- 373 R: Ja.

Mia Kristensen
Stine Gram Møller
Camilla Ellegaard Olesen
Ditte Helene Vaupell Rasmussen

Sociologi og kulturanalyse
Semesterprojekt, 4. semester
11. juni 2014

374 I: Så skal vi nok se og prøve om vi kan svare på det.

375 R: Ja.

1 **10.8 Bilag 8 - Interview 2**

2

3 F: Far

4 M: Mor

5 I: Interviewer

6 Navne på personer og steder er i transskriberingen blevet anonymiseret og dermed erstattet med
7 enten alternativ identifikation skrevet med blokbogstaver eller i parentes, i form af eksempelvis
8 BARNET/XXX eller som (pædagog).

9 I: "Er det i orden at jeg optager det I siger?"

10 F: "Ja."

11 M: "Ja."

12 I: "Hvorfor har I valgt at sige ja til at deltage i vores projekt?"

13 F: "Det var jo sådan set, det var mig der sagde ja. Jamen det var nok lige så meget fordi at min kone
14 hun...det er jo tit at hun laver projekter og sådan noget og der er mange der ikke ønsker at deltage.
15 Og jeg tænkte at jamen det var da en god mulighed for, os sådan så der er andre der ser på vores
16 drenge. Altså også for at få nogle input udefra. Det var sådan set det.."

17

18 I: "Hvordan hørte I om børnehaven?"

19 F: "Det var sådan set i bund og grund fordi at jeg syntes at vores børn de skulle gå i friskolen
20 derude."

21

22 M: "Nej! Du ville have dem på XXX-skolen. Og den skal du ikke komme og sige den der, for den
23 diskussion har vi haft så mange gange."

24

25 F: "Jeg arbejder sammen med XXX og han havde børnene derude på friskolen og jeg sagde jeg
26 synes det var en god idé."

27

28 M: "De skulle derover. Og da de ikke kunne komme derover, så tjekkede vi markedet på nettet. Og
29 så fandt vi børnehaven derude i starten, og der var kun 24 børn og (barn) har aldrig fungeret i
30 større grupper, heller ikke da han gik i dagpleje. Da de gik i vuggestue, så trak han sig tit efter en
31 halv time og ville bare op i barnevognen og bare sidde og observere. Så jeg tænkte at det var et

32 oplagt sted. Og så var vi ude og kigge derude og så købte vi simpelthen stedet derude for det var
33 bare, det var kanon altså de der 24 børn og der var satme også mange voksne. Var de 6 ansatte tror
34 jeg. Så det var jo kanon. Og det var det...vi valgte det på. Og det passede med at de kunne komme
35 ud i friskolen derude. Så det var på nettet.”

36

37 I: ”Hvilke overvejelser gjorde I jer inden beslutningen om at placere jeres børn i en
38 naturbørnehave?”

39 M: ”Mange overvejelser! Men det var hovedsaglig fordi at 1, det var en lille børnehave, det var
40 noget der talte meget op. For mit vedkommende i hvert fald. Og så var vi ikke i tvivl om at det var
41 udebørn. Især fordi dagplejen hvor de gik, var ikke ret tit ude så det første de gjorde når de kom
42 hjem var at de skulle ud. Jamen så havde de ligesom tegnet vejen, så skulle de ikke ind og gå i en
43 indebørnehave eller en ganske almindelig børnehave. Det skulle være udebørnehave.”

44

45 F: ”De elsker at være ude.”

46

47 M: ”Og så måtte vi jo tage efter det. Så var der ikke så mange muligheder. Og så så jeg det ikke som
48 nogen, jeg har endnu ikke set det som nogen, for det snakkede vi om vi efter et halvt år ville synes
49 det var træls at skulle køre 6 km ud og 6 km hjem, men nej. Overhovedet ikke.”

50

51 F: ”Det er jo også mest dig der har kørt jo..Hahaha”

52 M: ”Ja det er rigtig. Hehe. Ej det er kanon derude og de har simpelthen de lykkeligste pædagoger.”

53

54 I: ”Hvorfor har I ikke valgt en konventionel/almindelig børnehave?”

55 M: ”Det er fordi at der er mange børn. Og fordi at vores børn ikke kunne komme ud. Vi var ude og
56 forhøre os og for det første så var der jo ikke plads dernede, i TRADITIONEL BØRNEHAVE, og de
57 andre steder jeg forhørte mig om, var børnehaven stor og de havde mange flere rum de kunne
58 tilbyde. Men når jeg så spurgte hvor tit de var ude, så var det efter frugt og hvis der var personale til
59 det. Og så er jeg jo godt klar over, når jeg selv har arbejdet inden for det, at så er der en syg, vil det
60 så sige at så kan børnene ikke komme ud. Fordi så kan de ikke få det til at hænge sammen. Det ville
61 jeg være rigtig ked af.”

62

63 F: "Det vil sige de kunne gå en hel dag uden at komme ud. Faktisk. Hvis det regner lidt eller er lige
64 lidt gråvejrs, så eej. Så finder de på et eller andet inden for."

65 I: "Hvad forventer I at børnene får ud af at være i en naturbørnehave?"

66 M: "Nu vil jeg gerne have dine forventninger først."

67 F: "Det ved jeg ikke... At de bliver udemennesker, altså de bliver sådan at de kan rumme andre på
68 en anden måde. Og så, jeg forventer også lidt at deres indlæring den vil blive bedre ved at de får
69 brændt så meget energi af som de gør. Altså al den krudt som drenge de har i den alder, det skal
70 altså brændes af på en eller anden måde i stedet for at man bare sidder inde, sådan en lørdag hvor
71 det regner herhjemme og vi ikke lige gider ud, altså når det kommer til aften så er der altså ballade
72 på ballade på ballade. Og konflikter. Og så er der to af dem ikk os, fordi det der med når de kommer
73 ud og får brugt noget energi og får brugt deres krop og de ting. Det gør altså bare noget helt andet
74 for børn. Det er sådan det som jeg såen' tænker."

75 M: "Jeg kan ikke lige huske spørgsmålet."

76

77 I: "Hvad I forventer at børnene får ud af at være i en naturbørnehave."

78 M: "Jeg forventede hundrede procent at de blev bedre motoriske. Og så deres kreativitet. Og det
79 har også, det har givet pote. Meget."

80

81 I: "Føler I at Jeres forventninger er blevet indfriet?"

82 M: "Ja."

83 F: "Og mere til."

84 M: "Og jeg synes også at der er kommet en rigtig bred viden omkring dyr, smådyr, altså nu har jeg
85 også altid selv syntes at det var enormt sjovt at vende sten, men at nu kan de komme og fortælle
86 mig noget. Altså nu er det ikke mig der skal gå ned til dem og du må ikke holde frøen sådan der, så
87 dør den af hedeslag. Men nu kan de komme og fortælle mig at, hvis du skærer regnormen over, så
88 siger man at så har man to regnorme, så dør den ene. Altså de har også fået en viden som de kan
89 formidle videre til mig. Det synes jeg faktisk er fedt."

90 F: "Det eneste vi mangler, er at (PÆDAGOG) lærer dem noget om ugler. Og det må du gerne
91 afspille for (PÆDAGOG) i morgen. Ugler!"

92

93 I: "Så har vi lidt spørgsmål til Jer som forældre."

94 I: "Hvad sætter I mest pris på ved naturen?"

95

96 M: "For mig så giver den ro."

97

98 F: "Jeg synes det er befriende at komme ud. Især når man går inde en hel dag. Så er det dejligt at
99 komme ud. Nu her når foråret det kommer, det bliver jo, det bliver så lækkert."

100 M: "Men jeg sætter også pris på at vi passer på naturen, og det kan jeg også godt lide at lære
101 drengene. Altså, de er jo ikke i tvivl om, når jeg smider et skod, det har jeg gjort før.."

102

103 F: "Affald! Affald."

104 M: "Det er jeg blevet meget, er du godt klar over hvor mange år mor inden at det, og lige så meget
105 selv ikke smider tyggegummi mere. For det kan fuglene dø af. Så jo."

106

107 F: "Ja de er meget bevidste om at man ikke smider affald i naturen."

108

109 I: "Bruger I naturen selv? (Hvad bruger I den så til?)"

110 M: "Ja meget. Jeg bruger den til når jeg går i hundeskoven og så elsker jeg min have. Jeg har jo
111 været på vagabondtur for to år siden med en veninde. Og det var simpelthen den mest pragtfulde
112 sommerferie nogensinde! Og det var bare at slå telt op om aftenen, hovedsaglig så ved vandet. Og
113 så stå op der om morgenen med fødderne i vandkanten og bare spise morgenmaden og vade rundt
114 og høre fuglene synge. Når man først kommer gående, så tager folk bare i mod en på en anden
115 måde, der er meget mere ro. Så jeg fik en masse livshistorier og en masse snak og jeg bliver også
116 mere rolig. Altså jeg måske det man kalder et gammeldags dampbarn, men jeg får roen ude. For
117 ellers så kan jeg godt koge lidt over."

118

119 F: "Ja vi er sådan en flok herrer som har såen hver anden, tredje måned hvor vi tager ud og går en
120 tur, vi går en 10-15 km alt efter hvordan det lige passer. Og så overnatter vi i naturen. Og det er
121 altså lige meget om det er koldt eller varmt. Vi har været afsted her i weekenden også. Så slår vi

122 bare telt op eller sover rundt om bålet. Hvad der nu lige passer. Så på den måde så bruger vi også
123 naturen.”

124

125 M: ”Du er ellers bestemt ikke udemenneske og du rystede noget på hovedet der for to år siden. Men
126 der fandt jeg først sådan rigtig ud af med mig selv, fik sat ord på hvad det var i grunden jeg brugte
127 naturen til. For ellers så er det jo bare sådan et jeg godt bare kan lide at være ude, men hvorfor. Det
128 har været sådan en flyvsk...Så vi har faktisk snakket om at i år der vil vi på vandretur med børnene,
129 men nu er vi så spændt på at se hvor meget de kan gå og (barns) store dilemma det er at han skal
130 skide udenfor. Så vi har beroliget ham med at kirkerne altid har offentlige toiletter man kan bruge.
131 Men det er faktisk vores sommerferieprojekt. At vi kommer ud og gå med ungerne.”

132 F: ”Og er ude 14 alt efter hvordan det lige passer.”

133

134 I: ”Hvad vil de helst lave derhjemme/i weekenden? Når de kommer hjem fra børnehaven, hvad kan
135 de så lide at lave?”

136 M: ”Det bedste de ved, er at lave bål udenfor. Og så få lov til at sidde og snitte.”

137 F: ”Det gjorde vi her for 14 dage siden, der var vi ude og lave bål. Det var lidt overskyet og blæste
138 lidt og så skete der det at jeg lige var gået over efter nogen pølser vi skulle grille over det her bål, vi
139 havde nogen skumfiduser og noget også. Og lige da jeg har fået smidt pølserne på grillen, så
140 begynder det selvfølgelig at regne. Selvfølgelig gør det det, men så hentede jeg lige en paraply som
141 vi lige kunne sætte henover så vi lige kunne sidde og få en pølse.”

142

143 M: ”Så det er altså primært udenfor, men de kobler også af, det er nok mest BARNET, han kan godt
144 bruge en hel dag indenfor hvor han spiller Ipad. Og der har jeg det sådan, vi har aldrig gået op i
145 med hvor lang tid han skal bruge på den eller hvor lang tid de begge to skal bruge på den for den
146 sags skyld for jeg ved at de er udenfor hele dagen. Så jeg kan godt forstå at de har behov for at cutte
147 af hvor vi andre sidder og gløder tv-avis. Man ser det, men man ser det ikke, man er her bare. Det har
148 de sgu også brug for.”

149

150 F: ”Altså de bruger og de kan finde ud af at bruge de digitale medier, men det er ikke sådan noget
151 altså, de kan godt sidde der en 3-4 timer, men så en anden dag så er der ingenting. Og så er vi bare
152 udenfor og cykler og og det bedste de ved det er når vi skal ud og cykle. Eller ned på en legeplads
153 eller et eller andet.”

154 M: "Ja hundeskoven det gider de satme ikke!"

155

156 I: "Når de er ude i naturen, hvad vil de så helst lave?"

157

158 M: "Snitte! Snitte og bygge. Altså hvis far han slår i gang og hjælper til med at bygge, så er det noget
159 af de mest mærkelige ting de kan bygge."

160

161 I: "Tager de selv initiativ til at være i naturen?"

162 M: "Ja det gør de."

163

164 I: "Hvordan kan det foregå?"

165 M: "Vi plejer faktisk altid hvis det er weekend eller hvis jeg er på arbejde, starte med at sidde og
166 spise morgenmad, hvad skal vi lave i dag. Og så er det måske også dem der sætter dagsordenen."

167

168 I: "Hvilke børn får I hjem?"

169 F: "Pædagogerne lovede os faktisk at vi fik trætte børn hjem, ja i dag har vi lige haft det, men ellers
170 så normalt så er de jo ikke trætte."

171

172 M: "I sommerhalvåret, jeg tror bare vi skal en måned længere frem, så går de udenfor. Så hopper
173 de. Eller så cykler de rundt og putter ting i folks postkasser. Og så ser vi dem faktisk ikke inden, jo
174 de kommer ind og spiser og så går de igen. Så det er meget forskellig, men det er ikke nogen, de er
175 ikke kontaktkrævende når de kommer hjem. De vil helst bare passe dem selv."

176

177 I: "Hvad de om når de kommer hjem? Hvad fortæller de om?"

178 M: "Lige pt fortæller de om alt hvad de har lavet i børnehaven, konflikter mellem de to. Det går de
179 meget op i. Der er en der har sagt noget eller gjort noget. Eller hvad der har foregået i gruppetid.
180 Der når de er nede ved åen, det fanger dem rigtig meget. De har lige haft et projekt om rådyr, der
181 ville (barn) rigtig gerne sove længe hver morgen, det gad han satme ikke. Det var ikke solgt til ham,
182 det interesserede ham simpelthen ikke. Ellers interesserer han sig ellers meget for dyr og fugle.

183 Sidste år havde (pædagog) lavet et projekt hvor de skulle lære om stæren, hvor de hørte lyde og de
184 så billeder af stæren og var ude og finde den i naturen. Og så sluttede de af med et skuespil hvor
185 børnene var klædt ud. Så fortalte (pædagogen) op og de gik frem og gjorde forskellige ting. Og der
186 fik de faktisk en meget bred viden om stæren. For eksempel at en stær fra København ikke kan
187 være kærester med en stær fra Vestjylland for de kan ikke kommunikere sammen. Sådan nogen
188 ting er meget sjovt.”

189

190 I: ”Føler I at, jeres børn viser interesse for naturen?”

191 F: ”Ja det synes jeg, altså de værner om naturen og passer at de på naturen. Det synes jeg. Men om
192 de har interesse for naturen, altså hvad har drenge i den alder interesse for.. Når vi er ude ved
193 VENNER, der er de jo altid ude. Og de elsker at rende rundt omme bagved og grave huler. Det
194 første de gør når vi kommer ud til dem, det vennepar vi har der bor ude på landet, så skal de bare
195 ud. Og det er lige meget hvad vejr det er. Så er de uden for og graver huller og leger på jordvolden
196 og sådan nogen ting. De elsker det”

197

198 I: ”Oplever I at jeres barn er glad for at være ude i naturen?”

199 F: ”Det er meget glade ved at være i naturen, men jeg tror også at hvis man tog naturen fra dem i en
200 periode, hvor de skulle være inde, det tror jeg at de ville blive noget trætte af, at skulle være inde.
201 Selv hvis de har haft en enkelt sygedag, vil de jo gerne også selv om de ikke har det for godt. Så vil
202 de ud, hvert fald i løbet af dagen.”

203

204 I: ”Er deres interesse øget for naturen efter de er begyndt i naturbørnehave? Vil de i højere grad ud
205 nu?”

206 F: ”Nej...Det ville de også før. De har altid været udebørn. Det var også derfor vi valgte
207 naturbørnehaven. Selv da de var helt små elskede de at være ude.”

208

209 M: ”Selv da de var små blev de hevet med til alt muligt uden for. Hvis nu de havde været nogen
210 indebørn eller nogen små frossenpinde, så tror jeg aldrig vi havde valgt det. Vi har satme haft
211 mange diskussioner omkring hvor de skulle være henne, for lige som at være sikker på at vi fandt
212 det rigtige. At det ikke bare var vores, at det var lige lettest at det lå på vejen.”

213

214 I: "Hvor vigtigt er det for jer som forældre at have indflydelse på hvad der sker i børnehaven og at I
215 har et engagement i børnehaven?"

216 M: "Det har stor indflydelse for mit vedkommende i hvert fald."

217

218 F: "Det har det også. Fordi at jeg sad i bestyrelsen i en periode og det er vigtigt at man kan komme
219 med nogen inputs og have en medbestemmelse og det føler man et eller andet sted, det er jo en
220 privar børnehave derude. Så der er større medbestemmelse end hvis det var en kommunal kan man
221 sige, en kommunal der er det jo ikke bare kun lederen, der er det hele det kommunale system du
222 skal have sat i værk hvis der skal ske en ændring. Her kan du selv komme og bygge et eller andet
223 hvis det er det du har lyst til."

224

225 M: "Der gør altså også bare, et eller andet sted fra børnenes side af at, da du var ude og sætte hegn
226 op, det har de jo snakket om og det skal de jo stadig snakke om at min far har sat hegn op. Så de får
227 et eller andet sted et ejerskab i det, at de selv har været med til det."

1 **10.9 Bilag 9 - Interview 3**

2

3 Navne på personer og steder er i transskriberingen blevet anonymiseret og dermed erstattet med
4 enten alternativ identifikation skrevet med blokbogstaver eller i parentes, i form af eksempelvis
5 BARNET/XXX eller som (pædagog).

6 M: Mor

7 I: Interviewer

8 I: "Er det i orden at jeg optager hvad der bliver sagt?"

9 M: "Ja det er det."

10 I: "Hvorfor har I valgt at sige ja til at deltage i projektet?"

11 M: "Fordi jeg syntes det var spændende. Og tænker at det er meget sjovt at i lige har valgt at
12 undersøge det."

13 I: "Hvordan hørte I om børnehaven?"

14 M: "Ja hvordan hørte vi om den.. Ja da den store af vores piger i sin tid skulle starte i børnehave,
15 der skulle min prioritere tre børnehaver på den der pladsanvisning og så var jeg jo bare ikke særlig
16 kendt med det så jeg gik faktisk ind på XXX Kommunes hjemmeside og kiggede hvad der var og da
17 jeg så så at det var en naturbørnehave, tænkte jeg bare at det var tiltalende. Så ja det var på XXX
18 Kommunes hjemmeside."

19 I: "Hvilke overvejelser gjorde I jer inden beslutningen om at de skulle i lige præcis en
20 naturbørnehave?"

21 M: "Jeg har faktisk ikke rigtig gjort mig nogen overvejelser over det, altså jeg var ude og besøge den
22 som egentlig ligger tættest på her som vi egentlig hører til og det tiltalte mig bare på ingen måde.
23 Altså det, det var bare kaos og forvirring og da jeg så havde været oppe og besøge (børnehaven), så
24 var jeg bare ikke i tvivl om at det var der. Så ja det har jeg såmænd ikke tænkt så meget over. Det
25 var bare alle deres værdier såen. Ja.."

26 I: "Hvorfor har I ikke valgt en konventionel/almindelig børnehave?"

27 M: "Jeg tror simpelthen altså, hovedsaglig det jeg oplevede synes jeg ikke var godt nok. Og så
28 faktisk ja, det er jo egentlig meget pudsigt, for nu min søster der som i jo også mødte, hun har
29 været i praktik, hun læste til pædagog og har været i praktik i den børnehave og havde bare heller
30 ikke noget fantastisk at sige om det såå, ja.."

31 I: "Hvad forventer I hun får ud af at være i naturbørnehaven?"

32 M: "Altså jeg har da en forhåbning om at hun får noget med omkring at respektere naturen altså,

33 og lærer at gebærde sig i naturen og benytte sig af den hvis man kan sige det sådan (vi sad inden
34 interviewet og snakkede om den mad som de fik til eftermiddagsmad, fiskefrikadeller med
35 indsamlede urter), som du selv siger, så er de ude og finde noget som de kan bruge til
36 madlavningen og får interessen for at passe på naturen. Det er sådan det primære.”

37 I: ”Er det noget I føler allerede er blevet indfriet?”

38 M: ”Ja det synes jeg. Og hun er meget interesseret i det og hun går jo også bare hen og stikker
39 fingrene i jorden og finder en eller anden orm og siger se. Og den begejstring kan jeg bare rigtig
40 godt lide, altså i stedet for i dag, der er der jo den der, uden og generalisere eller træde nogen over
41 tærerne, så er der jo nok lidt såen at det er meget nemt lige at sætte sit barn i et hjørne med en Ipad
42 og så kan du sidde der mens jeg gør det jeg har lyst til. Og det synes jeg er helt forfærdeligt.”

43 I: ”Hvad sætter du mest præcis på ved naturen?”

44 M: ”Jeg tror det er sådan en god kombination af alle elementerne og især årstiderne. Altså når folk
45 de hyler om at der kommer sne, så jubler jeg og kan næsten ikke vente med at komme derud. Det er
46 noget af det jeg synes er det bedste, det er de forskellige årstider.

47 I: ”Bruger du naturen selv?”

48 M: ”Rigtig meget”

49 I: ”Hvad bruger I den til som familie?”

50 M: ”Altså om sommeren så bor vi stort set ude i haven. Og haven er også forsøgt indrettet
51 børnevenligt, det er ikke så meget vi har gjort ud af haven endnu, men der er plantet frugttræer og
52 buske sådan at de forhåbentlig kan komme til at, når de går og hygger sig oppe i legehuset, kan gå
53 hen og spise og hygge sig med det. Vi laver rigtig meget mad på bålet om sommeren. Leger med
54 vand.”

55 I: ”Når hun kommer hjem fra børnehaven, hvad vil hun så helst lave? Det kan både være efter
56 børnehaven og i weekenden.”

57 M: ”Efter børnehaven, der sidder hun som sagt gerne foran fjernsynet. Og det er jo ikke lige det
58 som jeg sådan lige synes hun burde, men faktisk sagde en af pædagogerne i børnehaven faktisk at
59 det måske var rigtig fint at hun fik lov til at koble af på den måde. Fordi de er meget på fysisk i
60 børnehaven. At hun synes ikke der var noget...men så har vi lidt en regel at når man nu kommer
61 hjem fra børnehaven, så er det i orden lige at sidde foran fjernsynet. Men så går vi jo efterhånden i
62 gang med at lave mad, det vil de rigtig gerne være med til. I weekenderne der er vi egentlig mest
63 ude, eller vi har jo bygget om så de har været meget involveret i vores byggeprojekter, de har både
64 været med til at grave jord af og køre flamingokugler og male på væggene.”

65 I: ”Når hun er ude i naturen herhjemme, hvad laver hun så?”

66 M: ”Altså hun er i sandkassen og hun leger med køkkenet oppe i legehuset og hun graver orme op

67 og er de også ret begejstrede for en spand med vand og en pensel og så maler de. På legehuset eller
68 på hvad de nu kan og så har vi lidt et grave, udgravningsprojekt i gang, aller aller bagerst oppe i
69 haven, der har vi opdaget en bunke eller hvad skal man sige. Der har vi simpelthen gravet ting op
70 fra der har været skole her. Ja det er sådan lidt spændende og det synes børnene egentlig også. Så
71 graver vi der en hel dag og finder alt mulig spændende.”

72 I: ”Tager hun selv initiativ til at ville ud i naturen?”

73 M: ”Ja det gør hun. Måske ikke lige hvis vejret ikke er super godt, der er hun sådan lidt magelig
74 anlagt, det skal helst ikke være noget med at man skal have alt for meget tøj på, så synes hun det er
75 træls.”

76 I: ”Hvad er det for et barn I får hjem fra børnehaven?”

77 M: ”Et træt barn. Men glad, et glad barn. Det er ikke altid sådan lige, hvis jeg spørger hende i dag
78 for eksempel alt for meget sådan hvad har I lavet, så er det ikke altid hun sådan svarer eller hun
79 siger det kan hun ikke huske, men så måske i morgen tidlig eller i morgen når hun kommer hjem,
80 så kommer det såen. Det kommer ligesom lidt forsinket.”

81 I: ”Hvad snakker hun om når hun kommer hjem fra børnehaven?”

82 M: ”Jamen hvad hun har leget med hendes venner, hvad de har lavet, hvad de har spist, det går
83 hun egentlig også ret meget op i.

84 I: ”Føler I at hun viser interesse for naturen?”

85 M: ”Ja det synes jeg.”

86 I: ”Oplever I at hun er glad for at være ude i naturen?”

87 M: ”Ja og det er hun blevet mere, hun er egentlig født med sådan en lidt skæv fod og den drillede
88 hende ret meget inden den blev rettet helt op med en skinne, så der var det nogen gange lidt for
89 udfordrende for hende når de var ude i naturen, altså det er jo meget med skrænter og bakker og
90 altså de bliver jo også udfordret fysisk ude i naturen ovre i børnehaven. Og der haltede hun altså
91 noget bagefter i det første lange stykke tid. Så der var det måske ikke det hun var mest begejstret
92 for, for hun forbandt det nok lidt med et nederlag når hun haltede bag de andre, men det er hun
93 kommet fint efter.

94 I: ”Er hendes interesse for naturen øget efter hun er startet i naturbørnehaven?”

95 M: ”Jeg synes egentlig at det er det samme fordi hun egentlig kom fra en dagplejemor som også
96 brugte naturen rigtig rigtig meget. Så hun har jo også været vant til det i høj grad kan man sige.”

97 I: ”Hvor vigtigt er det for jer som forældre at have indflydelse på hvad der sker i børnehaven og
98 have et engagement i børnehaven?”

99 M: ”Jeg synes da det er mega vigtigt og det giver jo et rigtig godt sammenhold forældrene imellem
100 og det smitter jo også af på børnene og deres evne til og have reationer til hinanden indbyrdes. At
101 de ser at man arbejder sammen og at man er fælles om nogen ting.”

1 **10.10 Bilag 10 – Interview 4**

2

3 Navne på personer og steder er i transskriberingen blevet anonymiseret og dermed erstattet med
4 enten alternativ identifikation skrevet med blokbogstaver eller i parentes, i form af eksempelvis
5 BARNET/XXX eller som (pædagog).

6

7 I: Og igen må vi optage dig?

8 R: Det må I gerne.

9 I: Ja. Øhm, jamen vi siger tak fordi vi må komme herud og besøge jer i dag, og se jeres hus.. og det
10 hele.

11 R: Velbekomme.

12 I: Ja, og så først vil vi høre lidt om hvorfor I har valgt at sige ja til at deltage i vores projekt?

13 0.16

14 R: Øhh. Jeg har mest sagt ja, fordi altså.. jeg synes at man skal hjælpe studerende. Øh, og det er jo
15 en.. I laver en spændende opgave, som jeg også vil glæde mig til at læse på et tidspunkt. Og derfor..
16 øh så yder jeg også lidt hjælp der til.

17 I: Ja, det siger vi i hvert fald tak for. Øh...Hvordan hørte I om børnehaven til at starte med,
18 dengang de startede?

19 R: Altså, den er jo lavet for 14 år siden, og der var sådan lidt postyr om den, da den blev lavet.
20 Fordi, at i sin tid er den jo lavet på grund af at der var for få pladser herude - og som en billig
21 løsning, er den jo faktisk lavet - Og på det tidspunkt hvor den blev lavet, er der faktisk rigtig mange
22 forældre der blev tvangsflyttet derned. Øh.. og der var også mange, der ikke får... altså der ikke kan
23 få plads i de andre børnehaver her omkring. Så, derfor så var det ikke alle at det var lige frivilligt
24 for. Øh.. og jeg vil så sige at den vinder jo så faktisk ret hurtigt, fordi at de forældre der så kommer
25 derned - eller tvunget derned er det jo mere eller mindre - bliver rigtig glade for den. Men der var
26 en del postyr om den, til at starte med. Også så anden gang bliver det at, jeg havde en god veninde,
27 er også.. hun blev pædagog dernede. Så igennem hende, så kendte jeg jo godt til (BØRNEHAVEN).
28 Så på den måde, så kendte jeg den godt.

29 I: Ja, hvorfor tror du at der var så meget postyr? Var det fordi det ligger så langt ude, eller?

30 R: Nej, jeg tror det var det der med, at øh.. den var helt anderledes i forhold til de andre. Det var en
31 ude-børnehave, og til at starte med så var der jo kun 3 festivaltoiletter og sådan nogle barakker..

32 eller hvad hedder det.. nogle tipier. Og det var der rigtig mange forældre som ikke mente at.. øh
33 man kunne byde børn. Og så det der med igen - som vi har igen nu her, med frit valgt - Det var
34 noget med et frit valg, at der var mange forældre som ikke fik deres frie valg opfyldt. Og det, det er
35 der bare.. det sætter man jo lidt, hvad skal man sige... det er jo.. det sætter man sig meget imod.
36 Fordi netop, at man ikke får sit eget valg opfyldt.

37 I: Ja, ja. Er det så omvendt i dag? Er det mere sådan at folk vil gerne derud.. er der ligefrem, sårn'
38 ventetid?

39 R: Altså, vi har ikke venteliste pt. Men.. men fordi at man vælger det frivilligt. Der er jo ikke nogen
40 der bliver tvangsflyttet i dag - Netop på grund af børnetallet. Men vi har en fin fyldning dernede, og
41 der har også været venteliste på den dernede, for nogle år siden. Øh netop. Og det har der også
42 været for.. jamen det må være puh.. det må være, for SØSKENDE begyndte, deri.. hmm. Hun er..
43 hun begyndte i 09. Årene før, der var der faktisk venteliste på. Det ikke var sikkert at du fik
44 BØRNEHAVEN. Og jeg ved, at det er en del forældre som faktisk ikke fik det.. som.. til deres andet
45 børn som de ville ha' haft dernede, som de har haft til deres første børn. Øh, og de øh.. der var
46 venteliste på. Du kunne ikke bare sådan få lige hvad du ville. Fordi den netop steg rigtig meget i
47 populariteten.

48 I: Ja, ja. Øh. Hvilke overvejelser gjorde I jer inden besluttede jer for at placere jeres barn i en
49 naturbørnehave?

50 R: Jamen, jeg havde set at nogle af de andre havde været lidt rundt. Og der sådan er.. var
51 altafgørende for mig, var at SØSKENDE hun var meget sensitiv overfor lyd. Hun brød sig ikke
52 særlig meget om meget lyd. Og havde det rigtig svært med høje lyde. Og i det hele taget et
53 støjniveau. Og når du træder ind i en anden børnehave inden, så er der et højt støjniveau. Og det er
54 der ikke nede i BØRNEHAVEN. Så det var et af mine store...øh.. overvejelser. Det var det der, hvor
55 jeg kunne opfylde hendes behov, for det der med lyd. For jeg vidste at det skræmte hende rigtig
56 meget, og den har du ikke dernede i naturbørnehaven. Og så havde jeg en samtale med min
57 veninde, som selvfølgelig var farvede af at hun var pædagog dernede. Men, jeg synes at de opfyldte
58 meget også det der med, at bevægelse. Altså med at lære sig selv at kende og at der er nogle frie
59 valg. Og så var der ikke så strukturerede, øh.. sån'.. altså vi havde nogle børnehaver som var meget
60 struktureret. Altså klokken det, så laver man dét. Og klokken det så laver man dét. Og dét var
61 BØRNEHAVEN ikke. Man havde det sådan mere flydende, hvad man lavede. Og så meget på hvad
62 børnene foretog sig. Og det faldt rigtig meget ind i dét som jeg også tror på.

63 I: ja, hvad så med BARNET? Var det noget af det samme, eller hvad? Eller?

64 R: Altså, der kendte jeg jo børnehaven. Og desuden så har de gået et år sammen. Så selvfølgelig, så
65 har der været rigtig meget med noget logistik, der at det var det nemmeste, og så kendte jeg
66 børnehaven. Og jeg var ret sikker på, at hun også godt kunne blive udfordret dernede.

67 I: Ja. øh hvorfor har I ikke valgt en almindelig børnehave?

68 R: jamen, øh. Igen, det der med støjniveauet. Meget støjniveauet, som jeg tænker bare.. altså det
69 der med, at de lærer... jeg synes de lærer meget at fysisk. Altså.. det der med at man bruger sig selv,
70 fysisk, i en ude-børnehave. At dét, går med i trit med det, at jeg tror på. Og så det at der kommer,
71 også en del undersøgelse der viste at... bare det at sidde på en stol, kræver rigtig meget fysik. Øh, og
72 det var måske meget det nogle børn manglede, da de kom i o.klasse.

73 (BARNET kommer hen til bordet)

74 R: Vi snakker lige.

75 BARNET: Jamen hvad laver de der ting? (Legetøj på bordet).

76 R: Og derfor så syntes jeg, at dér havde de en del. At, man netop ..øh.. de der undersøgelser der,
77 viste at børn i naturbørnehaven, de havde det der med, at de kendte deres krop. Altså.. de kunne
78 sidde på en stol. De havde brugt deres muskler, de havde brugt deres krop, fra de var 3 år gamle -
79 ude i naturen! Hvor de havde gået på det der... der var meget snak, omkring undersøgelsen, med at
80 man viste at.. både på underlag som var ujævnt. Og dét gjorde meget omkring deres muskler og
81 deres sener. Der gjorde at de, kunne sidde stille, de kunne holde deres krop i ro. Og det var der,
82 nogle undersøgelser der på det tidspunkt viste – og det syntes jeg virkede rigtig positivt.

83 I: ja, ja.

84 R: Og at jeg troede på dem. Det er jo også det en undersøgelse..øh.

85 I: øh.. Hvad forventer du af.. sån' at jeres barn får ud af at være i en naturbørnehave? Sårn' generelt
86 set.

87 R: Altså det, jeg forventer at hun får ud når hun kommer der nedefra. Det er, at hun har lært noget
88 om sig selv. Hun har lært noget om fysik. Øh.. og hun har lært noget omkring naturen. Omkring
89 bæredygtighed, og også hvordan vi passer på naturen. Og så har hun lært en masse praktik. Altså,
90 det vil sige at hun har lært en masse omkring at tage tøj af og på. Øh, de er meget selvhjulpne, og
91 det er de ret hurtigt dernede. Øh.. og det har jeg, også en forventning om at når hun kommer
92 derfra, så kan hun selv tage tøj af og tage tøj på, og alle de der ting. Som egentlig nogle steder ikke
93 er en naturlig del ..øh... af deres hverdag i børnehaver. Det var har en naturlig del nede i vores
94 børnehave, fordi at det, er bare noget der kommer sådan i løbet af hverdagen, det er, at man skal

- 95 selv kunne skifte tøj. Og det vil sige at man er meget mere selvhjulpne dernede. Man kan en masse
96 ting, synes jeg. Det er min forventning når hun kommer ud derfra - så er hun selvhjulpnen, og har
97 lært noget omkring både sig selv, men også omkring det natur vi færdes i.
- 98 I: var det nogle af de samme forventninger du også havde med SØSKENDE, da hun startede
99 dernede?
- 100 R: Altså, det er noget der er kommet efter.. især noget omkring selvhjulpnenhed i hvert fald. Det der
101 med at naturen er kommet efterfølgende. Fordi, det var ikke en af mine principper, da de startede
102 dernede. Men det er noget af det som pædagogerne arbejder efter, og jeg synes faktisk det er
103 rigtigt.. altså jeg synes det er fantastisk. Og jeg synes det der med grøn natur og enheden, altså
104 bæredygtighed i sig selv. Børnene lærer det her med at skelne. Det her er plastik, det her kan ikke
105 være.. og det her er, det er grønt affald. Og det er, det er.. hvordan ser et dyr ud når det går i
106 forrådnelse? Altså alle de her ting, som man egentlig synes er sådan liiidt... nå, jamen er det
107 egentlig noget man skal lære sig barn.. Det synes jeg egentlig er værdier, som jeg tog med mig
108 dernedefra. Men det er noget der er kommet efterfølgende, det er ikke noget jeg har opsøgt.
- 109 I: Nej. Så det er måske ligeså meget jer, som forældre der også har fået noget med?
110 (BARNET kommer ind igen.)
- 111 R: Jamen. Jeg synes jo at..øh.. meget af det som øh.. som de arbejder med nede i børnehaven.... Jeg
112 synes meget det at de arbejder med, og har arbejdet fremad med i mange år, med BØRNEHAVEN.
113 Med at netop det der med at lære børnene og at gøre dem til nogle bevidste borgere. At dét er noget
114 som BØRNEHAVEN også giver os med, synes jeg, os forældre. Jeg tror, at man i første omgang
115 meget vælger.. øh.. BØRNEHAVEN.. Det er i hvert fald min erfaring.. at man vælger
116 BØRNEHAVEN for ude livet - Altså det fysiske ude liv. Og så kommer de der værdisætninger først
117 efterfølgende. Og så bliver man egentlig ret glade for dem. At ens barn kan komme hjem og fortælle
118 omkring bæredygtighed og grøn affald. Og nu skal du se her mor, nu har vi lært om at man ikke må
119 smide de her ting ude i naturen. Og de kan faktisk også godt engang imellem sige, hov Mor det må
120 vi ikke! Og skulle vi ikke prøve og plante eller andet ude i haven? Jo det synes jeg da er en super
121 god idé.
- 122 I: er det ligeså meget noget at omgivelserne da spiller ind der? Eller ja, er det også meget
123 pædagogernes mening omkring det?
- 124 R: Altså, det er også meget pædagogernes mening. Altså det der jo også er jo, er at når man
125 afleverer, så har man nogle pædagoger som brænder for det de laver. Det er jo ikke.. øh de går
126 faktisk op i det og har selv en idé omkring hvad de gerne vil.. også med naturen og børnene. Og

127 hvordan man laver en sammensmeltning af det. Så kan man komme ned og se at der er en mening
128 med det, og deres dagligdag. Det er ikke bare sådan.. altså det kan også være at jeg har en fordom,
129 men noget opbevaring, hvor man skal lege med nogle dukker og lave noget billedlotteri. De
130 kommer faktisk ned til nogle pædagoger, som brænder for at være i naturen og lære om naturen.
131 Og dét smitter af på, at når vi forældre kommer. Så er vi også med, i deres undersøgelser og vi
132 tænker over det.. øh og vi bliver også præget af at de siger til os... Øh for eksempel havde de lavet en
133 undersøgelse om, hvor meget plastik der er i madkasserne. Altså hvor meget giver vi med, af
134 emballage. Øhm.. og hvor meget.. og hvad pakker vi egentlig vores mad ind i? Og har opfordret til
135 at vi tænker lidt over det. At man ikke bruger plastic til at pakke ind i, eller stanniol – man at man
136 for eksempel bruger bæredygtigt papir, altså sårn' nogle ting. Altså, de siger ikke at vi skal, men at
137 de opfordrer til det. Og fortæller; prøv at se at så mange mælkesnitte og plastikbøtter var der
138 faktisk i løbet af en uge hernede. Og det kan da godt være sådan en øjenåbner for os, ik også.

139 I: Ja, øhm.. ja så vil vi også lige tage lidt udgangspunkt i jer som forældre, og sådan. Er der noget I
140 selv sætter mest pris på ved naturen?

141 R: Altså, jeg er ikke det store naturmenneske. Jeg ved, at deres far, han sejler rigtig meget i kajak
142 og bruger rigtig meget naturen – også sammen med pigerne, med at gå ture og bruge skoven. Og
143 øhh, synes i det hele taget at.. han bruger den meget til at meditere i og til at øh.. udfordre sig selv i.
144 Enten på lange kanoture, og har som sagt også pigerne med på de her kanoture og bruger den
145 også.. og tager dem med ud.. og både enten at løbe i, og udfordre sig selv fysisk, eller udfordre
146 pigerne også fysisk. Altså, jeg bruger den som lidt en aktivitet, altså så kan vi finde på at gå sådan
147 lidt i skoven. Men det er ikke sådan at jeg tænker; JUHU, overhovedet ikke! Altså, det er fint nok
148 og jeg har heller ikke noget imod blive hverken våd eller beskidt – men det er ikke sårn' at jeg går
149 ud og så finder en indre ro, eller synes det er fantastisk. Men jeg vil gerne være med til at passe på
150 den. Øhh... og jeg vil også gerne være med til at være en bevidst bruger omkring mine vaner i.. øh..
151 naturen.

152 I: Så det er mere for at lave et eller andet, hyggeligt? Hvad det nu end kunne være.

153 R: Ja, altså det at gå en tur i skoven eller at vi går ud på volden i XXX eller... tager til vandet. Altså
154 den retning der, altså en aktivitet.

155 I: Ja, for at lave noget sammen med?

156 R: Ja, ja.

157 I: Ja, hvad vil jeres børn helst snakke om når de kommer hjem? Ja, fra børnehaven af.

158 R: Jamen.. øh. Det kan tit være konflikter. Selvfølgelig er der meget med, at hvem har som sagt gået
159 over stoppesnoren, og hvem har slået hvem eller sådan noget. Men der kommer også en hel del
160 med, at i dag, der har de været ude og gå tur eller at de har brændt.. eller da skoven brændte eller
161 da skoven den væltede. Så var det jo meget med at hun kom hjem og sagde, at hun havde de ryddet
162 op dér og dér. Eller nu har de set... for eksempel når der har der været dyr nede i børnehaven eller
163 at der har været nogle jægere, der har været dernede. Med hunde. Og der har været også.. altså det
164 der med at der nogle gange, er nogen der har dyr med hjemmefra. Nogle fugle eller sådan noget.
165 Som de så ligger i de her dødefælder, som de har dernede. Hvor de simpelthen har snakket om, at
166 nu ser det her dyr, sårn' og sårn' ud. Og alt det der kommer ud af dyret, mider og sårn'. Vældigt
167 lækkert, ikk. Altså, det går hun meget op i, at de har set noget og at de har været på tur.

168 I: Og det fortæller hun om, når hun kommer hjem?

169 R: Ja. Altså, det er ikke så meget legene, at de leger dernede, fordi det er jo bare en leg. Men når de
170 sårn' har været ude og går og har prøvet noget nyt. Og de sårn' har lavet eller andet, enten som de
171 sommetider laver nogle kasser eller saver eller noget. Det synes hun er rigtig sjovt.

172 I: Ja, hvad laver de ofte herhjemme? Hvad laver de mest herhjemme, når de er her?... i
173 weekenderne eller noget?

174 R: Jamen, altså det er jo lidt forskelligt. Som sagt, så kommer det meget an.. herhjemme der laver
175 vi meget, hvad børnene gerne vil. Det kan være en hel weekend hvor vi godt bare kan se fjernsyn en
176 hel weekend, og faktisk ikke har lavet noget. Og har bare haft nattøj på en hel weekend, og bare
177 nysset rundt. Og andre gange, så har vi været ude, fordi pigerne også meget efterspørger det. Og så
178 er det, at de lige pludseligt siger; "at nu skal vi ud". Og så har de hoppet måske 3 timer i streg på
179 trampolinen. Eller vi har gået en tur, eller har cyklet. De cykler meget, eller tager deres rulleskøjter
180 på, og så går vi om på den gode asfalt, som er et nyt kvarter heromme. Så det er altså, meget
181 almindelige små dagligdags ting, når de kommer hjem. Og det handler meget om hvilket humør de
182 lige er i, når de kommer hjem – hvad er deres motivation, er den at sidde inde foran fjernsynet og
183 bare koble af? Og eller kan jeg godt mærke lidt på dem, at der skal krudt af - så ta' vi tøj på og går
184 udenfor.

185 I: Ta' de selv initiativ til det, hvis det er?

186 R: Ja, det gør de. Altså, både SØSKENDE og BARNET har meget brug for det, og så kan jeg mærke
187 på dem, at nu gider de ikke det der fjernsyn mere, eller de gider ikke ipad'en mere. Og så, såå tager
188 de simpelthen tøj på og går ud. Og det er jo fint nok – eller BARNET tager så ikke tøj på, fordi hun
189 helst ikke vil ha' tøj på. haha. Så hun går bare ud. Men det er noget de selv gør, eller de spørger de

190 om vi ikke kan gå en aftentur, lidt rundt i byen. Så kan vi lige gøre det efter aftensmad, inden i skal
191 i seng, og så kan vi lige nå at få lidt frisk luft.

192 I: hvad så med når de er ude? – altså nu nævnte du trampolinen, hvad ellers laver de når de er
193 udenfor?

194 R: altså, trampolinen er et godt bud. Ellers så er rulleskøjter også, og cyklen. Og så har vi sårn' en –
195 den står lige herude – sårn' en firkantet en, med hjul på, som man ruller på, det er ikke et
196 skateboard det er bare sådan en plade, med fire hul på, hvor de så hopper op på. Og eller så, har det
197 også været vores legehus, som ellers væltede i stormen, med en sandkasse. Og ind og bygge, se nu
198 kommer du hjem, og nu er jeg dagplejen og så henter jeg dig, og så nu henter jeg dig i skole, og så
199 videre. Ganske traditionelle lege - sådan rigtig lege.

200 I: Øh.. når de kommer hjem fra børnehaven, hvad er det så for nogle børn du får hjem? Altså.. er det
201 nogen trætte børn eller energiske børn, eller?

202 R: Altså, det er også en af fordelene, som jeg synes er ved naturbørnehaver.. det kan jeg jo mærke,
203 kontra, at nu har jeg jo fået en i skole, og det er man får et fysisk træt barn hjem. Altså, hun er
204 ikke... jeg har ikke prøvet de der børn.. altså som jeg kan høre nogle beskriver.. altså hvor de er helt
205 oppe og køre, sådan fysisk. Og at de skal hjem og koble lidt af. Fordi, det er især lige når de starter,
206 og de der små 3årige der – og i vinterperioden – så er det de der med, at der kommer børn hjem,
207 helt blusende og røde i hovedet og bare er trætte. Altså der skal ikke så meget til, og så er det bare
208 sengetid, og det skal vi helst ordne halv 7 eller 7. Fordi, de er fysisk trætte, og det er ikke sårn' en
209 træthed der kommer af at de har været sammen med hundrede andre børn – det er fordi de har
210 været ude og okse rundt og måske gået rundt i 15 graders kulde en hel dag. Og så er der bare noget
211 indre træthed, når man kommer hjem.

212 I: så det er omgivelserne som ligesom spiller ind på hvad det er for nogle børn du får hjem?

213 R: Ja, helt klart.

214 I: Øhh. Føler I at SØSKENDE og BARNET viser interesse for naturen?

215 R: Altså, SØSKENDE er jo kommet i skole, og efter hun er kommet i skole, der har hun faktisk hele
216 o.klasse fravalgt at være ude. Hun nægter simpelthen at gå ud. Men.. det er blevet bedre, at hun har
217 haft sådan et år hvor hun faktisk kunne vælge at være inde. Og de vil da også gerne ude og bruge..
218 de er også nemme... det er med.. at nu har vi lige fældet et træ herovre, og da vi var derovre så
219 kravler de også meget i dem. Altså de bruger dem.. altså indgangsvinklen er at man kan bruge det.
220 Altså, det er med at man kan bruge naturen og man kan kravle i det. De har heldigvis ikke noget
221 imod at røre med dyr, ved edderkopper og biller. Og det kan jeg godt li', at de ikke har noget imod

- 222 at blive beskidte. Øhh.. det kan godt være at vi skal vaske lidt mere tøj. (Støj i baggrunden). Og det
223 synes jeg.. altså, på den måde, når de er ude, så bruger de naturen og kan se muligheder i den.
- 224 I: Men hvorfor var det at hun ikke ville ud, i det første år af skolen?
- 225 R: Ingen idé.
- 226 I: Nej, okay. Hun kom ikke med nogen begrundelse eller?
- 227 R: Nej, hun ville bare ikke ud. Så det kan jeg ikke lige sige hvorfor..
- 228 (R, råber ind til SØSKENDE i stuen, og spørger hvorfor det var at hun ikke ville ud i o.klasse).
- 229 R: SØSKENDE, hvorfor var det at du ikke ville ud i o.klasse, da du kom op på skolen?
- 230 (SØSKENDE svarer tilbage)
- 231 SØSKENDE: Det ved jeg ikke.
- 232 R: Næ, det ved jeg ikke.
- 233 SØSKENDE: Jo! Det ved jeg godt. Men jeg gider ikke at sige det.
- 234 R: Nej, men så lade være med at sige det... Vi vil ellers gerne høre det.. Var det fordi du havde været
235 i naturbørnehaven så lang tid?
- 236 SØSKENDE: Jo, ja.
- 237 R: Altså, hun var ikke til at tvinge ud.
- 238 I: Nej, okay. Men hun var glad for at komme i skole?
- 239 R: Ja, hun var glad for at komme i skole. Men det er med, at man skulle udenfor, og.. de sagde også
240 at.. nu var det bare fuldstændig.. nu havde hun været 3 år i børnehaven og så ville hun ikke ud
241 mere. Haha. Altså, hun var fuldstændig mættede af det.
- 242 I: Haha, hvor sjovt. Øhm... ja du har nævnt noget med at de er glade for at være ude i naturen
243 også.. og viser en lille smule interesse, også når de er herhjemme og tager initiativ til det.
- 244 R: Ja, altså. Jeg synes at SØSKENDE er blevet meget bedre, og BARNET vil meget gerne ud. Og
245 især her nu om sommeren, der vil de gerne ud. Og der vil de gerne ha' at døre er åbne og de kan
246 lave.. de laver faktisk mere udenfor om sommeren. Også det er med, bare at være ude, tror jeg.
- 247 I: Og de er glade for at være ude?

- 248 R: ja, ja. Altså når de først kommer ud, så synes jeg, så vil de gerne være udenfor... og så er de lige
249 glad for med det er regnvejr.
- 250 (Støj i baggrunden – BARNET kommer ind og vil ha' tomater).
- 251 R: Men altså, jeg ved ikke om det er anderledes for andre børn.
- 252 I: hvad... altså nu sagde du før, at hun godt kan li' dyr i børnehaven. Er det, det som hun bider
253 meget mærke i? Eller er det planter eller?
- 254 R: Det er mest dyrene. Og hun ville også gerne at vi ejede nogle dyr. Men det skal vi ikke!
- 255 I: Ja, hun snakkede også godt om at de har passet en hund?
- 256 R: Ja, vi har passede en hund. Og hun ville også meget gerne ha' at hvis vi kunne få både hund, kat
257 og hest og alle de der ting. Så hvis der har været noget med dyr dernede, så synes jeg at det er det
258 som hun mest har bidt mærke i. Men jeg synes også, de der spil, det snakker hun også om. De har
259 sådan nogle kompostspil, hvor man skal lægge glas op i, hvad de forskellige ting består af. Det har
260 hun snakket meget om, lige da de lavede det. Hvad det var, når de spillede de der spil der.
- 261 I: Ja, ja. Så det er også det der med at lære noget om bæredygtighed så, på en eller anden måde?
- 262 R: Ja, altså. Det er selvfølgelig også noget med bevidsthed. Fordi, jeg tror ikke at de sådan tænker
263 så meget over, at de faktisk lærer noget om bæredygtighed. Og det er måske egentlig også en meget
264 god måde at forene det på, og et rigtig godt tidspunkt. Fordi de netop ikke tænker så meget over, at
265 de skal gøre noget særligt eller specielt over naturen. Men det der med bare at sortere og være
266 bevist om at... og det snakker vi også lidt om.. det der med at man ikke bare lige spiser.. eller
267 hælder op på tallerkenen, men at man spiser det som man har behov for.. og at man ikke bare
268 smider ud. Og.. altså, alle de der ting, er da også noget som vi snakker om herhjemme også, som vi
269 har en dialog om. Også nogle gange, noget af det som BARNET kommer med hjem fra børnehaven
270 af.. Altså så har vi en dialog omkring, hvordan er det andre steder, og hvorfor er det at vi skal passe
271 på tingene. Og hvorfor er det... altså at vi skal sortere eller.. Man skal passe på at man ikke laver for
272 meget mad af gangen, og husk at slukke for strømmen, og det kan sommetider være sådan lidt..
273 altså på et tidspunkt, måtte jeg jo næsten ikke bruge vand, fordi det koster jo penge at bruge vand..
274 og så det var sårn' noget med at hver gang vi tændte for vandet, så kunne hun godt finde på at sige,
275 "det koster penge mor, vi skal slukke." – Ja, ja. Men jeg skal jo bruge noget vand.
- 276 I: hvad med sorteringen, da de havde det i børnehaven? Du sagde at det var interessant, hvad så
277 når hun kom hjem. Det er jo formentligt, ikke helt på samme måde herhjemme?

278 R: Nej, altså. Der har vi snakket lidt om, at når vi pakkede noget ud, så at, det her må vi godt smide
279 i den her. Og vi har også snakket noget... altså det er mest også.. jeg kunne godt være slem til at
280 smide glas ud i min almindelig skrald. Og dét er vi begyndt at smide i glascontainer, fordi BARNET
281 gjorde mig opmærksom på det. Og det kan så godt være, at hun ikke videre frem har gjort mig mere
282 opmærksom... men jeg blev da opmærksom på at udføre noget af det som børnehaven er startet på.
283 Fordi, det nytter jo ikke noget, hvis børnehaven laver en ting, og jeg herhjemme laver en anden
284 ting. Altså, det er jo stadig min prægning som er den største. Så vi er netop begyndt at køre i
285 glascontaineren, og smide glas ud. Og når vi er deromme, så deler vi da også tingene. Så siger vi, at
286 det her låg, hører til heroppe, og det her hører til her, altså. Og så her i kommunen, der har vi også
287 en pap-skraldespand, og vi har en plastik-skraldespand. Og det er vi da også begyndt på.. Og så
288 siger vi, at vi bruger de ting vi har for hånden herude. Og vi propper papir i den blå, og plastic-
289 affald videre ned i sækken.

290 I: Kan de godt selv finde ud af at skelne?

291 R: Nej, nej. Altså vi hjælper, og snakker om hvad den her den er. Den er... og så skal der derned i.
292 Og det kan da også godt være svært. Den blå den ligner jo bare en skraldespand. Og så kan hun
293 godt komme nogen gange, "jeg har lige smidt det og det ud." Ja, ja. Men i hvilken skraldespand?
294 Men det er jo så den som står tættest på hende i gården. Men altså, det er jo så igen en
295 gentagelsesproces. Det er jo noget med hele tiden, også at huske hende på – jamen den er jo her, og
296 så er det noget med at vise dem det. Sådant et barn lærer allerbedst når man hele tiden viser det, - at
297 vi sorterer også herhjemme og at hun er med til at smide op i de forskellige ting. Og det er de begge
298 to.

299 I: ja, ja. Så hun ved godt at der er noget, som er lidt særligt?

300 R: ja ja.

301 I: Føler du at interessen for naturen er øget fra hendes side af, efter at hun er startet i
302 naturbørnehaven? Selvom at hun måske var meget lille på det tidspunkt.

303 R: jeg ved ikke om... altså det jo svært når hun er 3 år gammel. Altså, jeg håber da, at det er med til
304 at give en fornuftig indgangsvinkel til naturen. Og netop, det der med at kunne bruge den, og tænke
305 over at det ikke bare er noget der bare lige er der for os alle... Men at man faktisk skal værne den.
306 Så det håber jeg, faktisk er med til at give hende, den her start her – med at man netop bliver lidt
307 bevidst om naturen.

308 I: Men hun var ikke, hvad kan man sige, sensitiv, som på samme måde som SØSKENDE var?

309 R: Nej, nej. På ingen måde. Hun var.. altså P havde lidt et behov for at der var et sted, hvor hun
310 både kan larme.. men uden at hun blev udsat for, alt det som man gør i en almindelig børnehave..
311 og der var BARNET ikke på nogen måde. Men jeg er glad for at jeg valgte det, fordi hun netop blev
312 sådan et bulder-barn, der bare skal bruges nogle kræfter på.. og det øhh.. synes jeg er rigtig godt..
313 Og jeg synes også at det er fordelene ved den børnehaven.. at hvad kan man sige.. kønsopdelingen i
314 legene er ikke så skarp eller så firkantet præget. Som jeg synes de er andre steder. Altså, det er i
315 orden at pigerne kan kravle ligeså højt op i træerne.. og kan løbe ligeså langt og ligeså hurtigt som
316 drengene.. altså man skelner ikke på de der måder, og de bliver heller ikke så meget opfordret til at
317 lege de der køns baseret lege. Altså, de er ude i naturen og der gælder som at kunne klare sig. Så det
318 er OK, at man som pige også kan kravle højt op i et træ. Øh...Og det er også OK, at en pige kan
319 overhale alle drengene. Så det er ikke så meget det der, pige-dreng ting der. Men selvfølgelig så er
320 der også far, mor og barn lege. Men BARNET, kan ligeså tit komme hjem og så ha' været faren i
321 legen. Og det synes jeg også, er en god ting. Det er med at man opfordrer, faktisk piger til også at
322 bruge sig selv fysisk, og ikke bare at være sårn' en pynteting. Og, så også det er med at
323 påklædningen derned gør, at mine piger kommer ikke derned og har en kjole på som begrænser
324 dem i deres udfoldelser – de har jo alle sammen flyverdragt og skiundertøj på. Hvilket vil sige, at de
325 har alle mulighed for at udfoldelse sig på samme måde. Øhh.. og det synes jeg, at almindelige
326 børnehaver.. måske.. øh ja, har lidt begrænsninger. Altså, bare det der med at netop tøjet... og det
327 ved jeg da at os som forældre... men BARNET og SØSKENDE forespørger da også kjoler, men det
328 gør man ikke nede i naturbørnehaven.

329 I: Men er der nogen begrænsninger ved naturbørnehaven? Er der noget som du synes, begrænset
330 det i forhold til en almindelig?

331 R: Altså, lige i starten der synes jeg, lidt at den der fordybning... Altså fordybningen i en leg, som
332 man kan gøre ved at sætte og pusle med nogle små perler, eller man kan sidde og pusle med nogle
333 små tegninger eller noget. Fordi der ikke lige er rummet, det synes jeg, at jeg savnede meget til at
334 starte med. Øh.. hvor jeg synes, at den der fordybnings leg, hvor man lige kunne... netop kunne
335 sidde og bare pulse med nogle perler eller lige trække noget på snor.. altså det var hele tiden...
336 altså, den er meget primitiv, legen derned. Men den der forfiningsleg, den synes jeg lidt manglede
337 lidt – og det synes jeg også lidt i dag. Altså, det er med at sætte sig ned og fordybe sig i en leg, er lidt
338 sværere derned. Men det er ikke noget... jeg synes stadigvæk, at man prøver bedst muligt at gøre
339 det netop ved at sige.. hvis et barn har behov for at skærme sig lidt, så har man nogle inde områder,
340 som børnene kan få lov til at være i. Og jeg synes også at pædagogerne er gode til at være
341 opmærksomme på det... Men lige det der med, at sidde alene og lave noget eller lige sidde og male
342 lidt i en malebog – altså den synes jeg lidt manglede lidt, men det var især i starten.

343 I: Øh... nu har vi også lagt meget mærke til det der med, at I forældre også er meget med dernede.
344 Altså, så har I de der arbejdsdage, hvor I for eksempel har lavet kasserne. Er det vigtigt for jer som
345 forældre, at I har en indflydelse eller engagement i børnehaven?

346 R: Altså, det synes jeg da at forældresamarbejdet er rigtig vigtigt. Netop fordi at jeg jo som
347 forælder, går ned, og både styrker mit forhold til pædagogerne og jeg får også ejerfornemmelser
348 ved at være med i tingene. Og jeg får pædagogerne... hvad skal man sige.. en lidt anden vinkel,
349 netop når man deltager i et projekt med at vi så står og hamrer sammen. Og mit barn får også en
350 ejerfornemmelse af at være med til at lave BØRNEHAVEN. Og jeg synes også at man så der
351 igennem, nemmere kan komme dagen efter og sige; jeg synes faktisk, at der lige er noget vi skal
352 snakke om. Det er nemmere, at tage snakken når man lige har haft sådan en arbejdsdag, eller et
353 refleksløb, hvor man har snakket med pædagogerne lidt anderledes. Så er det lidt nemmere, at
354 komme til pædagogerne om mandagen om sige; kunne vi for resten ikke lige snakke om det her,
355 eller det forstår jeg ikke. Altså, det giver en bedre indgangsvinkel til mine pædagoger, når jeg
356 deltager i tingene, og jeg kan se, fra deres side af. At når de kommer og snakker med mig, om vi
357 ikke kan gøre nogle ting lidt anderledes, eller, der er noget mit barn gerne vil snakke med dig om.
358 Så er det nemmere for mig, at lige sige; OK, jamen, så lad os da lige ta' snakken, og du træder mig
359 ikke over tærne, på den her måde her. Men, at vi på den måde bedre kan stille krav til hinanden...
360 hvad kan man sige.. når jeg deltager i deres verden.. på den måde så lader jeg dem også komme ind
361 til mig, ikk ogs.

362 I: Ja, ja.... Jamen det tror jeg faktisk var det. Vi vil sige tusind tak fordi at du gad deltage, og hvis
363 der er spørgsmål eller noget hvor du tænker, det fik jeg ikke lige svar på, så kan du altid ringe eller
364 maile. Så..

10.11 Bilag 11 – Spørgeguide

Interview med forældrene

1. Hvorfor har I valgt at sige ja til at deltage i vores projekt?
2. Hvordan hørte I om børnehaven?
3. Hvilke overvejelser gjorde I jer inden beslutningen om at placere jeres barn i en naturbørnehave?
4. Hvorfor har I ikke valgt en konventionel/almindelig børnehave?
5. Hvad forventer I jeres barn får ud af at være i en naturbørnehave? (Synes I det er blevet indfriet?)

(Til at starte med vil vi gerne høre lidt om jer selv)

6. Hvad sætter I mest præcis på ved naturen?
7. Bruger du/I naturen selv? (Hvad bruger I den så til - aktiviteter?)

(Nu har vi nogle spørgsmål omkring jeres barn/børn)

8. Hvad vil jeres barn helst lave derhjemme/i weekenden? (Yndlingsleg eller -legetøj)
9. Hvad laver jeres barn i naturen?
10. Tager jeres barn initiativ til at være i naturen? (Hvordan?)
11. Hvilke børn får I hjem fra børnehaven?
12. Hvad snakker I/barnet om når de kommer hjem fra børnehave?
13. Føler I at, jeres barn viser interesse for naturen? I så fald hvordan?
14. Oplever I at jeres barn er glad for at være ude i naturen?
15. Er jeres barns interesse øget for naturen – vil han/hun i højere grad være ude nu?
16. Hvor vigtigt er det for jer som forældre at have indflydelse på/engagement i børnehaven?

10.12 Bilag 12 – Handleplan, Myretuen i Ullerslev

Billeder af handleplaner for naturbørnehaven Myretuen i Ullerslev. Fotoene er taget af de papirer som hang på infovæggen i børnehaven.

Billede 1



Billede 2 (tekst fortsættes på billede 3)

Myretuens Grønne handleplan



Naturbørnehaven Myretuen slog rødder for 13 år siden, hvor den startede med 20 børn og to stor tipi i et fantastisk naturområde.

I dag er det en naturbørnhave normeret til 45 børn - en afdeling af Vibereden (sammenlægning af flere inst.) som pr. 1. jan. 2013 er en ny inst. i Nyborg Kommune. Børnehaven ligger i et skønt naturområde med skov, mark, eng og mose/vandhul.

Vores faciliteter rummer to mindre skove, grønt område, jordbakke, legeområde med sand og små legehuse, motorikbane (under etablering), køkkenhave, bålhytte og to mindre bålpladser.

Vi har en overdækket terrasse, med mulighed for at søge ly når vejret viser sig fra sine værste sider. En barak med garderober, toilet, køkken, lille kontor og plads til de børn der har brug for at sove.

Højt på ønskelisten er et nyt hus med bedre garderobe og toiletforhold.

Vi er ude fra morgen til aften gennem de fire årstider. En dag om ugen er børnene i aldersopdelte grupper som er på tur væk fra matriklen. Målet for turgrupperne er, at kunne lave aktiviteter hvor fokuset ligger på den aldersgruppe og det sted de er i deres udvikling.

Den direkte kontakt (førstehåndsoplevelser) børnene får ved at opleve, sanse og agere i "naturens mange rum" er med til at underbygge forståelsen af denne verden. - Natur, som vi mennesker er en del af, lever i og har ansvaret for at passe på.

Vi lægger vægt på, at der er tid, ro og nærværende voksne der respekterer børnenes leg, ideer, fund og undersøgelser. Udviser tålmodighed og går med ind i børnenes tankeunivers, deres begrebsverden, udtryksform og billedsprog.

Et af vores fokusområder er, at børnene ikke kun viser omsorg og respekt overfor hinanden, men også tager hensyn og viser respekt overfor naturen. Så de derigennem oplever et medansvar for miljøet.

Hvis vi som pædagoger vægter at lære børnene "at de har et medansvar for miljøet", må vi engagere os i udformningen af vores lokale miljø og gøre brug af den. Give børnene nogle positive naturoplevelser.

Derfor prioriterer vi:

- At give det enkelte barn nogle konkrete handleredskaber der gør det lettere at være med til at sparre på ressourcerne - værne om miljøet.
- At det enkelte barn oplever glæde ved at være i naturen, er nysgerrige og vil vide mere, spørge til hvordan tingene hænger sammen, har lyst til og er tryk ved at udforske naturens mange rum.

Billede 3 (tekst fortsat fra billede 2)

- At det enkelte barn får mulighed for at sanse og opleve naturen som et eksperimentarium - et legerum, hvor det kan være kreative, et sted hvor fantasien kan få frit spil.
- At det enkelte barn får styrket sin motorik, som er en medvirkende faktor for indlæring.
- At det enkelte barn får førstehåndsoplevelser, hvor det overskrider egne grænser, forundres og derigennem drager erfaringer, som senere bliver til viden.
- At det enkelte barn oplever glæde ved, at være en aktiv del af det sociale fællesskab.
- At det enkelte barn oplever gælden ved at være sammen med engagerede voksne, som formår at opleve naturen i børnehøjde.

Vi inddrager børnene i valg af aktiviteter, følger børnenes spor, det de er optaget af lige nu.

Ud fra det sættes aktiviteter i gang, der giver børnene udfordringer som skaber en flow-tilstand

(Begrebet flow betegner den tilstand man kan komme i, når man fuldstændig opsluges af en aktivitet) hvor der fokuseres på det, barnet er lige ved at kunne, gerne vil forstå og vide mere om.

Vi har erfaring for at det, hos børnene, skaber:

- Opmærksomhed.
- Nysgerrighed.
- Engagement.
- Spørgsmål/undren.
- Viden.
- Fantasi.
- Kreativitet.
- Selvtillid.
- Trivsel.
- Social kunnen.

Derved får det enkelte barn mulighed for at udvikle sig, bruge sig selv og hinanden efter bedste evne og på egne præmisser.
De oplever og opnår succes.


Billede 4

Børn der opholder sig ude i et naturrigtmiljø har en bedre koncentrationsevne, en bedre motorik, er mindre syge og har en mere udviklet leg"


Sådan konkluderede den svenske forsker Patrik Grahn i 1998.

200 naturpædagoger har givet deres bud på hvad et barn i en naturbørnehave skal have med sig i "sin personlige rygsækken", når de forlader børnehaven.

Et børnehavebarn skal have oplevet:

- At klatre i træer.
- At lege i hovedhøjt græs.
- At hoppe i vandpytter.
- At falde i vandet/blive våd.
- At gå på bare tær i sneen.
- Lugten af skovbunden.
- Kravle op et sted hvor de ikke kan komme ned.
- At en haletudse bliver til en frø.
- At spise af naturen.
- De skal have oplevet at svinge sig i et tov.
-  Hører lærken fløjte.
- Trille ned af en bakke.
- Bygge huler.
- De skal have smagt på jord og sand.
- Mudret sig til og blevet spulet inden de kommer ind.
- De skal fiske krabber.
- Bygge dæmninger i åer.
- Flyve med drage og kælke.

Et børnehavebarn skal lære:

- At få kendskab til en dolk + sav.
 - Hvor kommer maden fra.
 - Ikke at sparke til en myretur.
 - At kende dyrene omkring sig.
 - Børn skal vide at elefanter ikke eksistere i den Danske skov.
 - De skal lære at tænde et bål, at holde det Live og at omgås ilden med respekt.
 - Fødekæden: fra bær til fugl til ræv.
 - Årstidens karakter.
 - At lave ting af naturmaterialer.
 - Selv at klæde sig fornuftigt på.
 - At holde naturen ren.
 - At kende nogle få navne på fugle, træer og insekter.
 - At spise ude i snevejr.
 - At bade i regnvejr.
- 

Billede 5

Et børnehavebarn skal føle:

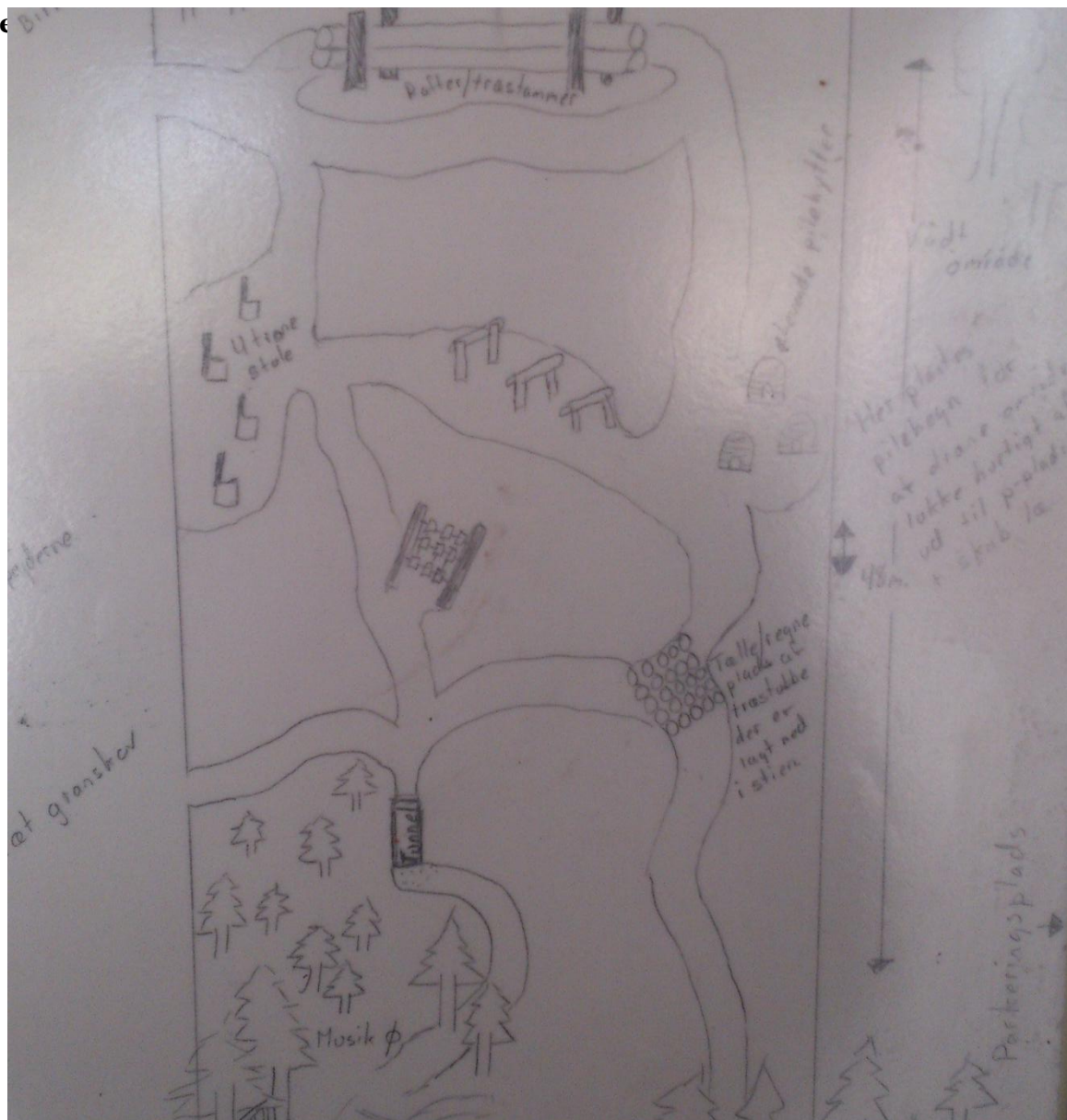
- Nysgerrighed.
- Tryghed ved naturen.
- Småkravl i hånden.
- Hvordan det er at overskride egne grænser.
- Lugten af regn.
- Sand, jord, mudder og vand.
- Finde ro ved at ligge og kigge op i himlen.
- De skal have været våde, stukket sig og blevet trætte
- Is på vandpytter.
- Følelsen af at holde en fisk.

Et børnehavebarn skal møde:

- At vores natur er en naturlig del af hverdagen.
- Glæden ved at samle.
- Skoven og havets lyde.
- Flowoplevelser og fordybelse.
- Liv og død.
- Utrolige historier fra naturen.
- Alle vejrtyper og se at alt vejr er godt vejr.
- Sidde i et træ og fantasere.
- Stranden, skoven, heden og engen.



Billede 6 – Plan over



10.13 Bilag 13 – Spørgeskemakodning

Nodes			
Name	Sources	References	
Antal børn i alt	28	28	
Forældres baggrund	28	28	
Hvad forstår du ved-tænker du om begrebet natur	28	28	
Dyr	3	3	
Frihed	3	3	
Få lov til at røre - blive beskidt	4	4	
grønt - planter	6	6	
natur ansvar og respekt - kende naturen	6	6	
omverden	2	2	
Udeliv - udendørs	15	15	
vejret - årstider	3	3	
væk fra by og trafik - frisk luft	3	3	
Hvor vigtigt er det at børnene får en naturforståelse	28	28	
god til at få god fysik - motorik	1	1	
lære at begå og respekt for naturen	10	10	
Meget vigtigt	15	15	
natur som hverdag	7	7	
rart - dejligt	2	2	
Vigtigt	10	10	
Hvor vigtigt er det faktisk at børnene er aktive	28	28	
andre begrundelser	5	5	
brændt krudt af - minus tid til aktiv hjemme	6	6	
meget vigtigt	15	15	
plus eller Både og element	3	3	
udvikler dem	6	6	
Vigtigt	10	10	
Hvorfor er dit barn i en naturbørnehave	28	28	
1. ikke valgt pga. natur	6	6	
2. valgt pga. natur	20	20	
3. hverken valgt natur eller ej	2	2	
for at bruge sanser	1	1	
fravalg af alm. børnehaver	4	4	
få brændt energi af	4	4	
inde og ude aktiviteter vigtigt.	2	2	
lære om natur	3	3	
mindre dårlig samvittighed	1	1	
praktisk begrundelse	3	3	
Ude-barn	2	2	
Vilde med stedet - værdier	3	3	
være udenfor, er sundt-godt.	17	17	
Profession	28	28	

10.14 Bilag 14 – Spørgeskemabesvarelser, udsagn

Kønsfordeling

Kvinder	19
Mænd	9
Antal svar	28

Antal svar ift. udsagn					
Udsagn	Meget enig	Enig	Hverken eller	Uenig	Meget uenig
1. Børn i naturbørnehave er mere intelligente børn end alm. børnehalebørn	8	6	9	3	2
2. Naturbørnehaver stimulerer børnene mere end alm. børnehaver.	16	8	4		
3. Børn bliver mere modstandsdygtige af at være i en naturbørnehaver.	15	13			
4. Forældre med børn i naturbørnehaver, går mere op i kvaliteten af udstyr, end forældre til børn i almindelige børnehaver (med udstyr menes flyverdragt, gummistøvler osv.)	10	10	7	1	

11 Gruppens læring

For dette semesterprojekt har det været gældende, at vi samarbejdet godt. Selvom det har været uundgåeligt med konflikter, har vi generelt haft det rigtig godt sammen både fagligt og socialt. Centralt for gruppearbejdet har været, at vi har kunne overholde aftalte deadlines og samtidigt kunne give plads til fleksibilitet.

Nøglen til en god skriveperiode har været, at vi fra starten har været enige om at skrive udkastene individuelt og derefter færdiggøre dem i fællesskab. Dette har været muligt, fordi vi fra starten var enige om, hvad projektet skulle handle om. Selvom det var nyt for os at skulle være på feltarbejde i lang tid, har perioden været lærerig og givet os en masse redskaber, som vi kan bruge i fremtiden. Selvom vi er fire meget forskellige mennesker, med forskellige holdninger og arbejdstilgange, så er vi glade for at have arbejdet sammen på dette projekt.

Gruppereglerne har ikke været særligt nødvendige, da der været konsensus om projektet.

Enkelte gange har vi ikke haft så meget gejst. Dette gjaldt især når vi på feltarbejdet har været ude i lang tid i dårligt vejr.

Undervejs blev vi rigtige glade for at være i børnehaverne og følte vores projekt blev godt modtaget. Noget man kunne have gjort bedre, var at have planlagt feltarbejdsperioden mere præcist fra start, dog var det muligt, da vi ikke kunne få fat i børnehaverne før langt inde i semestret.

Grupperegler - gruppe 8

- Hvis man er forhindret eller kommer mere end et kvarter forsinket, skal der gives besked enten i facebookgruppen eller over sms. Hvis ikke dette overholdes, skyldes der kage.
- Konflikter løses ved at snakke om tingene når de opstår.
- Der skal holdes en god tone i gruppen.
- Kritik skal være konstruktiv og skal holdes inden for gruppens rammer.
- Det individuelle gruppemedlem skal selv sørge for at sige fra hvis der er for meget at lave, dette skal modtages pænt af de resterende medlemmer.

- Vi mødes som udgangspunkt et par gange om ugen, dette kan modificeres ved behov.
- Når gruppen mødes, skal der holdes fokus således at arbejdet forbliver fokuseret og produktivt.
- Der afholdes pauser efter behov.
- Vi deler tingene i dropbox og skriver aftaler, mødetider osv. i facebookgruppen.
- Vi husker at nedskrive kilder med det samme.

11.1 Egen læring – Mia Kristensen

Jeg synes forløbet med dette projekt har været spændende og lærerigt. Jeg valgte emnet, og dermed gruppen, på baggrund af, at jeg synes det kunne være interessant at kigge nærmere på noget i sammenhæng med den stigende natur-fokus der er kommet i vores samfund. Jeg synes emnet har været interessant, at arbejde med især fordi naturbørnehaver ikke er et fænomen jeg vidste særlig meget om før.

Jeg synes vores gruppe-samarbejde har fungeret godt, og har været glad for at være i denne projektgruppe. Jeg synes vi har fået diskuteret materialet meget på en konstruktiv måde, og det har dermed været gavnligt med forskellige perspektiver på tingene.

Det har passet godt med mine arbejdsmetoder, den måde vi har valgt at fordele opgaverne på i projektet ved, at skrive udkast individuelt i starten og senere gennemarbejde tingene i fællesskab.

Jeg synes det har været spændende at skulle lære at lave feltarbejde på denne måde, om end det ikke har været nemt. Processen har dog været interessant og jeg synes, at det har været lærerigt. Det ærgrer mig at vi ikke har haft mulighed for at være længere tid ude i børnehaverne og kunne følge årstidens skiften og dermed kunne se hvorledes aktiviteterne og børnenes interesser muligvis ændrer sig. Jeg synes, at arbejdet med analysen har været udfordrende

Mit engagement mentalt har i perioder godt kunne være bedre. Dette har skyldtes, at jeg følte jeg godt kunne have brugt et pusterum i mellem dette projekt og det foregående semesterprojekt. Dog hjalp det på min motivation da vi for alvor kom i gang med projektet i form at feltarbejde og dermed kom aktivt i gang med på projektet.

Jeg vil samlet set sige, at dette projekt har givet mig et godt indblik i feltarbejdets og denne type analyses fordele og ulemper, samt været lærerigt i relation til at udvikle mine kompetencer i forhold til at lave forskellige typer projekter.

11.2 Egen læring - Stine Gram Møller

Jeg har dette semester, navnlig semesterprojektet, haft en lang række af positive og lærerige oplevelser. Først og fremmest har det været en rigtig god oplevelse at være på feltarbejde, det var tiltrængt at se lidt andet end skolen. Gruppearbejde har aldrig været min fortrukne arbejdsform da jeg oftest har meget svært ved at indordne mig og jeg rigtig gerne vil træffe beslutningerne på egen hånd. Min negative holdning til gruppearbejde er også præget af arbejdet de forgangne semestre, hvor jeg erfarede at det absolut ikke er alle som har samme arbejdsmoral. Denne holdning er dog blevet gjort fuldstændig til skamme, da min gruppe dette semester har været helt fantastisk! Grundet graviditet og komplikationer herved har jeg været nødsaget til at tage sidste parket i en del af skrivefasen, de andre har været så forstående og det er jeg dem yderst taknemmelig for. Der har været plads til og forståelse for at jeg har måttet sidde hjemme og skrive mine afsnit mens de andre har siddet sammen på skolen, hurra for online kommunikation. Jeg har i den grad erfaret fordelene ved at arbejde sammen og i fællesskab udarbejde et interessant produkt. Hvor vidt de øvrige medlemmer i gruppen er enige med følgende ved jeg ikke efter som jeg ikke har arbejdet sammen med nogen af dem tidligere, men jeg føler selv at jeg har udviklet min tålmodighed og jeg er blevet bedre til at acceptere demokrati og dertil andres holdninger. Forløbet har ikke været helt foruden mine små udbrud, men jeg har udviklet mig i en sådan grad at jeg nu i højere grad kan krybe til korset og erkende mine fejl. Ud over at være disse erfaringer rigere, har det været berigende at skulle udarbejde et projekt som i høj grad samlede trådene fra de forrige semestre.

11.3 Egen læring – Camilla Ellegaard Olesen

Igennem dette 4. semesterprojekt, har jeg lært hvordan man konkret laver feltarbejde, og hvorledes dette kan bruges som et antropologisk håndværk. Jeg har dertil lært hvordan man strukturerer et antropologisk feltarbejde, således man får mest muligt ud af den relative korte periode der er afsat til dette. Jeg har ydermere lært at tage noter i løbet af feltarbejdet, som har spillet en væsentlig rolle for vores dataindsamling. Gennem vores feltarbejde har det været yderst interessant og lærerigt at lave en rigtig antropologisk undersøgelse. Jeg har været særdeles overrasket over hvor stor en interesse fra de forskellige børnehaver der har vist sig, og vi er blevet godt modtaget alle steder. Jeg har i denne forbindelse også fået kendskab til en anderledes måde at opbygge en analyse på, hvilket har været en stor udfordring og har krævet lang tid. Jeg har derigennem således erhvervet en lang række nye erfaringer og udvidet min horisont af analyseopbyggelse.

Vi er fire meget forskellige mennesker og har hver vores måde at arbejde på, men på trods af dette har vi formået at arbejde dynamisk og målrettet. Vi har gennem projektet, tilbragt ufatteligt mange timer sammen, og der har derfor også været plads til at vi kunne være sociale og lave andre ting end projektet. Dette har betydet at vi har haft en god balance mellem det sociale samvær og seriøse arbejde.

Samlet set har dette 4. semesterprojekt, givet mig mange nye erfaringer og kompetencer, både i forhold til feltarbejdet, strukturering af analysen, og ikke mindst i forhold til analyseprogrammet NVivo. Disse nye erfaringer kan jeg viderebringe og bruge til mit videre forløb på uddannelsen.

11.4 Egen læring - Ditte Helene Vaupell Rasmussen

I dette semesterprojekt har jeg prøvet at arbejde med en hel anden tilgang, end hvad jeg før har været vant til. Dette har gjort, at jeg tit har været frustreret over projektet. Selvom jeg i starten var meget begejstret for emnet har jeg gennem projektet haft svært ved at finde motivationen. Dette skyldes en kombination af forskellige faktorer, men på trods af dette, synes jeg der er kommet et rigtigt godt produkt ud af arbejdet. Jeg udover at skrive del af analysen, har jeg primært skrevet på metodekapitlet og dette har været rigtig udfordrende da, det er første gang, jeg har skulle skrive udkastet til netop dette kapitel, kombineret med vi havde brugt en metode, vi ikke havde prøvet før. Derudover har det været svært at skulle analysere uden at have et konkret teori afsnit at gøre det ud fra, da det har været præcedens i tidligere semestre. Dette semester har desuden givet mig erfaring med at bruge Nvivo 10 som hjælpemiddel til kodningen. Dette har for mig været en stor hjælp, da jeg tidligere har haft svært ved at organisere min empiri. Alt i alt tager jeg meget med videre mig fra dette semester.